

TRILOGIJA O GARSTVU

*Svemirske struje
Zvezde, prah nebeski
Kamičak na nebu*

ISAK ASIMOV

Prolog: GODINU DANA RANIJE

Čovek sa Zemlje doneo je odluku. Bilo mu je potrebno dosta vremena da je osmisli, ali je na kraju ipak uspeo.

Već nekoliko nedelja nije nigde nalazio spokoj koji mu je pružala paluba njegovog broda i hladni, tamni omotač svemira oko njega. Prvobitno je nameravao da samo na brzinu podnese izveštaj lokalnoj kancelariji Međuzvezdanog svemirsko-istraživačkog biroa i da se smesta vrati u svemir. Ali umesto toga, zadržali su ga ovde.

Kao da se našao u zatvoru.

Iskapio je šolju čaja i pogledao u čoveka sa druge strane stola. A onda reče: "Odlazim."

I drugi čovek je doneo odluku. Bilo mu je potrebno dosta vremena da je osmisli, ali je na kraju ipak uspeo. Međutim, biće mu potrebno još vremena, dosta vremena. Na prva pisma nije dobio nikakav odgovor. Zbog svega što su učinili lako su mogli pasti i na neku zvezdu.

To niti bi premašilo njegova očekivanja, niti bi ih izneverilo. Ali u pitanju je bio tek prvi korak.

Stoga je bilo očigledno da čoveku sa Zemlje ne sme dozvoliti da mu se izmigolji dok bude povlačio naredne poteze. On dodirnu prstima glatku crnu palicu u džepu.

"Kao da ne shvatate delikatnost problema", dobaci on čoveku s druge strane.

"Čega ima delikatnog u uništenju jedne planete? Želim da emitujete pojedinosti čitavom Sarku; u stvari, svima na toj planeti", odvrati Zemljanin.

"To ne možemo učiniti. I sami znate da bi to izazvalo paniku."

"U početku ste govorili da ćete to učiniti."

"Razmislio sam i zaključio da to ne bi bilo zgodno."

Zemljanin pređe na narednu pritužbu. "Predstavnik MSIB-a još nije stigao."

"Znam. Imaju puno posla oko organizovanja odgovarajućih procedura u vezi sa ovom krizom. Sačekajmo još dan-dva."

"Još dan-dva! Stalno to ponavljate - još dan-dva! Zar imaju toliko

posla da ne mogu da odvoje nekoliko trenutaka za mene? Nisu još ni videli moje proračune."

"Ponudio sam se da im ja odnesem vaše proračune. Ali vi to ne želite."

"I dalje ne želim. Oni mogu doći do mene ili ću ja otići do njih." Zatim besno dodade: "Mislím da mi ne verujete. Ne verujete da će Florina biti uništena."

"Oh, verujem vam."

"Ne verujete. Znam da mi ne verujete. Vidim da mi ne verujete. Ismevate me. Niste u stanju da razumete moje podatke. Niste istraživač iz svemira. Čak mi se čini da uopšte niste to za šta se izdajete. Ko ste vi, zapravo?"

"Uzbuđeni ste."

"Tako je, jesam. Da li vas to iznenađuje? Ili možda mislite - jadničak, svemir je za sve kriv. Mislíte li da sam lud?"

"Gluposti."

"Razume se da to mislite. Zato i želim da vidim nekoga iz MSIB-a. Oni će umeti da ocene da li sam lud ili ne. Oni će znati."

Drugi čovek se priseti svoje odluke, i odmah predloži: "Nije vam dobro. Pomoći ću vam."

"Ne, nećete", povika Zemljanin histerično, "jer odlazim. Ako želite da me zaustavíte, moraćete da me ubijete, ali na to se sigurno nećete odvažiti. Jer ako to učinite, bićete odgovorni za smrt svih stanovnika jedne planete."

Drugi čovek takođe poče da viče, kako bi ga onaj prvi čuo. "Neću vas ubiti. Saslušajte me, neću vas ubiti. Nema nikakve potrebe da vas ubijem."

"Svezaćete me", odvrati Zemljanin. "Držaćete me ovde. To ste smislili, zar ne? A šta ćete preduzeti kada MSIB počne da traga za mnom? Trebalo bi da im redovno šaljem izveštaje, da li vam je to poznato?"

"Biro zna da ste sa mnom bezbedni."

"Odistá? Pitam se da li uopšte znaju da sam stigao do ove planete? Pitam se da li su primili moju prvobitnu poruku?" Zemljaninu se vrtelo u glavi. Udovi su mu se već sasvim ukočili.

Onaj drugi čovek ustade. Bilo mu je jasno da nije preuratio sa svojom odlukom. On lagano obiđe oko dugačkog stola prilazeći

Zemljaninu.

Istovremeno mu se obrati umirujućim glasom. "To je za vaše vlastito dobro." I iz džepa počne da vadi crnu palicu.

"Pa to je psiho-sonda", zakrešta Zemljanin. Reči je sada već nejasno izgovarao, a kada pokuša da ustane, ruke i noge jedva da uspe da pomeri.

Jedva procedi između zuba koje je s teškom mukom razdvajao: "Drogiran!"

"Drogiran!" potvrdi onaj drugi. "Saslušajte me... Ne želim da vas povredim. Teško vam je da shvatite svu tananost situacije dok ste u toj meri uzbuđeni i zabrinuti. Ja ću vas osloboditi samo zabrinutosti. Samo zabrinutosti."

Zemljanin više nije mogao ni da govori. Bio je u stanju još samo da nepomično sedi. I tupo razmišlja: veliki svemire, drogirali su me. Želeo je da viče i trči, ali nije mogao.

Drugi čovek je dotle već stigao do Zemljanina. Stajao je posmatrajući ga odozgo. Zemljanin podiže pogled. Još je mogao da pomera očne jabučice.

Psiho-sonda bila je samostalna jedinica. Njene žice trebalo je samo pričvrstiti za odgovarajuće mesto na lobanji. Zemljanin je panično posmatrao stvari oko sebe, dok mu se očni mišići nisu sledili. Uopšte nije osetio tanani ubod kada je oštro, tanko olovo prodrlo kroz kožu i meso kako bi se povezalo sa spojevima kostiju lobanje.

Vrištao je i vrištao u tišini svoga uma. Vikao je: ne, vi ne razumete! Na toj planeti ima mnogo ljudi. Zar ne shvatate da se ne možete poigravati stotinama miliona živih ljudi?

Reči onog drugog čoveka bile su nejasne i gubile su se, kao da su dopirale sa udaljenog kraja kakvog dugačkog i vetrovitog tunela. "Neće vas boleti. Za jedan sat osećaćete se dobro, sasvim dobro. Zajedno sa mnom smejaćete se svemu ovome."

Zemljanin oseti lake vibracije na lobanji, a zatim i one iščiliše.

Tama je postala gušća i potpuno se sručila na njega. Jedan njen deo nikada se više nije podigao. Protekla je čitava godina pre no što je uopšte, tek malčice, počela da se diže.

1. NAHOD

Rik odgurnu svoj obrok i skoči na noge. Do te mere se tresao da je morao da se osloni o goli mlečnobeli zid.

"Sećam se!" povika on.

Mnoštvo pogleda podiže se prema njemu i prilično glasan žagor muškaraca za ručkom malo utihnu. Oči sa osrednje čistih i osrednje obrijanih lica sretoše se sa njegovim, sijajući se i belasajući pri nesavršenom zidnom osvetljenju. U očima im se nije očitavala neka posebna zainteresovanost, već samo refleksna pozornost kakvu bi izazvao bilo koji iznenadni i neočekivani povik.

Rik ponovo povika: "Sećam se svog posla. Bio sam zaposlen!" Neko mu doviknu: "Zaveži!" a neko drugi: "Sed' bre!"

Lica se ponovo okrenuše od njega i žamor iznova postade jači. Rik je tupo zurio duž stola. "Ludi Rik", začu nečiju primedbu, i vide kako ljudi sležu ramenima. Primetio je i kako jedan od muškaraca vrti prstom, prislonivši ga uz slepoočnicu. Njemu to ništa nije govorilo. Ništa od toga nije mu dopiralo do svesti.

On lagano sede i ponovo dohvati svoju jedilicu, spravicu u obliku kašike, sa oštrim ivicama i sićušnim zupcima koji su štrčali iz prednjeg zaobljenog dela činije i koji su stoga na podjednako nespretna način mogli da seku, zahvataju i nabadaju hranu. Bilo je to, međutim, dovoljno za jednog radnika u mlinu. On je okrenu i zagleda se praznim pogledom u svoj broj na poleđini porcije. Nije ni morao da ga vidi. Znao ga je napamet. I svi ostali su poput njega imali svoje registarske brojeve, ali oni su, takođe, imali i imena. On ga, međutim, nije imao. Zvali su ga Rik, jer to se ime u slengu kritskih mlinara koristilo za označavanje 'slaboumnih' osoba. A veoma često su ga zvali i 'Ludi Rik'.

Ali možda će mu se od sada sećanje polako vraćati. Od kad je stigao u mlin ovo je bilo prvi put da se setio bilo čega što se desilo pre tog početka. A ako se bude naprezao da razmišlja! Ako se sav usredsredi samo na razmišljanje!

Odjednom više nije bio gladan; uopšte nije bio gladan. Jednim iznenadnim pokretom on uroni jedilicu u želatinastu smesu od mesa i

povrća ispred sebe, odgurnu hranu i prekri dlanovima oči. Prste zavuču u zamršenu kosu i naprežući se od bola pokuša umom da prodre u ponor iz koga je iščupao jednu pojedinost... jednu blatnjavu, nerazumljivu pojedinost.

Zatim briznu u plač, upravo u trenutku kada se oglasilo zvono, objavljujući da je vreme za ručak njegove smene isteklo.

Kada je te večeri napuštao mlin pored njega se našla Valona Marč. U početku jedva da je bio svestan njenog prisustva, bar ne kao neke određene osobe. Čuo je samo da je neko uskladio svoj korak sa njegovim. On zastade i pogleda je. Kosa joj nije bila ni plava ni smeđa. Češljala ju je u dve debele pletenice, koje bi potom spajala malim magnetizovanim šnalama od zelenog kamena. Bile su to veoma jeftine šnale i već su izgledale dosta pohabano. Na sebi je imala jednostavnu pamučnu haljinu koja joj je bila dovoljna u ovoj oblasti sa blagom klimom, kao što i Riku od odeće nije bilo potrebno ništa više od raskopčane košulje bez rukava i pamučnih sportskih pantalona.

"Čula sam da je za vreme ručka nešto pošlo naopako", obrati mu se ona.

Govorila je oštrim, seljačkim naglaskom koji joj je i bio primeren. Rikov govor bio je pun ravnornih samoglasnika i izgledalo je kao da govori kroz nos. Zbog toga su mu se smejali, oponašajući njegov način govora, ali Valona ga je tešila da to čine jedino zbog vlastite neobrazovanosti.

"Sve je u redu, Lona", promrmlja Rik.

I ona ga je zvala Rik. A i kako bi drugačije? Nije mogao da se seti svog pravog imena, iako se očajnički trudio. A i Valona sa njim. Jednog dana je nekako nabavila iscepani gradski imenik i pročitala mu iz njega sva imena. Nijedno nije na njega ostavilo neki dublji utisak.

On joj se zagleda pravo u lice i reče: "Moraću da napustim mlin."

Valona se namršti. Na njenom okruglom, širokom licu sa ravnim, visoko postavljenim jagodičnim kostima videlo se da je zabrinuta.

"Mislim da nećeš moći. To ne bi bilo u redu."

"Moram još toliko toga da saznam o sebi."

Valona obliznu usne. "Mislim da ne bi trebalo da to činiš."

Rik se okrenu od nje. Znao je da se uvek trudila da bude iskrena.

Kao prvo, ona je bila ta koja mu je pronašla posao u mlinu. On nije imao nikakvog iskustva u radu sa mašinama koje su se koristile u mlinu. Ili je možda imao, ali se jednostavno nije sećao toga. U svakom slučaju, Lona je uporno tvrdila da je on suviše sitan za fizički posao, te su se složili da ga za rad na mašinama obuče besplatno. Pre toga, u košmarnim danima kada je jedva ispuštao bilo kakve zvuke i kada nije razlikovao hranu, ona ga je pazila i hranila. Ona ga je održala u životu.

"Moram", odvrati on.

"Imaš li opet glavobolje, Rik?"

"Ne. Stvarno sam se nečeg setio. Setio sam se svog pređašnjeg posla... pređašnjeg!"

Nije bio siguran da li želi da joj saopšti u čemu se taj posao sastojao, i zato skrenu pogled. Toplo, ugodno sunce će se još najmanje dva sata zadržati iznad obzorja. Jednolični redovi radničkih spavaonica koji su se protezali oko mlinova nisu baš predstavljali privlačan prizor, ali je Rik znao da će se čim se uspnu na brežuljak pred njima prostreti polja u svojoj svojoj grimiznoj i zlatnoj lepoti.

Voleo je da posmatra polja. Još od prvog časa taj prizor ga je smirivao i u njemu izazivao zadovoljstvo. Čak i pre no što je znao da su te boje pred njima grimizna i zlatna, pre no što je saznao da uopšte postoje boje, još onda kada je svoje zadovoljstvo umeo da izrazi jedino blagim mrmorenjem, glavobolja mu je brže prolazila u poljima. U tim danima Valona bi pozajmila dijamagnetski skuter i odlazila bi s njim iz sela svakog slobodnog dana. Promicali bi na stopu iznad puta, klizeći na glatkim jastucima brojača gravitacionog polja, sve dok se ne bi miljama udaljili od svake ljudske nastambe i stigli do mesta gde je na licu osećao samo vetar ispunjen mirisima kritskih cvetova.

Zatim bi sedeli pored puta, okruženi bojama i mirisima, delili paketiće hrane, dok ih je sunce obasjavalo, i sve dok ne bi došlo vreme da se ponovo vrate.

Rika uzbudi sećanje na to i on predloži: "Lona, hajdemo u polja."

"Kasno je."

"Molim te. Iziđimo samo malo iz grada."

Ona stade da pretura po mršavoj vrećici za novac koju je čuvala ispod plavog kaiša od meke kože; bio je to njen jedini luksuzni ukras

na odeći što ga je sebi dozvoljavala.

Rik je uhvati za ruku. "Prošetajmo."

Nekih pola sata kasnije okrenuše sa autoputa na krivudave puteve od utabanog peska na kojima nije bilo prašine. Među njima je vladala grobna tišina i Valona oseti kako je ponovo obuzima poznati strah. Nije umela rečima da izrazi ono što je osećala prema njemu, tako da nikada nije ni pokušala.

Šta ako je bude napustio? Bio je omalen momak, njene visine, i čak nešto lakši od nje. Po mnogo čemu podsećao je na malo dete. Ali pre no što su mu isključili um mora da je bio obrazovan čovek. Neki veoma važan, obrazovan čovek.

Valona nije stekla gotovo nikakvo obrazovanje, sem što je naučila da čita i piše i završila nešto malo tehnološke trgovačke škole. To joj je omogućavalo da rukuje mašinerijom u mlinu, ali i to je bilo dovoljno da shvati kako postoje i ljudi čije znanje nije u toj meri ograničeno. Razume se, na prvom mestu bili su Varošani, čije je veliko znanje svima njima bilo od neprocenjive koristi. Vlastelini su povremeno dolazili u obilazak. Samo jednom ih je videla izbliza, i to za vreme odmora kada je posetila grad i u daljini ugledala jednu skupinu predivnih stvorenja. S vremena na vreme bi radnicima iz mlinova dopuštali da čuju kako zvuči govor obrazovanih ljudi. Oni su govorili drugačije, tečnije, upotrebljavali su duže reči i mekše tonove. Rik je govorio sve sličnije njima što mu se sećanje više vraćalo. Kako su je samo uplašile njegove prve reči. Izgovorio ih je tako nenadano, posle dugog žaljenja na glavobolju. Izgovorio ih je neobično. Kada je pokušala da ga ispravi, on nije želeo da je poslušna.

Već onda se uplašila da bi sećanje moglo i previše da mu se povрати, te da bi je on onda napustio. Ona je bila samo Valona Marč. Zvali su je i Velika Lona. Nikada se nije udavala. Nikada ni neće. Krupna devojka velikih stopala i crvenih šaka od posla poput nje nikada nije mogla da se uda. Pošto je momci nisu primećivali na večernjim zabavama održanim za slobodnih dana, preostajalo joj je jedino da ih posmatra sa nemom zlovoljom. Bila je suviše krupna da se pred njima kikoće i glupo smejuji.

Nikada neće imati bebu koju će ljuljuškati i držati. Ostale devojke su ih imale, dobijale su ih jedna za drugom, a njoj je preostajalo samo da se progura kako bi na čas videla nešto crveno i bez kose,

stisnutih očiju, nemoćno skupljenih pesnica i bezubih zuba...

"Sada si ti na redu, Leona."

"Kada ćeš ti dobiti bebu, Leona?"

Ona bi se samo okretala i odlazila.

Ali kada je Rik naišao, on je za nju bio poput bebe. Trebalo ga je hraniti i brinuti o njemu, izvoditi na sunce, uspavljivati kada ga je razdirala glavobolja.

Deca bi trčala za njom, smejući se. Vikala bi: "Lona ima momka. Velika Lona je našla ludog momka. Lonin momak je tikvan." *Nepredvidiva igra reči: Rick je lično ime, a rick znači plast sena, slamu, kojom se obično pune strašila u polju, simbolišući u uobičajenom govoru glupu, maloumnu osobu. - Prim. red.*

Kasnije kada je Rik već mogao sam da hoda (onog dana kada je napravio prvi korak bila je ponosna kao da mu je tek jedna a ne, što je bilo mnogo verovatnije, trideset i jedna) te sam, bez pratnje, počeo da izlazi na seoske ulice, trčali su u krugovima oko njega, vičući ga ismevali i dobacivali mu gluposti u želji da vide odraslog muškarca kako u strahu prekriva oči šakama, grbi se i odgovara im jedino crvenjenjem. Desetinu puta izletela je iz kuće izdirući se na njih i mašući svojim velikim pesnicama.

Čak su se i odrasli muškarci bojali tih pesnica. Oborila je predvodnika svog odeljenja jednim jedinim udarcem još prvog dana kada je dovela Rika na posao u mlin, jer ga je čula kako prigušeno se cerekajući izgovara neku nepristojnu primedbu koja se ticala njih dvoje. Mlinsko veće kaznilo ju je zbog tog ispada nedeljnom platom, a moglo ju je poslati i u Grad na daljnje suđenje u sudu Vlastelina, da nije bilo intervencije varošanina i molbe u kojoj je stajalo da je bila izazvana.

I tako je ona sada želela da spreči Rika da se dalje priseća svoje prošlosti. Znala je da nema što da mu ponudi; bilo je sebično od nje što je želela da zauvek ostane praznog uma i bespomoćan. Ali niko nikada ranije nije u toj meri zavisio od nje. Ona se jednostavno plašila ponovne usamljenosti.

"Da li si siguran da si se nečeg setijo, Rik?" upita ona.

"Jesam."

Zaustavili su se u poljima, dok je sunce prekrivalo svojim crvenim sjajem sve što ih je okruživalo. Uskoro će se podići blagi, mirisni,

večernji povetarac, a kanali za navodnjavanje raspoređeni u obliku šahovske table već su počeli da se rumene.

"Mogu, Lona, da verujem onome čega se prisetim", nastavi on. "I sama znaš da mogu. Ti me, na primer, nisi naučila da govorim. Sam sam se setio reči. Nisam li? Nisam li?"

Ona nevoljno odvrati: "Jesi."

"Čak se sećam i da si me izvodila u polja pre no što sam mogao da govorim. Sve vreme sam pamtio nove stvari. Juče sam se prisetio kako si mi jednom ulovila kirtsku muvu. Držala si je među šakama i naterala me da prislonim oko na otvor između tvojih palčeva tako da sam u tami video kako ispušta rumene i narandžaste munje. Smejao sam se i pokušavao da uguram svoju šaku između tvojih kako bih je uhvatio i ona ti je pobjegla, a ja sam se na kraju rasplakao. Tada nisam znao da je to kirtska muva, niti mi je bilo šta o njoj bilo poznato, ali sada mi je sve jasno. O tome mi ti nikada nisi pričala, zar ne, Lona?"

Ona odmahnu glavom.

"Ali to se ipak dogodilo, nije li? Sećanje mi je dobro, zar ne?"

"Jeste, Rik."

"A setio sam se i nečeg o sebi iz ranijeg razdoblja. Mora da je postojalo to ranije, Lona."

Mora da je postojalo. Kada je o tome razmišljala osećala je da joj je vrlo teško na srcu. To ranije je bilo drugačije, ni nalik njihovom sadašnjem životu. Čak ni svet nije bio isti. Znala je to, jer reč koje se nikada nije setio bila je kirt. Morala je da ga nauči kako se naziva najvažnija stvar na celoj Florini.

"Čega se to sećaš?" upita ona.

Kada ga je to upitala, Rikovo uzbuđenje kao da splasnu i on se povuče. "Nema mnogo smisla, Lona. Samo sam s setio da sam nekada imao posao, i u čemu se on sastojao. Bar, uglavnom."

"Kakav je to bio posao?"

"Istraživao sam Ništa."

Ona se oštro okrete prema njemu, zagledavši mu se u oči. Na trenutak mu spusti dlan na čelo, ali se on nervozno odmače. "Da te ponovo ne muči glavobolja, Rik?" upita ona. "Već nedeljama se nisu pojavljivale."

"Dobro sam. Ne gnjavi me."

Ona obori pogled, i on smesta dodade: "Nisam mislio da me gnjaviš, Lona. Ali sasvim dobro se osećam i ne želim da brineš."

Ona se razvedri. "Šta to znači 'istraživati'?" On je znao reči koje su njoj bile nepoznate. Uvek kada bi pomislila koliko mora da je nekada bio učen osetila bi poniznost.

Trenutak je razmišljao. "To znači... to znači 'deliti'. Znaš, kao kad mi rastavimo mašinu za sortiranje ne bismo li otkrili zašto ne radi zrak za skaniranje."

"Oh! Ali, Rik, kako neko može biti zadužen da ništa ne istražuje? To nije nikakav pos'o."

"Nisam kazao da nisam ništa istraživao. Rekao sam da sam istraživao Ništa. Sa velikim N."

"Zar to nije isto?" Nadolazi, pomisli ona. Već je počeo da shvata da ona govori gluposti. Uskoro će je, sav zgađen, odbaciti.

"Ne, razume se da nije." On duboko udahnu. "Bojim se da ne mogu pobliže da ti objasnim. To je sve čega se sećam. Ali to mora da je bio neki važan posao. Tako mi se bar činilo. Malo je verovatno da sam bio kriminalac."

Valona se trže. Nije smela da mu kaže. Uveravala je sebe da to čini kako bi ga zaštitila i upozorila, ali sada je uviđala da je samo želela da ga što čvršće veže uz sebe.

To se dogodilo kada je prvi put progovorio. Zbilo se tako iznenada da ju je uplašio. Nije se usuđivala čak ni da to pomene varošaninu. Kada je prvi naredni put imala slobodan dan podigla je pet kredita sa svog životnog računa... nikada se neće pojaviti muškarac koji će ih tražiti u miraz, tako da je bilo svejedno... i odvela Rika kod gradskog lekara. Ime i adresu imala je ispisane na parčetu hartije, ali ipak su joj bila potrebna dva zastrašujuća sata da stigne do prave zgrade prolazeći između ogromnih stubova koji su izdizali Gornji Grad prema suncu.

Zahtevala je da i ona prisustvuje pregledu tokom koga je doktor izveo svu silu strašnih stvari pomoću nekih čudnih instrumenata. Kada je smestio Rikovu glavu između dva metalna predmeta, a zatim učinio nešto da je zasvetlila poput kirtske muve, ona je skočila i pokušala da ga natera da prekine s tim. On je pozvao dva čoveka koji su je uz divlje gušanje odvukli napolje.

Pola sata kasnije doktor joj je, onako visok i namršten, prišao na

hodniku. Osećala se neprijatno u njegovom prisustvu jer je bio Vlastelin, iako je imao ordinaciju u Donjem Gradu, ali njegove oči su bile blage, čak ljubazne. Brisao je ruke malim peškirom, koji je potom bacio u kantu za otpatke, mada je njoj izgledao potpuno čist.

"Kada ste sreli ovog čoveka?" upita je on.

Obazrivo mu je, u najkraćim crtama, saopštila kako se to dogodilo, ne pomenuvši ni varošanina ni patroladžije.

"To onda znači da vi o njemu ništa ne znate?"

Ona odmahnu glavom. "Ništa iz njegovog ranijeg života."

On reče: "Ovaj čovek je bio pod dejstvom psiho-sonde. Znate li šta je to?"

U prvi mah je ponovo odmahнула glavom, ali onda reče suvim šapatom: "Je li to ono što primenjuju na ludacima, doktore?"

"I na kriminalcima. Kako bi im izmenili um, za njihovo vlastito dobro. Umovi im tako ozdravljaju, ili im se na taj način izmene oni njihovi delovi koji ih teraju da krađu ili ubijaju. Razumete li?"

Razumela je. Pocrvenela je poput crepa i rekla: "Rik nikada nije ništa ukrao, niti je bilo koga povredio."

"Zovete ga Rik?" Činilo se da ga to zabavlja. "Saslušajte me... otkud znate šta je sve učinio pre no što ste ga sreli? Sondiranje je bilo sveobuhvatno i surovo. Ne mogu da kažem koliki je deo njegovog mozga trajno uklonjen, a koliki je privremeno izgubljen usled pretrpljenog šoka. Hoću da kažem da će se neki delovi tokom vremena povratiti, na primer, govor, ali ne svi. Treba ga staviti pod nadzor."

"Ne, ne. On mora ostati sa mnom. Dobro sam se brinula o njemu, doktore."

On se namršti, ali glas mu ipak postade blaži. "Ali ja sam mislio na vas, devojko. Možda sve zlo nije odstranjeno iz njegovog mozga. Sigurno ne želite da vas jednog dana povredi."

U tom trenutku je bolničarka izvela Rika. Ispuštala je tihe zvuke kako bi ga umirila, kao da je u pitanju kakvo dete. Rik spusti šaku na glavu i prazno se zagleda, dok mu se oči ne usredsrediše na Valonu; zatim ispruži ruke i jedva čujno je pozva: "Lona..."

Ona skoči ka njemu i položi mu glavu na svoje rame, čvrsto ga stežući. Zatim se obrati doktoru. "Mene on neće povrediti, bilo šta da se dogodi."

Doktor zamišljeno primeti: "Njegov slučaj, razume se, moramo prijaviti. Ne znam kako je uspeo da pobegne nadležnima u stanju u kome mora da se nalazio."

"Da li to znači da će ga odvesti, doktore?"

"Bojim se da je tako."

"Molim vas, doktore, nemojte to da uradite." Ona posegnu za maramicom u kojoj je bilo zamotano pet sjajnih kreditnih kovanica, izvadi ih i reče: "Uzmite sve, doktore. Dobro ću se brinuti o njemu. Neće nikoga povrediti."

Doktor pogleda kovanice u njenoj šaci. "Radiš u mlinu, zar ne?"

Ona potvrdno klimnu.

"Dve zarez osam kreditnih kovanica."

Lekar zamišljeno protrese novčiće, sakupi ih na povijenom dlanu dok je metal zveckao, a onda joj ih pruži. "Uzmi ih, devojko. Ništa ti neću naplatiti."

Valona začuđeno prihvati novac. "Nikome nećete ništa reći o ovome, doktore?"

Međutim, njegov odgovor beše odrečan. "Bojim se da ću morati. Takav je zakon." Gotovo naslepo i tromo odvezla se nazad u selo, očajnički privijajući Rika uz sebe.

Sledeće nedelje je na hipervideo dnevniku saopšteno da je jedan doktor umro u džiro sudaru za vreme kratkog prestanka rada usled kvara na jednom od lokalnih tranzitnih energetske zrakova. Ime se Valoni učini poznatim, i te noći ga u svojoj sobi uporedi sa onim na komadiću hartije. Bilo je isto.

Bila je tužna, pošto je u pitanju bio dobar čovek. Još davno je dobila njegovo ime od jednog radnika koji joj je rekao da je taj Vlastelin doktor dobar prema mlinskim radnicima i da im pritiče u pomoć kada im je to potrebno. I njoj je pritekao u pomoć kada joj je bilo potrebno. Pa ipak je radost nadjačala tugu. Nije imao vremena da prijavi Rika. Bar se nikada niko nije pojavio u selu radi istrage.

Kasnije, kada je Rik bolje shvatao, saopštila mu je šta je doktor kazao. Očekivala je da će to uticati na njega da ostane u selu, na sigurnom.

Rik ju je protresao i ona se vrati iz svojih sanjarija.

"Čuješ li me?" vikao je on. "Ako sam obavljao važan posao, onda

sigurno nisam bio kriminalac."

"Zar nisi mogao da pogrešiš?" poče ona, oklevajući. "Čak i ako si bio veoma važan, moglo ti se to dogoditi. Čak i Vlastelini..."

"Ubeđen sam da to nije bio sa mnom slučaj. Ali zar ne shvataš da ja to moram saznati kako bih i druge uverio? Nema drugog načina. Moram napustiti mlin i selo i saznati više o sebi!"

Osetila je kako je obuzima sve veća panika. "Rik! To bi moglo biti opasno. Zašto to da činiš? Čak i ako si istraživao Ništa, zašto ti je toliko važno da još nešto saznaš o tome?"

"Zbog druge stvari koje sam se setio."

"Koje druge stvari?"

On prošapta: "Ne želim da ti kažem."

"Moraš nekome reći. Mogao bi ponovo zaboraviti."

On je ščepa za ruku. "Tako je. Ti to nikom drugom nećeš reći, zar ne, Lona? Bićeš samo moje rezervno sećanje, u slučaju da zaboravim."

"Svakako, Rik."

Rik se osvrnu oko sebe. Ovaj svet je bio veoma lep. Valona mu je jednom rekla da u Gornjem Gradu postoji veliki, sjajni znak, postavljen čak miljama iznad njega, na kome stoji ispisano: Florina je najlepša od svih plenata u Galaksiji.

Kada se osvrnuo oko sebe bio je spreman da poveruje u to.

"Strašno je to čega sam se setio", započe on, "ali sve čega se setim je tačno, kada se konačno setim. Ovoga sam se setio danas posle podne."

"Da?"

Užasuto je zurio u nju. "Svi će na ovom svetu umreti. Svi na Florini."

2. VAROŠANIN

Mirlin Terens se upravo spremao da uzme jednu knjigu-film sa njenog mesta na polici, kada se oglasi signal na vratima. Prilično dežmekaste crte njegovog lica otkrivale su da je zamišljen, ali sada te zamišljenosti nestade i zameni je za njega uobičajen izraz blagog opreza. On jednom šakom pređe preko proređene, crvenkaste kose i povika: "Samo čas."

Vrativši film na mesto, on pritisnu kontakt kojim se spuštao zastor tako da se taj deo zida nije razlikovao od ostalih. Za mlinske radnike i farmere s kojima je uglavnom dolazio u dodir predstavljalo bi stvar neizmernog ponosa to što jedan od njih, bar po rođenju, poseduje filmove. Na taj način se, bar oskudnim razmišljanjem, razgrtala teška tama koja je vladala u njihovim umovima. Pa ipak ne bi bilo dobro da se otvoreno razmeće filmovima.

Kada bi bili vidljivi, nepovoljno bi na njih uticali. Samo bi im još više stezali jezike kojima ionako nisu uneli baš naročito umešno da se služe. Mogli su oni da se hvale knjigama svoga varošanina, ali kada bi se one našle pred njihovim očima verovatno bi pomislili da je Terens postao isuviše nalik na kakvog Vlastelina.

Trebalo je, razume se, misliti i na Vlasteline. Bilo je malo verovatno da bi ga ijedan od njih posetio u njegovoj kući, ali ako bi koji od njih i došao, nerazumno bi bilo pred njim otkriti niz filmova. On je bio varošanin i to mu je davalo izvesne povlastice, ali se njima nije trebalo razmetati.

On ponovo povika: "Dolazim!"

I tada se uputi prema vratima, u hodu zakopčavajući gornji deo tunike. Čak je i njegova odeća pomalo ličila na onu koju su nosili Vlastelini. Ponekad je gotovo zaboravljao da je rođen na Florini.

Na pragu se nalazila Valona Marč. Napravivši kniks, ona s puno poštovanja ispruži šaku.

Terens širom otvori vrata. "Uđi, Valona. Sedi. Sigurno je prošao policijski čas. Nadam se da te patroldžije nisu videle."

"Mislim da nisu, varošanine."

"Nadajmo se da je tako. I sama znaš da ti dosije nije baš blistav."

"Znam, varošanine. Veoma sam vam zahvalna za sve što ste u

prošlosti učinili za mene."

"Pusti sad to. Sedi. Da li bi želela nešto da pojedeš ili popiješ?"

Ona sede ukočenih leđa na ivicu stolice i odmahnu glavom. "Ne, hvala, varošanine. Već sam jela."

Među seljanima je bio običaj da se gost ponudi nečim za osveženje. Ali neučtivo je bilo ponudu prihvatiti. Terens je to znao i stoga nije navaljivao.

"Šta te muči, Valona?" upita on. "Ponovo Rik?"

Valona klimnu, ali činilo se da nije raspoložena da mu objasni o čemu je reč.

"Ima li nevolja u mlinu?" upita Terens.

"Ne, varošanine."

"Ponovo ga muče glavobolje?"

"Ne, varošanine."

Terens je čekao, dok su mu se prorezi očiju sužavali a pogled postajao oštiji. "E pa, Valona, ne očekuješ valjda da ja pogađam šta te muči? Hajde, reci mi ili neću biti u stanju da ti pomognem. Pretpostavljam da želiš da ti pomognem."

"Da, varošanine", započe ona, a zatim iz nje provali: "Kako da vam to kažem, varošanine? Zvuči gotovo ludo."

Terens požele da je potapše po ramenu, ali je znao da bi se ona naježila od samog njegovog dodira. Sedela je kao i obično, zavukavši velike šake duboko među nabore haljine. Primetio je da su joj nezgrapni, snažni prsti bili isprepletani i da su se lagano grčili.

"Šta god da je posredi, saslušaću te", ohrabri je on.

"Sećate li se, varošanine, kada sam došla da vam kažem da sam bila kod gradskog lekara i šta je on rekao?"

"Da, sećam se, Valona. A sećam se i da sam ti ja izričito naložio da nikada više ne činiš ništa slično pre no što se posavetuješ sa mnom. Da li se toga sećaš?"

Ona širom otvori oči. Nije smela da okleva da ne bi ponovo izazvala njegov gnev. "Nikada ne bih ponovila ništa slično, varošanine. Želim samo da vas podsetim da ste mi obećali da ćete učiniti sve da mi pomognete kako bih zadržala Rika."

"I hoću. Da li su se patroldžije raspitivale o njemu?"

"Nisu. Oh, varošanine, mislite li da hoće?"

"Siguran sam da neće." Već je počinjao da gubi strpljenje. "Hajde,

Valona, reci mi šta nije u redu?"

Oči joj se odjednom zamagliše. "Varošanine, on kaže da će me napustiti. A ja želim da ga sprečim u tome."

"Zašto želi da te napusti?"

"Kaže da je počeo da se priseća nekih stvari."

Na Terensovom licu se namah javi izraz pojačanog zanimanja. On se nagnu napred i umalo ne posegnu za njenom rukom. "Seća se? Čega?"

Terens se istovremeno priseti dana kada je Rik pronađen. Ugledao je mališane okupljene u blizini jednog od kanala za navodnjavanje, malo izvan sela. Stali su da ga dozivaju svojim piskutavim glasićima. "Varošanine! Varošanine!"

Potrčao je. "Šta se dogodilo, Razi?" Kada je došao u grad, stavio je sebi u zadatak da nauči imena mališana. To se dopadalo majkama i tako mu olakšalo prvih nekoliko meseci.

Raziju kao da je bilo muka: "Pogledajte, varošanine."

Pokazivao je na nešto belo što se uvijalo, a to belo bio je Rik. Ostali dečaci su stali svi uglas da mu zbrkano objašnjavaju. Terens je uspeo da shvati da su igrali neku igru koja je od njih zahtevala da trče, skrivaju se i proganjaju jedni druge. Nameravali su da mu saopšte i ime te igre, njen sled, trenutak kada su bili prekinuti, uz kratku usputnu raspravu oko toga koji pojedinac ili strana su 'pobeđivali'. Razume se, sve to uopšte nije bilo važno.

Razi, crnokosi dvanaestogodišnjak začuo je neko cvilenje i oprezno se približio mestu odakle je ono dopiralo. Očekivao je da će zateći neku životinju, možda poljskog miša, što bi se pretvorilo u dobar lov. Našao je, međutim, Rika.

Svi dečaci su se lomili između iskazivanja očigledne mučnine i isto tako očigledne zapanjenosti dok su posmatrali ovaj čudni prizor. To ljudsko biće bilo je odraslo, gotovo nago, brada mu je bila vlažna od bala i sve vreme je cvilelo i tiho plakalo, besciljno pomerajući ruke i noge. Izbledele plave oči nasumice su se pomerale na licu prekrivenom kratkom smeđom bradom. Na trenutak se te oči zaustaviše na Terensovim i kao da se usredsrediše. Čovek zatim lagano podiže palac i gurnu ga u usta.

Jedno od dece se nasmeja. "Pogledajte ga samo, varošanine. Sisa prst."

Iznenadni povik natera zgrčenu priliku da se trgne i lice mu se zacrvene i zategnu. Začu se slabo jaukanje koje nisu propratile suze, ali palac ostade na istom mestu. Bio je mokar i ružičast, nasuprot ostalim delovima prljave šake.

Terens prekide vlastitu obamrlost koju je u njemu izazvao ovaj prizor. "U redu, momci", reče on, "ali ne bi baš trebalo da trčkate unaokolo po kirtskim poljima. Uništavate useve, a znate šta će se desiti ako vas uhvate radnici sa farme. Hajde, pođite, i nikome ni reči o ovome. A ti, Razi, otrči do gospodina Jenkusa i dovedi ga ovamo."

Ul Jenkus nije bio lekar, ali u ovoj varoši nije bilo nikog boljeg od njega. Izvesno vreme proveo je u gradu kao učenik u ordinaciji jednog pravog lekara i zbog toga je bio oslobođen rada na farmama ili u mlinovima. To i nije ispalo tako loše. Umeo je da meri temperaturu, izdaje tablete, daje injekcije, i što je najvažnije, umeo je da oceni da li je došlo do nekog dovoljno ozbiljnog poremećaja koji je zahtevao upućivanje u gradsku bolnicu. Bez te poluprofesionalne pomoći oni nesrećnici koje bi pogodili kičmeni meningitis ili akutna upala slepog creva patili bi od veoma jakih bolova, ali obično ne za dugo. Ovako su predradnici mrmljali i optuživali Jenkusa na sve moguće načine, sem rečima, da pomaže zabušantima.

Jenkus pomože Terensu da podigne čoveka i smesti ga u skuterska kola, a zatim ga što su pažljivije mogli prenesoše u varošicu.

Zajedno su sprali sa njega nagomilanu i stvrđnutu prljavštinu i blato. Ali s kosom ništa nisu mogli da učine. Jenkus mu je obrijao celo telo i koliko je mogao ispitao njegovo fizičko stanje.

"Kol'ko mogu da zaključim, varošanine, nije inficiran. Dobro je uhranjen. Rebra mu ne štrče. Ne znam, međutim, kakav zaključak da izvedem iz svega ovoga. Šta mislite, varošanine, kako je dospao tamo napolje?"

Jenkus je to pitanje postavio krajnje pesimističkim glasom, kao da niko nije mogao da od Terensa očekuje da na bilo koje pitanje pruži odgovor. Terens je to primio filozofski. Pošto je selo izgubilo varošanina koji je kod njih bio skoro pedeset godina i na koga se bilo naviklo, mladi pridošlica morao se pomiriti s tim da će izvesno vreme svi u njega sumnjati i da u njega neće imati baš poverenja. U tome nije bilo ničeg ličnog.

"Bojim se da ne znam", odvrati Terens.

"Ne može da hoda, znate. Ne može da napravi ni jedan jedini korak. Mora da su ga tamo stavili. Po ponašanju mog'o bi biti beba. K'o da je sve drugo što je znao izgubijo."

"Postoji li kakva bolest sa takvim ishodom?"

"Ne, bar kol'ko ja znam. To se javlja kada um oboli, al' ja o tom ništa ne znam. Umno obolele šaljem u Grad. Jeste l' ikad videli ovog ovdi, varošanine?"

Terens se osmehnu i blago odgovori: "Ovde sam tek mesec dana."

Jenkus uzdahnu i posegnu za maramicom. "Da. Stari varošanin je bio sjajan čovek. Dobro se brin'o o nama. Ovde sam skoro šezdeset godina, i nikada ranije nisam vid'o ovog momka. Mora da je iz neke druge varoši."

Jenkus je bio debeljuškast. Činilo se kao da se debeljuškast i rodio, a kada se na tu prirodnu težnju nadoveže često sedenje, nije iznenađivala činjenica da je čak i najkraće izjave težio da naglasi duvanjem i uglavnom beskorisnim brisanjem sjajnog čela velikom crvenom maramicom.

"Ne znam šta, u stvari, da kažem patroldžijama", reče on.

A patroldžije su došle. To se nije moglo izbeći. Dečaci su događaj ispričali svojim roditeljima; roditelji su ispričali jedni drugima. Život u varoši je ionako mirno proticao. Čak je i ovako nešto bilo dovoljno neobično i vredno prepričavanja u svim mogućim kombinacijama. A sve te priče morale su stići do ušiju patroldžijama.

Takozvane patroldžije bile su članovi florijanske patrole. Oni nisu bili rodnom sa Florine, a s druge strane, nisu bili ni sunarodnici Vlastelina sa planete Sark. Bili su, jednostavno, plaćenici na koje se moglo računati da će održavati red zbog plate koju su primali i da nikada neće podleći simpatijama prema Florinijancima zbog krvnih ili prijateljskih veza.

Došla su dvojica, zajedno sa jednim predradnikom iz mlina spremnim da iskoristi svu svoju minijaturnu vlast.

Patroldžijama je bilo dosadno i kao da ih se stvar uopšte nije ticala. Bezumni idiot je možda spadao u njihovu nadležnost, ali teško da je uneo uzbuđenje u njihov svakodnevni posao. Jedan od njih se obrati predradniku: "Pa, koliko će vam vremena biti potrebno da ga identifikujete? Ko je ovaj čovek?"

Predradnik žustro odmahnu glavom. "Nikada ga nisam video,

policajče. Nije iz okoline!"

Patroldžija se okrenu prema Jenkusu. "Da li je kod sebe imao nekakve isprave?"

"Nije, gospodine. Bio je uvijen samo u jednu krpu. Spalio sam je da sprečim infekciju."

"Šta mu fali?"

"Bezuman je, kol'ko mi se čini."

Tada Terens izdvoji patroldžiju u stranu. Pošto im je bilo dosadno, bili su popustljiviji. Patroldžija koji je postavljao pitanja skloni notes i zaključi: "U redu, ovo nije vredno izveštaja. To nema nikakve veze s nama. Nekako ga se oslobodite."

Potom odoše.

Predradnik je, međutim, ostao. Bio je pegav i crvenokos, sa velikim nakostrešenim brkovima. Kruto se držao principa već pet godina koje je proveo na mestu predradnika, što je značilo da je snosio svu odgovornost za ispunjenje kvote u svom mlinu.

"Slušajte vi", počeo on besno. "Šta mislite da preduzmete u vezi ovoga? Proklet narod samo priča i ništa ne radi."

"Ja bih ga posl'o u gradsku bolnicu", predloži Jenkus, služeći se maramicom na uobičajen način. "Ja mu ne mogu pomoći."

"U Grd?" Predradnik je bio zgranut. "Ko će to da plati? Ko će snositi troškove? On nije jedan od nas, je l' tako?"

"Kol'ko je meni poznato, nije", priznade Jenkus.

"Zašto onda da mi platimo za njega? Saznajte čiji je. Neka njegova varošica plati."

"Kako to da saznamo? Reci mi, molim te."

Predradnik stade da razmišlja. Za trenutak je mal'ko isplazio jezik i njime stao da prelazi preko crvenkaste gornje usne, a onda zaključi: "Pa, moraćemo ga se osloboditi. K'o što maločas reče patroldžija."

Terens se umeša. "Molim? Šta ste time hteli da kažete?"

"Mogao je biti i mrtav", odvrati predradnik. "Za njega bi to bilo milosrđe."

"Ne možete ubiti živo stvorenje", dobaci mu Terens.

"Onda mi vi kažete šta da učinim."

"Zar ne bi neko iz varošice mogao da se brine o njemu?"

"Ko bi to poželeo? Da li biste vi?"

Terens nije obraćao pažnju na njegovo otvoreno uvredljivo držanje.

"Ja imam druga posla."

"Kao i svi ostali. Ne mogu dopustiti da neko zanemari rad u mlinu da bi se brinuo o ovom ludaku."

Terens uzdahnu, a onda reče bez imalo srdžbe: "Budimo razumni, predradničē. Ako ovog kvartala ne ispunite kvotu mogao bih pretpostaviti da je to zbog toga što se neko od vaših radnika brine o ovom jadnom momku, te se založiti za vas kod Vlastelina. U protivnom, jednostavno ću im reći da mi nije poznat nijedan razlog koji vam je onemogućio ostvarenje kvote - u slučaju da je ne ispunite."

Predradnik ga pogleda negodujući. Ovaj varošanin je ovde bio tek mesec dana, a već se suprotstavljao ljudima koji su ceo život proveli u ovoj varošici. Ipak, posedovao je kartu sa zakonima Vlastelina. Ne bi trebalo previše uporno da mu protivreći.

"Ali ko bi ga uzeo?" upita on i istog mu časa pade na pamet užasna pomisao. "Ja ne mogu. Imam troje vlastite dece, a ni žena mi nije baš zdrava."

"Nisam na tebe pomislio."

Terens pogleda kroz prozor. Pošto su se patroldžije udaljile, gomila koja se uvijala i šaputala prišla je bliže varošaninovoj zgradi. Uglavnom su to bili mališani, suviše mladi da bi radili, a ostali su bili radnici sa obližnjih farmi. Bilo je i nekoliko mlinskih radnika kojima se tek završila smena.

Na samoj ivici skupine Terens ugleda krupnu devojkū. Često ju je viđao proteklih mesec dana. Bila je snažna, sposobna, vredna. Ispod tog nesrećnog izgleda, krila se prava prirodna inteligencija. Da je bila muškarac, možda bi bila izabrana da je obučavaju za varošanina. Ali bila je žena; bez roditelja i dovoljno neugledna da se ne zanosi romantičnim nadama. Drugim rečima, bila je to jedna usamljena žena koja će verovatno zauvek ostati usamljena.

"Šta mislite o njoj?" upita on, pokazavši na devojkū.

Predradnik pogleda, a zatim zagrme. "Prokletstvo. Trebalo bi da je na poslu."

"U redu", stade da ga umiruje Terens. "Kako se zove?"

"To je Valona Marč."

"Tako je. Sada se sećam. Pozovite je."

Od tog trenutka Terens je sam sebi nametnuo neslužbenu ulogu

čuvara ovog para. Učinio je sve što je mogao da joj obezbedi dodatne porcije hrane, ekstra kupone za odeću i sve ostalo što je bilo potrebno da dvoje odraslih (od kojih jedno nije bilo registrovano) žive od prihoda jednog. Takođe joj je pomagao i da obezbedi Riku obuku u kirtskim mlinovima. Umešao se i kada se Valona posvađala sa vođom odeljenja i sprečio da je teže kazni. Smrt gradskog doktora sprečila ga je da preduzme i daljnje korake, na koje je inače bio spreman.

Stoga je bilo prirodno što mu se Valona uvek u nevolji obraćala, i on je sada čekao da mu ona odgovori na pitanje koje joj je postavio.

Valona je još oklevala, a onda, konačno, prozbori: "On kaže da će svi na ovom svetu umreti."

Terens ostade zaprepašćen. "Kaže li kako?"

"Kaže da ne zna kako. Kaže da se samo toga seća iz onog ranijeg razdoblja svog života, kada nije bijo, znate, ovaki kakav je sada. Takođe kaže da se seća kako je obavljao neki važan posao, ali ne razumem kakav je to posao bijo."

"Kako ga opisuje?"

"Kaže da je is... istraživao Ništa - sa velikim N."

Valona malo počeka, a onda požuri da objasni: "Istraživati znači nešto rastavljati, kao na primer..."

"Znam šta znači, devojko." Terens je i dalje bio zadubljen u misli.

Valona ga je nestrpljivo posmatrala. "Znate li vi na šta on to misli, varošanine?"

"Možda, Valona."

"Ali, varošanine, kako iko može činiti bilo šta sa Ništa?"

Terens ustade i kratko se osmehnu. "Zar ne znaš, Valona, da se Galaksija uglavnom sastoji iz ničega."

Valoni ni to ne pomože da shvati, ali svesrdno prihvati ono što joj bi rečeno. Varošanin je bio veoma obrazovan čovek. Osetivši iznenadni ponos, odjednom je bila ubeđena da je njen Rik bio još obrazovaniji od njega.

"Pođimo." Terens joj pruži ruku.

"Kuda?" upita ona.

"Pa, gde je Rik?"

"Kod kuće", odvrati ona. "Spava."

"Dobro. Odvešću te onamo. Želiš li da te patroldžije pronađu samu na ulici?"

Noću je selo izgledalo pusto. Svetla duž one jedine ulice delila su oblast radničkim kabinama na dva dela i sijala bez sjaja. Vazduh je mirisao na predstojeću kišu, ali na onu blagu i toplu, koja je padala gotovo svake večeri. Od nje se nije trebalo naročito štititi.

Valona nikada još nije bila napolju ovako kasno radnim danom, te je za nju to bilo zastrašujuće. Pokušala je da pobegne od zvuka vlastitih koraka, osluškujući neće li čuti udaljeni bat patroldžija.

"Prestani da hodaš na prstima, Valona. Ja sam s tobom."

Varošaninov glas odjeknu u tišini i Valona poskoči. Kao odgovor na njegove argumente, ona požuri napred.

Valonina koliba bila je mračna kao i sve ostale i oni odvažno stupiše unutra. Terens je bio rođen i odrastao je u jednoj takvoj kolibi, i mada je kasnije živeo na Sarku, a sada imao na raspolaganju kuću od tri sobe i sa vodovodnim cevima, ali još je osećao nostalgiju za njenom golom unutrašnjošću. Jedna jedina prostorija bila je dovoljna - sa krevetom, komodom sa ladicama, dve stolice, glatkim podom od nasutog cementa i ormanom u jednom uglu.

Kuhinja nikom nije bila potrebna, pošto su se svi obroci dobijali u mlinu, kao ni kupatilo, pošto se niz zajedničkih spoljašnjih klozeta i ćelija sa tuševima protezao odmah iza kuća. U toj blagoj, nepromenljivoj klimi prozori nisu bili prilagođeni da štite od hladnoće i kiše. Sva četiri zida bila su izbušena zakrivljenim otvorima, a strehe iznad njih predstavljale su dovoljnu zaštitu od ravnomernog noćnog sipljenja kiše.

Pri svetlosti male džepne svetiljke, koju je zaklanjao savijenim dlanom, Terens primeti da je jedan ugao prostorije odeljen pohabanim zaklonom. On se seti da ga je nabavio za Valonu, nedavno, kada je Rik prestao da bude nemoćno dete i počeo da se sve više preobraća u pravog muškarca. Iza njega je dopiralo ravnomerno disanje.

On pokaza glavom u tom pravcu. "Probudi ga, Valona."

Valona pokuca na zastor. "Rik! Rik, bebice!"

Začuo se slabi jauk.

"To sam ja, Lona", odvrati Valona. Oni odmakoše zastor i Terens pređe svojom malom svetiljkom najpre preko Valoninog i svog lica, a zatim je uperi u Rika.

Rik podiže ruku kako bi se odbranio od bleska. "Šta se desilo?"

Terens sede na ivicu kreveta, primetivši da Rik spava u standardnom krevetu koji se mogao naći u svim kolibama. Još u samom početku nabavio je Valoni jedan stari, prilično klimav poljski krevet, ali ona ga je zadržala za sebe.

"Rik", počeo on, "Valona kaže da si počeo da se prisećaš nekih stvari."

"Tako je, varošanine." Rik je oduvek bio krajnje ponizan pred varošaninom, koji je bio najvažniji čovek koga je ikada video. Čak je i upravnik mlina bio učtiv sa varošaninom. Rik ponovi deliće koje je njegov um uspeo tokom tog dana da sakupi.

"Da li si se još nečeg setio od onda kada si ovo ispričao Valoni?" upita Terens.

"Nisam, varošanine."

Terens je jednom šakom gnječio prste na drugoj. "U redu, Rik. Nastavi da spavaš."

Valona iziđe napolje za njim. Veoma se trudila da lice ne počne da joj se grči, te nadlanicom svoje grube šake pređe preko očiju. "Da li će morati da me napusti, varošanine?"

Terens je dohvati za ruke i ozbiljno reče: "Moraš se ponašati kao odrasla žena, Valona. Moraće na kratko vreme da pođe sa mnom, ali dovešću ga nazad."

"A posle toga?"

"Ne znam. Moraš shvatiti, Valona. Sada je najvažnija stvar na čitavom ovom svetu da saznamo što više o Rikovim sećanjima."

Valona iznenada reče: "Hoćete da kažete da bi svi na Florini mogli umreti, baš kao što on to tvrdi?"

Terensov stisak se pojača. "Da to nikada nikom nisi pomenula, Valona, jer bi u protivnom patroldžije mogle zauvek odvesti Rika. Ozbiljno to mislim." On se okrenu i zadubljen u misli lagano se vrati kući ni ne primetivši da mu se ruke tresu. Uzaludno je pokušavao da zaspi i posle jednog sata podesi narko-polje. Bila je to jedna od nekoliko stvari sa Sarka koje je doneo sa sobom kada se vratio na Florinu da postane varošanin. Prianjalo mu je uz glavu poput tanke,

crne, filcane kape. On podesi kontrole na pet časova i zatvori kontakt.

Imao je još toliko vremena da se udobno smesti u krevetu pre no što mu se isključiše centri svesti u mozgu, i on trenutno zapade u san bez snova.

3. BIBLIOTEKARKA

Dijamagnetski skuter su ostavili u prostoriji za skutere van gradskog atara. Skuteri su bili retki u Gradu, a Terens nije želeo da privlači nepotrebnu pažnju. Na trenutak je besno pomislio na one iz Gornjeg Grada sa njihovim dijamagnetskim terenskim vozilima i antigrafitacijskim žirosima. Ali to je bio Gornji Grad. Tamo je sve bilo drugačije.

Rik je čekao da Terens zaključa prostoriju i zavravi je, ostavivši otiske svojih prstiju. Na sebi je imao novo jednodelno odelo u kome se osećao pomalo nelagodno. Nevoljno je krenuo za varošaninom pod prvo visoko zdanje u obliku mosta, koje je podupiralo Gornji Grad.

Svi drugi gradovi na Florini imali su imena, ali ovaj su jednostavno nazvali Gradom. Ostali stanovnici planete smatrali su da su radnici i seljaci koji su u njemu i oko njega živeli - srećkovići. U Gradu je bilo boljih doktora i bolnica, više fabrika i prodavnica pića, pa čak i jedva приметnih znakova izvesnog luksuza, što drugde nije bio slučaj. I sami njegovi žitelji bili su manji zanesenjaci. Živeli su u senci Gornjeg Grada.

Gornji Grad predstavljao je upravo ono što je njegovo ime i nagoveštavalo. Grad je bio dvostruk, grubo podeljen vodoravnom pločom od pedeset kvadratnih milja cementne legure koja je počivala na nekih dvadeset hiljada stubova opasnih čelikom. Dole u senci živeli su 'domoroci'. Iznad, na suncu - Vlastelini. U Gornjem Gradu bilo je teško poverovati da se on nalazi na planeti po imenu Florina. Stanovništvo su isključivo sačinjavali Sarkiti i po koji patroladžija. Oni su doslovce predstavljali višu klasu.

Terens je znao put. Hodao je žurno, izbegavajući poglede prolaznika koji su merkali njegovo varošansko odelo s mešavinom zavisti i mržnje. Iako se Rik trudio da korača uspravno i dostojanstveno, u tome su mu smetale kratke nogavice. Nije se baš mnogo čega sećao u vezi sa svojom prvom posetom Gradu. Sada mu je izgledao sasvim drugačiji. Tada je dan bio oblačan. Sada je sunce sijalo i probijalo se kroz otvore na ploči od legure cementa iznad njih,

oblikujući pruge svetlosti usled kojih je međuprostor bio u još većoj tami. Promicali su kroz sjajne pruge gotovo u hipnotičkim ravnomernim razmacima.

Starci su sedeli u pokretnim stolicama na mestima koje su dodirivale pruge, upijajući toplotu i pomerajući se zajedno sa njima. Ponekad bi zaspali i zaostali u hladu, dremajući u svojim stolicama dok ih ne bi probudila škripa drugih stolica koje su se pomerale. Tu i tamo majke su zauzimale sav prostor u okviru pruga sa svojim mališanima u naručju.

Terens se konačno ponovo oglasi. "A sada se isprsi, Rik. Idemo gore."

Trenutak potom, on zastade ispred nekog zdanja koje je ispunjavalo prostor između četiri stuba što su obrazovali kvadrat i uzdizalo se od tla do Gornjeg Grada.

"Plašim se", prošapta Rik. Rik je samo mogao da nagađa šta to zdanje predstavlja. Bio je to lift koji je vodio na gornji nivo.

Liftovi su, razume se, bili neophodni. Proizvodilo se dole, a trošilo gore. Osnovna hemijska sredstva i osnovne prehrambene sirovine prebacivale su se u Donji Grad, ali obrađena plastika i fina jela bili su namenjeni Gornjem Gradu. Brojno stanovništvo rojilo se ispod; služavke, baštovani, šoferi, radnici na građevinama korišćeni su gore.

Terens je prečuo Rikove izraze bojazni. Zadivljavalo ga je to što njegovo srce udara tako žestoko. Ne od straha, razume se. Pre zbog divljeg zadovoljstva što ide gore. Preći će preko čitave te svete legure od cementa, zalepiće se za nju, sastrugaće i ostaviti na njoj svoju prljavštinu. Kao varošanin imao je tu povlasticu. On je za Vlasteline, razume se, i dalje bio samo domorodac sa Florine, ali bio je varošanin i mogao je da stupi na leguru od cementa kad god je to hteo.

Galaksije im, kako ih je samo mrzeo!

On zastade, odlučno uvuče vazduh i pozva lift. Misliti o njima s mržnjom nije imalo nikakvog smisla. Dosta godina proveo je na Sarku, središtu i rodnom svetu Vlastelina. Naučio je da trpi u tišini. Ne sme zaboraviti šta je upravo saznao. Sada to nipošto ne sme zaboraviti.

Začu se šum lifta koji se spuštao na donji nivo i čitav zid ispred njega

nestade u prorezu za to namenjenom.

Domorodac koji je rukovao liftom zgađeno ih pogleda. "Samo vas dvojica."

"Samo dvojica", odvrati Terens ulazeći. Rik krenu za njim.

Operator se ni ne pokrenu da vrati zid u prvobitni položaj. "Čini mi se, momci, da ste vas dvojica mogli da pričekate na smenu u dva sata i prebacite se zajedno s njom", primeti on. "Nije moja dužnost da vozikam ovu stvar gore dole za dva nikogovića." On pažljivo pljunu, trudeći se da pljuvačka padne na beton donjeg nivoa, a ne na pod lifta.

"Gde su vam radne karte?" dodade on.

"Ja sam varošanin", odgovori Terens. "Zar se to ne vidi po mojoj odeći?"

"Odeća ništa ne znači. Čujte, zar mislite da ću staviti na kocku svoj posao zato što ste vi negde pokupili kakvu uniformu? Pokažite karticu!"

Terens ne izgovori više nijednu reč, već mu pokaza standardnu lisnicu za dokumenta koju su svi domoroci morali sve vreme da imaju kod sebe; registarski broj, zaposlenje, taksene potvrde. Otvorio ju je na mestu gde se nalazila njegova grimizna dozvola varošanina. Operator prelete pogledom preko nje.

"Pa, možda si i to negde pokupio, ali to se mene ne tiče. Imaš je i ja ću te pustiti, mada je prema mom mišljenju varošanin samo ugladeno ime za običnog domoroca. A šta je sa ovim momkom?"

"On je sa mnom", reče Terens. "Može poći sa mnom, ili možda želiš da pozovemo patroldžiju da proveru u pravilima?"

To je bilo poslednje što je Terens želeo, ali predlog je izneo krajnje arogantno.

"U redu! Što se odmah ljutiš?" Zid lifta se pomeri i lift uz trzaj krenu naviše. Operator je ljutito mrmljao nešto sebi u bradu.

Terens se oporo osmehnu. To je bilo nemoguće izbeći. Oni koji su neposredno radili za Vlasteline suviše su žudeli da se poistovete sa vladarima i da zaborave na vlastitu podređenost, pa su se samo još jače vezivali za pravila o podvojenosti, i prema svojim sunarodnicima odnosili grubo i bahato. Oni su bili 'ljudi odozgo' i prema njima su ostali Florijanci gajili naročitu mržnju, koja nije imala nikakve veže sa pažljivo osmišljenom zavišću koju su osećali prema Vlastelinima.

Popeli su se u visinu trideset stopa, a onda su se vrata ponovo otvorila i pred njima se nađe jedan sasvim novi svet. Poput rodnih gradova na Sarku, pri gradnji Gornjeg Grada vodilo se mnogo računa o bojama. Pojedine građevine, bilo da je reč o stambenim zgradama ili javnim zdanjima, bile su umetnute u jedan složeni raznobojni mozaik koji je gledan izbliza ličio na besmisleni metež, ali je iz daljine od stotinu jardi poprimao izgled blagih preliva boja koje su se topile i menjale u zavisnosti od ugla posmatranja.

"Hajdemo, Rik", pozva ga Terens.

Rik je zurio širom otvorenih očiju. Nije bilo ničeg živog, ničeg što je raslo! Samo kamenje i boje u velikim količinama. Nije uopšte znao da kuće mogu biti tako ogromne. Istog časa ogromnost nije izgledala tako čudna... Ali odmah potom sećanje ponovo iščile.

Pored njih promače jedno terensko vozilo.

"Jesu li to Vlastelini?" prošapta Rik.

Videli su ih samo na trenutak. Kosa kratko podšišana, široki, upadljivi rukavi sjajnih, jarkih boja od plave do ljubičaste, široke pantalone verovatno od baršuna i dugački jednodelni trikoi koji su sijali kao da su ispleteni od tanke bakarne žice. Nisu se ni osvrnuli na Rika i Terensa.

"Omladina", odvrati Terens. Nije ih video iz ovolike blizine još od kada je napustio Sark. Na Sarku je ona bila prilično raspuštena, ali bar im je tamo bilo mesto. Anđeli nisu pripadali ovamo, trideset stopa iznad pakla. Ponovo se zgrčio ne bi li potisnuo beskorisni grč mržnje. Jedan ploto-dvosed pročišta iza njih. Bio je to novi model sa ugrađenim vazdušnim kontrolama. U tom trenutku glatko je preleteo na dva inča iznad površine, sa svojim sjajnim zaravnjenim dnom izvijenim naviše duž svih ivica radi manjeg otpora vazduha. Pa ipak je udaranje vazduha o donju površinu bilo dovoljno jako da stvori karakteristično šištanje koje je nagoveštavalo da su patroldžije u blizini.

Bili su krupni, kao ustalom sve patroldžije; širokih lica, spljoštenih obraza, dugačke, crne, kose, svetlosmeđeg tena. Domorocima su sve patroldžije izgledale isto. Sjajno crne uniforme, ukrašene upadljivim srebrnim značkama i izgraviranim dugmadima raspoređenim krajnje strateški, potiskivali su lica u drugi plan, te tako samo još više pojačavale utisak da su međusobno veoma slični.

Jedan od patroldžija je upravljao vozilom. Drugi s lakoćom preskoči preko niske ivice kola.

"Lisnicu!" naredi on i mehanički je na trenutak pogleda i dobaci nazad Terensu. "Kojim poslom si došao ovamo?"

"S namerom da potražim neke podatke u biblioteci, policajče. Imam na to pravo."

Patroldžija se okrenu prema Riku. "A šta je s tobom?"

"Ja..." zausti Rik.

"On je moj pomoćnik", umeša se Terens

"On nema ista prava kao i varošanin", primeti patroldžija.

"Ja ću odgovarati za njega."

Patroldžija sleže ramenima. "Trebalo da dobro paziš. Varošani imaju izvesne povlastice, ali oni, ipak, nisu Vlastelini. Nemoj to smetnuti s uma, mladiću."

"Neću, policajče. A da li biste mogli da mi kažete kako da stignem do biblioteke?"

Patroldžija ga uputi, upotrebivši za pokazivanje pravca tanku cev uglastog pištolja. Sa mesta na kome su se trenutno nalazili, biblioteka je izgledala kao žutocrvena bubuljica čiji su gornji spratovi prelazili u tamnocrvenu boju. Što su se više približavali, tamno crvenilo se spuštalo sve niže.

Rik iznenada razdraženo primeti: "Mislim da je ružna."

Terens mu uputi jedan brz, iznenađen pogled. Na Sarku je bio navikao na slične stvari, ali i njemu se napadnost Gornjeg Grada činila pomalo vulgarnom. Jer Gornji Grad je bio više sarkijevski i od samog Sarka. Na Sarku nisu svi ljudi bili aristokrate. Bilo je čak i siromašnih Sarkita, čiji je položaj bio jedva nešto bolji od položaja prosečnog Florinijanca. Ovde je postojao samo vrh piramide, što se očitavalo i u zdanju biblioteke.

Po veličini je zaostajala tek za nekolicionom na samom Sarku. Bila je mnogo veća nego što su to zahtevale potrebe Gornjeg Grada, što je, konačno, svedočilo o prednostima jeftine radne snage. Terens zastade na zakrivljenoj rampi koja je vodila do glavnog ulaza. Raspored boja na rampi stvarao je iluziju stepenica, što se Riku učini pomalo zbunjujuće, te se saplete; ali biblioteci je to davalo odgovarajući arhaični izgled tradicionalno povezan sa akademskim zdanjima.

Glavni hodnik bio je velik i prazan. Bibliotekarka za jedinim stolom u njemu izgledala je poput smežuranog graška u naduvenoj mahuni. Ona podiže pogled i napola ustade.

Terens joj se brzo obrati. "Ja sam varošanin", reče on. "Imam posebne povlastice. I ja odgovaram za ovog domoroca." Već je unapred pripremio svoja dokumenta i sada ih samo ispruži ispred sebe.

Bibliotekarka ponovo sede i mrko ih pogleda. Zatim izvuče jednu srebrnu pločicu iz nekog proreza i pruži je Terensu. Varošanin položi desni palac na nju i snažno pritisnu. Bibliotekarka uze srebrnu pločicu i gurnu je u neki drugi prorez u kome nakratko zasja slaba ljubičasta svetlost.

"Soba 242" dobaci im bibliotekarka.

"Hvala."

Prostorijama na drugom spratu strašno je nedostajala ona osobenost koju bi svaka karika u beskrajnom lancu trebalo da poseduje. Neke od njih bile su pune, sa vratima od naizgled zaleđenog i neprozirnog stakla. Većina je, ipak, bila prazna.

"Dva-četrdeset-dva", reče Rik. Glas mu je bio piskav.

"Šta je Rik?"

"Ne znam. Veoma sam uzbuđen."

"Da li si ikada ranije bio u nekoj biblioteci?"

"Ne znam."

Terens stavi palac na okrugli aluminijumski disk koji je pre pet minuta senzitivizovan na dodir njegovog prsta. Providna staklena vrata se otvoriše, i pošto udoše bešumno se za njima zatvoriše; i kao da se preko njih prevuče neka skrama, postadoše neprozirna.

Soba je bila kvadrat šest sa šest metara, bez prozora ili ukrasa. Bila je osvetljena difuznim svetlom sa tavanice, a provetravana veštačkim strujanjem vazduha. U njoj se nalazio samo jedan sto koji se protezao od zida do zida i uspravna klupa bez naslona između njega i vrata. Na stolu su se nalazila tri 'čitača'. Njihove prednje strane od zaleđenog stakla povukoše se unazad pod uglom od trideset stepeni. Ispred svakog od njih nalazio se različit kontrolni brojčanik.

"Znaš li šta je ovo?" Terens sede i spusti svoju meku, uhranjenu

šaku na jedan od čitača.

I Rik sede.

"Knjiga?" upita on hitro.

"Pa..." Terens kao da nije bio baš siguran u to... "Ovo je biblioteka, tako da ti nije bilo teško da pogodiš. Umeš li da rukuješ čitačem?"

"Mislim da ne umem, varošanine."

"Jesi li siguran? Razmisli malo."

Rik se napregnu, ali na kraju ipak odustade. "Žao mi je, varošanine."

"Onda ću ti pokazati. Vidi! Kao prvo, evo dugmeta sa oznakom 'Katalog', pored koga su ispisana slova. Pošto nas zanima enciklopedija, okrenućemo dugme na slovo E, a potom ga pritisnuti."

On to odmah i učini, posle čega se nekoliko stvari istovremeno odigra. Zaleđeno staklo ožive i na njemu se pojavi tekst. Crni tekst na žutoj podlozi; te boje bile su posledica prigušenog osvetljenja na tavanici. Tri glatke ploče pojaviše se poput kakvih jezika ispred svakog pojedinog čitača, i svaku je obasjavao uski snop svetlosti.

Terens zgrabi neki prekidač u obliku klipa i ploče se povukoše unazad u svoje proreze.

"Nećemo praviti beleške", objasni on. Posle kraće stanke, on nastavi: "Okrećući ovo dugme možemo da pregledamo čega ima pod slovom E."

Dugačak popis materijala, naslova, autora, kataloških brojeva poređanih po alfabetskom redu poče da promiče naviše, a zatim se zaustavi na gusto ispisanoj koloni listajući brojne tomove enciklopedija.

Rik se iznenada oglasi: "Treba pritisnuti brojeve i slova na ovim dugmićima posle one knjige koju želite i onda se ona pojavi na ekranu."

Terens se okrenu prema njemu. "Otkud znaš? Sećaš li se toga?"

"Možda se i sećam. Nisam siguran. Jednostavno mi se učinilo da tako treba."

"Pa, nazovimo to onda inteligentnim pogotkom."

Varošanin pritisnu određenu kombinaciju slova i brojeva. Svetlo na staklu utrne, a zatim ponovo blesnu. Začu se i glas: "Enciklopedija Sarka, tom 54, Sol-spek."

"Saslušaj me sada, Rik", započe Terens. "Ne želim da ti serviram nikakve ideje, te ti stoga neću reći šta sam naumio. Od tebe tražim

samo da pregledaš ovaj tom i zaustaviš se na svakom mestu koje ti se učini poznatim. Razumeš li?"

"Da."

"Dobro. A sada, samo polako."

Prolazili su minuti. Rik iznenada uzdahnu i poče da vraća brojčanik. Kada je prestao, Terens pročita naslov poglavlja i po izrazu lica jasno mu se videlo da je zadovoljan. "Sećaš se, znači? Ovog puta nije posredi slučajan pogodak? Sećaš li se ovoga?"

Rik žustro klimnu. "Odjednom mi je sinulo, varošanine. Sasvim iznenada."

Bio je to članak o istraživanju svemira.

"Znam o čemu je", reče Rik. "Odmah ćete se uveriti, odmah." Imao je poteškoća sa disanjem, a ni Terens nije ništa manje bio uzbuđen.

"Pogledajte", reče Rik, "uvek navode ovaj pasus."

Počeo je naglas da čita, često zastajkujući, ali mnogo veštije nego što bi se to moglo očekivati od početnika kome je Valona održala nekoliko uopštenih časova iz čitanja. U članku je stajalo:

Ne iznenađuje činjenica da su istraživači svemira po temperamentu povučeni u sebe i veoma često neprilagođeni pojedinci. Od sasvim normalne odrasle osobe bilo bi previše tražiti da veći deo svoga života provede sama, praveći zabeleške o užasnoj praznini između zvezda. Verovatno zahvaljujući svesti o ovome Institut za svemirska istraživanja usvojio je za svoj službeni slogan ovakvu pomalo uvrnutu izjavu: 'Mi istražujemo Ništa'.

Rik završi čitanje gotovo vrišteći.

"Jesi li razumeo ono što si pročitao?" upita ga Terens.

Niži čovek podiže užagrene oči. "Tu stoji 'istražujemo Ništa'. Toga se sećam. Bio sam jedan od njih."

"Bio si istraživač svemira?"

"Da", povika Rik. A zatim nastavi tišim glasom: "Boli me glava."

"Zato što se prisećaš?"

"Pretpostavljam." On pogleda naviše namrštena čela. "Moram još toliko toga da se setim. Postoji neka opasnost. Ogromna opasnost! Ne znam šta da uradim."

"Biblioteka nam stoji na raspolaganju, Rik." Terens ga je pažljivo posmatrao, odmeravajući reči. "Pregledaj sam katalog i potraži tekstove o istraživanju svemira. Vidi kuda će te to odvesti."

Rik se nagnu nad čitač, vidljivo se tresući. Terens se pomeri u stranu kako bi mu stvorio više mesta.

"Šta mislite o Rajtovoj Raspravi o svemirsko-istraživačkom usavršavanju?" upita Rik. "Ne zvuči li vam to dobro?"

"Na tebi je da biraš, Rik."

Rik pritisnu kataloški broj i ekran postade ravnomerno bleštav. Na njemu se pojavi poruka: "Molim vas, posavetujte se sa bibliotekarem oko traženja knjige."

Terens hitro ispruži šaku i smesta neutralisa ekran. "Probaj neku drugu knjigu, Rik."

"Ali..." Rik je oklevao, a zatim se povinova naređenju. Nastavio je da pretražuje katalog i izabrao Eningsov Sastav svemira.

Na ekranu se ponovo pojavi zahtev da se posavetuje s bibliotekarem. Terens izusti jedno: "Do đavola!" i ponovo isključi ekran.

"O čemu je reč?" upita Rik.

"Ni o čemu", odgovori Terens. "Baš ni o čemu. Nemoj da se uspaničiš, Rik, ali nije mi baš jasno..."

Na boku čitača iza rešetke nalazio se mali zvučnik. Iz njega se sada začu bibliotekarkin tanušni, suvi glas, od koga se obojica slediše.

"Soba 242! Ima li koga u sobi 242?"

"Šta želite?" oštro odbrusi Terens.

"Koju ste knjigu tražili?" upita glas.

"Nijednu. Hvala. Samo isprobavamo čitač."

Nastupi za trenutak pauza, kao da je usledilo neko nevidljivo savetovanje. Zatim glas nastavi nešto oštrijim tonom: "Zapis pokazuje da ste tražili na čitanje Rajtovu Raspravu o svemirsko-istraživačkom usavršavanju i Eningsov Sastav svemira. Je li to tačno?"

"Nasumice smo pritiskali kataloške brojeve", odvrati Terens.

"Smem li vas upitati zbog čega ste želeli te knjige?" Glas je bio neumoljiv.

"Kažem vam da ih ne želimo... A sada dosta s tim." Ovo poslednje bilo je izgovoreno ljutitim glasom i namenjeno samo Riku, koji je već počeo da cvili.

Ponovo je nastupila pauza, a onda se glas opet javi: "Ako siđete do pulta knjige će vam biti stavljene na raspolaganje. Nalaze se na

posebnoj listi tako da ćete morati da popunite obrazac."

Terens pruži ruku Riku. "Hajdemo."

"Možda smo prekršili neko pravilo", drhtavim glasom reče Rik.

"Gluposti, Rik. Odlazimo."

"Nećemo ispuniti obrazac?"

"Ne, doći ćemo drugi put po knjige."

Terens je žurio, primoravajući Rika da ga sledi. Krenuo je glavnim predvorjem. Bibliotekarka podiže pogled.

"Evo", povika ona, ustavši i obišavši oko stola. "Samo trenutak. Samo trenutak!"

Nisu se zaustavili.

To jest, sve dok se pred njih ne ispreči jedan patroldžija. "U strašnoj ste žurbi, momci, a?"

Bibliotekarka, pomalo bez daha, stiže do njih. "Vi ste bili u 242, zar ne?"

"Čujte vi", počeo otresito Terens, "zašto nas zaustavljate?"

"Niste li vi tražili određene knjige? Želimo da vam ih donesemo."

"Kasno je. Možda drugi put. Zar ne shvatate da ne želim te knjige? Vratću se sutra."

"Biblioteka", reče žena ukočeno, "nastoji da uvek svima iziđe u susret. Knjige će vam odmah biti stavljene na raspolaganje." Visoko na obrazima pojavile su se dve crvene mrlje. Ona se okrenu i požuri natrag kroz jedna mala vrata koja se otvore čim im se približila.

Terens započne: "Policajče, ako nemate ništa protiv..."

Ali patroldžija ispruži svoj osrednje dugačak i težak neuronski bič. Mogao je da posluži kao odličan pendrek, ili pak, kao daljinsko oružje sa paralizirajućim svojstvima. "Slušaj, momak", reče on, "zašto mirno ne sedneš i ne sačekaš gospođu da se vrati? To bi učinio svaki pristojan čovek."

Patroldžija nije bio ni mlad ni vitak. Izgleda da je bio blizu penzije i verovatno je dovršavao svoje službovanje provodeći mirne dane kao čuvar biblioteke, ali bio je naoružan, a dobrodušnost koja mu se ogledala na crnomanjastom licu nije baš izgledala iskrena.

Terensu je čelo bilo znojavo, a mogao je da oseti da mu se znoj skuplja i pri dnu kičme. Ipak je potcenio situaciju. Bio je ubeđen da je njegova procena stvari u svakom pogledu tačna. A evo ga sad, ovde. Nije trebalo da bude toliko nesmotren. Sve se ovo dogodilo

zbog njegove proklete želje da upadne u Gornji Grad, da se kočoperi hodnicima biblioteke kao da je pravi Vlastelin...

U trenutku očajanja požele da ubije patroldžiju, ali odjednom to više nije mogao da učini.

U početku je izgledalo samo kao da se nešto na trenutak pokrenulo. Patroldžija je stao da se okreće za dlaku prekasno. Izdale su ga godine. Neuronski bič mu je izbijen iz šake, i pre no što je uspeo da ispusti ijedan krik spusti mu se na slepoočnicu. Srušio se.

Rik zavrišta od radosti, a Terens povika: "Valona! Svi đavoli Sarka, Valona!"

4. POBUNJENIK

Terens se gotovo istog časa povrati i hitro dobaci: "Napolje. Brzo!" I sam krenu prvi.

Na trenutak je pomislio da bi bilo dobro odvući nesvesno telo patroldžije u senku stubova koji su se protezali duž glavnog predvorja, ali za to očigledno nije bilo vremena.

Izbiše na rampu na kojoj ih dočeka poslepodnevno sunce koje je grejalo i osvetljavalo svet oko njih. Gornji Grad se sada kupao u narandžastim tonovima.

Valona nestrpljivo uzviknu. "Hajdemo!" ali Terens je uhvati za lakat. Smeškao se, mada mu je glas bio oštar i prigušen. "Nemoj slučajno da potrčiš", upozori je on. "Hodaj sasvim prirodno i sledi me. Drži se za Rika. Nemoj mu dopustiti da potrči."

Napravili su nekoliko koraka. Kao da su se kretali kroz lepak. Jesu li se to iza njih čuli neki zvuci iz biblioteke? Ili im se to samo priviđalo? Terens se nije usuđivao da pogleda.

"Ovamo", reče on. Natpis nad ulazom za kola na koji im je pokazivao poigravao je na poslepodnevnoj svetlosti. Nije baš najbolje odolevao suncu Florine. Na njemu je stajalo: Ulaz u ambulantu.

Krenuli su trakom za kola, prošli kroz bočni ulaz i nastavili između neverovatno belih zidova. Odudarali su poput grudvica nekog stranog materijala od aseptički staklastog izgleda hodnika.

Iz daljine ih je posmatrala jedna žena u uniformi. Najpre je oklevala, ali se zatim namršti i stade da im prilazi. Terens, međutim, ne sačeka da im priđe. Oštro je zaokrenuo u jedan od sporednih hodnika, a potom i u drugi. Prolazili su i pored drugih ljudi u uniformi i Terens je zamišljao koliko su nedoumice izazvali kod njih. Bilo je sasvim neshvatljivo da domoroci bez pratnje lutaju po gornjim nivoima bolnice. Šta je trebalo učiniti?

Na kraju će ih, nema sumnje, zaustaviti.

Stoga Terensu srce još brže zakuca kada ugleda jedna neupadljiva vrata na kojima je pisalo: Za domorodačke nivoe. Lift se nalazio na njihovom nivou. On ugura Rika i Valonu unutra, a meko spuštanje lifta predstavljalo je najprijetnije osećanje toga dana.

U Gradu su postojale tri vrste zgrada. Većinom su to bile niže građevine u celosti sagrađene na nižem nivou. Zdanja za radnike od najviše tri sprata. Fabrike, pekare, prodajna mesta. Ostalo su sačinjavale više zgrade: sarkitski domovi, pozorište, biblioteka, sportske arene. Ali bilo je i nekoliko duplih, sa nivoima i ulazima koji su se nalazili i dole i gore; stanice patroldžija, na primer, i bolnice.

Tako se bolnica mogla iskoristiti za prelazak iz Gornjeg Grada u Donji Grad i na taj način se izbegavalo korišćenje velikih teretnih liftova koji su se sporo kretali i kojima su upravljali suviše savesni operatori. Kada bi domorodac učinio tako nešto to bi, razume se, bilo ilegalno, ali taj dodatni zločin predstavljao je sitnicu za one koji su već bili krivi za ubistvo patroldžije.

Iziđoše, konačno, na donjem nivou. I tamo su naišli na čiste, aseptičke zidove, ali pomalo oronulog izgled, a kao da nisu bili tako često ribani kao oni na gornjem nivou. Ovde nije bilo tapaciranih klupa koje su se protezale duž hodnika na gornjem nivou. Ovde je najviše upadao u oči nervozan žamor osoben za čekaonice ispunjene zabrinutim muškarcima i uplašenim ženama. Samo jedna pomoćnica trudila se da zavede kakav takav red, ali joj to baš nije polazilo za rukom.

Ona se obrecnu na jednog neobrijanog starca koji je na kolenu gužvao, a potom ispravljao svoje pantalone za put i koji je na sva njena pitanja odgovarao monotono i kao da se izvinjava.

"Na šta se tačno žalite?... Od kada osećate te bolove?... Jeste li već bili u ovoj bolnici?... Čujte, ne možete nas gnjaviti zbog svake sitnice. Sedite, doktor će vas pregledati i dati vam još lekova."

Zatim piskavo povika: "Sledeći!" i promrmlja nešto sebi u bradu pogledavši na raspored obešen na zidu.

Terens, Valona i Rik su se pažljivo probijali kroz gužvu. Kao da je prisustvo sunarodnika Florijanaca razvezalo Valoni jezik, stala je napeto da šapuće.

"Morala sam da dođem, varošanine. Brinula sam za Rika. Mislila sam da ga nećete vratiti, i..."

"Kako si samo dospela u Gornji Grad?" upita je Terens preko ramena, dok je gurao u stranu domoroce koji se, dabome, nisu protivili.

"Sledila sam vas i videla kako ulazite u teretni lift. Kada se vratio

dole rekla sam da sam sa vama i on me je povezao gore."

"Tek tako?"

"Malo sam ga protresla."

"Tako mi svih đavola Sarka", zareža Terens.

"Morala sam", objasni pokunjeno Valona. "Zatim sam videla patroldžije kako vam pokazuju put. Sačekala sam da se udalje, pa sam i sama otišla do one zgrade. Samo što se nisam usudila da uđem. Nisam znala šta da radim pa sam se krila dok vas nisam ugledala kako izlazite, i patroldžiju kako vas zaustavlja..."

"Hej, vi tamo!" Bio je to oštar, nestrpljiv glas sestre sa prijemnog. Već je bila ustala, a prodorno grebanje njene metalne igle po stolu od mešavine cementa nadjačalo je žamor prisutnih i nateralo ih da umuknu.

"Vi što pokušavate da odete. Dođite ovamo. Ne možete otići odavde dok niste pregledani. Nema izostajanja s posla zbog lažnih napada bolesti. Vratite se ovamo!"

Ali njih troje već su bili napolju u polusenci Donjeg Grada. Oko njih se osećao miris i čula buka Domorodačke četvrti, kako su je Sarkiti nazivali, a gornji nivo je opet bio samo krov iznad njih. Bez obzira koliko su olakšanje osetili Valona i Rik što su umakli pritiskajućem bogatstvu sarkatske okoline, Terensa i dalje nije napuštao nemir. Otišli su suviše daleko, te stoga možda nigde više neće naći spokoja.

Ta misao mu se još motala po uzburkanom umu kada Rik povika: "Pogledajte!"

Terens oseti kako mu se grlo steže.

Bio je to možda najgori prizor koji su domoroci iz Donjeg Grada mogli da u gledaju. Iz jednog od otvora u Gornjem Gradu pojavila se, kao da lebdi, jedna divovska ptica. Zaklonila je sunce i pojačala preteću tamu u tom delu Grada. Samo što to nije bila ptica. Bilo je to jedno od naoružanih terenskih vozila patroldžija.

Domoroci stadoše da viču i trče. Možda i nisu imali neki određeni razlog za strah, ali ipak su se raštrkali unaokolo. Jedan čovek, koji se našao gotovo na putu kolima, nevoljno se pomeri u stranu. Hitao je svojim putem, nekim ličnim poslom, kada se našao u senci. Osvrnuo se oko sebe, poput kakve nepomične stene u divljini. Bio je srednje visine, ali gotovo groteskno plećat. Jedan od rukava bio mu

je otcepljen, otkrivajući mišicu debelu poput nečije butine.

Terens je oklevao, a Rik i Valona nisu mogli ništa da učine bez njega. Varošaninova unutrašnja nesigurnost prerasla je u međuvremenu u groznicu. Ako potrče - kuda da se upute? Ako ostanu tamo gde jesu, šta mogu da preuzmu? Postojala je mogućnost da patroldžije gone nekog sasvim drugog, ali pošto su za sobom na podu biblioteke ostavili ubijenog patroldžiju, bilo je to malo verovatno.

Plećat momak se približavao kaskajući teškim korakom. Na trenutak je zastao dok je prolazio pored njih, dvoumeći se... A onda im se obrati, kao da vode kakav razgovor: "Korovljeva pekara je druga zgrada s leve strane, iza perionice."

Zatim se okrenu i stade da se vraća nazad.

"Hajdemo tamo", pozva Terens Valonu i Rika.

Mnogo se znojio dok je trčao. Kroz grmljavinu mašine čuo je oštra naređenja koja su, nema sumnje, dopirala od patroldžija. On se osvrnu preko ramena. Iz terenskog vozila upravo se pomaljalo njih pet-šest, kao da ih kola izbacuju iz utrobe. Znao je da im ništa ne može pomoći. U toj svojoj proklesoj uniformi varošanina bio je sumnjiv isto koliko i bilo koji od stubova koji su podupirali Gornji Grad. Dvojica patroldžija trčali su u dobrom pravcu. Nije znao da li su ga primetili ili ne, ali to i nije bilo važno. Obojica su se sudarila sa plećatim momkom koji se malopre obratio Terensu. Sve troje bilo je dovoljno blizu tako da je Terens mogao čuti promukao prigušeni glas plećatog, i patroldžijino prodorno psovanje. Terens povede Valonu i Rika za ugao.

Korovljeva pekara dobila je ime po gotovo izobličenom 'crvu' od puzeće osvetljene plastike, prepolovljene na desetak mesta, i čovek je nije mogao promašiti pošto se iz nje širio divan miris koji se provlačio kroz otvorena vrata. Šta su drugo mogli nego da uđu, te tako i učiniše.

Iz prostorije u dnu u kojoj se nazirao sjaj radarske pećnice što ga je zatamnjavao oblak brašna, pojavi se jedan starac. Uopšte nije došao u priliku da ih pita šta žele.

Terens zadihano počeo: "Plećati.." Razmakao je pri tom ruke da bi mu što očiglednije prikazao širinu ramena onog čoveka, ali u tom času spolja se začuše povici: "Patroldžije! Patrolđije!"

Starac im dobaci promuklim glasom: "Ovuda! Brzo!"

Terens koraknu unazad. "Tamo unutra?"

"Ovaj je baš glup", primeti starac kao za sebe.

Najpre Rik, za njim Valona, pa konačno Terens upuzaše kroz vrata pećnice. Začu se jedno tiho klik i zadnji zid pećnice se malo pomeri i ostade da visi u vazduhu, smaknut sa gornjih šarki. Oni se provukoše pored njega i nađoše u jednoj maloj odaji, iza pećnice, slabo osvetljenoj.

Čekali su. Ventilacija je bila slaba, a miris peciva mamio je vodu na usta. Valona nije prestajala da se smeši Riku, i s vremena na vreme bi ga mehanički potapšala po ruci. On joj je uzvraćao ispraznim pogledom. Tu i tamo položio bi šaku na svoje zarumenjeno lice.

"Varošanine..." započe Valona.

"Ne sada, Lona", odbrusi joj on odlučnim šapatom. "Molim te!"

On pređe nadlanicom preko čela, a zatim se zagleda u vlagu na zglobovima prstiju.

Začu se opet onaj poznati klik, ali sada mnogo jače usled stešnjenog prostora njihovog skloništa. Terens se ukoči, a onda i nesvesno podiže stisnute pesnice.

Međutim, bio je to plećati, koji je pokušavao da provuče svoja široka ramena kroz otvor. To mu je, konačno, jedva pošlo za rukom.

Pogledao je Terensa sa izrazom podsmešljivosti na licu. "Hajde, čoveče. Nećemo se valjda potući."

Terens pogleda svoje pesnice, a onda opusti šake.

Plećati je sada bio u mnogo jadnijem stanju nego kada su ga prvi put sreli. Na leđima više nije imao košulju, a preko jednog obraza mu se protezala masnica, koja se prelivala od crvene u ljubičastu. Imao je sitne oči sa gustim trepavicama.

"Prekinuli su traganje", reče on. "Ako ste gladni, hrane ovde ima dovoljno, iako nije baš bogzna kakva. Šta kažete na to?"

U Gradu je bio mrak. Svetla iz Gornjeg Grada obasjavala su nebo miljama unaokolo, ali u Donjem Gradu tama se prosto lepila za čoveka. Zastori su bili čvrsto navučeni preko prednjeg dela pekare kako bi se prikrilo ilegalno osvetljenje posle policijskog časa.

Rik se sada, kada je u sebe uneo nešto tople hrane, osećao bolje.

Glavobolja mu je polako prolazila. On se zagleda u obraz plećatog, a onda ga stidljivo upita: "Jesu li vas to oni povredili, gospodine?"

"Malo", odvrati plećati. "Ali nije važno. To se u mom poslu svaki dan događa." On se osmehnu, otkrivši krupne sube. "Morali su da priznaju da ništa nisam učinio, ali našao sam im se na putu dok su progonili nekog drugog. Najlakši način da se jedan domorodac skloni s puta jeste..." Njegova šaka se podiže, a zatim spusti, kao da drži nevidljivo oružje, pendrek na primer.

Rik se izmaknu, a Valona nervozno ispruži ruku da odbije udarac. Plećati se nagnu unazad i stade da čisti zube od zaostale hrane. Zatim ponovo progovori: "Ja sam Met Korov, ali me svi zovu samo Pekar. A ko ste vi?"

Terens sleže ramenima. "Pa..."

"Shvatam", preduhitri ga Pekar. "Ono što ne znam, neće nikome naškoditi. Možda. Možda. Što se toga tiče, možete imati poverenja u mene. Nisam li vas spasao od patroldžija?"

"Jesi. Hvala." Terensu ne pođe za rukom da srdačno odgovori. Ipak, on upita: "Otkud si znao da baš nas traže? Nismo bili jedini koji smo bežali."

Ovaj drugi se osmehnu. "Niko od njih nije imao ovakav izraz na licima. Bili ste bleđi kao kreč."

Terens pokuša da mu uzvрати osmehom, ali mu ni to baš ne uspe najbolje. "Nije mi baš jasno zašto ste rizikovli svoj život. U svakom slučaju, hvala vam. Reći samo 'hvala' nije bogzna šta, ali sada ne mogu ništa više da učinim."

"Ne morate ništa ni da učinite." Pekar se svojim širokim plećima osloni o zid. "To činim kad god mogu. Nema u tome ničeg ličnog. Ako patroldžije počnu nekog da proganjaju, trudim se da za njega učinim sve što je u mojoj moći. Mrzim patroldžije."

Valona uzdahnu. "Zar nikada nemate nepritika?" upita ona.

"Kako da ne. A ovo?" On nežno položi prst na obraz pun modrica. "Ali nadam se da ne smatraš kako bi to trebalo da bude dovoljan razlog da prestanem. Zato sam i sagradio tu glupu pečnicu. Kako me patroldžije ne bi uhvatile i zagorčale mi život još više."

Valona razrogači oči, i u njima se za časak ogledaše mešavina straha i zadivljenosti.

"A zašto da ne?" upita Pekar. "Znate li koliko ima Vlastelina na

Florini? Deset hiljada. A nas domorodaca ima pet stotina miliona. Kada bismo im se svi zajedno suprotstavili..." Umesto da završi rečenicu, on pucnu prstima.

Terens, međutim, odvrati: "Našli bismo se pred puškama s iglicama i blasterskim topovima, Pekar." "

Pekar mu se smesta suprotstavi. "Bah!" uzviknu on. "Morali bismo i mi da ih pribavimo. Vi Varošani ste suviše privrženi Vlastelinima. Bojite ih se."

Valonin svet se danas okrenuo naopačke. Ovaj čovek ovde borio se protiv patroldžija i samouvereno se obraćao varošaninu. Kada ju je Rik uhvatio za rukav, ona se nežno oslobodi njegovih prstiju i reče mu da spava. Jedva da ga je i pogledala. Želela je da čuje šta će sve ovaj čovek reći.

A plećati je nastavljao: "I pored toga što imaju puške s iglicama i blasterske topove, jedini način da Vlastelini drže Florinu u svojoj vlasti jeste uz pomoć sto hiljada Varošana."

Terens je izgledao uvređen, ali Pekar ni ne sačeka njegov odgovor već nastavi: "Uzmimo, na primer, tebe. Imaš lepu odeću. Urednu. Finu. Kladam se da imaš i lepu kućicu, sa knjigama-filmovima, privatni odvod, te da ne moraš da poštuješ policijski čas. Ako želiš možeš otići i u Gornji Grad. Vlastelini ti sigurno nisu zabadava sve to omogućili."

Terens je znao da nije u položaju da se razbesni. Zato samo reče: "U redu. Šta želiš da Varošani učine? Da počnu da se bore protiv patroldžija? Ali kakve su koristi od toga? Priznajem da održavam mir u svojoj varošici i da se trudim da seljani ispune kvotu, ali na taj način ih sprečavam i da upadnu u neprilike. Pokušavam da im pomognem onoliko koliko to zakon dopušta. Zar to nije vredno spomena? Jednog dana..."

"Ah, jednog dana. Ko može da čeka taj dan? Kada ti i ja budemo mrtvi, biće svejedno ko će vladati Florinom. Mislim, nama dvojici."

"Kao prvo", odvrati Terens, "mrzim Vlasteline čak i više od tebe. Pa ipak..." On zastade, pocrvenevši.

Pekar se nasmeja. "Samo nastavi. Ponovi to. Ja te neću prijaviti zbog toga što mrziš Vlasteline. Ali šta ste to učinili da su patroldžije krenule za vama?"

Terens je ćutao.

"Mogu, ipak, da pretpostavim", nastavi Pekar. "Kada su se patroldžije okomile na mene, bili su prilično besni. Hoću da kažem da su stvarno bili besni, a ne samo zato što im je neki Vlastelin rekao da to treba da budu. Poznajem ih dosta dobro, tako da mogu da pretpostavim. Mislim da je samo ovo moglo da se dogodi: mora da ste oborili nekog patroldžiju. Ili ga, čak, možda i ubili."

Terens je i dalje ćutao.

A Pekar, ne obazirući se, nastavi da govori svojim prijatnim glasom. "Nemam ništa protiv vašeg ćutanja, ali ne valja biti ni suviše oprezan, varošanine. Biće vam potrebna pomoć. Poznato im je ko ste."

"Ne, nije", odvrati žurno Terens.

"Mora da su vam pregledali isprave u Gornjem Gradu."

"Ko kaže da sam bio u Gornjem Gradu?"

"Pretpostavljam. Kladim se da jeste."

"Pregledali su mi isprave, ali ne dovoljno dugo da bi pročitali moje ime."

"Ipak, dovoljno dugo da znaju da ste varošanin. Sada treba samo da utvrde koji varošanin nije u svojoj varoši ili da pronađu onog koji ne može da im položi račune o svom današnjem kretanju. Verovatno se vest već širi Florinom. Mislim da ste u nevolji."

"Možda i jesmo."

"I sami znate da nema nikakvog 'možda'. Želite li da vam pomognem?"

Razgovarali su šapućući. Rik se već sklupčao u jednom uglu i zaspao. Valona je gledala čas u jednog, čas u drugog govornika.

Terens odmahnu glavom. "Ne, hvala. Ja... već ću se nekako izvući."

Pekar se spremno nasmeja. "Biće zanimljivo posmatrati kako. Nemojte me gledati s visoka samo zato što nisam obrazovan. Imam ja drugih vrlina. Čujte, provedite noć razmišljajući o tome. Možda ćete doći do zaključka da biste ipak mogli iskoristiti moju pomoć."

Valonine oči bile su otvorene u mraku. Krevet joj se sastojao od ćebeta bačenog na pod, ali ni to nije bilo mnogo lošije od kreveta na kakve je navikla. Rik je čvrsto spavao na drugom ćebet u naspramnom uglu. Uvek je čvrsto spavao posle velikih uzbuđenja i kada bi mu prestala glavobolja.

Varošanin je odbio da spava u krevetu, na šta mu se Pekar nasmejao (činilo se da se on svemu smeje), ugasio svetlo i kazao mu da slobodno može da ostane da sedi u tami.

Valonine oči se nikako nisu sklapale. Uopšte joj se nije spavalo. Da li će ikada ponovo uspjeti da zaspi? Oborila je patroldžiju!

Neobjašnjivo, ali odjednom se setila oca i majke.

Sećala ih se vrlo nejasno. Gotovo je uspela da ih zaboravi od vremena kada ih je poslednji put videla. Ali sada se setila zvuka šaputavih noćnih razgovora, kada su mislili da ona spava. Sećala se ljudi koji su im dolazili po mraku.

Jedne noći su je patroldžije probudile i počele da joj postavljaju pitanja koja nije razumela; ipak, pokušavala je da na njih odgovori. Posle toga nikada više nije videla svoje roditelje. Rekli su joj da su otišli, a već narednog dana je morala da pođe na posao, dok su pred drugom decom njenog uzrasta bile još dve godine igre. Ljudi su je pratili pogledom dok je prolazila, a druga deca nisu smela da se igraju s njom, čak ni posle radnog vremena. Naučila je da se brine o sebi. Naučila je da ne razgovara. I tako su je nazvali 'Velika Lona', smejali joj se i govorili da je napola uvrnuta.

Zašto li ju je večerašnji razgovor podsetio na roditelje?

"Valona!"

Glas je dopro iz takve blizine da joj je od njegovog lakog daha zalepršala kosa; bio je, međutim, tako tih da ga je jedva čula. Ukočila se, što od straha, što iz stida. Ispod čaršava je bila naga.

Bio je to varošanin. "Nemoj ništa govoriti", šapnu joj on. "Samo slušaj. Odlazim. Vrata nisu zaključana. Ali vratiću se. Čuješ li me? Razumeš li?"

Ona ispruži ruku u tami, uhvati ga za šaku i steže je. Bio je zadovoljan.

"I čuvaj Rika. Ne ispuštaj ga iz vida, Valona." Nastupila je stanka duga nekoliko minuta, a onda on nastavi: "Nemoj imati suviše poverenja u ovog Pekara. Ne znam ništa o njemu. Razumeš li?"

Začulo se potom neko tiho kretanje, pa još slabije udaljeno škripanje, i varošanina više nije bilo. Ona se podiže na lakat, ali sem njenog i Rikovog disanja vladala je potpuna tišina.

U tami je ponovo sklopila oči, snažno stežući kapke i pokušavajući da razmišlja. Zašto je varošanin, koji je sve znao, kazao ono o

Pekaru, koji je mrzeo patroldžije i spasao ih? Zašto?

Samo joj je ovo palo na pamet. Našao se tamo. Upravo kada im se činilo da nema izlaza, naišao je Pekar i spremno reagovao. Izgledalo je gotovo kao da je sve unapred bilo određeno ili kao da je Pekar čekao da se sve to odigra.

Ona zavrte glavom. Sve je bilo tako čudno. Da nije bilo onoga što joj je varošanin rekao, nikada joj tako nešto ne bi palo na pamet.

Tišinu odjednom razbi nečija glasna, neobazriva upadica: "Zdravo? Još si ovde?"

Ona se sledi, dok je snop svetlosti prelazio preko nje. Polako se potom opusti i steže čaršav oko vrata. Snop se ugasi.

Nije morala da razmišlja o tome kome ovaj novi glas pripada. Njegova četvrtasta široka ramena nazirala su se u polutami iza svetiljke.

"Znaš, mislio sam da ćeš poći s njim", reče Pekar.

"S kim, gospodine?" jedva čujno prozbori Valona.

"S varošaninom. Poznato ti je da je otišao, devojko. Nemoj gubiti vreme na pretvaranje."

"Vratiće se, gospodine."

"Zar je rekao da će se vratiti? Ako to učini, pogrešiće! Patroldžije će ga ščepati. Taj vaš varošanin nije baš naročito bistar, inače bi znao zbog čega se vrata namerno ostavljaju otvorena. Da li i ti planiraš da odeš odavde?"

"Čekaću Varošanina", odvrati Valona.

"Kako želiš. Načekaćeš se. Možeš otići kada god želiš."

Snop svetlosti odjednom se udalji od nje i stade da putuje preko poda dok se ne zaustavi na Rikovom bledom, mršavom licu. Rik automatski samo još čvršće zatvori oči i nastavi da spava.

Pekarev glas postade zamišljen. "Ali voleo bih da ovoga ostaviš kad pođeš. Pretpostavljam da razumeš. Ako odlučiš da odeš naći ćeš vrata otvorena, ali za njega ona neće biti otvorena."

"On je samo jedan jadni, bolesni momak..." zausti Valona pištavim, uplašenim glasom.

"Stvarno? E pa, dobro, ja sakupljam jadne bolesne momke, i ovaj ostaje ovde. Jasno?" Snop svetlosti ostade uperen u Rikovo uspavano lice.

5. NAUČNIK

Dr Selim Junc bio je nestrpljiv čitavu jednu godinu, ali čovek se vremenom ne navikne na nestrpljenje. Upravo obrnuto. U svakom slučaju te godine je naučio da sarkitsku Civilnu službu ništa ne može naterati da brže radi; i to u najvećoj meri stoga što su samo civilne sluge bile uglavnom preseljeni Florijanci koji su strašno polagali na vlastito dostojanstvo.

Jednom je upitao starog Abela, trantorijanskog ambasadora koji je na Sarku proveo toliko vremena da su mu đonovi cipela već pustili korenje, kako to da Sarkiti dopuštaju da im vladina odeljenja vode ljudi koje toliko preziru.

Abel je zatreptao svojim smežuranim očima iznad pehara zelenog vina.

"To vam je, Junce, sve politika", odgovorio je on. "Politika. U pitanju je praktična genetika sprovedena po principima sarkitske logike. Sami za sebe, ti Sarkiti su vam jedan mali, beznačajan svet kome će se pridavati nekakva važnost samo dok budu držali u svom posedu Florinu, taj nepresušni zlatni rudnik. Tako oni svake godine oberu kajmak sa Florininih polja i sela, i odvedu radi obuke krem njene mladeži. One srednje upošljavaju na popunjavanju njihovih papira, formulara i potpisivanju obrazaca, a one stvarno pametne šalju nazad na Florinu na mesta domorodačkih guvernera u varošicama. Nazivaju ih Varošanima."

Dr Junc je u prvom redu bio istraživač svemira. Izgledalo mu je da sve to baš nema mnogo smisla. To je, uostalom, i rekao.

Abel uperi svoj nezgrapn stari kažiprst u njega, a zelena svetlost koja se presijavala kroz napitak u njegovom peharu dodirnu iskrzani nokat i potisnu njegovo žuto sivilo.

"Nikada od vas neće postati dobar administrator", reče on. "Nemojte od mene tražiti da vas preporučim. Saslušajte me - najinteligentnije jedinice sa Florine su svim srcem odane Sarkitima, jer dok im služe ovi se dobro brinu o njima, a ako im okrenu leđa, najbolje čemu se mogu nadati jeste da ih vrate na Florinu, na kojoj životni uslovi, prijatelju, nisu baš sjajni, nimalo sjajni."

On jednim gutljajem ispi svoje vino i nastavi: "Dalje, niti varošanini

niti sarkitski sveštenici-pomoćnici ne mogu da stvaraju potomstvo, a da pri tom ne izgube svoj položaj. Čak ni sa ženama sa Florine. Mešanje sa Sarkitima, razume se, uopšte ne dolazi u obzir. Na taj način najbolji florinijanski geni se bez prestanka povlače iz opcija, tako da će vremenom na Florini ostati samo radnici koji obavljaju najteže fizičke poslove."

"U tom slučaju će ostati i bez službenika, nije li tako?"

"O tome će misliti u budućnosti."

I tako je sada dr Junc sedeo u jednoj od spoljašnjih čekaonica Odeljenja za florinijanske poslove i nestrpljivo čekao da prođe kroz more prepreka, dok su florinijanski pomoćnici bez prestanka užurbano promicali kroz birokratski lavirint.

Jedan postariji Florinijanac, koji se već pogrbiio na ovom poslu, stade pred njega.

"Dr Junc?"

"Ja sam."

"Pođite sa mnom."

Mogli su da ga pozovu i putem ekrana na kome bi ispisali njegov pozivni broj i da ga sprovedu pomoću fluoro-žljebova koji prolaze kroz vazduh, ali kako je ljudska snaga jeftina nisu imali potrebe da je bilo čime zamenjuju. Dr Junc razborito pomisli: 'ljudska snaga'. Ali on nikada nije sreo nijednu ženu u bilo kom vladinom odeljenju na Sarku. Florinijanke su ostajale na svojoj planeti, sem pojedinih služavki kojima je takođe bilo zabranjeno da se razmnožavaju, a kao što Abel reče, uopšte nije dolazilo u obzir da se sarkitske žene zaposle.

Pokazano mu je da sedne ispred stola rezervisanog za Službenika Podsekretara. Titula mu je bila ispisana u sjajnom žljebu na stolu. Nijedan Florinijanac nije, razume se, mogao da napreduje više od običnog službenika, bez obzira na tokakvi su kancelarijski poslovi prolazili kroz njegove bele prste. Podsekretar i Sekretar florinijanskih poslova bez sumnje su bili Sarkiti, ali iako ih je dr Junc možda sretao u društvu, znao je da ih ovde u odeljenju nikada neće zateći.

On sede i dalje nestrpljiv, ali bar za korak bliži cilju. Službenik je pažljivo prelistavao dosije, okrećući svaku posebno šifriranu stranicu kao da u rukama drži tajne Vaseljene. Bio je veoma mlad,

verovatno je tek nedavno diplomirao, i poput svih Florinijanaca imao je veoma belu kožu i svetlu kosu.

Dr Junc oseti atavističko uzbuđenje. On sam poticao je sa sveta zvanog Liberija, i poput svih Liberijanaca imao je izrazito pigmentisanu kožu tamnosmeđe boje. Bilo je svega nekoliko svetova u Galaksiji na kojima je boja kože bila tako izrazita kao na Liberiji i Florini. Uglavnom su preovladavali međutonovi.

Neki od radikalnih mladih antropologa poigrali su se stanovištima da su ljudi sa svetova poput Liberije, na primer, proizvodi nezavisne ali konvergentne evolucije. Stariji su s gorčinom pobijali svaku opasku o evoluciji koja je međusobno približila različite vrste do tačke u kojoj je moglo doći do međusobnog parenja, što je bez sumnje bio slučaj među svim svetovima u Galaksiji. Uporno su tvrdili da je na prvobitnoj planeti, koja god da je to bila, čovečanstvo već bilo podeljeno u podgrupe različite pigmentacije.

To je samo vraćalo problem dalje u prošlost i nije pružalo nikakav odgovor, tako da dr Junca nije nijedno od ova dva objašnjenja zadovoljavalo. Pa ipak, još i sada bi uhvatio sebe kako s vremena na vreme razmišlja o ovom problemu. Legende o sukobima u prošlosti su se iz neobjašnjivih razloga sačuvale na tamnim svetovima. Liberijanski mitovi, na primer, govore o ratnim vremenima između ljudi različite boje kože i o tome da osnivanje same Liberije treba zahvaliti jednoj skupini smeđolikih koji su utekli posle poraza u borbi. Kada je dr Junc napustio Liberiju da bi se zaposlio u arkturijanskom Institutu za svemirsku tehnologiju, a kasnije i posvetio svom zvanju, prvobitne bajke bile su već zaboravljene. Od tada je samo jednom razmišljao o tom problemu. Našao se poslom na jednom od drevnih svetova u sektoru. Kentauru; bio je to jedan od onih svetova čija se istorija računa u milenijumima i na kome se govorilo tako arhaičnim jezikom da je njegov dijalekt lako mogao biti onaj izgubljeni, mitski engleski. Oni su imali naročitu reč za čoveka tamne kože.

Zašto bi trebalo da postoji posebna reč za čoveka tamne kože? Nema nijedne reči koja označava ljude plavih očiju, velikih ušiju ili kovrdžave kose. Niti...

Iz sanjarenja ga trže Službenikov otresiti glas. "Sudeći prema izveštaju vi ste već bili u ovoj kancelariji?"

"Tako je, gospodine", odvrati Junc oporo.

"Ali ne u skorije vreme."

"Ne, nisam bio u skorije vreme."

"I dalje tragate za iztraživačem svemira koji je nestao", Službenik lupi po papirima, "pre jedanaest meseci i trinaest dana."

"Tako je."

"I za sve to vreme", nastavi Službenik svojim suvim, mizernim glasom iz koga kao da su svi sokovi bili pažljivo iscedeni, "od tog čoveka nije bilo ni traga, niti su pronađeni dokazi da se on ikada našao na sarkitskoj teritoriji."

"Poslednji izveštaj je poslao", primeti naučnik, "iz prostora u blizini Sarka."

Službenik podiže pogled i njegove bledoplave oči se na trenutak usredsrediše na dr Junca, ali odmah potom ih on ponovo obori. "To je možda tačno, ali to još nije nikakav dokaz da se on nalazi na Sarku."

Nije dokaz. Dr Junc čvrsto stisnu usne. To isto mu je ponavljao i Međuzvezdani svemirsko-istraživački biro već mesecima i to sve netaktičnijim rečima.

Nema dokaza, dr Junce. Smatramo da biste mogli korisnije iskoristiti vreme, dr Junce. Biro će se pobrinuti da se potraga nastavi, dr Junce.

A u stvari su mu time govorili: prestani da tračiš naše pare, Junce!

Sve je počelo kao što je to Službenik precizno naveo, pre jedanaest meseci i trinaest dana po međuzvezdanom standardnom vremenu (Službenika, razume se, niko ne bi mogao kriviti što se po ovom pitanju poslužio i lokalnim vremenom). Dva dana pre no što se spustio na Sark radi rutinskog obilaska Biroovih kancelarija na toj planeti, koji se izmetnuo - pa, koji se izmetnuo u ono u šta se izmetnuo.

Dočekao ga je lokalni predstavnik MSIB-a, jedan čupavi mladić koga se dr Junc uglavnom sećao po tome što je sve vreme žvakao neki elastični proizvod hemijske industrije Sarka.

Gotovo pri kraju obilaska jedan od lokalnih agenata prisetio se nečeg, gurnuo lastoumetak u prostor iza kutnjaka i objasnio: "Poruka od jednog operativca, dr Junce. Verovatno ništa važno. Znae ih kakvi su."

Bio je to uobičajeni izraz da se od svega dignu ruke: znate kakvi su. Dr Junc podiže pogled u kome se na trenutak moglo nazreti ogorčenje. Upravo se spremao da kaže kako je pre petnaestak godina i sam bio 'operativac', ali se seti da posle tri meseca više nije mogao da izdrži. Ali upravo ga je taj trenutni bes naterao da krajnje pažljivo pročita poruku.

Glasila je:

Molim vas ostavite otvorenu izravnu šifriranu vezu sa centralnim štabom MSIB-a zbog precizne poruke od najveće važnosti. U pitanju je čitava Galaksija. Spuštam se najkraćom putanjom.

Agentu se poruka činila zabavnom. Nastavio je ritmično da žvaće, dok je govorio: "Zamislite, gospodine, 'U pitanju je čitava Galaksija.' Nije loše za jednog operativca. Pozvao sam ga pošto sam ovo primio da utvrdim mogu li dobiti od njega neki razuman odgovor, ali se stvar izjalovila. Samo je ponavljao da je ugrožen život svih ljudskih bića na Florini. Kaže da je pola milijarde života u opasnosti. Zvučao je kao da je poludeo. Iskreno rečeno, nemam želju da se sam nosim s njim kada se spusti. Šta predlažete?"

"Imate li zapis vašeg razgovora?" zatražio je dr Junc.

"Da, gospodine." Usledilo je traganje koje je potrajalo nekoliko minuta. Konačno je agent pronašao taj deo filma.

Dr Junc ga propusti kroz čitač, a onda se namršti. "Ovo je kopija, zar ne?"

"Original sam poslao Birou za ekstraplanetarni transport, ovde na Sarku. Smatrao sam da će biti najbolje da ga oni dočekaju na sletištu s ambulantnim kolima. Verovatno je u lošem stanju."

Dr Junc se umalo nije složio s mladićem. Kada se samotni istraživač dubina svemira konačno premori od posla, zna da ga obuzme žestoko ludilo. Međutim, istoga časa mu nešto pade na um. "Trenutak, čekajte", reče on. "Izražavate se kao da se on još nije spustio."

Agent je delovao zbunjeno. "Pretpostavljam da jeste, ali niko mi to nije javio."

"Pa, pozovite Transport i raspitajte se o pojedinostima. Bez obzira na to da li je lud ili ne, moramo imati zapis o tome."

Junc je ponovo navratio narednog dana radi poslednjih provera pre napuštanja planete. Morao je da se pobrine o problemima na drugim

planetama i bio je u praktičnoj žurbi. Našavši se već gotovo na vratima, on dobaci preko ramena: "Šta je sa našim operativcem?"

"Oh..." započe agent. "Htedoh baš da vam kažem. Transportno nema nikakve vesti o njemu. Poslao sam energetske shemu njegovih hiperatomskih motora i dobio odgovor da se takav brod ne nalazi u obližnjem svemiru. Momak mora da se predomislio i ipak odlučio da se ne spusti."

Dr Junc je onda odlučio da svoj odlazak odloži za dvadeset četiri sata. Sledećeg dana otišao je u Biro za ekstraplanetarni transport, u gradu Sarku, prestonici planete. Tad se prvi put susreo sa florinijanskom birokratijom koja je pred njima samo odmahivala glavama. Primili su poruku o mogućem sletanju jednog istraživača MSIB-a. To da, ali nijedan brod se nije spustio.

Dr Junc je, međutim, uporno insistirao na važnosti cele stvari. Taj čovek je bio veoma bolestan. Zar nisu primili kopiju njegovog razgovora sa lokalnim agentom MSIB-a? Razrogačeno su ga gledali. Kakvog razgovora? Nisu mogli nikoga da pronađu ko bi se setio da je primio nešto slično. Bilo im je žao zbog bolesti tog čoveka, ali nijedan brod MSIB-a nije se spustio nigde u obližnjem prostoru.

Dr Junc se vratio u hotelsku sobu i stao da pomno razmišlja o svemu. Prošao je tako i novi rok za njegov odlazak. Pozvao je recepciju i zatražio da ga premeste u drugi apartman, podesniji za duži boravak. Zatim je ugovorio sastanak sa Ludiganom Abelom, trantorijanskim ambasadorom.

Naredni dan proveo je čitajući knjige o sarkitskoj istoriji, a kada je došlo vreme za sastanak sa Abelom, srce mu je već udaralo s potmulim besom. Jedino je znao da neće tako lako odustati.

Stari ambasador je njegov dolazak shvatio kao društvenu posetu, protresao mu ispruženu šaku, pozvao svog mehaničkog barmena i nije dopustio da razgovor skrene na posao dok nisu ispili prva dva pića. Junc je iskoristio priliku da povede koristan razgovor o florijanskoj Civilnoj službi, a kao odgovor je dobio izlaganje o praktičnoj genetici Sarka. Njegov bes se posle toga samo još više probudio.

Junc se od tada uvek sećao Abela onakvog kakav je bio toga dana. Imao je duboko usađene i napola zatvorene oči ispod upadljivih sedih obrva, povijen nos koji je povremeno lebdeo iznad pehara s

vinom, upale obraze što su isticali prozirnost njegova lica i tela i čvornovat prst kojim je lagano davao takt nekoj nečujnoj muzici. Junc je otpočeo svoju priču krajnje ravnodušnim glasom. Abel ga je pažljivo slušao, ali ga nijednom nije prekinuo.

Kada je Junc konačno završio on ovlaš dodirnu usne i upita: "A da li vi poznajete tog čoveka koji je nestao?"

"Ne."

"Niste ga nikada ni sreli?"

"Naše operatore istraživače nije baš lako sresti."

"Da li je ikad ranije imao priviđenja?"

"Ovo se prvi put dogodilo, prema izveštajima u centrali MSIB-a, ako je uopšte bilo u pitanju priviđenje."

"Ako?" Ambasador, međutim, ne nastavi razgovor u tom pravcu, već upita: "A zašto ste došli kod mene?"

"Da tražim pomoć."

"To je očigledno. Ali kakvu vrstu pomoći? Šta ja mogu da učinim?"

"Dopustite mi da objasnim. Arkitski Biro za ekstraplanetarni transport tvrdi da je pretražio okolni svemir, ali da nije naišao ni na kakav trag energetske sheme motora broda kojim je upravljao naš čovek. Oni ne bi lagali u tim stvarima. Ne kažem da je laganje strano Sarkitima, ali nema sumnje da se ne služe beskorisnim lažima, a takođe im je verovatno poznato da u roku od dva ili tri časa mogu naložiti da se ispita taj deo svemira."

"To je tačno. Šta zatim?"

"Energetska shema nekog traga ne može se otkriti samo u dva slučaja. U prvom, kada se brod ne nalazi u okolnom svemiru, jer je napravio skok kroz hipersvemir i sada se nalazi u sasvim drugoj oblasti Galaksije, i u drugom, kada se više uopšte ne nalazi u svemiru već se spustio na neku planetu. Ne mogu da poverujem da je naš čovek napravio skok kroz hipersvemir. Ako su njegove tvrdnje o opasnosti koja pretila Florini i Galaksiji samo megalomanske opsene, ništa ne bi moglo da ga zaustavi da stigne na Sark i o svemu podnese izveštaj. On se ne bi predomislio i otišao; znam to iz vlastitog petnaestogodišnjeg iskustva. Ako su njegove tvrdnje, na bilo koji način, bile razumne i stvarne, onda bi ta stvar bila isuviše ozbiljna i ne bi mu dozvoljavala da se predomisli i napusti obližnji svemir."

Stari Trantorijanac podiže prst i lagano njime mahnu. "Znači, vi smatrate da se on nalazi na Sarku."

"Upravo to. Pri tom, ponovo postoje dve mogućnosti. Prvo, ako je zaista poludeo, mogao je da se spusti bilo gde na ovoj planeti zaobišavši sva poznata uzletišta. Možda luta unaokolo bolestan, pateći od polovičnog gubitka pamćenja. Tako nešto se ne dešava baš često, čak ni operativcima, ali bilo je slučajeva. Obično su u takvim slučajevima napadi privremeni. Čim prođu, žrtvi se prvo vraćaju u sećanje pojedinosti o poslu koji obavlja, pa tek onda sećanje lične prirode. Konačno, posao istraživača svemira za takve ljude znači život. Veoma često takve osobe, izgubivši pamćenje, zalutaju u javnu biblioteku u potrazi za referencama o svemirskim istraživanjima i tada ih otkriju."

"Shvatam. Znači, želite da vam ja pomognem da vam Veće bibliotekara prijavi svaki takav slučaj."

"Ne, jer sa te strane ne očekujem nikakve neprilike. Zamoliću ih da određene standardne radove o istraživanjima svemira izdvoje i da svakog ko ih zatrži, a ne bude u stanju da dokaže da je Sarkit, zadrže radi ispitivanja. Pristaće na to pošto znaju, ili bar neki od njihovih pretpostavljam zna, da taj plan neće uroditi plodom."

"Zašto neće?"

"Zato", Junc je sada već govorio užurbano, zahvaćen besom, "što sam ubeđen da se naš čovek, spustio u luku grada Sarka upravo onako kako je i planirao, i da su ga - bilo zdravog ili ludog - verovatno uhapsili, ili što je još verovatnije, pogubile sarkitske vlasti." Abel spusti svoju gotovo praznu čašu. "Šalite se?"

"Da li vam izgledam kao da se šalim? Šta ste mi ono pre samo pola sata pričali o Sarkitima? Njihovi životi, napredak i moć zavise od njihove uprave nad Florinom. A šta sam naučio iz svega onoga što sam pročitao u proteklih dvadeset četiri časa? Da su kirtska polja Florine bogatstvo Sarka. A onda nailazi čovek, razborit ili lud, nije važno, koji tvrdi da nešto od galaktičke važnosti ugrožava život svakog muškarca i žene na Florini. Pogledajte kopiju poslednjeg razgovora za koji se zna da ga je naš čovek vodio."

Abel dohvati komad filma koji mu Junc beše spustio u krilo i prihvati čitač što mu ga ovaj pruži. Čitao je lagano, trepćući svojim izbledelim očima i pomno zureći u okular.

"Ne sadrži baš mnogo obaveštenja."

"Razume se da ne sadrži. Kaže da postoji neka opasnost. Kaže da je veoma hitno. I to je sve. Ali nikada ta poruka nije trebalo da bude upućena Sarkitima. Čak i ako taj čovek nije bio u pravu, da li je sarkitska vlada mogla da mu dozvoli da emituje svakakve ludosti - ako su u pitanju ludosti - koje su mu bile na umu, i njima preplavi čitavu Galaksiju? Da sada ostavimo po strani paniku koju bi to moglo izazvati na Florini i uplitanje u proizvodnju niti kirta; preostaje činjenica da bi se pogledu čitave Galaksije izložile sve prljavštine oko političkih odnosa između Sarka i Florine. Kada se to ima u vidu, bilo im je lakše da uklone samo jednog čoveka i spreče sve ostalo, pošto znaju da ne mogu ništa da preduzmu na osnovu samo ovog zapisa. Da li bi se Sark u takvom jednom slučaju libio da počini ubistvo? Svet koji vrši genetske eksperimente o kakvima smo ranije govorili bez sumnje ne bi oklevao."

"Ali šta želite da ja učinim? Moram priznati da mi sve ovo još nije sasvim jasno." Abel kao da uopšte nije bio dirnut.

"Saznajte da li su ga ubili", zatraži mračno Junc. "Mora da ovde imate neku špijunsku organizaciju. Oh, molim vas, ne pokušavajte da poreknete. Dovoljno dugo se smucam Galaksijom da bi se smatralo da sam tek izišao iz političkih pelena. Potrudite se oko ovoga dok im ja budem skretao pažnju svojim razgovorima sa bibliotekom. A kada se uverite da su ubice, želim da se Trantor pobrine da nijedna vlada bilo gde u Galaksiji nikada više ne pomisli da može ubiti MSIB-ovog čoveka i pri tom proći nekažnjeno."

I tako se okončao prvi razgovor sa Abelom.

Junc je bio u pratu što se jedne stvari tiče. Sarkitski službenici zaista su želeli da budu od pomoći i čak su pokazivali i izvesno saosećanje, bar što se tiče Juncovih razgovora sa bibliotekom.

Ali izgleda da je u svemu drugom pogrešio. Prolazili su meseci a Abelovi agenti nisu mogli da pronađu nikakav trag na čitavom Sarku, koji bi ih odveo do nestalog operativca, bilo da je on bio živ ili mrtav.

U tome prođe jedanaest meseci, i Junc samo što nije odustao, Ipak, odlučio je da pusti da protekne i dvanaesti mesec, pa da tek onda ode. A onda je došlo do preokreta za koji uopšte nije bio zaslužan Abel, već jedan gotovo zaboravljeni golač koga je on sam vrbovao. Stigao je, naime, izveštaj iz javne biblioteke Sarka i Junc se našao

nasuprot florinijanskom javnom Službeniku u Birou za florinijanska pitanja.

Službenik je već stvorio u glavi sliku čitavog slučaja, i sada je okrenuo i poslednji list.

Zatim podiže pogled. "I šta ja mogu da učinim za vas?"

Junc je bio krajnje određen. "Juče, u 4:22 posle podne, obavešten sam da je florinijansko odeljenje javne biblioteke Sarka pokušalo da za mene zadrži čoveka koji je ispoljio nameru da dođe do dva standardna teksta o svemirskim istraživanjima; čovek nije bio po rođenju Sarkit. Od tada više nemam nikakvih vesti iz biblioteke."

On nastavi, podigavši glas kako bi sprečio Službenika da izgovori komentar koji je upravo nameravao da započne. "U biltenu televesti koji sam čuo preko jednog javnog uređaja u hotelu u kome sam odseo", nastavi on, "juče u 5:05 posle podne izjavili su da je onesvešćen jedan od članova florinijanske patrola u florinijanskom odeljku javne biblioteke Sarka i da je u toku potraga za troje florinijanskih domorodaca za koje se smatra da su odgovorni za taj ispad. Izveštaj, međutim, nije bio ponovljen u kasnijim kratkim pregledima emitovanih vesti.

Uopšte ne sumnjam da su ta dva obaveštenja povezana. Takođe sam uveren da je čoveka koga tražim patrola pritvorila. Zatražio sam dopuštenje da otputujem na Florinu, ali ga nisam dobio. Putem subveze zatražio sam od Florine da tog čoveka pošalju ovamo, ali nisam dobio nikakav odgovor. Došao sam u Biro za florinijanska pitanja da od vas zatražim da s tim u vezi nešto preduzmete. Ili ću ja poći tamo ili će on doći ovamo."

Službenik se napokon oglasi beživotnim glasom: "Vlada Sarka nije spremna da prima ultimatum od predstavnika MSIB-a. Moji pretpostavljeni su me upozorili da ćete mi verovatno postavljati pitanja s tim u vezi, te sam primio od njih uputstva koja ću vam sada saopštiti. Čovek za koga je javljeno da je tražio navedene tekstove, zajedno sa dvoje pratilaca, jednim varošaninom i jednom Florinijankom, odista je počinio napad koji ste pomenuli i patroldžije su smesta krenule u poteru za njima. Međutim, nisu uspeli da ih uhapse."

Preko Juncovog lica prelete izraz gorkog razočarenja. Nije se trudio

da ga sakrije. "Pobegli su?"

"Nisu baš pobjegli. Pratili su ih sve do pekare nekog Meta Korova." Junc izbeči oči. "I dozvolili im da tamo i ostanu?"

"Da li ste u skorije vreme bili na razgovor kod Njegove Ekselencije, Ludinga Abela?"

"Kakve to veze ima sa..."

"Dobili smo obaveštenje da ste često viđani u trantorijanskoj ambasadi."

"Nisam ambasadora video ima već nedelju dana."

"Onda vam predlažem da ga posetite. Dozvoljavamo kriminalcima da ostanu skriveni u Korovljevoj radnji radi održanja krajnje tananih međuzvezdanih odnosa sa Trantorom. Međutim, dobio sam ovlašćenje da vam kažem, ukoliko to bude potrebno, da je Korov, što vas verovatno neće iznenaditi", u tom trenutku blede lice poprimi za njega neobičan podrugljiv izraz, "našem Odeljenju za bezbednost dobro poznat kao agent Trantora."

6. AMBASADOR

Terens je napustio Korovljevu pekaru deset časova pre no što je Junc razgovarao sa dotičnim Službenikom.

Terens je rukom prevlačio preko neravnih površina radničkih čatrlja pored kojih je prolazio, dok se odvažno kretao duž gradskih sokaka. Sem povremenog sjaja blede svetlosti koja bi doprla iz Gornjeg Grada obavijala ga je potpuna tama. Jedina svetlost koja se mogla sresti u Donjem Gradu najavljujvala je približavanje patroldžija sa bisernim lampama koji su marširali u dvojicama i trojkama.

Donji Grad se protezao poput kakvog usnulog, opasnog čudovišta čiji su se prljavi uvojci krili ispod sjajnog pokrivača Gornjeg Grada. U nekim njegovim delovima sigurno se vodio prikriven život, jer proizvodi su stizali i trebalo ih je uskladištiti za naredni dan, ali to se nije obavljalo ovde, bar ne u sirotinjskom delu grada.

Sav se skupivši, Terens zakorači u prašnjav sokak (čak su i noćni pljuskovi osobeni za Florinu retko prodirali u senovite oblasti ispod legure cementa), kada do njega dopre udaljeni bat koraka. Pojaviše se svetla, prodoše i nestadoše na oko stotinu jardi od njega.

Patroldžije su čitave te noći tumarale uzduž i popreko. Jedini posao im je i bio da tumaraju unaokolo. Strah koji su time izazivali bio je dovoljan za održanje reda i veoma retko su morali da pribegavaju sili. Pošto Grad nije osvetljen, tama je mogla da predstavlja zaštitu za mnoga ljudska bića koja su puzala unaokolo, ali čak i da nije bilo patroldžija koji su predstavljali udaljenu pretnju, mogli su da naiđu na mnoge opasnosti. Radnje sa hranom i radionice bile su dobro čuvane; luksuz Gornjeg Grada bio je van njihovog domašaja; a da krađu jedni od drugih, da žive poput parazita iskorišćavajući tuđu bedu, bilo je očigledno beskorisno.

Ono što bi se na svakom drugom svetu smatralo zločinom ovde u tami praktično nije postojalo. Siromašni su bili na dohvat ruke, ali bili su goli i bos, a do bogatih se nije moglo dopreti.

Terens je hitao dalje; a kada se našao ispod jednog od otvora u leguri cementa pobledeo je i protiv svoje volje podigao pogled.

Nedohvatljivi!

Zar su odista bili nedohvatljivi? Koliko je samo puta tokom života izmenio svoj stav prema Vlastelinima Sarka? Kao dete, ponašao se kao pravo dete. Patroldžije su bile čudovišta odevena u crnu i srebrnu odeću, pred kojima se po pravilu bežalo bez obzira da li si nešto skrivio ili ne. Vlastelini su bili magloviti i tajanstveni nadljudi, neizmerne dobrote, koji su živeli u raji poznatom kao Sark, te pomno i strpljivo bdeli nad dobrobiti budalastih muškaraca i žena sa Florine.

Svakog dana je u školi ponavljao: neka Duh Galaksije čuva Vlasteline kao što Vlastelini čuvaju nas.

Tako je, pomisli on u tom trenutku, upravo tako. Upravo! Neka Duh bude onakav prema njima kakvi su oni prema nama. Ni bolji ni gori. On stisnu pesnice koje se odjednom zagrejaše od tog stiska u tami.

Kada mu je bilo deset godina, u školi je napisao sastav o tome kako zamišlja život na Sarku. Bila je to puka maštarija, koja je imala za cilj da istakne njegovu umešnost u pisanju. Sećao se malo čega od onoga što je napisao; u stvari, u pameti mu je ostao samo jedan pasus. U njemu je opisao Vlasteline kako se svakog jutra okupljaju u jednom velikom predvorju obojenom bojama kirtskih cvetova, te, svi visoki po dvadeset stopa, dostojanstveno stoje unaokolo razmatrajući grehe Florinijanaca i s puno tuge zaključuju kako ih treba vratiti na put vrline.

Učitelj je bio veoma zadovoljan, i na kraju godine, kada su ostali dečaci i devojčice nastavili da pohađaju kratke časove čitanja, pisanja i ponašanja, njega su prebacili u specijalno odeljenje gde je učio aritmetiku, galaktografiju i sarkitsku istoriju. Kada je napunio šesnaest godina odveli su ga na Sark.

Još se sećao važnosti tog dana, koji je želeo da izbriše iz sećanja. Sramio se i pri samoj pomisli na njega.

Terens se približavao predgrađu Grada. Povremeni povetarac donosio je do njega teške noćne mirise kritskih cvetova. Još samo nekoliko minuta i naći će se u kakvoj takvoj sigurnosti širokih polja gde nije bilo redovnih patroldžija i gde će, mada samo povremeno, kroz noćne oblake ponovo videti zvezde. Čak i onu čvrstu, svetlu, žutu zvezdu koja je bila sunce Sarka.

Pola života bilo je to i njegovo sunce. Kada ju je prvi put ugledao kroz prednji otvor svemirskog broda učinilo mu se da je ona više od

zvezde, da je poput kakve nepodnošljivo svetle mermerne kuglice koju je smesta poželeo da drži u krilu. Pomisao da se približava Raju odagnala je čak i paralizujući strah od prvog svemirskog putovanja. Spustio se u svoj Raj gde su ga predali jednom starom Florinijancu koji se potom pobrinuo da ga okupaju i dolično obuku. Odveli su ga u jednu veliku zgradu, na putu do koje se njegov postariji vodič duboko poklonio nekoj osobi s kojom su se mimoilazili. "Pokloni se!" ljutito je došapnuo starac mladom Terensu.

Terens ga zbunjeno posluša. "Ko je to?"

"Vlastelin, ti farmerska neznalice!"

"On! Vlastelin?"

Zastao je kao ukopan, tako da ga je starac morao požuriti da krene. Tada je prvi put ugledao nekog Vlastelina. Uopšte nije bio visok dvadeset stopa; izgledao je kao i svaki drugi čovek. Drugi florinijanski mališani bi se možda oporavili od šoka usled jednog takvog rušenja iluzija, ali ne i Terens. Nešto u njemu se izmenilo, izmenilo zauvek.

Tokom čitave obuke kroz koju je prošao i za vreme školovanja koje mu je tako dobro išlo, nijednom nije zaboravio da su i Vlastelini ljudi. Na školovanju je proveo deset godina, a u trenucima kada nije ni učio ni jeo ni spavao podučavali su ga kako da bude koristan na razne sitne način. Učili su ga kako da prenosi poruke u praznim kesama za bacanje, da se duboko klanja kada prolazi neki Vlastelin i da se s puno poštovanja okrene prema zidu kada prolazi neka gospođa Vlastelina.

Narednih pet godina proveo je radeći u Civilnoj službi; premeštan je sa jednog mesta na drugo kako bi na najbolji mogući način mogli da ispitaju njegove mogućnosti u raznim uslovima.

Jednom ga je posetio neki ugojeni, mekani Florinijanac, prijateljski se osmehnuo i nežno ga bocnuo po ramenu, te ga upitao šta misli o Vlastelinima.

Terens je potisnuo želju da se okrene i pobegne. Pitao se da li su se možda njegove misli mogle useći na neki tajanstveni način u izraz njegovog lica. Zatresao je glavom i promrmljao čitav niz banalnosti o dobroti Vlastelina.

Ali debeljko je razmakao usne i rekao: "Ti to ne misliš. Dođi ponovo noćas na ovo mesto." Pružio mi je malu podsetnicu, koja se za

nekoliko minuta raspala i pougljenisala.

Terens je te noći otišao. Plašio se, ali je bio znatiželjan. Tamo je upoznao prijatelje koji su ga posmatrali krijući neku tajnu u očima i sa kojima se kasnije viđao na poslu, mada su se oni pravili da ga ne poznaju. Slušao je ono što su govorili i ustanovio da mnogi od njih veruju u ono što je i on sam gomilao u vlastitom umu, iskreno verujući da je to njegova vlastita kreacija i ničija više.

Saznao je da bar neki Florinijanci misle kako su Vlastelini podli grubijani koji muzu Florinina bogatstva radi svoje dobrobiti, a vredne domoroce ostavljaju da se valjaju u neznanju i siromaštvu. Saznao je da se približava trenutak kada će doći do velike pobune protiv Sarka i da će sva dobra i bogatstva Florine biti vraćena njihovim vlasnicima.

Kako? upitao je Terens. I nastavio je da postavlja to pitanje. Konačno, Vlastelini i patroladžije su bili ti koji su imali oružje.

Tada su mu ispričali o Trantoru, gorostasnom carstvu koje se u nekoliko proteklih vekova toliko razvilo da je pola naseljenih svetova Galaksije ušlo u njegov sastav. Trantor će, rekoše mu, uništiti Sark uz pomoć Florinijanaca.

Ali - najpre je pomislio Terens, a zato to izneo i pred ostale - ako je Trantor bio tako veliki a Florina tako mala, neće li Trantor jednostavno samo zameniti Sark u svojstvu još snažnijeg i okrutnijeg gospodara? Ako je to bio jedini izlaz, onda bi možda bilo bolje da ostanu pod Sarkom. Bolje gospodar koga već poznaju nego neki drugi, o kome ništa ne znaju.

Ismejali su ga i izbacili pod pretnjama smrti ako ikada i reč izusti o onom što je čuo.

Ali posle izvesnog vremena, primetio je da su počeli da nestaju jedan za drugim svi zaverenici, dok na kraju nije ostao samo onaj prvi - debeli.

Povremeno ga je viđao kako tu i tamo šapuće sa kakvom pridošlicom, ali nije bilo sigurno upozoravati mlade žrtve da su podvrgnute izazovu i testiranju. Moraće da pronađu vlastiti put, kao što je to učinio i Terens.

Terens je čak izvesno vreme proveo i u Odeljenju za bezbednost, čemu se samo mali broj Florinijanaca mogao nadati. Kratko je, međutim, tamo boravio, pošto je moć koju je službenik sticao u

Odeljenju za bezbednost bila tolika da je vreme što bi ga bilo koji pojedinac u njemu proveo moralo biti kraće nego igde drugde.

Ali ovde je Terens, na svoje iznenađenje, otkrio da postoji prava zavera. Muškarci i žene su se nekako ipak sastajali na Florini i kovali pobunu. Obično su Trantorijanci ovakve stvari kradomice pomagali novcem. Ponekad su, opet, ti takozvani pobunjenici verovali da Florina može uspeti i bez ičije pomoći.

Terens je dosta razmišljao o tome. Malo je govorio, ponašao se pristojno, ali niko nije znao šta misli. Vlasteline je mrzeo delimično stoga što nisu bili dvadeset stopa visoki, delom zato što je nekolicinu služio pognute glave, otkrivši da su uprkos svoj svojoj aroganciji to ipak budalasta stvorenja uglavnom istog obrazovanja kao i on, ali obično mnogo manje inteligentna.

Pa ipak, šta je drugo mogao nego da i dalje ostane u tom ličnom ropstvu? Beskorisno bi bilo zameniti glupog sarkitskog vlastelina glupim trantorijanskim carskim podanikom. Očekivati od florinijanskih seljaka da nešto učine bilo je nezamislivo glupo. I tako, izlaza nije bilo.

Bio je to problem o kome je mozgao godinama, kao student, kao niži činovnik i kao varošanin.

A onda se stekao veliki broj čudnih okolnosti i on se našao u prilici da iskoristi odgovor o kome nikada nije ni sanjao; dopao mu je šaka taj neugledni čovek koji je nekada bio istraživač svemira, a koji je sada blebetao o nečemu što ugrožava živote svih muškaraca i žena na Florini.

Terens se sada nalazio u poljima gde je noćna kiša upravo prestajala, a zvezde između oblaka sjale vlažnim sjajem. Duboko je udisao miris kirta koji je predstavljao florinijansko blago i ujedno Florinino prokletstvo.

Nije se zanosio iluzijama. Više nije bio varošanin. Nije čak bio ni slobodni florinijanski seljak. Bio je kriminalac u bekstvu, begunac koji je morao da se sakrije.

Pa ipak, u mozgu mu se razbuktao požar. Tokom poslednja dvadeset četiri časa u rukama mu je bilo najjače oružje protiv Sarka o kome je iko mogao i sanjati. U to nije bilo sumnje. Znao je da je Rikovo sećanje pouzdano, da je on sigurno nekada bio istraživač svemira, i da mu je neko pomoću psiho-sonde gotovo potpuno isprao mozak i

da je ono čega se sećao bilo tačno, užasno i... moćno.

Bio je ubeđen u to.

A sada se taj Rik nalazio u snažnim rukama čoveka koji se pretvara da je florinijanski rodoljub, a u stvari je trantorski agent.

Terens je u samom dnu grla osećao gorčinu svog besa. Razume se da je taj Pekar bio trantorijanski agent. U to je bio ubeđen od samog početka. Ko bi drugi od stanovnika Donjeg Grada mogao da dođe u posed novca potrebnog za izgradnju te glupave radarske peći?

Nije mogao dozvoliti da Rik padne u šake Trantoru. Ne sme da dozvoli da Rik padne u ruke Trantoru. Nije postojala granica rizicima koje je bio spreman da preuzme na sebe. Koga, uostalom, briga za rizik? Već je bio sebi obezbedio smrtnu kaznu. Na jednom krajičku neba pojavio se nejasan sjaj. Sačekaće zoru. Razne patroldžijske stanice će, razume se, dobiti njegov opis, ali možda će proteći nekoliko minuta pre no što zabeleže njegovo pojavljivanje.

A tokom tih nekoliko minuta on će biti varošanin. To će mu obezbediti dovoljno vremena da učini nešto o čemu čak ni sada, čak ni sada, nije smeo ni da razmišlja.

Deset časova pošto je Junc razgovarao sa onim Službenikom, ponovo se sreo sa Ludiganom Abelom.

Ambasador je pozdravio Junca sa svojom uobičajenom površnom srdačnošću, pa ipak se jasno naziralo da se oseća krivim. Kada su se prvi put sreli (a bilo je to dosta davno; gotovo da je prošla jedna standardna godina) nije obratio neku naročitu pažnju na samu njegovu priču. Po glavi mu se vrzmala samo ova misao: hoće li to, ili može li to, biti od koristi Trantoru?

Trantor! Trantor je zauzimao prvo mesto u njegovim mislima, pa ipak on nije bio od one vrste budala koje obožavaju neku gomilu zvezda ili žuti amblem svemirskog broda i sunca koji su nosile naoružane snage Trantora. Ukratko, on nije bio rodoljub u uobičajenom smislu te reči i Trantor kao Trantor nije mu ništa značio.

Ali obožavao je mir; i to sve više što je bio stariji, jer je uživao u svojoj čaši vina, vazduhu prožetom tihom muzikom i blagim parfemom, u svom popodnevnom dremanju, i mirnom očekivanju smrti. Zamišljao je da se svi ljudi moraju tako osećati; pa ipak, ljudi su trpeli zbog rata i uništenja. Umirali su smrznuti u vakumu svemira,

isparavali u eksploziji atoma, umirali od gladi na opsednutim i bombardovanim planetama.

Kako, onda, ojačati mir? Razume se ne razumom, niti obrazovanjem. Ako čovek nije u stanju da odmeri vrednosti mira i rata i izabere onaj prvi, a ne drugi, koji bi ga onda dodatni argument mogao ubediti? Šta bi moglo rečiti je opisati prokletstvo rata od samog rata? Koje bi veliko delo dijalektike moglo u sebi da sadrži deseti deo snage jednog jedinog razorenog broda sa njegovim sablasnim teretom?

I tako je preostalo samo jedno rešenje za okončanje zloupotrebe sile - sama sila.

Abel je u svom kabinetu imao kartu Trantora koja je bila napravljena da pokazuje primenu te sile. Imala je oblik jasnog kristalnog jajeta u kome je galaktičko sočivo bilo predstavljeno u tri dimenzije. Zvezde su tu imale oblik čestica bele dijamantske prašine, njene magline bile su prikazane u obliku svetlih i tamnih izmaglica, a u središnjim dubinama nalazilo se nekoliko crvenih čestica koje su nekada predstavljale Trantorsku republiku.

Ne 'predstavljale' - nego 'nekada predstavljale'. Pre pet stotina godina Trantorska republika sastojala se od svega pet svetova.

Ali ovo je bila istorijska karta i pokazivala je Republiku u ovakvom stanju jedino kada je brojčanik bio podešen na nulu. Ako bi se brojčanik okrenuo za jedan podeok dobijala bi se slika Galaksije pedeset godina kasnije, kada se oko ruba Trantora već crveneo venac zvezda.

Pola milenijuma bi prošlo kada bi se brojčanik okrenuo za deset podeoka i po karti bi u potocima potekla crvena boja krvi, sve dok polovina Galaksije ne bi bila zahvaćena tom crvenom lokvom.

Ta crvena boja nije samo na simboličan način podsećala na boju krvi. Dok je Trantorska republika prerastala u Trantorsku konfederaciju, a potom u Trantorsko carstvo, put napretka vijugao je kroz zamršenu šumu raspoređenih muškaraca, uništenih brodova i razorenih svetova. Pa ipak, Trantor je iz svega toga izišao jak, a u okviru tog crvenila vladao je mir. Sada je Trantor podrhtavao na rubu nove promene: težio je da od Trantorskog carstva preraste u Galaktičko carstvo u kome bi crvena boja progutala sve zvezde i u kome bi vladao sveopšti mir - Pax Trantorica.

Abel je čeznuo za tim. Pre pet stotina godina, pre četiri stotine godina, pa čak pre samo dve stotine godina, suprotstavio bi se Trantoru smatrajući ga neprijatnim gnezdnom zlih materijalista i agresivaca koji ne vode računa o pravima drugih, koji kod kuće sprovode delimičnu demokratiju, mada kod drugih odmah uočavaju i najmanje nepravde, i koji su neizmerno pohlepni. Ali to je bila prošlost.

On nije bio na strani Trantora, već se zalagao za onaj sveobuhvatni kraj koji bi budući Trantor oličavao. I tako je pitanje: kako će ovo pomoći galaktičkom miru? prirodno preraslo u: kako će ovo pomoći Trantoru?

Nevolja je bila u tome što u ovom času ni sam to nije znao. Za Junca je, očigledno, postojalo samo jedno rešenje. Trantor mora podržati MSIB i kazniti Sark.

Kada bi mogli da nađu makar jedan čvrst dokaz protiv Sarka, sve bi još moglo ispasti dobro. A možda čak ni tada ne bi bilo dobro. A naročito to ne bi bilo ako se ne pronade nijedan čvrst dokaz. U svakom slučaju, Trantor nije smeo da povuče nijedan pre nagljen potez. Čitavoj Galaksiji je bilo jasno da se Trantor nalazi na rubu osvajanja prevlasti u Galaksiji, ali da je još postojala mogućnost da se ne-trantorske planete udruže protiv njega. Trantor je bio u stanju da dobije čak i taj rat, ali verovatno bi bio primoran da plati visoku cenu zbog koje bi pobeda predstavljala samo prijatniji naziv za poraz.

Stoga u ovoj poslednjoj etapi igre, Trantor ni po koju cenu nije smeo da napravi nijedan neoprezan korak. I tako je Abel krenuo lagano, prostirući svoju tananu mrežu preko lavirinta Civilne službe i sjaja vlastelinskih poseda Sarka, probijajući se osmehom i postavljajući naizgled nevažna pitanja. Nije zaboravio ni da naloži trantorskoj tajnoj službi da drži na oku i samog Junca, kako taj ogorčeni Liberijanac ne bi u nekom trenutku počinio štetu koju Abel ni za godinu dana ne bi bio u stanju da popravi.

Abela je zapanjivao Liberijančev uporni bes. Jednom ga je upitao: "Zašto ste toliko zabrinuti zbog jednog agenta?"

Spremio se da čuje kako je MSIB čestita organizacija i da je dužnost svih da podržavaju Biro ne kao oruđe ovog ili onog sveta, već u interesu čitavog čovečanstva. Ali prevario se.

Umesto da mu održi takav jedan govor Junc se samo namrštio i odgovorio: "Jer se u osnovi svega toga nalazi odnos između Sarka i Florine. Želim da taj odnos ogolim i uništım."

Abel je, ni manje ni više, osetio pravo gađenje. Uvek i svuda postojala je ta zaokupljenost pojedinačnim svetovima koja je onemogućavala, stalno iznova, svako razumno usredsređivanje na problem galaktičkog jedinstva. Nije sporno da je tu i tamo bilo društvenih nepravdi. Ponekad ih je čak bilo nemoguće svariti. Ali ko je mogao očekivati da će se takva jedna nepravda rešiti na nivou nižem od galaktičkog? Kao prvo, mora doći do okončanja svih ratova i prestanka suparništva među nacijama, pa tek onda će čovek moći da se okrene rešavanju unutrašnje bede čiji je glavni uzrok ipak spoljašnji sukob.

Junc čak nije ni poticao sa Florine. On čak ni na to nije mogao da se pozove ako bi hteo da opravda svoju kratkovidost.

"Šta vam znači Florina?" upita ga Abel.

Junc je za trenutak oklevao, ali ipak odgovori: "Osećam izvesnu srodnost sa njom."

"Ali vi ste Liberijanac. Ili sam bar ja stekao takav utisak."

"Jesam, ali upravo u tome i leži pomenuta srodnost. Mi smo, i jedni i drugi, krajnosti u Galaksiji prosečnih."

"Krajnosti? Ne razumem."

"Po boji kože", objasni Junc. "Oni su neobično bleđi. Mi smo neobično tamni. To nešto znači. To nas povezuje. Imamo nešto zajedničko. Čini mi se da su Naši preci kroz svoju dugu istoriju bili različiti, da su ih, čak, i progonile brojnije društvene zajednice. Mi smo nesrećni belci i crnci, braća po različitosti."

Ali u tom trenutku, primetivši Abelov zaprepašćeni pogled, Junc se zagrcnu i prestade da govori. Nikada više nisu načeli tu temu.

A sada, godinu dana kasnije, bez ikakvog upozorenja, bez ikakve prethodne najave, upravo u trenutku kada se možda moglo očekivati da se čitava ta uvrnuta stvar mirno okonča, i kada je čak i Junc počeo da pokazuje znake umora, sve je eksplodiralo. Sada se našao pred drugačijim Juncom, koji svoj bes nije više čuvao samo za Sark, već je njime počeo da zasipa i samog Abela.

"Ne zameram vam", poče Liberijanac isprekidano, "što su mi vaši

agenti stalno bili za petama. Razumljivo je da ste oprezni i da ne smete da se oslonite ni na koga i ni na šta. Što se toga tiče, sve je u redu. Ali zašto me niste obavestili čim ste saznali gde se nalazi naš čovek?"

Abel je rukom prelazio preko toplog tkanja naslona svoje stolice. "Stvari su složene. Uvek su tako složene. Sredio sam da se svaki izveštaj koji dobijemo od bilo kakvog neovlašćenog tragača u vezi sa svemirskim istraživačem uruči određenom broju mojih agenata - i vama. Čak sam smatrao da će vam možda biti potrebna zaštita. Ali na Florini..."

"Da", primeti Junc gorko. "Ispali smo budale što se toga nismo setili. Proveli smo gotovo godinu dana dokazujući da ga nema na Sarku. Trebalo je pretpostaviti da se nalazi na Florini, ali nama to nije palo na pamet. U svakom slučaju, sada je naš. Ili vaš; ali pretpostavljam da ćete mi omogućiti da ga vidim?"

Abel ne odgovori neposredno na pitanje, već samo reče: "Kažete da su vam saopštili da je Korov trantorijanski agent?"

"Zar nije? Zašto bi mi lagali? Ili su možda pogrešno obavješteni?"

"Nisu vas slagali, a nisu ni pogrešno obavješteni. On jeste naš agent već deset godina, ali me uznemiruje činjenica da oni to znaju. Tera me na razmišljanje o tome šta još znaju o nama i koliko se naša građevina može pokazati klimavom. Ali zar vas to nije nateralo da se zapitate zašto su vam tek tako rekli da je on jedan od naših?"

"Pretpostavljam zato što je to istina, a i kako bi me jednom za svagda sprečili da ih brukam nastavljajući da postavljam pitanja koja bi samo mogla da izazovu nevolje između njih i Trantora."

"Istina predstavlja diskreditovanu robu među diplomatima - a i kakvu bismo veću nevolju mogli sebi navući na vrat od ove koju su nam već navukli stavivši nam do znanja šta im je sve poznato o nama: pružili su nam mogućnost, pre no što je postalo suviše kasno, da povučemo svoju oštećenu mrežu, popravimo je i ponovo je rasprostremo."

"Odgovorite onda sami na pitanje koje ste mi postavili."

"Tvrdim vam da su vam otkrili Korovljev pravi identitet u znak trijumfa. Već im je bilo poznato da im ono što znaju više ne može ni pomoći ni nauditi, pošto je meni već dvanaest časova poznato da oni znaju da je Korov jedan od naših."

"Ali kako?"

"Saznao sam to na najpouzdaniji mogući način. Čujte! Pre dvanaest časova Meta Korova, trantorskog agenta, ubio je jedan pripadnik florinijanske patrole. Dvoje Florinijanaca koji su u to vreme bili s njim, jedna žena i jedan muškarac koji je po svemu sudeći operativac za kojim tragate, nestali su, nestali, isparili. Verovatno su dopali šaka Vlastelinima." Junc zaurla i napola se podiže sa stolice.

Abel sasvim smireno prinese čašu vina usnama i zaključí: "Službenim putem ne mogu ništa da učinim. Poginuli je bio Florinijanac, a oni koji su nestali, bez obzira na naše dokaze koji pokazuju suprotno, liče na Florinijance. I tako, vidite, najpre su nas opasno nadigrali, a sada nam se još i rugaju."

7. PATROLDŽIJA

Rik je video kako je Pekar poginuo, video ga je kako se nemo srušio, kada mu je grudni koš bio smrskan i pougljenisan te pretvoren u zadimljenu ruševinu, pošto ga je prethodno pogodio prigušeni hitac blastera. Bio je to prizor koji je u njemu zaglušio gotovo sve što mu je prethodilo, i gotovo sve što je potom usledilo.

Nejasno se sećao patroldžije koji je prilazio, a potom nemo ali nedvosmisleno jasnim pokretom stao da izvlači oružje. Pekar je podigao pogled i pokušao da izgovori poslednju reč, ali nije za to imao vremena. Kada je zločin već bio počinjen, Rik oseti kako mu krv kulja u uši, dok je gomila oko njega divlje vrištala i komešala se, otičući u svim pravcima poput nabujale reke.

Na trenutak to je potrla sva poboljšanja koja je Rikov um postigao za ovih nekoliko poslednjih časova provedenih u snu. Patroldžija je počeo da se probija ka njemu, nalećući na vrišteće muškarce i žene kao da predstavljaju lepljivo more od blata kroz koje će morati s mukom da prodre. Rika i Lonu zahvati struja i ponese. Kada su se iznad njih pojavila leteća kola patroldžija, već su se stvorili vrtlozi i poodstruje, koji su zaokretali i podrhtavali. Valona je požurivala Rika napred, ka predgrađima Grada. Izvesno vreme on se ponašao poput jučerašnjeg zaplašenog deteta, ni najmanje nalik na onog gotovo odraslog muškarca od tog jutra.

Tog jutra se probudio u sivilu zore koje nije mogao da vidi iz sobe bez prozora u kojoj je spavao. Ostao je dugo da leži, proučavajući svoj um. Tokom te noći jedan njegov deo je zacelio; nešto se spojilo u celinu. To se spremalo još od onog trenutka, pre dva dna, kada je počeo da se 'seća'. Proces je potrajao čitavog prethodnog dana. Putovanje u Gornji Grad i biblioteku, napad na patroldžiju i beg koji je usledio, te susret sa Pekarom... sve je to na njega delovalo poput fermenta. Uvenule niti njegova uma koje su tako dugo bile uspavane odjednom su se zategle i ispravile, primorane na bolnu aktivnost, a sada, pošto se ispavao, nešto je oko njih lagano pulsiralo.

Razmišljao je o svemiru i o zvezdama o neizmernim samotnim prostorima i velikoj tišini.

Na kraju je okrenuo glavu u stranu i pozvao: "Lona?"

Istog časa se probudila, podigla na lakat i zagledala u njegovom pravcu.

"Rik?"

"Ovde sam, Lona."

"Je li ti dobro?"

"Svakako." Nije mogao da obuzda svoje uzbuđenje. "Osećam se izvrsno, Lona. Čuj! Još se nečeg sećam. Bio sam u brodu i znam tačno..."

Ali ona ga nije slušala. Navukla je haljinu i leđima okrenuta prema njemu poravnala šav s prednje strane, a zatim nervozno stala da provlači kaiš.

Zatim mu je prišla na prstima. "Nisam htela da zaspim, Rik. Pokušala sam da ostanem budna."

Rik oseti kako njena nervoza prelazi i na njega i on upita: "Nešto nije u redu?"

"Pst, nemoj govoriti tako glasno. Sve je u redu."

"Gde je varošanin?"

"Nije ovde. Morao je... morao je da ode. Zašto ne odspavaš još malo, Rik?"

On odgurnu njenu ruku kojom je htela da ga smiri. "Sasvim mi je dobro. Ne želim da spavam. Želeo sam varošaninu da ispričam o mom brodu."

Ali varošanina nije bilo, a Valona nije htela da ga sasluša. Rik klonu i po prvi put oseti da mu Valona ide na živce. Odnosila se prema njemu kao da je dete, a on je počeo da se oseća poput muškarca.

U sobu prodre svetlost, a sa njom i krupni Pekar. Rik stade da žmirka, i na trenutak se uplaši. Uopšte se nije usprotivio kada mu je Valona zaštitnički prebacila ruku preko ramena.

Pekarove debele usne razvukoše se u osmeh. "Poranili ste", primeti on.

Nijedno od njih mu ništa ne odgovori.

"Baš dobro", dodade Pekar. "Danas se selite."

Valonina usta bila su suva. "Nećete nas predati patroladžijama?" upita ona.

Setila se načina na koji je posmatrao Rika pošto je varošanin otišao. I sada je gledao u Rika; samo u Rika.

"Ne, neću vas predati patroladžijama", potvrdi on. "Obavešteni su

pravi ljudi i bićete doista bezbedni."

Otišao je, a kada se ubrzo potom vratio doneo je hranu, odeću i dva lavora vode. Odeća je bila nova, ali njima potpuno nepoznatog izgleda.

Posmatrao ih je dok su jeli i govorio, objašnjavajući im: "Dobićete nova imena i nove podatke. Morate dobro da pratite šta vam govorim i ništa od toga ne smete zaboraviti. Vi niste Florinijanci, razumete li? Vi ste brat i sestra sa planete Voteks. Bili ste u poseti Florini..."

Nastavio je da nabraja pojedinosti, da postavlja pitanja i sluša odgovore.

Rik je bio zadovoljan što je mogao da pokaže da mu se sećanje popravilo i da brzo uči, ali Valonine oči bile su tamne od brige.

Pekaru to nije promaklo i on se obrati devojci: "Ako mi daš i najmanji povod njega ću samog poslati na put, a tebe ću ostaviti."

Valona je ravnomerno stiskala i opuštala svoje snažne zgrčene šake. "Neću praviti nepravilike."

Jutro beše već dobro poodmaklo pre no što Pekar ustade i dobaci im: "Hajdemo!"

Na kraju im je još zavukao male crne listove od mekane veštačke kože u džepove na grudima.

Kada su se jednom našli napolju, Rik u čudu stade razgledati ono što je mogao da vidi od sebe. Nije znao da odeća može biti tako komplikovana. Pekar mu je pomogao da je navuče, ali ko će mu pomoći da je skine? Valona uopšte nije ličila na devojku sa farme. Čak su joj i noge bile prekrivene tankim materijalom, a cipele su joj na peti bile izdignute tako da je morala pažljivo da održava ravnotežu dok je hodala.

Prolaznici su počeli da se okupljaju, da zure i sramežljivo se došaptavaju, da dovikuju jedni druge. Uglavnom su se oko njih okupljala deca, te žene sa pijace i odrpani zabušanti. Pekar kao da je sasvim zaboravio na njih. Držao je u ruci debeo štap koji bi se povremeno, naizgled slučajno, našao među nogama onih koji bi se suviše približili.

A onda, na jedva nekih stotinu jardi od pekare i posle samo jednog zaokreta, spoljašnji rubovi gomile koja ih je okruživala uzbuđeno stadoše da se razmiču i Rik ugleda crnosivu uniformu nekog patroladžije. I dogodilo se. Oružje, pucanj, i ponovo divlji trk. Da li je

uopšte u poslednje vreme ijedan trenutak proveo ne misleći na strah, ijedan trenutak kada se senka patroldžije nije nadnosila nad njim? Našli su se u blatištu jedne od spoljašnjih oblasti Grada. Valona je užurbano dahtala; na njenoj novoj haljini nazirale su se mokre mrlje od znoja.

"Ne mogu više da trčim!" prodahta Rik.

"Moramo."

"Ali ne ovako. Slušaj." On se snažno povuče unazad, opirući se devojčinom stisku. "Saslušaj me."

Strah i panika su ga polako napuštali.

"Zašto ne učinimo upravo ono što je Pekar od nas tražio da učinimo?" upita on.

"Otkuda znaš šta je on od nas hteo?" odvrati ona. Bila je preplašena. Želela je da se dalje kreće.

"Trebalo je da se ponašamo kao da smo došli s nekog drugog sveta i zato nam je dao ovo", objasni on. Rik je bio uzbuđen. Iz džepa je izvukao mali pravougaonik, zagledao se u jednu pa u drugu stranu, pa pokušao da ga otvori kao da je kakva knjižica.

Nije uspeo. Sastojao se od jednog jedinog lista. Opipao je ivice, a kada su mu se prsti sreli na jednom od uglova začuo je, ili bolje rečeno osetio, da je nešto popustilo; i ona strana koja je bila okrenuta prema njemu postala je iznenada mlečnobela. Sitno ispisane reči na novoj površini bilo je teško razabrati, mada je pažljivo počeo da nazire slogove.

"Ovo je pasoš", konačno zaključio.

"Šta je to?"

"Nešto što će nam omogućiti da odemo odavde." Bio je ubeđen da je tako. Ta reč mu je jednostavno pala na pamet.

Jedna jedina reč, 'pasoš', i to tek tako. "Zar ne shvataš? Želeo je da napustimo Florinu. Brodom. Pa, učinimo to."

Ona se pobuni. "Ne. Njega su zaustavili. Ubili su ga. Ne možemo, Rik, ne možemo."

Ali njemu se žurilo. Gotovo je zaplitaio jezikom dok joj je govorio. "Ali to će biti najbolje. Oni neće očekivati da učinimo tako nešto. A nećemo ni otići na brod kojim je on želeo da odemo. Taj će biti pod prismotrom. Poći ćemo na neki drugi. Bilo koji drugi."

Brod. Bilo koji brod. Te reči su mu odzvanjale u ušima. Uopšte ga

nije bilo briga da li je njegova ideja dobra ili ne. Želeo je da se nađe na brodu. Želeo je da bude u svemiru.

"Molim te, Lona!"

Ona najzad pristade. "U redu. Ako stvarno tako misliš. Znam gde se nalazi svemirska luka. Kada sam bila mala imali smo običaj da za slobodnih dana ponekad odemo donde i iz daljine posmatramo poletanje brodova."

Ponovo su krenuli, a Rik je osećao tek neznatnu nelagodnost koja mu se uzalud javljala na pragu svesti. Neko sećanje iz bliske, a ne iz daleke prošlosti; nešto čega bi trebalo da se seti, a nije mogao; jednostavno, nije mogao. Nešto.

Ipak, potisnuo je tu nelagodnost misleći na brod koji ih je čekao.

Florinijanac na ulaznim vratima ispunio je svoju mericu uzbuđenja za taj dan, ali to je bilo posredno uzbuđenje. Kolale su unaokolo neproverene priče o prethodnoj večeri u kojima su se pominjali napadnuti patroldžija i odvažna bekstva. Do jutra priča je dobila u ozbiljnosti i šaputalo se i o ubijenim patroldžijama.

Nije se usuđivao da napusti svoje mesto, ali je istezao vrat i posmatrao vazдушna kola kako prolaze, namrgođene patroldžije kako odlaze i odlaze sve dok njihov broj u svemirskoj luci nije bio sveden gotovo na nulu.

Pomislio je kako sigurno pune Grad patroldžijama, te se odjednom uplašio i osetio pijani zanos. Zašto bi trebalo da ga raduje pomisao na poubijane patroldžije? Nikada mu nisu dosađivali. Bar ne mnogo. Imao je dobar posao. Nije on bio nikakav glupavi seljak.

Ali ipak je bio sretan.

Jedva da je uopšte imao vremena da pred sobom primeti par kome je očigledno bilo neprijatno i koji se znojio u neobičnoj odeći koja ih je već na prvi pogled svrstavala u red stranaca. Žena je proturila pasoš kroz prorez.

Pogledao je nju, pasoš, listu rezervacija. Pritisnuo je odgovarajuće dugme i dve providne trake filma izleteše pred njih.

"Prođite", dobaci im on nestrpljivo. "Obavijte ih oko zglavaka i produžite."

"Koji je naš brod?" upita žena učtivim šapatom.

To mu se dopalo. Retki su bili stranci u florinijanskoj svemirskoj luci. Poslednjih godina ih je bilo sve manje i manje. Ali kada bi se pojavili,

onda to nisu bili ni patroldžije ni Vlastelini. Izgleda da nisu shvatili da je samo Florinijanac, te su mu se učtivo obraćali.

Osećao se kao da je porastao za dva inča i stoga ljubazno odgovori: "Naći ćete ga na doku broj 17, gospođo. Želim vam ugodan put do Voteksa." Izgovorio je to u visokom stilu.

Zatim se vratio ponovnom zivkanju prijatelja u Gradu, kako bi došao do novih obaveštenja; pokušavao je, istovremeno, da uhvati neki razgovor preko energetske snopice u Gornjem Gradu.

Prošlo je dosta časova pre no što je uvideo da je počinio užasnu grešku.

"Lona!" uzviknu Rik.

Povukavši je za lakat, on hitro pokaza prstom i prošapta: "Onaj tamo!"

Valona sumnjičavo pogleda prema pokazanom joj brodu. Bio je mnogo manji nego onaj na doku 17, za koji su imali karte. Izgledao je nekako sav uglačan. Četiri vazdušne komore zjapile su otvorene, isto kao i glavni ulaz iz koga se, poput isplaženog jezika, sve do tla protezala rampa.

"Provetravaju ga", reče Rik. "Obično putničke brodove provetravaju pre poletanja kako bi se oslobodili nagomilanog mirisa kiseonika iz boca, koje služe za višekratnu upotrebu."

Valona je zurila u njega. "Otkud ti to znaš?"

Rik oseti kako mu se grudi nadimaju od taštine. "Jednostavno znam. Znaš, sada u njemu sigurno nema nikoga. Neće nam baš biti ugodno na svoj toj promaji."

On se s nelagodnošću osvrnu oko sebe. "Mada ne znam zbog čega ovde ima tako malo ljudi. Da li je ovako bilo i kada si ti dolazila da posmatraš poletanja?"

Valona pomisli kako nije, ali malo čega se sećala. Sećanje na detinjstvo bilo je tako daleko.

Dok su drhtavim nogama prelazili preko rampe, nigde u blizini se nije pojavio nijedan patroldžija. Jedino su приметili civilne službenike koji su išli svojim poslom i iz daljine izgledali veoma sitni.

Kada su stupili u unutrašnjost preseče ih snažno strujanje vazduha, a Valoni se haljina priljubi uz stomak tako da je morala da spusti ruke

kako bi je pridržala da se ne podigne uvis.

"Je li uvek ovako?" upita ona. Nikada ranije nije bila ni na jednom svemirskom brodu; nikada nije ni sanjala da će se naći na nekom. Čvrsto je skupila usne, dok joj je srce divlje lupalo.

"Nije", odvrati Rik. "Samo za vreme provetravanja."

Radosno je prolazio čvrstim metalnim prolazima, žudno ispitujući prazne prostorije.

"Ovamo", pozva je on. Bila je to kuhinja.

Govorio je užurbano. "Voda je važna. Dosta dugo možemo da izdržimo bez hrane. Ali ne i bez vode."

Stao je da pretura po urednim i zbijenim ormanićima sa posuđem, i na kraju se pojavio sa jednim velikim kontejnerom koji je imao i slavinu. Osvrnuo se unaokolo tražeći brodsku slavinu, mrmljajući bez daha molitvu da nisu zaboravili da napune rezervoare sa vodom, a zatim je s olakšanjem razvukao usta u osmeh kada se začuo nežni zvuk pumpi i pojavio postojani mlaz tečnosti.

"A sada uzmi nekoliko konzervi. Ne suviše. Ne želimo da primete."

Rik se očajnički trudio da dođe do nekog novog otkrića. Ponovo je tragao za nečkim čega ni sam nije mogao da se seti. Povremeno je još nailazio na te provalije u mislima koje je kukavički izbegavao, poričući i samo njihovo postojanje.

Pronašao je jednu malu prostoriju namenjenu za držanje protivpožarne opreme, medicinske i hiruške zalihe u slučaju nužde i opreme za zavarivanje.

Zatim pomalo neubedljivo objasni: "Neće ovamo zalaziti, sem u hitnim slučajevima. Bojiš li se, Lona?"

"S tobom se neću plašiti, Rik", odvrati ona ponizno. Pre dva dna, ne, pre dvanaest časova, stvari su izgledale sasvim drugačije. Ali ovde na brodu, usled izvesne promene u ličnosti u koju nije zalazila, Rik je postao odrasli muškarac, a ona je bila dete.

"Nećemo moći da palimo svetlo", reče on, "jer bi primetili pojačanu potrošnju energije; a što se tiče toaleta, moraćemo da čekamo da pođu na počinak, te da pokušamo da se provučemo pored noćne posade."

Strujanje vazduha iznenada prestade. Više im svojih hladnim dahom nije dodirivao obraze, a zamenilo ga je nežno, postojano zujanje koje je dopiralo iz daljine, da bi zatim prestalo i ustupilo mesto tišini.

"Uskoro će se ukrcati", objasni Rik, "a onda ćemo krenuti put svemira."

Valona nikada ranije nije videla takvu radost na Rikovom licu. Bio je poput ljubavnika koji kreće na sastanak sa svojom dragom.

Ako se Rik tog jutra osećao poput muškarca, sada je bio div čije su se ruke raširile da obujme Galaksiju. Zvezde su bile njegovi klikeri, a magline paučina koju je otklanjao jednim pokretom ruke.

Nalazio se na brodu! Sećanja su mu neprestano navirala, potiskujući ona nedavna, kako bi dobila na prostoru. Polako je zaboravljao kirska polja, mlin i Valonu koja mu je pevušila u tami. Predstavljali su samo trenutke prekida u ustrojstvu koje mu se sada vraćalo oparanih ivica što su se, međutim, ponovo lagano ištrikavale.

Za sve to bio je zaslužan brod!

Da su ga samo ranije smestili na neki brod ne bi morao toliko da čeka da mu se spaljene ćelije mozga oporave!

On se nežno obrati Valoni u tami. "Ne brini. Osetićeš vibracije i čuti buku motora. Osetićeš i veliki pritisak. To je od ubrzanja."

Nije postojala nijedna jednostavna florinijanska reč koja je označavala taj pojam, tako da on upotrebi jednu drugu reč umesto nje, reč koje se sasvim lako setio. Valona ga nije razumela.

"Hoće li boleti?" upita ga.

"Osećaćeš se neprijatno", odgovori on, "zato što nemamo nikakav antiakceleratorski uređaj koji bi podigao pritisak; međutim, to neće dugo potrajati. Samo ti stoj leđima oslonjena o ovaj zid, a kada osetiš da te nešto gura ka njemu, opusti se. Vidiš, upravo počinje." Odabrao je pravi zid, i dok je rasla buka koju su stvarali hiperatomski potisci, postojalo je lagano jasno da se sila teže pomerila, tako da je nekadašnji uspravni zid sada postajao sve više i više dijagonalan.

Valona zacvile, a zatim začuta teško dišući. U grlima ih je greblo pošto su im se grudi, nezaštićene remenjem i hidrauličnim štitnicima, napinjale da omoguće plućima da udahnu makar malo vazduha.

Rik je uspeo da dahćući procedi nekoliko reči, bilo kojih reči kojima će Valoni staviti do znanja da je pored nje i osloboditi je užasnog straha od nepoznatog za koji je znao da je proždire. Bio je to samo brod; samo jedan divan brod; ali ona nikad ranije nije bila na brodu.

"Postoji još i skok", objasni joj on, "razume se, kada se prolazi kroz

hipersvemir i kada se odjednom prevaljuju i najveće razdaljine između zvezda. To nećeš ni primetiti. Nećeš ni biti svesna kada do toga dođe. Nije to ništa u poređenju s ovim. Samo osetiš laki grč unutra i gotovo." Izgovarao je reči po slogovima, kao da reži. Trebalo mu je dosta vremena da sve ovo izrekne.

Sa njihovih grudi se lagano podiže sva težina, a nevidljivi lanac kojim su bili prikovani za zid rasteže se i spade. Oni dahćući padoše na pod.

"Jeste li povređeni, Rik?" upita konačno Valona.

"Ja, povređen?" Pođe mu, čak, za rukom da se i nasmeje. Još nije u potpunosti povratio dah, ali se nasmeja pri samoj pomisli na to da bi on mogao biti povređen na nekom brodu.

"Jednom prilikom sam godinama živeo na brodu", primeti on. "Mesecima se ne bih spuštao ni na jednu planetu."

"Zašto?" upita ga ona.

Rik, međutim, nije mogao da se seti. Jednostavno se tako ponašao. Bilo mu je mrsko da se spušta na planete. Zbog nečega je morao da ostaje u svemiru, ali nije mogao da se seti zbog čega. Ponovo se našao pred provalijom.

"Bio sam na zadatku", konačno odgovori.

"Da", prihvati ona. "Ispitivao si Ništa."

"Tako je." Bio je zadovoljan. "Upravo time sam se bavio. Znaš li šta to znači?"

"Ne znam."

Nije očekivao da će ga shvatiti, ali imao je potrebu da priča. Morao je da otkrije svoja sećanja, da pijano uživa u činjenici da je u stanju da prizove stvari iz prošlosti na i najmanji mig mentalnog prsta.

"Vidiš", započe on, "sve u Vaseljeni sastoji se od stotina različitih vrsta supstanci. Mi te supstance nazivamo elementima. Gvožđe i bakar su elementi."

"Mislila sam da su metali."

"I jesu, ali su i elementi. Kao što su i kiseonik, vodonik, ugljenik i paladijum. Najvažniji od svih su vodonik i helijum. Oni su najjednostavniji i najrasprostranjeniji."

"Nikada za njih nisma čula", primeti zamišljeno Valona.

"Dvadeset pet procenata Vaseljene sastoji se od vodonika, a preostali deo uglavnom od helijuma. Čak i svemir."

"Jednom mi je neko rekao", užurba se Valona, "da je svemir vakuum. Rekoše mi, još, da to znači kako tamo nema ničega. Je li to pogrešno?"

"Ne u potpunosti. Samo nema gotovo ničega. Ali vidiš, ja sam bio istraživač svemira, što znači da sam putovao kroz prostor i skupljao krajnje neznatne količine elemenata, a potom ih ispitivao. Što znači da sam određivao koliko je bilo vodonika, koliko helijuma, a koliko drugih elemenata."

"Zašto?"

"E, pa to je vrlo složeno. Znaš, elementi nisu ravnomerno raspoređeni u svemiru. U pojedinim oblastima ima malo više helijuma nego što je to uobičajeno; u drugim malo više natrijuma nego što je to uobičajeno; i tako dalje. Ova područja, u kojima se javlja pretek nekog elementa, krivudaju kroz svemir poput struja. Tako ih i zovu. Svemirske struje. Važno je znati kako su te struje raspoređene, jer bi to moglo objasniti i kako je Vaseljena nastala i kako se razvijala."

"Kako se to može time objasniti?"

Rik je oklevao. "Niko to ne zna tačno."

Požurio je dalje, posramljen što ovo ogromno skladište znanja koje je ponovo postalo dostupno njegovom umu tako lako može da bude saterano u ćorsokak označen sa 'nepoznato' i to pitanjima jedne... jedne... Iznenada mu sinu da je Valona, konačno, samo jedna seljanka sa Florine.

"Zatim, opet", nastavi on, "u svim oblastima Galaksije nailazimo na veću ili manju gustoću i debljinu ovog svemirskog gasa. Ona je različita na različitim mestima i mi moramo tačno znati kolika je, da bismo omogućili brodovima da tačno proračunaju kako da naprave skok kroz hipersvemir. To je nalik na..." Glas mu odjednom zamuče. Valona se ukoči i stade da očekuje da on nastavi, ali je usledila samo tišina. Glas joj hrapavo zazvučao u potpunoj tami.

"Rik? Šta nije u redu Rik?"

I dalje je vladala tišina. Ščepala ga je šakama za ramena i stala da ga trese. "Rik! Rik!"

Zatim je ponovo začula glas onog starog Rika. Bio je slab, zaplašen, i iz njega su se izgubili sva radost i samouverenost.

"Lona! U nečem smo pogrešili."

"U čemu je stvar? U čemu smo pogrešili?"

Scena u kojoj patroldžija ubija Pekara bila mu je jasno urezana u sećanje, i sada mu se vratila na isti način kao i mnoge druge stvari.

"Nije trebalo da pobegnemo", reče on. "Ne bi trebalo da smo ovde na ovom brodu."

Nekontrolisano se tresao, i Valona je bezuspešno pokušavala da mu rukom otre znoj sa čela.

"Zašto?" upita ona. "Zašto?"

"Zato što je trebalo da znamo da Pekar nije očekivao da će mu patroldžije stvarati neprilike ako odluči da nas izvede po danu. Sećaš li se onog patroldžije? Onoga koji je ubio Pekara?"

"Da."

"Sećaš li se njegovog lica?"

"Nisam se usudila da ga pogledam."

"Ja jesam, i primetio sam nešto neobično, ali nisam razmišljao o tome. Nisam razmišljao. Lona, to nije bio patroldžija. Bio je to varošanin, Lona. Bio je to varošanin odeven u odeću nekog patroldžije."

8. GOSPA

Samija od Fife bila je tačno pet stopa visoka, i svih njenih šezdeset inča nalazilo se u stanju uzdrhtale ozlojeđenosti. Bila je teška funtu i po po inču i u ovom trenutku svaka od njenih dvadeset funti predstavljala je šesnaest unci postojanog besa.

Žurno je koračala s jednog kraja prostorije na drugi, tamne kose neuredno pokupljene visoko iznad glave, na zašiljenim potpeticama zbog kojih je izgledala viša nego što je to u stvari bila i uske brade sa uočljivim prorezom koja je podrhtavala.

"Oh, ne!" uzviknu ona. "Ne bi on to meni učinio. On to nije smeo da mi učini. Kapetane!" Glas joj je bio oštar i u njemu se osećala naviknutost osobe na vlasti da izdaje naređenja. Kapetan Raceti se povijao onako kako je vetar duvao. "Moja Gospo?"

Za svakog bi Florinijanca kapetan Raceti, razume se, bio 'Vlastelin'. Jednostavno, Vlastelin. Za sve Florinijance, svi Sarkiti su bili Vlastelini. Ali među Sarkitima bilo je Vlastelina i pravih Vlastelina. Kapetan je bio samo Vlastelin. Samija od Fife bila je pravi Vlastelin; to jest Vlastelinka, što je izlazilo na isto.

"Moja Gospo?" obrati joj se on.

"Neće meni niko naređivati", reče ona. "Nisam neka šiparica. Svoja sam gospodarica. Odlučila sam da ostanem ovde."

"Molim vas da shvatite, Gospo", počeo pažljivo kapetan, "da ja nemam nikakve veze s tim naređenjem. Niko me nije pitao za savet. Smao mi je jasno i glasno rečeno šta treba da učinim."

Srce mu je sišlo u pete dok je preturao po džepovima tražeći kopiju svojih naređenja. Već dva puta je pokušao da joj pokaže dokaze, ali je ona odbila da ih razmotri, kao da je čiste savesti mogla poreći, ako ih ne bi videla, ono što mu je bila dužnost da izvrši.

Opet je doslovce ponovila ono što mu je i prethodna dva puta rekla. "Ne zanimaju me vaša naređenja."

Okrenula se lupivši potpeticama i žurno se udaljila od njega.

On krenu za njom i lagano reče: "Naređenja obuhvataju i uputstva da vas, ako odbijete da krenete - izvinite što to moram da kažem - odnesem na brod."

Ona se okrenu. "Nećete se usuditi da učinite tako nešto!"

"Uzevši u obzir", zausti kapetan, "ko mi je to naredio, usudio bih se da učinim i mnogo više."

Ona pokuša da ga pridobije ulagivanjem. "Ali kapetane, ne preti mi nikakva stvarna opasnost. Sve je to veoma smešno i potpuno ludo. U Gradu vlada mir. Samo je juče poslepodne jedan patroldžija bio onesvešten u biblioteci. Odista!"

"Jutros je neki Florinijanac ubio jednog patroldžiju."

To ju je uzdrvalo, ali maslinasta koža joj postade samo još zagasitija, dok joj crne oči stadoše da sevaju. "Kakve to veze ima sa mnom? Ja nisam patroldžija."

"Gospo, brod je spreman. Ubrzo polazi. Morate biti na njemu."

"A moj rad? Moje istraživanje? Shvatate li... Ne, vi to ne možete shvatiti."

Kapetan ništa ne reče. Ona se okrenu od njega dok joj je sjajna haljina od bakarnog kirta sa nitima mlečnog srebra isticala neobičnu toplinu i glatkoću ramena i mišica. Kapetan Raceti ju je promatrao pomalo drugačije nego što mu je to nalagala puka uljudnost i ponizna nepristrasnost koju je obični Sarkit bio dužan da ispolji pred jednom tako važnom Gospom. Pitao se zašto je jedan tako primamljiv zalogajčić odabrao da provodi vreme izigravajući osobu kojoj je tobože stalo do univerzitetske karijere.

Samija je bila svesna da njeno bavljenje naukom nailazi na blagu porugu kod ljudi koji su navikli da o aristokratkinjama sa Sarka razmišljaju smo kaoa o Gospama koje svu pažnju posvećuju sjaju učtivog društva i eventualno se dva puta u životu pretvore u inkubatore, ali nikako više od dva puta, za dva buduća sarkitska Vlastelina. Međutim, nije na to uopšte obraćala pažnju.

Dolazile bi kod nje i govorile: "Da li stvarno pišeš knjigu, Samija?" a onda bi zatražile da je vide i počinjale da se kikoću.

Tako su se ponašale žene. Muškarci su bili još gori, sa njihovom blagom snishodljivošću i očiglednim ubeđenjem da bi samo jedan njihov pogled, ili pak ruka prebačena oko struka, bili dovoljni da je izleče od tih gluposti i skrenu joj um na odista važne stvari.

Sve je počelo još tako davno, dopiralo je do njenih najranijih sećanja, jer oduvek je bila zaljubljena u kirt, dok su drugi ljudi njegovo postojanje prihvatili zdravo za gotovo. Kirt! Kralj, car, bog među

materijalima. Nije bilo dovoljno snažne metafore koja bi njega verno opisala.

Hemijski posmatrano, nije predstavljao ništa više od jedne vrste celuloze. Hemičari su se zaklinjali u to. Pa ipak, i pored svih svojih uređaja i teorija do sada još nisu objasnili zašto se na Florini, i samo na Florini od čitave Galaksije, celuloza pretvara u kirt. To je bila stvar fizičkog stanja; tako su govorili. Ali ako biste ih upitali da vam detaljno objasne po čemu se to fizičko stanje razlikuje od onog kod obične celuloze, oni bi zanemeli.

Prvi put se sa tim neznanjem sreća kod svoje dadilje.

"Zašto sija, Nani?"

"Zato što je to kirt, Mijakins."

"Zašto i druge stvari tako ne sijaju, Nani?"

"Druge stvari nisu kirt, Mijakins."

I to je bilo sve. Pre samo tri godine napisana je i jedna dvotomna monografija na tu temu. Pažljivo ju je pročitala, ali sve se na kraju svelo na dadiljino objašnjenje. Kirt je kirt, zato što je kirt. Stvari koje nisu bile kirt, nisu kirt zato što nisu kirt.

Razume se da kirt nije sijao sam po sebi, ali kada bi bio pravilno upreden sijao bi na suncu metalnim sjajem u raznim bojama ili u svim bojama odjednom. Drugaćijim postupkom moglo se postići da niti svetlucaju poput dijamanta. Uz malo napora, dobijao se proizvod krajnje otporan na toplotu do šest stotina stepeni Celzijusovih, i potpuno postojan prema gotovo svim hemikalijama. Njegove niti mogle su se bolje upresti čak i od najtananijih sintetskih niti, a iste te niti imale su dvostruko veću vučnu čvrstoću od bilo koje poznate legure čelika.

Imao je i veću primenu, veću raznovrsnost od bilo koje druge supstance, poznate čoveku. Da nije bio tako skup mogao bi se koristiti umesto stakla, metala ili plastike u bilo kojoj od bezbrojnih industrijskih grana. Zbog svojih osobina bio je to jedini materijal koji se koristio za unakrsne, neobično tanke veze na optičkoj opremi, kao kalup za izlivanje hidrohrona koji su se upotrebljavali u hiperatomskim motorima, kao i laka i dugotrajna mreža tamo gde je metal bio suviše krt, suviše težak, ili i jedno i drugo.

Ali kao što je već rečeno, to je samo kratak popis njegove upotrebe, pošto je bilo zabranjeno koristiti ga u velikim količinama. U stvari,

žetva kirta sa Florine odlazila je na proizvodnju tkanine koja je upotrebljavana za pravljenje već legendarne odeće u istoriji Galaksije. Florina je odevala aristokratiju sa milion svetova, tako da se žetva kirta sa samo jednog sveta, Florine, štedljivo raspoređivala. Samo je dvadesetak žena sa svakog sveta moglo imati svu garderobu od kirta; njih dve hiljade moglo je doći do jakne od tog materijala ili možda para rukavica. A njih dvadeset miliona gledale su ih iz daljine i žudele za nečim sličnim.

Na svih milion svetova u Galaksiji koristila se u žargonu ista reč koja je označavala snoba. To je bio jedini idiom u jeziku koji su svi svuda odmah i pravilno razumeli. Glasio je: "Čovek bi pomislio da će useknuti nos u kirt!"

Kada je Samija malo odrasla otišla je do oca.

"Šta je kirt, tatice?"

"To je tvoj hleb i puter, Mia."

"Moj?"

"Ne samo tvoj, Mia. To je hleb i puter Sarka."

Razume se! Veoma lako je razumela razlog zbog koga je to tako. Nijedan svet u Galaksiji nije pokušao da uzgaja kirt na svom tlu. Sark je u početku smrću kažnjavao sve, domoroce i strance, koji bi pokušali da prokrijumčare seme sa planete. Time nisu uspeli da spreče uspešno krijumčarenje, ali kako su vekovi prolazili i Sark je konačno postao svestan istine, te je taj zakon bio ukinut. Ljudima sa svih strana bilo je omogućeno da kupe seme kirta (količina za količinu), ili gotovu odeću od kirta.

Mogli su da dođu do toga, jer se pokazalo da kirt posađen bilo gde u Galaksiji sem na Florini izrasta u običnu celulozu. Belu, ravnu, slabu i beskorisnu. Nije to bio čak ni poštenu pamuk.

Da li je u pitanju bio neki sastojak tla? Možda neka osobina zračenja florinijanskog sunca? Nešto u vezi sa bakterijama na Florini? Sve su pokušavali. Uzimani su uzroci florinijanskog tla. Konstruisani su veštački lukovi svetlosti koji su oponašali poznati spektar florinijanskog sunca. U tuđa tla unošene su bakterije sa Florine. Ali kirt bi uvek izrastao beo, ravan, slab i beskoristan.

Bilo je toliko toga da se kaže o kirtu što nikada nije bilo rečeno. I to ne one stvari koje se mogu naći na tehničkim izveštajima ili hartijama istraživača, pa čak ni u turističkim vodičima. Samija je pet godina

maštala o tome da napiše pravu knjigu, istinitu priču o kirtu; o svetu na kome uspeva i o ljudima koji ga gaje.

Bio je to samo san kome su se svi podsmevali, ali ona se nije predavala. Uporno je zahtevala da otputuje na Florinu. Nameravala je da provede jednu sezonu na poljima i nekoliko meseci u mlinovima. Nameravala je da...

Ali uopšte nije bilo važno ono što je ona nameravala. Bilo joj je naređeno da se vrati.

Naglo, kao što je to obično činila, donela je odluku. Za ono što želi moći će da se izbori i na Sarku. Zlovoljno je sama sebi obećala da će se na Florinu vratiti za nedelju dana.

Stoga se okrenula prema kapetanu i hladno upitala: "Kada polazimo, gospodine?"

Samija se zadržala na panoramskom doku sve dok je Florina predstavljala vidljivu kuglu. Bio je to zelen svet koji je podsećao na proleće, po klimi mnogo prijatniji od Sarka. U međuvremenu se potrudila da malo prouči domoroce. Florinijanci na Sarku joj se nisu dopadali, jer su u pitanju bili iscedeni muškarci koji se nisu usuđivali da je pogledaju, već su okretali glave u stranu dok je ona prolazila, u skladu sa postojećim zakonom. Međutim, na svom rodnom svetu domoroci su, prema uopštenom izveštaju, bili srećni i bezbrižni. Neodgovorni, razume se, i nalik na decu, ali bili su šarmantni.

Kapetan Raceti je prekinu u razmišljanju. "Gospo, da li biste se povukli u svoje odaje?" upita on.

Ona podiže pogled i lako se namršti, tako da joj se između očiju pojavi jedna sićušna uspravna bora. "Kakva ste to nova naređenja primili, kapetane? Jesam li zatvorenik?"

"Razume se da niste. To je samo mera opreza. Svemirska luka bila je neobično prazna pre poletanja. Izgleda da je došlo do još jednog ubistva, koje je takođe počinio neki Florinijanac, te su se patroldžije iz luke pridružile ostalima u lovu na čoveka u gradu."

"A kakve to veze ima sa mnom?"

"Pa, pošto je, po svemu sudeći, upravo to bio slučaj, trebalo je da postavim vlastitog stražara (uopšte se ne trudim da umanjim svoju krivicu); neovlašćena lica mogla su da se ukrcaju na brod."

čZbog čega?"

"Ne bih umeo na to da vam odgovorim, ali sigurno ne zato da bi nama prčinili zadovoljstvo."

"Preterujete, kapetane."

"Bojim se da grešite, Gospo. Naši meraži energije bili su, razume se, neupotrebljivi dok smo se nalazili isto onoliko udaljeni od florinijanskog sunca koliko i sama planeta, ali to više nije slučaj i izgleda da iz skladišta za slučaj nužde dopire suviše zračenja toplote."

"Vi to ozbiljno?"

Kapetanovo mršavo, bezizražajno lice za trenutak ju je odsutno posmatralo. "Zračenje odgovara meri onoga koje emituju dva obična ljudska biće", objasni on.

"Ili je možda posredi neka grejna jedinica koju je neko zaboravio da isključi."

"Gospo, ne registrujemo nikakvo oticanje energije iz naših zaliha. Spremili smo se da krenemo u pretraživanje, Gospo, ali vas najpre molimo da se povučete u svoju odaju."

Ona ćutke klimnu i udalji se iz prostorije. Dva minuta kasnije, mirnim glasom i bez imalo žurbe, ona putem komunikacijske cevi izdade nalog. "Proverite skladište za slučaj nužde."

Da je samo malo olabavio svoje zategnute živce Mirlin Terens je vrlo lako mogao da postane histeričan, što bi mu, čak, možda, i dobro došlo. Tek za koji minut je zakasnio s povratkom u pekaru. Već su je bili napustili i samo ih je pukom srećom sreo na ulici. Ono što je potom usledilo bilo mu je iznuđeno; uopšte nije bio u pitanju slobodan izbor; i tako je sada Pekar ležao pred njim mrtav.

Posle toga, pošto se gomila uskomešala, Rik i Valona nestali u nastaloj gužvi, a vazдушna kola patroldžija, pravih patroldžija počela da se pojavljuju poput lešinara - šta je mogao da učini?

Brzo je odbacio prvobitni poriv da krene za Rikom. To ne bi bilo dobro. Nikada mu ne bi pošlo za rukom da ga pronađe, ali su zato šanse da patroldžije pronađu njega bile prevelike. Stoga je pohitao u drugom pravcu, prema pekari.

Njegova jedina šansa ležala je u samoj organizaciji patroldžija. Generacijama su već živeli spokojno. Bar nije bilo pobuna Florinijanaca vrednih pomena već dva veka. Institucija varošanina

(on se divlje isceri pri pomisli na to) činila je čuda i od tada su patroldžije obavljale samo površne policijske dužnosti. Nedostajao im je pravilno usmeren timski rad, koji bi bez sumnje bio upražnjavao da su im uslovi života bili teži.

To mu je i omogućilo da u zoru ušeta u patroldžijsku stanicu, u koju je njegov opis već sigurno bio poslat, mada očigledno niko na njega nije obratio neku veću pažnju. Na dužnosti je bio samo jedan patroldžija, koji je, međutim, delovao krajnje nezainteresovano i zovoljno. Upitao je Terensa kojim poslom dolazi, a taj posao je podrazumevao i jednu plastičnu ploču razmera dva sa četiri koju je otrgnuo sa bočne strane jedne nakrivljene kolibe u gradskom predgrađu.

Udario je njome patroldžiju po lobanji i zamenio s njim odeću i oružje. Popis njegovih zločina već je ionako bio toliko neverovatan da se čak nije ni potrudio da utvrdi da je patroldžija mrtav, a ne samo ošamućen.

Pa ipak, i dalje je bio na slobodi, a zarđala mašinerija patroldžijske pravde je, bar do sada, uzaludno za njim škripala.

Stigao je, najzad, i do pekare. Pekarev postariji pomoćnik stajao je na vratima u uzaludnom nastojanju da prikrije svoju uznemirenost, a kada je ugledao omrznutu crnu i srebrnu boju uniforme patroldžije jedva čujno je zapištao i nestao u radnji. Varošanin se baci za njim i svojom dežmekastom pesnicom uhvati ga za olabavljenu, brašnjavu kragu i poprilično ga steže. "Kuda se Pekar bio uputio?"

Starčeve usne se razmakoše, ali kroz njih ne iziđe nikakav glas.

"Pre dva minuta ubio sam čoveka", napomenu varošanin. "Sasvim mi je svejedno da li ću ubiti još jednog."

"Molim vas. Molim vas. Ne znam gospodine."

"Umrećeš zato što ne znaš."

"Ali ništa mi nije kazao. Izvršio je neke rezervacije."

"Toliko si samo načuo, a? Šta si još čuo?"

"Jednom je pomenuo Voteks. Mislim da je izvršio rezervaciju karata za neki svemirski brod."

Terens ga odgurnu.

Moraće da sačeka. Moraće da sačeka dok se napolju ne stiša prvo uzbuđenje. Moraće da rizikuje da u pekaru stignu i prave patroldžije. Ali ne još dugo. Ne dugo. Morao je da pretpostavi šta će njegovi

negdašnji sadruzi učiniti. Rik je, razume se, bio nepredvidiv, ali zato je Valona bila pametna devojka. Sudeći prema načinu na koji su pobjegli mora da su stvarno pomislili da pred sobom imaju patroldžiju, i Valona će sigurno zaključiti da je za njih najsigurnije da nastave bekstvo prema planu koji je Pekar za njih smislio.

Pekar je izvršio rezervaciju za njih. Svemirski brod će ih čekati. Sigurno će tamo otići.

Ali on treba da stigne prvi.

U ovako bezizlaznoj situaciji mislio je samo o tome. Samo je to bilo važno. Ako bi izgubio Rika, ako bi izgubio to potencijalno oružje protiv tirana sa Sarka, njegov vlastiti život bio bi tek mali dodatni gubitak.

Stoga, kada je krenuo, nije više osećao nikakvu mučninu iako se sve dešavalo u po bela dana, iako su patroldžije do tada već sigurno saznale da treba da tragaju za čovekom u uniformi patroldžije, i mada su se dvoja vazдушna kola nalazila na vidiku.

Terens je znao koja je svemirska luka u pitanju. Na čitavoj planeti postojala je samo jedna luka toga tipa. Na desetine manjih nalazilo se u Gornjem Gradu, služeći za privatnu upotrebu, poletanje i spuštanje svemirskih jahti, i na stotine razasutih po čitavoj planeti, koje su služile samo za primanje nezgrapnih teretnih brodova što su odnosili divovske jednostavne potrošačke proizvode. Ali među svima njima postojala je samo jedna svemirska luka koju su koristili obični putnici, siromašni Sarkiti, florinijanski civilni službenici i ono nekoliko stranaca kojima bi pošlo za rukom da dobiju dozvolu da posete Florinu.

Florinijanac na ulaznoj kapiji primetio je Terensa još dok se približavao, što je u njemu probudilo živo zanimanje. Vakuum koji ga je okruživao postao je nepodnošljiv.

"Pozdravljam vas, gospodine", obrati mu se on. Glas mu je zazvučao gotovo zlorado. Konačno, bile su poubijane neke patroldžije. "U gradu vlada znatno uzbuđenje, zar ne?"

Terens, međutim, ne zagriže mamac. Spustio je dosta nisko zaobljeni vizir na kacigi i zakopčao tuniku do grla.

Rešio je da grubo odbrusi. "Jesu li dve osobe, muškarac i žena, nedavno ušli u luku na putu za Voteks?"

Čuvar je bio zapanjen. On najpre proguta knedlu, a zatim krajnje

poniznim glasom odgovori: "Jesu, policajče, imali su sasvim ispreвне rezervacije. Ne bih ja pustio strance da prođu bez propisnih ovlašćenja."

Terens se, međutim, ne obazre na to. Propisna ovlašćenja! Pekar je za jednu noć pošlo za rukom da ih pribavi. Galaksije mu, zapita se on, koliko li duboko zadire ta trantorska špijunska organizacija u sarkitsku administraciju?

"Kojim imenima su se poslužili?"

"Garet i Hansa Barn."

"Da li je njihov brod otišao? Brzo!"

"N-nije, gospodine."

"Na kom je doku?"

"Sedamnaestom."

Terens se uzdrža da ne potrči, ali njegov hod nije mnogo za tim zaostajao. Da se tamo našao koji pravi patroldžija, ovo njegovo ubrzano, nedostojanstveno hodanje nalik na trčanje predstavljalo bi mu poslednje putovanje u slobodi.

Jedan čovek u oficirskoj uniformi stajao je kod glavne brodske vazdušne komore.

Terens se bio zaduvao. Povrativši dah, on upita: "Da li su se Garet i Hansa Barn ukrcali na brod?"

"Ne, nisu", odvrati ravnodušno oficir. Bio je Sarkit i za njega je patroldžija predstavljao samo još jednog čoveka koji nosi uniformu.

"Nosite li neku poruku od njih?"

Na rubu strpljenja, Terens ponovo upita: "Nisu se ukrcali?"

"Pa, to sam vam već rekao. Ne čekamo na njih. Krenućemo po planu, sa njima ili bez njih."

Terens se okrenu i udalji.

Ponovo se našao kod kabine čuvara. "Nisu na brodu. Da nisu možda odustali?"

"Ne, gospodine. Koliko ja znam, nisu."

"Šta je sa drugim kapijama?"

"One ne služe za izlaske. Ovo je jedini izlaz."

"Proveri, ipak, ti bedni idiote!"

Čuvar, sav uspaničen, podiže komunikacijsku cev. Nijedan patroldžija nije nikada sa njim tako ljutito razgovarao i on se plašio posledica. Posle dva minuta ponovo ju je spustio.

"Niko nije izišao, gospodine", obavesti ga on.

Terens je zurio u njega. Ispod crne kacige kosa boje peska lepila mu se za lobanju i niz oba obraza slivali su mu se svetlucavi potoci znoja.

"Da li je bilo koji brod napustio luku od kada su oni ušli?" upita on.

Čuvar pogleda u raspored. "Jedan", odvrati on. "Putnički brod Poduhvat."

On se zatim razbrblja, želeći da zadobije naklonost besnog patroldžije, dobrovoljno mu nudeći obaveštenje. "Poduhvat je bio ovde na naročitom zadatku - da sa Florine na Sark prebaci gospu Samiju od Fifa."

Nije se potrudio da detaljno opiše koji je od prefinjenih načina prisluškivanja koristio da bi se upoznao sa tim 'poverljivim izveštajem'.

Ali Terensu sada to i nije bilo važno.

Lagano se vratio nazad. Ako se odbaci nemoguće, ono što ostane, koliko god da je neverovatno, predstavlja istinu. Rik i Valona su ušli u svemirsku luku. Nisu ih uhvatili, pošto bi čuvar sigurno o tome bio obavešten. Malo je verovatno da su samo lutali po luci, jer bi u tom slučaju do sada već bili uhvaćeni. Nisu se nalazili ni na brodu za koji su imali karte. Nisu napustili uzletišta. Jedini brod koji je otišao sa uzletišta bio je Poduhvat. Što znači da su se Rik i Valona nalazili na njemu, možda kao zarobljenici, a možda i kao slepi putnici.

Nije bilo bitne razlike. Ako su bili slepi putnici uskoro će postati zarobljenici. Samo jednoj florinijanskoj seljanki i stvorenju oštećenog uma ne bi palo na pamet da na jednom modernom svemirskom brodu ne mogu izigravati slepe putnike. I od svih svemirskih brodova koje su imali na raspolaganju izabrali su baš onaj koji je trebalo da preveze ćerku Vlastelina od Fifa.

Vlastelina od Fifa!

9. VLASTELIN

Vlastelin od Fifa bio je najvažnija osoba na Sarku i zbog toga nije voleo da ga iko vidi kako stoji. Poput svoje kćeri i on je bio nizak, ali ne i skladno građen kao ona; noge su mu bile nesrazmerno kratke. Torzo mu je bio čak mišićav, a glava bez sumnje veličanstvena, ali zato mu je telo stajalo na zdepastim nogama koje su morale nezgrapno da se gegaju kako bi izdržale toliki teret.

Stoga je uvek sedeo za radnim stolom i sem njegove kćeri, ličnih slugu i žene dok je još bila živa, niko ga nikada nije video ni u kakvom drugom položaju.

Sedeći tako, predstavljao se onakvim kakav je i bio. Sa tom svojom velikom glavom, gotovo bezusnim ustima, nosom sa širokim nozdrvama i zašiljenom bradom razdeljenom po sredini, možda je i izgledao blag, ali isto tako i nepokolebljiv kada je to bilo potrebno. Čvrsta kosa, začesljana unazad, koja mu je dopirala gotovo do ramena pošto se nije trudio da prati modu, bila je plavocrna, bez ijedne sede vlasi. Obraze, usne i bradu prekrivala mu je neuništiva brada, koju je florinijanski berberin morao dva puta dnevno da uklanja.

Vlastelin je pozirao i bio je svestan toga. Na licu mu je lebdeo uvežbani izraz a šake, široke, jake, sa kratkim prstima, držao je ovlaš spojene na stolu čija je glatka, uglačana površina bila potpuno prazna. Na njemu nije bilo nijednog lista hartije, komunikacijske cevi, niti ukrasa. Ali ta jednostavnost stola samo je još više isticala prisustvo samog Vlastelina.

Razgovarao je sa svojim bledim, poput ribe belim sekretarom naročitim beživotnim tonom koji je čuvao za mehaničke aparate i florinijansku civilnu poslugu. "Pretpostavljam da su svi prihvatili?"

Uopšte nije sumnjao u to kakav će biti odgovor.

Sekretar mu odvrati isto tako beživotnim glasom: "Vlastelin od Borta izjavio je da će stići tek u tri, zbog ranije zakazanih poslovnih obaveza."

"Rekli ste mu?"

"Saopštio sam mu da je zbog prirode ovog posla svako odlaganje

nepreporučljivo."

"Ishod?"

"Doći će, gospodine. Ostali su se odmah složili."

Fif se osmehnu. Pola sata ranije ili kasnije uopšte nije bilo važno. U pitanju je bio samo novi princip, i to je sve. Veliki vlastelini bili su suviše osetljivi kada je bila reč o njihovoj nezavisnosti, ali moraće da se odreknu te svoje slabosti.

Sada je čekao. Prostorija je bila velika, mesta za ostale pripremljena. Na velikom hronometru, čija sićušna energetska iskra radioaktivnosti nije za hiljadu godina nijednom otkazala niti zapela, bilo je dva dvadeset jedan.

Do kakvih je samo eksplozija došlo u protekla dva dana! Još će stari hronometar možda prisustvovati događajima koji će se moći uporediti sa najuzbudljivijim iz prošlosti.

Taj je hronometar mnogo toga video tokom proteklih hiljadu godina. Kada je počeo da odbrojava prve minute Sark je bio novi svet, golim rukama podignutih gradova i sa sumnjivim vezama sa ostalim starijim svetovima. Merač vremena se tada nalazio u zidu stare zgrade od cigala koja se, međutim, još odavno pretvorila u pepeo. Ravnomerno je odbrojavao tokom tri kratkotrajna sarkitska 'cartva' kada su nedisciplinovani vojnici Sarka uspeali da, na duže ili kraće vreme, upravljaju sa nekih pet ili šest okolnih svetova. Njegovi radioaktivni atomi eksplodirali su u strogo određenim statističkim etapama i tokom dva razdoblja kada su flote okolnih svetova upravljale politikom na Sarku.

Jedan trenutak pre nekoliko stotina godina označio je nailazak mirnog razdoblja kada je Sark otkrio da se na svetu koji mu je najbliži, Florini, u njenom tlu krije neprocenjivo bogatstvo. Jednoličnim ritmom preživeo je i dva pobedonosna rata i svečano obeležio uspostavljanje osvajačkog mira. Sark je napustio svoja carstva, u celosti prigrabio Florinu i postao toliko moćan da ga ni Trnator na taj način ne bi mogao nadmašiti.

Trantor je želeo Florinu, baš kao što su je želele i druge sile. Tokom vekova Florina je postala planeta ka kojoj su pružane ruke kroz svemir, ruke koje su lagano pipale i žudno se istezale. Ali tu je bio Sark da udara packe po tim ispruženim šakama, Sark koji bi pre dozvolio da dođe do galaktičkog rata nego što bi oslabio svoj stisak.

Trantoru je to bilo poznato! Trantoru je to bilo i te kako dobro poznato!

Kao da je tihi ritam hronometra izazvao jednu običnu melodiju u vlastelinovom umu.

Bilo je dva dvadeset tri.

Pre gotovo godinu dana, sastalo se pet Velikih vlastelina Sarka. I onda, kao i danas, okupili su se ovde, u njegovom vlastitom predvorju. I onda, kao i sada, Vlastelini, raštrkani po čitavoj planeti, svaki na svom kontinentu, sreli su se u trodimenzionalnoj personifikaciji.

To se, jednom reči, pretvorilo u trodimenzionalnu televiziju, u prirodnoj veličini i sa zvukom i bojom. Duplikati su se mogli naći u svakom prosečno imućnom domu na Sarku. Ono što ih je činilo neobičnim bilo je odsustvo bilo kakvog vidljivog prijemnika. Sem Fifa, okupljeni Vlastelini bili su prisutni na sve moguće načine - osim lično. Zidovi iza njih se nisu videli, nisu svetlucali, pa ipak je ruka s lakoćom prolazila kroz njihova tela.

Pravo telo Vlastelina od Runa nalazilo se na suprotnoj strani planete, a njegov je kontinent bio jedini na kome je u ovom trenutku vladala noć. Kockasti prostor koji je istog časa okružio njegov lik u Fifovoj kancelariji bio je osvetljen hladnim, belim sjajem veštačke svetlosti, malo zamračenim usled okolne dnevne svetlosti.

Okupljen u jednoj prostoriji, lično ili putem projektovanog lica, nalazio se čitav vlastelinski Sark. Bila je to neobična i ne baš junačka personifikacija planete. Runa je bio ćelav i ružičasto debeo, a Bal je imao suhu, sivu i smežuranu kožu. Stin je bio napuderisan i narumenjen, sa očajničkim osmehom istrošenog čoveka koji se pretvara da ga još pokreće životna sila, koja ga inače beše odavno napustila, a Bort se gotovo dičio što ne koristi pogodnosti dostupne bilo kom čoveku i to u toj meri da se pojavio sa dvodnevnom bradom i prljavim noktima.

Pa ipak, oni su predstavljali petoricu velikih vlastelina.

Nalazili su se na samom vrhu tri vladajuća sloja na Sarku. Najniži sloj je, razume se, predstavljala florinijanska Civilna služba, koja je ostala postojana i posle svih promena što su obeležile uzdizanje i pad pojedinih plemenitih porodica na Sarku. U stvari, oni su bili ti koji su podmazivali osovine i pokretali vladine točkove. Po rangu viši od

njih bili su ministri i glavešine odeljenja koje je na ta mesta postavljao nasledni (i bezopasni) Šef države. Njihova jedina dužnost, kao i dužnost samog Šefa, sastojala se u potpisivanju državnih papira, pošto ovi bez njihovog potpisa ne bi bili pravosnažni.

Najviši sloj predstavljala su ova petorica koji su između sebe, prećutnim sporazumom, podelila postojeće kontinente. Oni su bili glavešine porodica što su upravljale najvećim delom trgovine kirtom, te je otuda poticao i sav njihov prihod. Novac je bio taj koji je kupovao moć i konačno krojio politiku na Sarku, a oni su ga imali. Od njih petorice Fif ga je imao najviše.

Pre gotovo godinu dana Fif se sastao sa njima, te rekao ostalim gospodarima druge planete po bogatstvu u Galaksiji (druge po bogatstvu posle Trantora, koji je, najzad, imao na raspolagnaju pola miliona svetova, a ne samo dva):

"Dobio sam neobičnu poruku."

Ništa nisu odvratili. Čekali su.

Fif pruži komad metalitskog filma svom sekretaru, koji krenu od jedne prilike do druge držeći ga u nivou njihovih očiju kako bi mogli dobro da vide poruku i zadržavajući se dovoljno dugo da je pročitaju. Od sve četvorice koji su prisustvovali konferenciji u Fifovoj kancelariji jedino je sekretar bio stvaran, a ostali, uključujući i Fifa, predstavljali su samo senke. I film od metalita bio je samo senka. Bilo je dovoljno da sede i posmatraju svetlosne zrake koji su se protezali preko prostranih oblasti sa Fifovog kontinenta do kontinenta Bala, Borta, Stina i Runinog kontinenta-ostrva. Reči koje su pročitali predstavljale su senke senki.

Samo je Bort, neposredan i nenaviknut na istančanost, zaboravio na to i posegnuo za porukom.

Ispružio je ruku do ivice pravougaonog prijemnika lika, ali mu ona bi odsečena. Ruka mu je sada završavala bezobličnim batrljkom. Rifu je bilo jasno da je Bort u svojim odajama upravo zahvatio u prazno i prošao šakom kroz filmovanu poruku. Osmehnuo se kao i ostali. Stin se zakikotao.

Bort je pocrveneo. Povukao je ruku nazad, i šaka mu se opet pojavila.

"E pa", započe Fif, "svi ste je pročitali. Ako nemate ništa protiv, ja ću vam je sada naglas pročitati, kako biste razmotrili njeno značenje."

On posegnu rukom naviše i njegov sekretar, ubrzavši korak, uspe da postavi film u odgovarajući položaj, tako da Fif istog časa poče da čita.

Čitao je mekim glasom, naglašavajući reči kao da je sam sastavio poruku i kao da sada uživa u tome što je saopštava drugima.

"Evo poruke: vi ste veliki vlastelin Sarka i niko se ne može meriti s vama po moći i bogatstvu. Pa ipak ta moć i bogatstvo počivaju na tananoj osnovi. Možda smatrate da količina kirta kojom Florina snabdeva vašu planetu ni u kom slučaju ne predstavlja tananu osnovu, ali zapitajte se, koliko dugo će Florina još postojati? Mislite zauvek?"

Ne! Florina može sutra biti uništena. Može, dakako, postojati još hiljadu godina. Veća je verovatnoća, međutim, da će sutra biti uništena. Budite uvereni da ja to neću učiniti, ali to ipak ne možete predvideti. Razmotrite šta bi za vas značilo to razaranje. Takođe uzmite u obzir da više ne posedujete ni moć ni bogatstvo, jer ja tražim da mi predate veći deo i jednog i drugog. Dobićete vremena za rasmišljanje, ali ne previše vremena.

Ako pokušate da odugovlačite objaviću čitavoj Galaksiji, a naročito Florini, istinu o razaranju koje ih čeka. I ja ću ostati kratkih rukava, ali na to sam već ionako navikao. Ali ni vama neće ništa ostati, a to će biti veoma ozbiljno, pošto ste od rođenja navikli na veliko bogatstvo. Predajte mi veći deo svojih poseda u iznosu i na način koji ću vam saopštiti u bliskoj budućnosti, i ono što preostane pripadaće samo vama. To svakako neće biti baš mnogo u odnosu na ono što sada posedujete, ali u svakom slučaju biće više nego što bi vam inače preostalo. Ne mrštite se na ono što će vam ostati. Florina može ostati netaknuta tokom čitavog vašeg života, koji ćete provesti ako ne rasipnički, a ono, bar, udobno."

Fif beše završio s čitanjem. Nebrojeno puta je preokrenuo film u rukama, a zatim ga lagano smotao u srebrnasti providni cilindar kroz koji su se šablonska slova spajala u crvenkastu mrlju.

Zatim ponovo progovori, ali ovog puta svojim prirodnim glasom. "Ovo je vrlo zabavno pismo", reče on. "Potpisa nema, a ton pisma, kao što ste imali prilike da čujete, hvalisav je i pompezan. Šta mislite o ovome, Vlastelini?"

Na Runovom crvenom licu očitavalo se nezadovoljstvo i on reče: "To

je očigledno delo nekog čoveka na ivici ludila. Piše u stilu istorijskih romana. Iskreno govoreći, Fife, ne smatram da je ovakvo smeće dostojan izgovor za prekid tradicionalnog sporazuma o kontinentalnoj autonomiji i za sazivanje ovog zajedničkog sastanka. A ne dopada mi se ni to što se odvija u prisustvu tvog sekretara."

"Mog sekretara? Možda zato što je Florinijanac? Mislite li da se može uznemiriti zbog ovakvog jednog pisma? Gluposti." Dok je ovo izgovarao u glasu mu se više nije osećalo da ga sve ovo zabavlja; sada su se već sticali nedovoljno jasno izgovoreni slogovi, osobeni za način na koji je izdavao naređenja. "Okreni se prema Vlastelinu od Runa."

Sekretar ga poslušao. Pogled mu je bio diskretno spušten, a na njegovom belom licu nije bilo bora niti ga je krasio bilo kakav izraz. Bilo je tako beživotno!

"Ovaj Florinijanac", reče Fif, ne osvrćući se na čovekovo prisustvo, "moj je lični sluga. Nikada se ne udaljava od mene, i nikada ne dolazi u dodir sa ostalima svoga roda. Ali to ni izdaleka nije razlog zbog koga imam potpuno poverenje u njega. Pogledajte ga. Pogledajte mu oči. Zar ne vidite da je bio podvrgnut tretmanu psiho-sonde? Uopšte nije sposoban ni za kakvu misao koja bi makar i u najblažoj meri bila neloyalna prema meni. Bez uvrede, ali mogu vam reći da bih pre poverovao njemu nego bilo kome od vas."

Bort se zakikota. "Shvatam vas. Nijedan od nas ne duguje vam lojalnost sondiranog florinijanskog sluge."

Stin se ponovo zasmeha i promeškoli na svom sedištu, kao da mu je postalo nešto toplije.

Nijedan od njih nije stavio nikakvu primedbu na to što je Fif primenio psiho-sondu na svom ličnom sluzi. Fif bi se, uostalom krajnje zaprepastio da su to učinili. Upotreba psiho-sonde bila je dozvoljena samo u lečenju mentalnih poremećaja ili za uklanjanje kriminalnih poriva. Iskreno govoreći, čak je i velikim vlastelinima bilo zabranjeno da je upotrebljavaju.

Pa ipak, Fif je pribegao sondiranju uvek kada je smatrao da je to potrebno, a naročito kada je posredi bio kakav Florinijanac. Međutim, mnogo je delikatnije bilo sondirati kakvog Sarkita. Vlastelin od Stina, koji je u trenutku kada je pomenuto sondiranje nešto zapisivao - što Fifu, dabome, nije promaklo - bio je dobro poznat kao osoba koja je

koristila sondirane Florinijance oba pola za ciljeve što su daleko nadmašivali sekretarske dužnosti.

"A sada", Fif spoji svoje zdepaste prste, "nisam vas sakupio da bih vam pročitao ovo smušeno pismo. Nadam se da je to jasno. U stvari, smatram da smo se našli pred velikim problemom. Kao prvo, zašto bi neko uputio pismo samo meni? Znam da sam najbogatiji među Vlastelinima, ali ipak ja kontrolišem samo trećinu trgovine kirtom. Nas petorica zajedno držimo u rukama čitavu njegovu trgovinu. Nije nimalo teško napraviti pet celo-kopija pisma; to je isto kao kad se pravi samo jedna."

"Koristite mnogo reči", promrmlja Bort. "Šta želite?"

Balijeve osušene i bezbojne usne pokrenuše se na tamno-sivom licu. "Želi da sazna, Lorde Borte, da li smo i mi primili kopije ovog pisma."

"Pa, neka onda tako i pita."

"Mislio sam da jesam", reče Fif nepromenjenim glasom. "Pa?"

Vlastelini pogledaše jedan u drugog, sumnjičavo ili izazovno, u zavisnosti od svojih ličnosti.

Prvi je progovorio Runa. Ružičasto čelo bilo mu je orošeno znojem, te on podiže meki četvorougao od kirta kako bi njime upio vlagu iz udubljenja između nabora sala koji su mu se u polukrugovima protezali od uveta do uveta.

"Ne bih umeo da ti kažem, Fife", reče on. "Mogu da upitam svoje sekretare, koji su, uzgred budi rečeno, svi Sarkiti. Konačno, čak i da je neko slično pismo i prispelo u moju kancelariju, niko ga ne bi shvatio čak ni kao... Kako ono rekosmo?... Uvrnuto? Ono uopšte ne bi ni stiglo do mene. To je sasvim izvesno. A sam nisi bio pošteđen tog đubreta samo zahvaljujući svom neobičnom sekretarskom sistemu."

On se osvrnu unaokolo i osmehnu, dok su mu desni odbleskivale vlažnim sjajem između usana, iznad i ispod veštačkih zuba od hromiranog čelika. Svaki pojedini zub bio mu je duboko usađen, pričvršten za viličnu kost, te stoga jači od bilo kog zuba od gleđi. Njegov osmeh delovao je čak strašnije nego samo namršteno lice.

Bal slegnu ramenima. "Pretpostavljam da ono što je Runa upravo rekao važi za sve nas."

Stin se zakikota. "Ja nikada ne čitam poštu. Stvarno, nikada. To je

takva gnjavaža i takav teret da mi ne bi uopšte preostalo slobodnog vremena." On ozbiljna lica pogleda oko sebe, kao da je stvarno bilo potrebno uveriti društvo u ovu važnu činjenicu.

"Budale", uzviknu Bort. "Šta je sa svima vama? Bojite se Fifa? Slušaj, Fife, ja ne držim nikakve sekretare, jer mi nije potreban posrednik između mene i mog posla. Imam kopiju tog pisma i ubeđen sam da ih imaju i ova trojica. Znete li šta sam učinio s njom? Bacio sam je u žljeb za otpatke. I vama savetujem da učinite isto. Prekinimo ovo. Umoran sam."

On posegnu za klipnim prekidačem, kojim je hteo da prekine vezu i ukloni svoj lik iz Fifa.

"Sačekaj, Borte", oštro ođeknu Fifov glas. "Ne čini to. Nisam još završio. Siguran sam da ne želiš da preduzmemo određene mere i donosimo odluke u tvom odsustvu. Zaista ne verujem da to želiš."

"Pričekaj još malo, Vlasteline Borte", žučno dobaci Runa svojim mekim glasom, mada njegove sitne oči upale u salo nisu gledale baš naročito prijateljski. "Pitam se zašto Vlastelin Fif toliko brine oko jedne sitnice?"

"Pa", poče Bal svojim suvim glasom da im para uši, "možda Fif smatra da naš prijatelj pismopisac poseduje neko obaveštenje o nekom predstojećem trantorskom napadu na Florinu."

"Pih", odvrati prezrivo Fif. "Otkuda bi on to mogao znati, ko god da je? Uveravam vas da imamo odličnu tajnu službu. A i kako bi mogao da zaustavi takav napad u slučaju da mu u ime mita predamo naše posede? Ne, ne. On govori o razaranju Florine kao da na umu ima fizičko razaranje, a ne političko."

"U svakom slučaju sve je to suviše ludo", primeti Stin.

"Je li?" upita Fif. "Onda očigledno ne shvatate značenje događaja koji su se zbili u protekle dve nedelje."

"Kojih to događaja?" upita Bort.

"Izgleda da je nestao jedan istraživač svemira. Za to ste sigurno čuli."

Bort je bio nervozan i nimalo raspoložen. "Čuo sam za to od Abela sa Trantora. Pa, šta s tim? Ne znam ništa o svemirskim istraživačima."

"Bar ste, nadam se, pročitali kopiju njegove poslednje poruke, upućene bazi na Sarku pre no što je nestao."

"Abel mi ju je pokazao. Ali nisam obratio pažnju."

"A šta je sa vama ostalima?" Fif ih je jednog po jednog izazivao pogledom. "Da li vam sećanje dopire nedelju dana unazad?"

"Pročitao sam je", javi se Runa. "Sećam se i kako glasi... Razume se! I u njoj se govori o razaranju. Da li na to ciljate?"

"Slušajte vi", zakrešta Stin, "puna je blesavih nagoveštaja bez ikakvog smisla. Zaista se nadam da nećemo sada o njoj raspravljati. Jedva sam uspeo da se oslobodim Abela, a i on me je pozvao upravo pred večeru. Krajnje žalosno. Odista."

"Tu nema pomoći, Stine", odvrati Fif s приметnim nestrpljenjem. (Šta čovek da radi sa nekim kao što je Stin?) "Moramo ponovo o njoj razgovarati. Taj istraživač svemira pominje uništenje Florine. Zatim on nestaje, a mi primamo poruke u kojima nam takođe prete uništenjem Florine. Je li to slučajnost?"

"Hoćeš li da kažeš da je taj istraživač svemira poslao tu ucenjivačku poruku?" prošapta stari Bal.

"To je malo verovatno. Zašto bi o tome najpre govorio otvoreno, služeći se svojim imenom, a zatim slao anonimne poruke?"

"Kada je prvi put govorio o tome", podseti ih Bal, "bio je u vezi sa svojom oblasnom kancelarijom, ne sa nama."

"Čak i da je tako. Ucenjivač, ako to može da izbegne, ne stupa u vezu ni sa kim drugim sem sa žrtvom."

"Pa onda?"

"Nestao je. Neka bude da je istraživač svemira pošten. Ali emotovao je opasnu poruku. Sada je u rukama onih koji nisu poštteni, a to su ucenjivači."

"Ko su to oni?"

Fif se sumorno zavalio u stolicu, dok su mu se usne jedva pomerale.

"Je li me to ozbiljno pitate? Trantor!"

Stin se stresao. "Trantor!" prolomi se njegov pištav glas.

"Zašto da ne? Koji je bio bolji način da zadobije kontrolu nad Florinom? To je jedan od primarnih ciljeva njihove spoljne politike. A ako uspeju da ih ostvare bez započinjanja rata, tim bolje po njih. Čujte, ako pristanemo na ovaj nemogući ultimatum, Florina je njihova. Nude nam malo..." On prinese dva prsta blizu lica... "Ali koliko dugo ćemo čak i to uspeti da zadržimo?"

S druge, pak, strane, pretpostavimo da se oglušimo o ovo. U tom

slučaju stvarno ne bismo imali izbora. Šta bi Trantor onda preduzeo? Pustio bi glas među florinijanske seljake o neminovnom kraju njihovog sveta. Kako bi se glasine širile, tako bi seljake hvatala panika, a šta iz toga može da proistekne sem nesreće? Kakva sila može naterati čoveka da radi ako poveruje da će narednog dana njegov svet biti uništen? Žetva će istruliti. Skladišta će se isprazniti." Stin podiže prst da njime popravi boju na obrazu, pošto je prethodno bacio pogled prema ogledalu u svom apartmanu, koje je bilo van dometa prijemne cevi.

"Ne smatram da će nas to mnogo pogoditi", reče on. "Ako se zalihe smanje neće li cene skočiti? A kada se posle izvesnog vremena pokaže da je Florina još na svom mestu, seljaci će se vratiti na posao. Pored toga, uvek možemo zapretiti da ćemo smanjiti izvoz. Stvarno ne vidim kako bi ijedan kulturni svet mogao da živi bez kirta. Da, u pitanju je Kralj Kirt. Smatram da dižemo prašinu bez ikakve potrebe."

On zatim zauze stav kojim je svima jasno stavljao do znanja da mu je dosadno, prislonivši pri tom ovlaš prst uz obraz.

Balijeve stare oči bile su sklopljene tokom ovog poslednjeg dela razgovora. Ali sada se ponovo oglasi: "U ovom trenutku ne može doći do skoka cena. Digli smo ih već do plafona."

"Tačno", podrža ga Fif. "Ionako neće doći do ozbiljnijeg poremećaja. Trantor čeka na prvi znak bilo kakvih nereda na Florini. Ako bi pred Galaksijom mogli da predstave situaciju tako da izgleda kako Sark nije u stanju da garantuje isporuke kirta, za njih bi bila najprirodnija stvar u Vaseljeni da se prebace ovamo kako bi održali ono što nazivaju redom i kako bi omogućili dalje isporuke kirta. Opasnost bi se krila u tome što bi slobodni svetovi ove Galaksije zbog kirta verovatno bili na njihovoj strani. A naročito onda ako Trantor pristane da prekine s monopolom, ako poveća proizvodnju i snizi cene. Kasnije bi već drugačije zapevali, ali u međuvremenu bi dobili njihovu podršku.

To je jedini razumni način na koji Trantor može da se dočepa Florine. Ako bi upotrebili čistu silu, slobodna Galaksija van trantorske sfere uticaja bi nam se pridružila, iz razloga puke samozaštite."

"Kako se u sve to uklapa istraživač svemira?" upita Tuna. "Je li on neophodan? Ako vam je teorija na mestu, trebalo bi i to da objasni."

"Mislim da objašnjava. Ti istraživači svemira su uglavnom neuravnotežene osobe, a ovaj je razvio neku..." Fifovi prsti se pokrenuše, kao da grade neku neodređenu strukturu... "Neku ludu teoriju. Nije važno kakvu. Trantor ne može da dopusti da se ona obelodani, jer bi je MSIB odmah odbacio. Ali ako bi se njega dočepali i saznali neke pojedinosti, to bi im, bez sumnje, omogućilo da smisle nešto što bi neupućenima izgledalo verodostojno, bar na prvi pogled. Te podatke bi mogli da iskoriste tako da zvuče istinito. Biro je trantorsko mezimče, te njihovo poricanje, kada se priča jednom proturi u obliku naučnih glasina, nikada ne bi bilo dovoljno snažno da nadjača laž."

"Zvuči mi suviše složeno", požali se Brot. "Sve sami ludaci. Ne mogu da dozvole da procuri, a onda opet puštaju da procuri."

"Ne mogu da dozvole da vest bude objavljena kao ozbiljno naučno otkriće, ili da kao takva stigne do Biroa", odvrati strpljivo Fif. "Ali mogu da puste da procuri u obliku glasina. Zar ne shvatate?"

"Zašto onda stari Abel traći vreme tragajući za tim svemirskim istraživačem?"

"Zar očekujete da svima objavi kako je on kod njega? Ono što Abel zaista radi i ono što se čini da Abel radi, dve su sasvim različite stvari."

"Pa", prihvati najzad Runa, "ako ste u pravu, šta da preduzmemo?"

"Saznali smo za opasnost", odgovori Fif, "a to je veoma važno. Pronaći ćemo istraživača, ako to ikako bude moguće. Moramo sve trantorske agente držati pod neprestanom prismotrom, ali sklanjajući im se s puta. Na osnovu njihovog ponašanja mogli bismo da otkrijemo pravac u kome će se događaji razvijati. Moramo u potpunosti onemogućiti bilo kakvu propagandu na Florini u vezi sa uništenjem planete. I prvi najmanji šapat mora biti odbijen na najžešći mogući način."

Ali najvažnije od svega jeste da ostanemo ujedinjeni. Upravo je to bio cilj ovog sastanka, bar kako ga ja vidim; stvaranje zajedničkog fronta. Svima nam je poznato da su kontinenti međusobno autonomni i uveren sam da niko kao ja ne insistira da tako i oстане. Ali to važi za normalne okolnosti. A ovo nisu normalne okolnosti. Da li vam je to jasno?" Više ili manje nevoljno, jer kontinentalna autonomija nije bila nešto čega bi se lako mogli odreći, svi to

prihvatiše.

"Znači", zaključio Fif, "čekaćemo na njihov naredni potez."

To se zbilo pre godinu dana. Razišli su se, a zatim je usledio najčudniji i najpotpuniji krah koji je ikada zadesio nekog Vlastelina od Fifa u umereno dugoj i više nego umereno drskoj karijeri.

Naredni potez nije usledio. Nijedan od njih nije više dobio nijedno pismo. Svemirski istraživač nije pronađen, a Trantor je i dalje nasumice tragao. Ništa se nije čulo o apokaliptičnim govorkanjima na Florini, a žetva i obrada kirta nastavljani su po planu.

Vlastelin Runa je svake nedelje pozivao Fifa.

"Fife", javio bi se on. "Ima li šta novo?" Onako debeo podrhtavao je od oduševljenja dok se prigušeno kikotao.

Fif je to podnosio hladno i stički. A šta je drugo i mogao? Stalno je iz početka razmatrao činjenice; međutim, bez ikakvog ishoda. Nešto je nedostajalo. Nedostajao je neki činilac od životne važnosti.

Bio je svestan da ne zna odgovor, a to je bilo ono što nije očekivao.

A onda je stalo da prašti na sve strane i on dođe do odgovora.

Ponovo je sazvaio sve na sastanak. Hronometar je sada pokazivao dva dvadeset devet.

Počeli su da se pojavljuju. Najpre Bort, stisnutih usana, sa iskrzanim dugačkim noktima kojima je strugao po čekinjavom obrazu. Zatim Stin, sveže umivenog lica sa koga je bila skinuta sva boja, tako da je sada izgledao bleđo i bolećivo. Bal je izgledao nezainteresovano i umorno, upalih obraza, na stolici dobro obloženoj jastucima, i sa čašom toplog mleka pored sebe. I na kraju Runa, koji je kasnio dva minuta, vlažnih usana, mrzovoljan, i ponovo okružen tamom. Ovog puta njegova svetla su bila prigušena, tako da se video samo kao magličasta gomila, smeštena u kocki senke koju čak ni Fifova svetla nisu mogla da osvetle, iako su imala snagu sunca Sarka.

"Vlastelini", započeo Fif. "Prošle godine sam mudrovao o dalekoj i složenoj opasnosti. Čineći to, upao sam u zamku. Opasnost postoji, ali nije daleko od nas. Blizu je, veoma blizu. Jedan od vas već zna na šta mislim, a i ostali će to uskoro saznati."

"Na šta to misliš?" upita kratko Bort.

"Na veleizdaju!" odvratio Fif.

10. BEGUNAC

Mirlin Terens nije bio čovek od akcije. Ponavljao je to sam sebi kao izgovor, sve do sada, napuštajući svemirku luku, dok mu je um bio potpuno paralizovan.

Morao je da pazi kako hoda. Ni suviše sporo, da ne bi izgledalo kako dangubi, ni suviše brzo, jer bi inače neko mogao pomisliti da beži. Trebalo je da korača žustro, onako kako bi to činio svaki patroladžija koji se negde uputio svojim poslom i koji se sprema da uđe u svoje površinsko vozilo.

Kad bi samo uspeo da uđe u površinsko vozilo! Na nesreću, tokom školovanja ni Florinijanci ni florinijanski Varošani ne uče kako se njima upravlja, te je stoga pokušao da razmišlja dok je hodao; međutim, nije mogao. Bili su mu potrebni mir i dosta vremena na raspolaganju.

A i osećao se toliko loše da je jedva hodao. Možda i nije bio čovek od akcije, ali već je čitav dan i noć i deo narednog dana reagovao brzo. To ga je koštalo strašno mnogo nerava.

Pa ipak se nije usuđivao da zastane.

Da je bila noć možda bi imao na raspolaganju nekoliko časova za razmišljanje. Ali bilo je rano poslepodne.

Da zna da upravlja kolima mogao bi da ode daleko od Grada. I da tamo negde na miru porazmisli o svom narednom koraku. Ali na raspolaganju je imao samo svoje noge.

Kada bi samo mogao da obustavi svako kretanje, svaku akciju. Kada bi mogao da uhvati Vaseljenu između dva trena, da joj naredi da stane, dok on o svemu ne razmisli. Mora postojati neki način.

Uronio je, najzad, u dobrodošlu senku Donjeg Grada. Koračao je ukočeno, kao što je video da to čine patroladžije. Mlatio je unaokolo šok-štapom držeći ga čvrsto u šaci. Ulice su bile prazne. Domoroci su se već nagomilali po svojim daščarama. Utoliko bolje.

Varošanin pažljivo odabra zgradu. Najbolje će biti da odabere jednu od boljih, jednu od onih sa mrljama od obojenih plastičnih cigli i polarizovanim staklom na prozorima. Oni siromašniji su bili mrzovoljni. Nisu imali bogzna šta da izgube. Ali zato će jedan

'boljestojeći' poželeti da pomogne.

Krenuo je kratkom stazom ka jednoj takvoj kući. Nije se nalazila odmah do ulice, što je bio još jedan od znakova bogatstva. Znao je da neće morati da lupa na vrata, ili da provaljuje. Iza jednog prozora primetio je kako se neko pomera, dok se on približavao putem. (Kako je samo dugotrajna nužda naučila Florinijance da namirišu približavanje patroldžije). Vrata će se bez sumnje otvoriti.

Otvorila su se.

Otvorila ih je jedna mlada devojka čije su oči bile obrubljene belim krugovima. Bila je sramežljiva, a na sebi je imala haljinu po čijim se čipkastim naborima videlo da se njeni roditelji veoma trude da održe svoj status iznad onog običnog 'florinijanskog šljama'. Sklonila se u stranu da ga propusti, dok joj je dah ubrzano dopirao kroz rastavljene usne.

Varošanin joj dade znak da zatvori vrata. "Je li ti otac tu, devojko?"

"Tata!", zavrišta ona, a zatim, dahćući, dodade: "Da, gospodine!"

'Tata' pokajnički dođe iz druge prostorije. Prišao je laganim korakom. Za njega nije bilo ništa novo da mu patroldžija zakuca na vrata. Jednostavno, bilo je sigurnije pustiti devojčicu da mu otvori. Manje je bilo verovatno da će nju još s vrata oboriti nego njega, ako se slučajno dogodi da je patroldžija ljut.

"Vaše ime?" upita varošanin.

"Jakof, ako dozvolite, gospodine."

U jednom od džepova varošaninove uniforme nalazio se blok sa tankim listovima. Varošanin ga otvori, trenutak ostade zagledan u njega, napravi kratku zabelešku, a zatim reče: "Jakof! Da! Želim da vidim sve članove domaćinstva. Brzo!"

Da je bio u stanju da oseća bilo šta osim beznadežne potištenosti, Terens bi čak uživao u samom sebi. Nije bio imun na privlačna zadovoljstva koja sa sobom donosi vlast.

Porodica se okupi. Jedna mršava žena, zabrinuta, sa detetom od otprilike dve godine koje se uvijalo u njenom naručju, devojka koja mu je otvorila vrata i njen mlađi brat.

"Nema više nikog?"

"Nema, gospodine", odgovori ponizno Jakof.

"Mogu li da se postaram za bebu?" upita zabrinuto žena. "Vreme joj je za popodneвно spavanje. Upravo sam je stavljala u krevet." Ona

ispruži dete kao da bi pogled na nevino dete mogao da smekša patroldžijino srce.

Varošanin je, međutim, ni ne pogleda. Smatrao je da jedan patroldžija to ne bi učinio, a on je sada bio patroldžija. I zato samo kratko dobaci: "Smestite je i dajte joj slatku cuclu kako bi bila mirna. A sada, ti! Jakofe!"

"Da, gospodine."

"Ti si odgovoran momak, zar ne?" Svi domoroci, bilo kojih godina, bili su, razume se, za patroldžije samo 'momci'.

"Jesam, gospodine." Jakofove oči se zasvetleše i on tek neznatno podiže ramena. "Radim kao službenik u centru za preradu hrane. Učio sam matematiku, dugo deljenje. Služim se i logaritmima."

Da, pomisli varošanin, pokazali su ti kako da upotrebljavaš logaritamske tablice i kako da izgovaraš tu reč.

Poznavao je taj tip ljudi. Taj čovek će se više ponositi svojim logaritmima nego kakav Vlastelin svojom jahtom. Logaritmi su mu omogućavali da na prozorima ima polaroid, a obojene cigle bile su znak da ume da deli. Prezir koji je osećao prema neobrazovanim domorocima bio je ravan onom koji su prosečni Vlastelini osećali prema svim domorocima, s tim što je njegova mržnja bila snažnija jer je morao da živi među njima, a oni bolji od njega nisu pravili razliku.

"Veruješ u zakon, zar ne, momče, i u dobre Vlasteline?" Varošanin se i dalje pretvarao da nešto traži po bloku.

"Moj muž je dobar čovek", upade žena pričljivo. "Nikada nije imao nikakvih neprilika. On se ne druži sa ološem. Kao ni ja. A ni deca. Mi uvek..."

Terens je ućutka jednim pokretom. "Dobro. Dobro. Čuj me dobro, momak, hoću da sedneš i uradiš ono što tražim od tebe. Želim da mi napraviš spisak svih koje poznaješ u ovom bloku. Imena, adrese, čime se bave, i kakvi su to momci. Naročito me zanima ovo poslednje. Zanima me ima li koji što voli da stvara neprilike. Spremamo čistku. Razumeš?"

"Da, gospodine. Svakako, gospodine. Kao prvo, tu je Hastings. On stanuje jedan blok odavde. On..."

"Ne, tako, momče. Daj mu parče papira, ti. A sada sedi i sve lepo zapiši. Sve pojedinosti. Piši lagano, pošto teško čitam vaše domorodačke škrabotine."

"Imam ispisan rukopis, gospodine."

"Da vidimo."

Jakof prionu na posao, lagano pomerajući ruku. Žena mu se nagnjela preko ramena, da vidi šta je ispisao.

Terens se obrati devojci koja ga je pustila da uđe. "Idi do prozora i obavesti me ako vidiš nekog patroldžiju da krene ovamo. Hoću da porazgovaram s njima. Nemoj ih ti zvati. Samo me obavesti."

Onda je, konačno, mogao da odahne. Usred opasnosti pronašao je bar trenutno sigurno utočište.

Sem bebinog glasnog sisanja vladala je prilično tišina. Upozoriće ga na vreme ako neprijatelj naiđe, te će moći da utekne.

Sada je mogao da razmišlja.

Kao prvo, još malo pa će prestati da izigrava patroldžiju.

Verovatno su svi izlazi iz grada već bili blokirani, a i poznato im je da ne može upotrebiti nijedno složenije sredstvo transporta od dijamagnetskog skutera. Neće još mnogo vremena proći pre no što zarđalim patroldžijama, koji već odavno ni za kim nisu išli u poteru, ne sine da će jedino sistematskom podelom grada, i pretresanjem bloka za blokom, kuće za kućom, uhvatiti onog koga traže.

Kada konačno donesu tu odluku, bez sumnje će početi od predgrađa i kretati se prema središtu. Ako tako postupe, ova kuća će biti među prvima u koju će ući, što znači da na raspolaganju ima ograničeno vreme.

Uniforma patroldžije mu je do sada, uprkos svojim upadljivim bojama - crnoj i srebrnoj - dobro poslužila. Sami domoroci nisu doveli u pitanje njegov položaj. Nisu se zaustavljali da osmotre njegovo blede florinijansko lice; nisu proučavali njegovu pojavu. Dovoljna im je bila uniforma.

Uskoro će se i progonitelji dosetiti toga. Setiće se da emituju poruku svim domorocima sa naređenjem da zadrže svakog patroldžiju koji nije u stanju da im pokaže odgovarajuća dokumenta, a naročito onog koji ima belu kožu i kosu boje peska. Svim pravim patroldžijama biće izdate privremene isprave. Ponudiće nagradu. Možda će se samo jedan od stotinu domorodaca usuditi da ščepa patroldžiju za uniformu, bez obzira na to koliko onaj koji je nosi može lažno delovati. Ali i taj jedn na stotinu biće dovoljan.

Znači, moraće uskoro da prestane da bude patroldžija.

To je bila jedna stvar. A sada druga. Od sada pa nadalje, neće biti bezbedan nigde na Florini. Ubistvo patroldžije predstavljalo je najteži zločin, tako da će ga progoniti posle pedeset godina - dakako, ukoliko bude bio u stanju da se tako dugo skriva. Znači, moraće da napusti Florinu.

Ali kako?

Dao je sebi još jedna dan života. Svakako, bilo je to veoma velikodušno od njega samog. Pretpostavljalo je, međutim, da patroldžije ispadnu glupaci, a on da ima puno sreće.

Ovo je na neki način predstavljalo prednost. Puka dvadeset četiri časa života lako je mogao da stavi na kocku. To je značilo da može rizikovati više od bilo kog razumnog čoveka.

On ustade.

Jakof podiže pogled sa svog lista hartije. "Još nisam završio, gospodine. Trudim se da lepo pišem."

"Daj da vidim to što si već napisao."

On baci pogled na pruženi mu papir i reče: "Dovoljno je. Ako se pojave druge patroldžije, ne traćite njihovo vreme pominjući da ste već napravili spisak. U žurbi su i možda će za vas imati neke druge zadatke. Samo učinite sve kako vam kažu. Dolaze li, možda?"

Devojka kod prozora odgovori: "Ne, gospodine. Da iziđem na ulicu i pogledam?"

"Nema potrebe. Da vidim. Gde se nalazi najbliži lift?"

"Otprilike četvrt milje nalevo kada iziđete iz kuće, gospodine. Možete..."

"Dobro, dobro. Ispratite me."

Jedan vod patroldžija zavi u tu ulicu upravo u trenutku kada su se vrata lifta zatvarala za varošaninom. Mogao je da oseti kako mu srce lupa. Verovatno su započeli sa sistematskim pretraživanjem i bili su mu za petama.

Minut kasnije, dok mu je srce još snažno udaralo, on zakorači iz lifta u Gornji Grad. Ovde neće naći nikakv zaklon. Ovde nema stubova. Nikakva legura cementa neće ga štiti odozgo.

Osećao se poput pokretne crne tačke među sjajnim upadljivim zgradama. Osećao je da ga vide sa dve milje udaljenosti sa svih strana i sa pet milja ako gledaju odozgo, s neba. Činilo mu se da su velike strele uperene u njega.

Na vidiku nije bilo nijednog patroldžije. Vlastelini koji su prolazili, međutim, nisu ga ni primećivali. Ako su patroldžije za Florinjance predstavljali predmet straha, za Vlasteline oni nisu bili niko i ništa. Ako ga išta može spasti, onda je to bila upravo ta činjenica.

Imao je neodređenu predstavu o geografiji Gornjeg Grada. Negde u ovoj oblasti nalazio se Gradski park. Najlogičnije bi bilo da upita u kom se pravcu šta nalazi; naredni najlogičniji korak bio bi da uđe u bilo koju zgradu srednje visine i da sa neke od gornjih terasa osmotri okolinu. Prva mogućnost je bila neupotrebljiva. Verovatno nijednom patroldžiji nije bilo potrebno da se raspituje o pravcu. Druga je bila suviše rizična. Unutar zgrade patroldžija bi bio sumnjiv. Čak, suviše sumnjiv. Jednostavno je, stoga, krenuo u pravcu za koji je mislio da ga se seća sa karti Gornjeg Grada što ih je povremeno viđao. Sasvim dobro se snašao. Mesto na koje je nabasao posle otprilike pet minuta nesumnjivo je bio Gradski park.

Gradski park je predstavljao veštačku mrlju zelenila, površine otprilike stotinu ari. I na samom Sarku su Centralnom parku pridavali suviše važnosti, čas ga nazivajući idiličnim mestom, a čas poprištem orgija. A na Florini, oni koji su o njemu čuli neke neodređene priče, zamišljali su ga deset do sto puta većim nego što je on to u stvari bio, i sto do hiljadu puta luksuznijim.

Pri svemu tome, stvarni izgled parka bio je krajnje prijatan. Pošto je na Florini vladala blaga klima zeleneo se preko cele godine. U njemu je bilo čistina, pošumljenih delova i kamenih pećina. Tu se nalazio i mali ribnjak sa ukrasnim ribicama i jedan veći, za decu. Čitave noći kupao se u obojenoj svetlosti, sve dok ne bi počela slaba kiša. A upravo u to vreme, između sumraka i kiše, u njemu je bilo najživlje. Održavale su se u njemu igranke, trodimenzionalni estradni programi, a parovi su se gubili duž krivudavih staza.

Terens, u stvari, nikada ranije nije zakoračio u park, a kada je najzad kročio unutra neprijatno ga je kosnula njegova izveštačenost. Nikako nije mogao da zaboravi na činjenicu da tle i stenje po kome hoda, kao i voda i drveće oko njega, da sve to počiva na potpuno ravnom dnu od armiranog betona; to ga je posebno nerviralo. Setio se polja kirta, dugačkih i ravnih, kao i venaca planina na jugu. Prezirao je strance koji su sebi izgradili igračke usred sve te divote.

Polu sata je Terens besciljno lutao stazama. Njegova jedina dužnost

bila je sada da ostane u Centralnom parku. Čak i ovde možda neće uspeti. Drugde sigurno ne bi uspeo.

Niko ga nije video. Niko nije bio svestan da je on tu. Bio je ubeđen u to. Neka slobodno upitaju Vlasteline i Vlastelinčiće koji su prošli pored njega. "Da li ste juče u Parku sreli nekog patroladžiju?"

Šta su mogli da odgovore? Isto tako su mogli i da ih upitaju da li su videli tri bubice kako prelaze preko staze.

Park je bio suviše pitom. Osećao je kako u njemu raste panika. Popeo se stoga uz stepenice između dve stene i stao da se spušta u udubljenje u obliku šolje okruženo malim pećinama, namenjenim da se u njih sklone parovi koje bi napolju zatekao noćni pljusak. (Mnogo više njih nego što se može nabrojati nije kiša zaticala tu baš slučajno.)

A onda je ugledao ono što je tražio.

Jednog čoveka! To jest, jednog Vlastelina. Koračao je napred-nazad prilično brzo. Pušio je opušak, oštro uvlačeći dimove, tresući pepeo u udubljenja za to namenjena, gde bi ovaj ostao trenutak dva a zatim nestajao brzo sagorevajući. Stalno je gledao na sat na lancu.

Sem njega niko se više nije nalazio u udubljenju. To mesto je bilo nemanjeno za večernje i noćne šetnje.

Taj Vlastelin je, očito, nekog čekao. To je bar bilo jasno. Terens se osvrnu oko sebe. Niko se nije za njim popeo stepenicama.

Možda postoji još neko stepenište. Sigurno je postojalo. Ipak, nije važno. Ovakvu priliku nije smeo da propusti.

On poče da silazi prema Vlastelinu. Vlastelin ga, razume se, uopšte nije primetio, sve dok mu se Terens nije obratio: "Molim vas, izvinite." Rekao je to dovoljno učtivo, ali Vlastelini nisu bili navikli da ih patroladžije hvataju za lakat, ma kako učtivo oni to učinili.

"Šta, do đavola?" uzviknu on. Terens nastavi da mu se obraća s puno poštovanja, ali odlučno. (Treba ga navesti na razgovor. Navesti da te samo pola minuta gleda pravo u oči!) "Ovuda, gospodine", objasni mu on. "Reč je o potrazi za domorocem-ubicom, zbog koga pretresamo ceo grad."

"O čemu vi to pričate?"

"Neće dugo potrajati."

Krajnje nenametljivo, Terens izvuče svoj neuronski bič. Vlastelin ga nikada ranije nije video. Jedva čujno je zazujao, a Vlastelin se već

bio ukočio i srušio.

Varošanin nikada ranije nije podigao ruku na nekog Vlastelina. Iznenadilo ga je, stoga, i samog, osećanje mučnine i krivice koje je osetio.

I dalje se niko nije pojavljivao. Imao je, dakle, dovoljno vremena da ukočeno telo, sa staklastim i zbunjenim očima, odvuče u najbližu pećinu. Odvukao ga je, zapravo, sve do kraja te plitke pećine.

Skinuo je potom Vlastelina, s mukom cimajući odeću sa ukočenih ruku i nogu. Izvukao se nakon toga iz svoje prašnjave, znojave patroldžijske uniforme i navukao Vlastelinov veš. Po prvi put je osetio kirtsko tkanje nekim drugim delom tela osim prstima.

Zatim je obukao ostatak odeće i stavio Vlastelinovu kapicu. Ovo poslednje bilo je neophodno. Te kapice nisu baš bile smatrane modernim među mladima, ali neki su ih ipak nosili, a ovaj je Vlastelin, srećom po njega, spadao u tu skupinu. Za Terensa je to bio najvažniji deo odeće, bez koga ne bi uspeo uspešno da se preruši, pošto bi ga odala njegova svetla kosa. Čvrsto je navukao kapu, prekrivši njome čak i uši.

Zatim je učinio ono što je morao da učini. Odjednom je shvatio da ubistvo patroldžije ipak nije predstavljalo najteži zločin koji je počinio. Podesio je blaster na najjači stepen razaranja i uperio ga u onesvešćenog Vlastelina. Posle deset sekundi jedino je ostala pougljenisana masa. To će usporiti istragu, zbuniti progonitelje.

Patroldžijsku uniformu pretvorio je blasterom u hrpu belog pepela, iz koje je pokupio jako pocrnalu dugmad i šnale. I to će otežati poteru. Možda je ovim obezbedio sebi samo koji dodatni sat; ali vredelo je.

A sada će morati što pre da ode odatle. Samo je na trenutak zastao ispred pećine, kako bi omirisao vazduh. Blaster je dobro obavio posao. Tek se neznatno osećao miris spaljenog mesa, koji će lako povetarac ubrzo raščistiti.

Upravo se spuštao stepenicama kada pored njega prođe jedna mlada devojka. Na tren je iz navike oborio pogled. Bila je Gospa. Ipak ga je na vreme podigao da uoči kako je mlada i dosta lepa i da je u žurbi.

Vilica mu se ukočila. Ona ga, razume se, neće tamo zateći. Ali kasnila je, jer inače on ne bi onoliko puta pogledao na sat. Bilo bi pravo da pomisli da se umorio od čekanja i da je otišao. Ipak, on

stade da korača tek nešto malo brže. Nije želeo da ona krene bez daha za njim, kako bi ga upitala nije li video nekog mladića.

Izišao je iz Parka i krenuo nasumice. Prošlo je još pola sata.

"Šta sada? Više nije bio patroladžija, već Vlastelin.

Ali šta sada?

Zaustavio se napokon na jednom malom trgu sa fontanom u sredini. U vodu su stavili i malu količinu deterdženta, tako da se penila i penušala u veličanstvenim duginim bojama.

Naslonio se o ogradu, leđima okrenut prema suncu na zapadu i komad po komad lagano je pobacao pocrnele srebrne predmete u fontanu.

Dok je to radio mislio je na devojkicu koja je prošla pored njega na stepenicama. Bila je veoma mlada. Zatim se setio i Donjeg Grada i istog časa ga napusti grč zbog griže savesti.

Otarasio se svih srebrnih ostataka i sada su mu šake bile prazne. Polako je stao da pretražuje džepove, trudeći se, koliko je mogao, da to učini što neupadljivije.

U džepovima je našao uobičajene stvari. Svežanj ključeva, nekoliko novčića, ličnu kartu. (Svetog mu Sarka! Čak su ih i Vlastelini nosili sa sobom. Ali oni nisu morali da ih daju na uvid svakom patroladžiji koji naiđe.)

Njegovo novo ime, očigledno, bilo je Alstar Dimon. Nadao se da neće morati da se posluži njime. U Gornjem Gradu bilo je samo deset hiljada muškaraca, žena i dece. Šansa da sretne nekoga ko je lično poznavao Dimona nije bila baš velika, ali nije bila ni zanemarljiva.

Imao je dvadeset devet godina. Ponovo je počela da ga grize savest zbog onoga što je ostavio u pećini, ali sada se spremno uhvatio s tim ukoštac. Vlastelin je bio Vlastelin. Koliko su dvadesetdevetogodišnjih Florinijanaca osudili na smrt ili sami ubili? Koliko dvadesetdevetogodišnjih Florinijanaca?

Znao je i gde stanuje, ali to mu ništa nije govorilo. Sasvim površno je poznavao Gornji Grad.

Hej!

Slika u boji nekog dečaka, od možda tri godine, u pseudo-trodimenzionalnoj tehnici. Kada ju je izvukao iz korica boje su blesnule, a kada ju je vratio ponovo su pobledele.

Sin? Nećak? Tamo u Parku je bila i ona devojka, što znači da mu to ne može biti sin, zar ne?

Ili je, možda, bio oženjen? Da nije imao sastanak sa jednom od onih koje nazivaju 'tajanstvenima'? Zar se na takvu vrstu sastanaka ide i danju? Zašto da ne, pod izvesnim okolnostima?

Terens se nadao da je tako. Ako je devojka hitala na sastanak sa oženjenim čovekom, sigurno neće u skorije vreme prijaviti njegov nestanak. Pretpostaviće da nije uspeo da umakne ženi. To bi mu obezbedilo još dosta vremena.

Ne, ne bi. Obuze ga kratkotrajna potištenost. Deca će igrajući se žmurke naleteti na ostatke leša i vrišteći otrčati odatle. To će se sigurno dogoditi u roku od dvadeset četiri časa.

On još jednom prevrnu džepove. Dozvola za upravljanje jahtom. On pređe preko toga. Svi bogatiji Vlastelini imali su jahte i sami su njima upravljali. To je u ovom veku bilo pomodno. I na kraju, nekoliko odsečaka sarkitskih kreditnih vaučera. Izvesno vreme bi mogao njima da se služi.

Prisetio se, istog časa, da ništa nije stavio u usta još od prethodne večeri kod Pekara. Kako čovek u trenutku postane svestan da je gladan!

Iznenada se ponovo vrati na dozvolu za upravljanje jahtom. Čekaj malo, jahtu sada niko ne koristi, pošto je vlasnik mrtav. A to je bila njegova privatna jahta. Broj hangara bio je dvadeset šest, luka devet. Pa...

Gde se nalazi luka broj devet? Nije imao pojma.

On osloni čelo o hladnu glatku ogradu koja je opasivala fontanu. Šta sada? Šta sada?

Odjednom ga prepadne nečiji glas.

"Zdravo", zazvoni glas. "Nije vam dobro?"

Terens podiže pogled. Bio je to neki postariji Vlastelin. Pušio je dugačku cigaretu od nekog aromatskog lišća, a sa zlatne narukvice visio mu je zeleni kamen. Obraćao se Terensu vrlo ljubazno, što je ovoga zaprepastilo do te mere da je zanemeo; ali ubrzo se setio. Sada je i sam pripadao klanu. Među sobom Vlastelini su se jedni prema drugima verovatno odnosili kao pristojna ljudska bića. "Samo se odmaram", odgovori varošanin. "Odlučio sam da pođem u šetnju i izgubio pojam o vremenu. Bojim se da sam već zakasnio na

sastanak."

On napravi dodatni pokret rukom, kao da želi da kaže 'šta mogu'. Prilično dobro je umeo da oponaša sarkitski naglasak, jer je dosta dugo dolazio u dodir sa njima; ipak, nije se uhvatio u zamku preterivanja. Lakše je bilo otkriti kada neko preteruje nego kada ne zna dovoljno.

"Nemate skuter, a?" upita nepoznati. Pripadao je onoj vrsti starijih koje zabavlja mladalačka nepromišljenost.

"Nemam", priznade Terens.

"Uzmite moj", ponudi mu istog časa stranac. "Parkiran je u neposrednoj blizini. Možete kasnije podesiti kontrole da se sam vrati ovamo, kada završite. Meni neće biti potreban otprilike još jedan sat."

Za Terensa je to bila gotovo savršena prilika. Skuteri su bili vrlo brzi i mogli su da umaknu svakom površinskom vozilu patroldžija. Nedostatak mu je bio samo taj što Terens nije umeo da njime upravlja, kao što nije umeo ni da leti bez njega.

"Odavde do Sarka", reče on. Poznavao je tu vlastelinsku žargonsku uzrečicu za 'hvala', te se njome poslužio. "Ipak ću prošetati. Nije daleko do Luke devet."

"Ne, nije daleko", složi se onaj drugi.

Ali od tog odgovora Terens nije imao neke velike koristi. On pokuša ponovo. "Razume se, voleo bih da sam bliže. U suštini je zdravo prošetati do Kirtskog autoputa."

"Kirtskog autoputa? Kakve on veze ima sa lukom?"

Nije li već počeo podozrivo da zagleda Terensa? Varošaninu sinu da se verovatno nije obukao onako kako treba. On žurno dodade: "Samo časak! Ne znalazim se baš najbolje. Zbunio sam se šetajući. Da vidimo." I on se neodređeno osvrnu oko sebe.

"Slušajte. Nalazite se na Reket putu. Samo treba da se spustite do Avenije Trifis i skrenete levo u ulicu koja će vas odvesti do luke." Neznamac mu automatski pokaza rukom pravac.

Terens se osmehnu. "Tako je. Moraću da prestanem da sanjarim i počnem da razmišljam. Odavde do Sarka, gospodine."

"Moj skuter vam je i dalje na raspolaganju."

"Ljubazno od vas, ali..."

Terens pođe, malo previše žurno, i mahnu čoveku. Vlastelin ostade

da zuri za njim.

Možda će se sutra, kada pronađu leš među stenama i započnu istragu, ovaj Vlastelin prisjetiti njihovog razgovora. Verovatno će reći: "Bio je nekako čudan, ako razumete šta hoću da kažem. Rečenice su mu bile nekako neobične i izgledalo je kao da ne zna gde se nalazi. Mogao bih se zakleti da nije čuo za Aveniju Trifus."

Ali to će biti sutra.

Pošao je u pravcu u kome ga je Vlastelin uputio. Naišao je na svetlucavi natpis 'Avenija Trifis', jedva vidljiv na narandžastom zdanju koje se prelivalo u svim duginim bojama i predstavljalo njegovu pozadinu. On skrenu nalevo.

U Luci devet vrvelo je od mladih u odelima za jedrenje na kojima su se isticali šeširi sa izduženim vrhovima i pojasevi za spasavanje oko struka i bedara. Terens je bio podozriv, ali niko na njega nije obraćao pažnju. Na sve strane se čuo žamor razgovora ispunjenog izrazima koje nije razumeo.

Pronašao je kabinu broj dvadeset šest, ali je dosta dugo ostao da čeka pre no što joj se približio. Nije želeo da se u blizini nađe nijedan Vlastelin, nijedan Vlastelin koji možda ima jahtu u nekoj od obližnjih kabina i koji iz viđenja poznaje Alstera Dimona, te može da se zapita šta taj stranac petlja oko njegovog broda.

Konačno, kada više nikog nije bilo u okolini, on ode do odeljka. Nos jahte virio je iz hangara u pravcu otvorenog prostora na kome su bile smeštene kabine. On isteže vrat kako bi ga bolje video.

U poslednjih dvanaest časova ubio je troje ljudi. Od florinijanskog varošanina uzdigao se do patroldžije, od patroldžije do vlastelina. Iz donjeg Grada prešao je u Gornji Grad, a iz Gornjeg Grada u svemirsku luku. Za sve namere i potrebe stajala mu je na raspolagnaju jahta, jedan sasvim odgovarajući brod koji je bio u stanju da ga prebaci u bezbedno naručje bilo kog naseljenog sveta u ovom delu Galaksije.

Postojala je samo jedna prepreka.

Nije umeo da upravlja jahtom.

Bio je strašno umoran, a i gladan. Stigao je dovde, ali dalje nije mogao. Nalazio se na pragu svemira, ali nije bilo načina da taj prag i prekorači.

Do sada su patroldžije već verovatno shvatile da se više ne nalazi u

Donjem Gradu. Krenuće u potragu u Gornji Grad čim im sine da je jedan Florinijanac mogao na to da se odvaži. Zatim će pronaći telo i istraga će krenuti u novom pravcu. Počeće da tragaju za čovekom prerušenim u Vlastelina.

A on je, evo, ovde. Popeo se do najdaljeg udubljenja u slepom prolazu, priljubio leđa uza zid i stao da čeka da u prvi mah tek jedva čujni zvuci potere postanu sve glasniji i glasniji, dok na kraju psi tragači ne stignu do njega.

Pre trideset šest časova bio je u mogućnosti da iskoristi najveću priliku koja će mu se ikada ukazati u životu. Nije je iskoristio, a uskoro se više neće koristiti ni svojim životom.

11. KAPETAN

Ovo je odista bilo prvi put da kapetanu Racetiju nije polazilo za rukom da nekom putniku nametne svoju volju. Da je taj putnik bio i jedan od samih velikih vlastelina, ipak bi, i u tom slučaju, mogao da računa na njegovu saradnju. Veliki vlastelin je možda bio svemoćan na svom kontinentu, ali kada bi se našao na brodu shvatio bi da tu može postojati samo jedan gospodar, kapetan.

Sa ženama je bilo drugačije. Sa bilo kojom ženom. A ova žena, ćerka velikog vlastelina, bila je naprosto nemoguća.

"Gospo", obrati joj se on, "kako mogu da vam dozvolim da razgovarate s njima bez ikakve pratnje?"

Samija od Fifa stade da seva očima i odvratila: "A zašto da ne? Jesu li naoružani, kapetane?"

"Razume se da nisu. Ali nije reč o tome."

"Svakome je jasno da je to samo dvoje kranje uplašениh stvorenja. Na smrt su uplašени."

"Uplašени ljudi mogu biti veoma opasni, Gospo. Ne."

"Dobro." Ostala je bez daha. "Dobro. Ali ako ne budu hteli da govore zbog vas, lično ću se pobrinuti da nikada više ne upravljate nijednim brodom."

Kada je Samija ušla u brodski zatvor, Valona brzo stavi šaku preko Rikovih očiju.

"Šta je, devojko?" upita oštro Samija, pre no što se setila da je nameravala da s njima ljubazno razgovara, kako bi ih utešila.

Valona jedva procedi. "Nije baš bistar, Gospo. On ne zna da ste vi Gospa. Mogao bi da vas pogleda. On vam, razume se, ne želi nikakvo zlo, Gospo."

"Oh, pobogu", uzviknu Samija. "Pusti ga, neka gleda." Obrativši se potom kapetanu, ona upita: "Moraju li da ostanu ovde, kapetane?"

"Da li bi vam više odgovarala svečana dvorana, Gospo?"

"Uverena sam da im možete obezbediti neku ćeliju koja nije tako mračna", odvratila Samija.

"Vama se čini mračnom, Gospo. Za njih je ovo, siguran sam, pravi

luksuz. Imaju i tekuću vodu. Upitajte ih da li su je imali u svojim kolibama na Florini."

"Recite svojim ljudima da se udalje."

Kapetan im dade znak i oni se okrenuše i hitro iziđoše.

Kapetan potom rastvori laku aluminijumsku stolicu na rasklapanje koju je doneo sa sobom. Samija je prihvati.

Otresito se obrativši Riku i Valoni, on zapovedi: "Ustanite."

Samija se, međutim, istog časa umeša. "Ne! Neka ostanu da sede. Kapetane, ne mešajte se."

Potom se okrenu prema njima. "Znači ti si, devojko, Florinijanka."

Valona odmahnu glavom. "Mi smo sa Voteksa."

"Ne treba da se plašiš. Nija važno to što si sa Florine. Niko te neće povrediti."

"Mi smo sa Voteksa."

"Ali zar ne shvataš da si već gotovo priznala kako si sa Florine, devojko? Zašto si momku prekrila oči?"

"Njemu nije dozvoljeno da gleda u jednu Gospu."

"Čak i ako je sa Voteksa?"

Valona očuta.

Samija je pusti da razmisli o tome, pokušavajući, za to vreme, da im se u nekoliko mahova prijateljski osmehne. "Samo Florinijancima nije dozvoljeno da gledaju u Gospe", ponovo se obrati Valoni. "Je li ti sada jasno da si već priznala da si Florinijanka?"

Iz Valone najzad provali: "On nije."

"A ti?"

"Da, ja jesam. Ali on nije. Nemojte mu ništa učiniti. On odista nije Florinijanac. Našli su ga jednog dana. Ne znam odakle je, ali Florinijanac nije." Odjednom je postala brbljiva.

Samija se pomalo iznenađeno zagleda u nju. "E pa, onda ću s njim popričati. Kako se zoveš, momak?"

Rik je naprosto zurio. Zar tako izgledaju žene Vlastelina? Tako sitne i prijateljskog izgleda? A i tako je lepo mirisala. Bio je veoma zadovoljan što mu je dozvolila da je gleda.

"Kako se zoveš, momak?" ponovi Samija pitanje.

Rik se povratio, ali stade gadno da zamuckuje kada je trebalo da izgovori tu jednosložnu reč.

"Rik", izgovori on nekako. A onda, prisativši se da mu to nije pravo

ime, on dodade: "Mislim, Rik."

"Zar ne znaš?"

Jadna Valona pokuša ponovo da se umeša, ali Samija je jednim otresitim pokretom ruke ućutka.

Rik odmahnu glavom. "Ne znam", potvrdi on.

"Jesi li Florinijanac?"

Na to pitanje Rik odlučno odmahnu glavom. "Ne", odgovori on. "Bio sam na nekom brodu. Došao sam ovamo s nekog drugo mesta." Nije mogao da odvoji pogled od Samije, ali istovremno mu je pred očima poigravala i slika broda. Jednog malog, prsnog broda koji mu je ličio na dom.

"Bio sam", nastavi on, "na brodu kojim sam stigao na Florinu, a pre toga sam živeo na nekoj planeti."

"Kojoj planeti?"

Činilo mu se da se ta misao bolno probija kroz kanale koji su za njega premaleni. A onda se Rik odjednom seti, i sam se oduševivši zbog zvuka svog glasa, zvuka koji je toliko dugo ostao zaboravljen.

"Zemlje! Dolazim sa Zemlje!"

"Zemlje?" Rik potvrdno klimnu.

Samija se okrenu ka kapetanu. "Gde se nalazi ta planeta Zemlja?"

Kapetan Raceti se kratko osmehnu. "Nikada nisam za nju čuo. Nemojte, Gospo, momka shvatiti ozbiljno. Domoroci lažu isto onako lako kao što dišu. To je za njih sasvim normalno. Kažu prvo što im padne na pamet."

"Ovaj ne govori poput kakvog domoroca." Samija se ponovo okrenu ka Riku. "Gde se Zemlja nalazi, Rik?"

"Ja..." On podiže svoju drhtavu šaku do čela, a onda odgovori: "U oblasti Sirijusa." Način na koji je to izgovorio nalikovao je više na pitanje nego na odgovor.

Samija se ponovo obrati kapetanu. "Sektor Sirijusa postoji, zar ne?" upita ona.

"Da, postoji. Zapanjen sam što mu je to poznato. Ali to još ne znači da Zemlja postoji."

"Ali ona postoji", upade besno Rik. "Sećam se, kažem vam. Odavno se toga nisam sećao. Sada više ne mogu da pogrešim. Ne mogu."

On se okrenu, ščepa Valonu za laktove i zari nokte u njene rukave.

"Lona, reci im da dolazim sa Zemlje. Dolazim. Dolazim."

Valona beše razrogačila oči od zabrinutosti. "Gospo, našli smo ga jednog dana i ništa nije znao. Nije umeo ni da se obuče, ni da govori, ni da hoda. Bio je niko i ništa. Ali od tada mu se sećanje lagano vraća. Sve čega se do sada setio bilo je tačno." Ona baci jedan uplašeni pogled prema kapetanovom licu, na kome se ogledala dosada. "Možda je odista sa Zemlje, Vlasteline. Iako ne želim da vam protivurečim."

To je bila stara uobičajena fraza, koja je išla uz svako tvrđenje koje je moglo izgledati kao protivurečje prethodnom tvrđenju što bi ga izrekao kakav pretpostavljeni.

"Priča je toliko ubedljiva da bi se čak moglo tvrditi da dolazi i iz samog središta Sarka, Gospo", progundā Raceti ironično.

"Možda, ali ima nečeg čudnog u svemu ovome", bila je uporna Samija, priklonivši se, ženskom mudročću, romantičnoj strani. "Ubeđena sam u to... Zbog čega je bio tako bespomoćan kada ste ga pronašli, devojko? Je li bio povređen?"

Valona u prvom trenutku ništa ne reče. Očima je bespomoćno sevala tamo-amo. Od Rika koji joj je prste zario u kosu, zatim prema kapetanu, koji se takoreći prezrivo osmehivao, a onda prema Samiji, koja je čekala na odgovor.

"Odgovori mi, devojko", ponovi Samija.

Za Valonu je bilo teško da donese jednu takvu odluku, ali nije mogla da smisli nikakvu ubedljivu laž koja bi ovde i sada mogla da zameni istinu. Stoga odgovori: "Doktor ga je jednom pregledao. Rekao je da je moj Rik bio psihosondiran."

"Psihosondiran!" Samija oseti lako gnušanje. Ona odgurnu stolicu i ova zaškripa po metalnom podu. "Hoćeš da kažeš da je bio lud?"

"Ne znam šta to znači, Gospo", odgovori Valona ponizno.

"Ne u onom smislu u kom vi to mislite, Gospo", primeti gotovo istovremeno kapetan. "Domoroci ne obolevaju od ludila. Njihove potrebe i želje su suviše jednostavne. Nikada u životu nisam čuo za nekog ludog domoroca."

"Ali, onda..."

"Jednostavno je, Gospo. Ako prihvatimo kao tačnu ovu fantastičnu priču koju nam je devojka ispričala, jedino možemo zaključiti da je momak bio kriminalac, što pretpostavljam, na neki način takođe znači da je bio lud. Ako je to posredi, mora da ga je obradio neki od

nadrilekara koji leče domoroce i koji ga je gotovo ubio, a zatim bacio u neku napuštenu oblast kako ga ne bi uhvatili i osudili."

"Ali taj neko morao bi da poseduje i psiho-sondu", pobuni se Samija. "Ubeđena sam da ne očekujete od domorodaca da znaju kako se njima rukuje."

"Možda i ne znaju. Ali ni vi ne možete da očekujete da ju je neki, doduše neovlašćeni lekar, tako nestručno upotrebio. Činjenica da smo naišli na protivrečnost dokazuje da je priča od početka do kraja čista laž. Ako nemate ništa protiv, Gospo, trebalo bi da prihvatite moj predlog i ova stvorenja prepustite nama. Zar ne vidite da je beskorisno očekivati da ćete bilo šta od njih izvući."

Samija je, međutim, i dalje oklevala. "Možda ste u pravu."

Ona ustade i nesigurnim pogledom još jednom osmotri Rika. Kapetan stade iza nje, podiže malu stolicu i jednim pokretom je smota.

Rik skoči na noge. "Stanite!"

"Molim vas, Gospo", reče kapetan, pridržavajući joj otvorena vrata.

"Moji će ga ljudi učutkati."

Samija zastade na pragu. "Nećete ga povrediti?"

"Sumnjam da će nas primorati da upotrebimo silu. Lako ćemo s njim izići na kraj."

"Gospo! Gospo!" pozva je Rik ponovo. "Mogu vam dokazati da sam sa Zemlje!"

Samija načas neodlučno zastade. "Čujmo, ipak, šta to ima da nam kaže."

"Ako tako želite, Gospo", složi se hladno kapetan.

Ona se vrati, ali tek korak ili dva, ostajući i dalje nadomak vrata.

Rik se zajapurio. Dok se mučio da se seti, usne su mu se izvile u karikaturu nekog osmeha. "Sećam se Zemlje", započe on. "Bila je radioaktivna. Sećam se zabranjenih oblasti i plavog obzorja noću. Tle je sijalo i na njemu ništa nije raslo. Postojalo je svega nekoliko mesta na kojima su ljudi mogli da žive. Zato sam postao istraživač svemira. Zato mi nije smetalo da dugo boravim u svemiru. Moj svet je bio mrtav."

Samija slegnu ramenima. "Hajdemo, kapetane. On samo sanja."

Ali ovog puta kapetan Raceti ostade otvorenih usta: "Radioaktivan svet!" promrmlja on.

"Hoćete da kažete da tako nešto postoji?" upita Samija.

"Da." On joj uputi upitan pogled. "Gde li je samo to mogao čuti?"

"Kako jedan svet može da bude radioaktivan i naseljen?"

"Ali jedan takav postoji. I nalazi se u sektoru Sirijusa. Ne sećam se njegovog imena. Možda je čak i Zemlja."

"Jeste Zemlja", dobaci Rik, ponosno i s puno poverenja. "To je najstarija planeta u Galaksiji. To je planeta sa koje je potekla sva ljudska rasa."

"Tako, znači!" primeti kapetan gotovo nežno.

Samija upita, dok joj je u umu vladala pometnja: "Hoćete da kažete da je ljudska rasa nastala na toj Zemlji?"

"Ne, ne", odgovori rastreseno kapetan. "To je praznoverje. Ali tako sam čuo za radioaktivnu planetu. Neki tvrde da je upravo ona Čovekova rodna planeta."

"Nisam znala da treba da imamo rodnu planetu."

"Pretpostavljam da smo negde morali da se začnemo, Gospo, ali sumnjam da iko zna na kojoj se to planeti dogodilo."

Sa iznenadnom odlučnošću on se okrenu prema Riku. "Čega se još sećaš?" upita on.

Gotovo da je dodao 'momak', ali se iz nekog razloga ipak uzdrža.

"Uglavnom broda", reče Rik, "i istraživanja svemira."

Samija se sada pridruži kapetanu. Stajali su neposredno ispred Rika i Samija oseti kako je iznova obuzima uzbuđenje. "Znači da je sve onda istina? Ali kako to da je bio psihosondiran?"

"Psihosondiran!" ponovi zamišljeno kapetan Raceti. "Da ga pitamo. Hej, ti, domoroče, stranče ili šta već jesi. Otkud to da su te psihosondirali?" Rik ih podozrivo pogleda. "Svi to ponavljate. Čak i Lona. Ali ja ne znam šta ta reč znači."

"Kada si prestao da se sećaš?"

"Nisam siguran." On ponovo, očajnički zavapi. "Bio sam na brodu!"

"To znamo. Nastavi."

"Nema svrhe obrecivati se, kapetane", ponovo se umeša Samija.

"Pomutićete mu i ono malo pameti što mu je ostalo."

Rika je ponovo zaokupilo kopanje po tami vlastitog uma. Taj napor mu je onemogućavao da bilo šta oseća. Ipak, na vlastito zaprepašćenje, on ponovo prozbori: "Ne bojim se ja njega, Gospo. Samo, pokušavam da se setim. Postoji neka opasnost. Ubeđen sam

u to. Velika opasnost pretil Florini, ali ne mogu da se setim pojedinosti."

"Opasnost po čitavu planetu?" Samija usput uputi jedan brz pogled kapetanu.

"Da. Opasnost se nalazi u strujama."

"Kakvim strujama?" upita kapetan.

"Svemirskim strujama."

Kapetan najpre raširi ruke, a onda ih opusti. "Ovo je već pravo ludilo."

"Ne, ne. Pustite ga da nastavi." Samija je ponovo počinjala da veruje Riku. Usne su joj bile rastavljene, tamne oči su sijale, a male jamice između obraza i brade stvarale su utisak kao da se osmehuje. "Šta su to svemirske struje?"

"Različiti elementi", odvrati Rik neodređeno. Već je to jednom bio objasnio. Nije želeo da to ponovo čini.

On žurno nastavi, gotovo nepovezano, iznoseći misli onako kako su mu padale na pamet, i sam ponesen njima. "Poslao sam poruku lokalnoj Postaji na Sarku. Toga se sasvim jasno sećam. Morao sam biti pažljiv. U pitanju je bila opasnost koja je prevazilazila i samu Florinu. Tako je. I samu Florinu. Odnosila se na čitav Mlečni put. Mora se pažljivo postupati da bi se uklonila."

Izgledalo je kao da je izgubio svaku stvarnu vezu sa onima koji su ga slušali; da živi u svetu prošlosti pred kojim se zavesa mestimično cepala. Valona spusti umirujuću šaku na njegovo rame i reče: "Nemoj!" ali on čak ni na to nije reagovao.

"Moju je poruku", nastavi on bez daha, "nekako presreo neki funkcioner sa Sarka. To je bila greška. Ne znam kako se to dogodilo."

On se namršti. "Ubeđen sam da sam je poslao lokalnoj Postaji na talasima samog Biroa. Šta mislite, da li se subeterska emisija može prisluškivati?" Uopšte se nije zapitao kako je tako lako preko usana prevalio reč 'subetarski'.

Možda je i čekao da mu neko odgovori, ali njegove oči i dalje ništa nisu videle. "I tako, kada sam se spustio na Sark, već su me čekali."

Opet je usledila pauza, ovog puta veoma duga, tokom koje je razmišljao. Kapetan ne učini ništa kako bi je prekinuo; činilo se da i on razmišlja.

Međutim, Samija upita: "Ko te je čekao? Ko?"

"Ja... ja ne znam", odvrati Rik. "Ne mogu da se setim. Nije niko iz Postaje. Bio je to neko sa Sarka. Sećam se da sam razgovarao sa njim. Znao je za opasnost. Govorio je o njoj. Ubeđen sam da je govorio o njoj. Sedeli smo zajedno za stolom. Sećam se stola. Sedeo je nasuprot meni. U to nema nikakve sumnje. Dosta dugo smo razgovarali. Čini mi se da nisam bio baš voljan da mu otkrijem pojedinosti. Siguran sam u to. Najpre je trebalo da porazgovaram sa nekim iz Postaje. A onda je on..."

"Da?" stade da ga požuruje Samija.

"Učinio je nešto. On je... Ne, ništa mi se više neće vratiti. Ništa više mi se neće vratiti!" On vrišteći izgovori te reči, a onda nastupi tišina, tišina koju poput antiklimaksa prekinu prozaično zujanje kapetanovog komunikatora, što ga je nosio na zglobu ruke.

"Šta se dogodilo?" upita on.

Glas koji je odgovorio bio je piskav i pun poštovanja. "Poruka za kapetana od Sarka. Zahteva od njega da je lično primi."

"U redu. Uskoro ću biti u subeteru."

On se okrenu prema Samiji. "Gospo, smem li primetiti da je vreme za večeru?"

Istog časa on uoči da se devojka sprema da izjavi kako nije gladna, ne bi li ga požurila da ode i ne brine više o njoj. Stoga nastavi sa više takta. "Red je, takođe, da nahranimo i ova stvorenja", dodade žurno. "Verovatno su umorni i gladni."

Protiv toga Samija već nije mogla da se pobuni. "Moram ih ponovo videti, kapetane."

Kapetan se nemo pokloni. Možda se pomirila s tim, možda i nije.

Samija od Fifa bila je istinski uzbuđena. Njena proučavanja Florine zadovoljavala su njene izvesne intelektualne težnje, ali ovaj Tajanstveni Slučaj Psihosondiranog Zemljanina (razmišljala je o toj stvari kao o nečemu što se piše velikim slovima) obraćao se nečim mnogo primitivnijem u njoj, nečim što je više od nje zahtevalo. Probudilo je u njoj pravu životinjsku znatiželju.

Našla se pred jednom pravom tajnom!

Tri su je stvari uzbuđivale. Među njima se nije nalazilo možda razumno pitanje (kada se imaju u vidu okolnosti) da li, ipak, priča ovog čoveka predstavlja obmanu ili namernu laž, pre nego istinu.

Prihvatiti da je ona nešto drugo, a ne istina, uništilo bi svu tajanstvenost, a to Samija nije mogla da dozvoli.

Stoga su te tri stvari bile sledeće: (1) Kakva je to opasnost pretila Florini i čitavoj Galaksiji? (2) Ko je to psihosondirao Zemljanina? (3) Zašto je ta osoba upotrebila psiho-sondu?

Odlučila je, na vlastito zadovoljstvo, da sama pročešlja tu stvar. Niko nije tako skroman da sebe ne smatra sposobnim detektivom-amaterom, a Samija, dabome, nije bila nimalo skromna.

Čim je posle večere ugrabila priliku da se učtivo izvuče, pohitala je ka zatvoru.

"Otvorite vrata!" nalozi ona stražaru.

Mornar, međutim, ostade u stavu mirno, praznog i poštovanja punog izgleda. "Vaše gospodstvo, vrata moraju ostati zatvorena", odvrati on.

Samija stade da hvata vazduh. "Kako se usuđuješ tako da razgovaraš sa mnom? Ako smesta ne otvoriš vrata, obavestiću kapetana."

"Vaše gospodstvo, vrata moraju ostati zatvorena. To je naredio sam kapetan."

Nalik na oluju ona pohita nazad, upavši u kapetanovu kabinu poput tornada sabijenog u čezdeset inča.

"Kapetane!"

"Gospo?"

"Da li ste vi naredili da me ne puštaju kod Zemljanina i domorotkinje?"

"Čini mi se, Gospo, da smo se dogovorili da ćete razgovarati s njima samo u mom prisustvu."

"Pre večere, da. Ali uverili ste se da su bezopasni."

"Uverio sam se da izgledaju bezopasno."

Samija se smiri. "U tom slučaju vam naređujem da pođete sa mnom smesta."

"Ne mogu, Gospo. Situacija se promenila."

"Kako promenila?"

"Moraju ih ispitati nadležne vlasti na Sarku, a do tada mislim da bi bilo najbolje da ih ostavimo na miru." Samiji se opusti donja vilica, ali ona je gotovo istog časa vrati u pređašnji položaj kako ne bi ispala nedostojanstvena. "Nećete ih, valjda, izručiti Birou za florinijanske

poslove?"

"Pa", kapetan pokušava da dobije na vremenu, "to je nema sumnje bila prvobitna zamisao. Napustili su svoje selo bez dozvole. U stvari, napustili su svoju planetu bez dozvole. I još, k tome, ušunjali su se na jedan sarkitski brod."

"Ovo poslednje im je bila greška."

"Stvarno?"

"Vi ste u svakom slučaju znali sve njihove zločine još pre poslednjeg razgovora."

"Ali tek sam tokom razgovora čuo šta je takozvani Zemljanin imao da kaže."

"Takozvani. Sami ste rekli da planeta Zemlja postoji."

"Rekao sam da bi mogla postojati. Ali Gospo, smem li vas upitati šta biste voleli da se uradi sa ovim ljudima?"

"Smatram da bi Zemljaninovu priču trebalo ispitati. On govori o opasnosti po Florinu i o nekome na Sarku ko je namerno pokušao da to zataji od nadležnih vlasti. Čak mislim da je to slučaj za mog oca. U stvari, povešću ga svom ocu, kada za to dođe vreme."

"Sve je to tako mudro!" primeti kapetan.

"Jeste li vi to sarkastični, kapetane?"

Kapetan pocrvene. "Molim za izvinjenje, Gospo. Mislio sam na naše zatvorenike. Imam li vaše dopuštenje da održim jedan poduži govor?"

"Ne znam šta podrazumevate pod tim 'poduži'", uzvratila ona istom merom i ljutito, "ali pretpostavljam da biste mogli da počnete."

"Zahvaljujem. Kao prvo, Gospo, nadam se da nećete umanjiti značaj nereda na Florini."

"Kakvih nereda?"

"Nemoguće je da ste zaboravili na ispad u biblioteci?"

"Mislite na ubijenog patroladžiju. Ma hajdete, kapetane!"

"Jutros je ubijen i drugi patroladžija, Gospo, a takođe i jedan domorodac. Nije uobičajeno da domoroci ubijaju patroladžije, a ovom prilikom imamo jednog koji je to već dva puta učinio, i još ga nisu uhvatili. Da li je sam? Je li po sredi nesrećan slučaj? Ili je sve to deo neke pažljivo razrađene zavere?"

"Vi, očigledno, verujete u ovo poslednje."

"Da, verujem. Domorodac-ubica je imao dva saučesnika. Njihov opis

odgovara našim slepim putnicima."

"To mi nijednom niste pomenuli!"

"Nisam želeo da uznemirim Vaše gospodstvo. Međutim, setićete se da sam vam sve vreme ponavljao da bi oni mogli biti opasni."

"Pa dobro. Šta iz ovoga proističe?"

"Šta ako su ubistva na Florini samo sporedne predstave, čija je namera bila da odvuku pažnju patroldžija dok se ovo dvoje ne uvuku na brod?"

"To zvuči suludo."

"Stvarno? Zašto beže sa Florine? Nismo ih pitali. Pretpostavljamo da beže pred patroldžijama, jer to je, nema sumnje, najrazumnija pretpostavka. Ali da li bi onda krenuli na Sark? I to brodom koji prevozi Vaše gospodstvo? A zatim, tu je i njegova tvrdnja da je istraživač svemira."

Samija se namršti. "Pa šta je s tim?"

"Pre godinu dana javljeno je da je nestao jedan istraživač svemira. Ta priča nikada nije dospela u široku javnost. Ja sam to, razume se, znao, jer je moj brod pretraživao okolni svemir tragajući za njim. Šta god da stoji iza tih događaja na Florini bez sumnje za osnovu ima tu činjenicu, a znajući da im je poznat slučaj nestalog istraživača jasno mi je kako čvrstu i neočekivano efikasnu organizaciju oni tamo imaju."

"Možda Zemljanin i nestali istraživač svemira nisu ni u kakvoj vezi."

"Ni u kakvoj pravoj vezi, bez sumnje, Gospo. Ali ako bismo smatrali da ne postoji baš nikakva veza, onda bi to značilo da se previše oslanjamo na slučajnosti. Ovde je reč o uljezu. Zato tvrdi da su ga psihosondirali."

"Oh?"

"Kako da dokažemo da on nije istraživač svemira? Ne zna nijedan drugi podatak o planeti Zemlji, sem da je radioaktivna. Ne ume da upravlja brodom. Ne zna ništa o svemirskim istraživanjima. A krije se iza toga da je bio psihosondiran. Shvatate li, Gospo?"

Samija nije znala šta da odgovori. "Ali čemu sve to?" upita ona.

"Kako biste vi mogli da učinite upravo ono što ste rekli da nameravate, Gospo."

"Da istražim tu tajnu?"

"Ne, Gospo. Da odvedete tog čoveka do svog oca!"

"I dalje ne shvatam."

"Postoji nekoliko mogućnosti. U najboljem slučaju, možda mu je bilo naloženo da špijunira vašeg oca, za račun Florine ili za račun Trantora. Pretpostavljam da će ga stari Abel od Trantora sigurno identifikovati kao Zemljanina, ako ni zbog čega drugog, onda da bi postideo Sark tražeći da sazna istinu o tobožnjem psihosondiranju. U najgorem slučaju, on je ubica vašeg oca."

"Kapetane!"

"Gospo?"

"Pa to je smešno!"

"Možda, Gospo. Ali ako je to tako, onda je umešano i Odeljenje za bezbednost. Sećate se da su me pre večere zvali da primim poruku sa Sarka?"

"Sećam se."

"Evo je."

Samija prihvati tanak providni smotuljak ispisan crvenim slovima. Pisalo je: "Javljeno je da je dvoje Florinijanaca tajno i ilegalno stiglo na vaš brod. Smesta ih stavite pod prismotru. Jedna od njih možda će tvrditi da je istraživač svemira, a ne florinijanski domorodac. Ne treba ništa da preduzimate u vezi s tim. Odgovorni ste za to dvoje ljudi. Treba ih zadržati, kako bi mogli biti izručeni Odelbezu. To treba izvesti u tajnosti. I to što pre."

Samija je bila ošamućena. "Odelbez", ponovi ona. "Odeljenje za bezbednost."

"Izvesti u tajnosti", naglasi kapetan. "Nisam hteo ovo da vam pokažem, ali niste mi pružili drugu mogućnost, Gospo."

"Šta će mu učiniti?" upita ona.

"Ne bih znao tačno da vam kažem", odvrati kapetan. "Izvesno je samo to da neko koga smatraju špijunom i ubicom ne može očekivati da se s njim postupa nežno. Verovatno će njegovo pretvaranje delimično postati i stvarnost. Mislim, moguće je da će zaista saznati kako stvarno izgleda psihosondiranje."

12. DETEKTIV

Svaki od četvorice velikih vlastelina osećao je nešto drugo prema vlastelinu od Fifa, Bort je bio besan, Runa se zabavljao, Baliju je bilo dosadno, a Stin je bio zaplašen.

Prvi je progovorio Runa. "Izdaja na samom vrhu?" uzviknu on. "Pokušavaš li to da nas zaplašiš jednom običnom rečenicom? Neko je izdao tebe? Borta? Mene? Ko i kako? I Sarka mu, Fife, ovi sastanci mi remete normalan san."

"Ishod može da ti poremeti mnoge noći", odvrati Fif. "Nisam mislio, Runa, da je neko izdao bilo kog od nas. Hteo sam da kažem da je neko izdao Sark."

"Sark?" upade Bort. "Kakve to onda veze ima sa nama?"

"Nazovi to mitom. Gledaj na to kao na nešto u šta veruju obični Sarkiti."

"Ne razumem", požali se Stin. "Vi kao da se uvek trudite da jedni druge nadjačate u rečima. Stvarno! Želeo bih da što pre završite s ovim."

"Slažem se sa Stinom", javi se i Bal. Videlo se da mu je Stin zahvalan na tome.

"Voljan sam da vam odmah sve objasnim", dočeka ih Fif. "Pretpostavljam da ste čuli za nedavne nemire na Florini?"

"Odlebez pominje da je ubijeno nekoliko patroldžija", primeti Runa. "Je l' na to misliš?"

Bort se ljutito umeša. "Sarka mu, ako već moramo da sastančimo, porazgovarajmo onda i o tome. Patroldžije ubijene! Pa, i zaslužuju da ih ubiju! Da li vi to hoćete da kažete da svaki domorodac može tek tako da priđe patroldžiji i tresne ga po glavi motkom dva sa četiri? Zašto bi ijedan patroldžija dopustio da mu bilo koji domorodac sa motkom dva sa četiri u ruci priđe tako blizu da može i da je upotrebi? Zašto nije tog domoroca spalio još dok je bio na dvadeset koraka od njega?"

Sarka mu, protresao bih ja te trupe patroldžija od kapetana do regruta i sve glupane poslao da služe na brodovima. Te trupe se samo guše u salu. Tamo vode previše lagodan život. Tvrdim da bi

trebalo svakih pet godina Florinu staviti u opsadno stanje, te pokupiti sve one koji stvaraju neprilike. Tako bi domoroci bili mirni, a naši ljudi uvek stvaraju neprilike.

"Jesi li završio?" upita Fif.

"Za sada, jesam. Ali ponovo ću uzeti reč. I ja tamo imam investicije, znaš. Ne možda tako velike kao ti, Fife, ali ipak dovoljne da se zbog njih zabrinem."

Fif sleže ramenima, a onda se neočekivano okrenu ka Stinu. "Da li si i ti čuo za nered?"

Stin poskoči. "Jesam. Hoću da kažem, čuo sam kada si sada pomenuo..."

"Nisi, znači, pročitao obaveštenje Odelbeza?"

"Pa, ovaj..." Stinu odjednom svu pažnju privukoše njegovi dugački nokti, kicoški namazani lakom boje bakra. "Nemam uvek vremena da pročitam sva obaveštenja. Nisam znao da se to od mene očekuje. U stvari..." On, konačno, pogleda Fifa i dodade: "Nisam znao da mi ti krojiš pravila. Stvarno!"

"Ne krojim ih", odvrati Fif. "Svejedno, pošto ti pojedinci nisu poznate, ja ću ti ih ukratko izneti. Možda će to zaokupiti pažnju i ostalih.

Neverovatno kako se događaji od četrdeset osam časova mogu izneti u svega nekoliko reči i kako nevažnim mogu zvučati. Prvo, neko je neočekivano tražio tekstove o svemirskim istraživanjima. Zatim je dežurni patroldžija u biblioteci primio udarac u glavu i dva sata kasnije umro usled frakture lobanje. Zatim je usledila potera koja se završila ispred jazbine trantorskog agenta u koju naši nisu smeli da uđu. Zatim je, u zoru, još jedan patroldžija bio ubijen, a ubica se izvukao u uniformi patroldžije, a nekoliko časova kasnije ubijen je i trantorski agent.

Ako želite da čujete i poslednje vesti", završi Fif, "možete i ovo da dodate tom spisku očiglednih sitnica. Pre nekoliko časova u Gradskom parku na Florini pronađeno je telo, ili bolje rečeno pronađeni su nečiji ostaci kostiju."

"Čije je to telo?" upita Tuna.

"Samo trenutak, molim vas. Pored njega se nalazila gomilica pepela koja je ličila na spaljene ostatke odeće. Svi metalni delovi pažljivo su bili uklonjeni, ali analizom pepela utvrđeno je da je posredi spaljena

uniforma patroldžije."

"Našeg prerušenog prijatelja?" upita Bal.

"Malo verovatno", odvrati Fif. "Ko bi ga potajno ubio?"

"Smaoubistvo", primeti zlobno Bort. "Koliko dugo je mislio taj prokleti kopilan da će moći da ostane neotkriven? Mislim da je izabrao lakšu smrt. Lično ću utvrditi ko je u trupi odgovoran za to njegovo samoubilačko stanje i staviću mu na raspolaganje jedan napunjeni blaster."

"Malo verovatno", ponovi Fif. "Ako je čovek počinio samoubistvo, on se ili najpre ubio, pa zatim skinuo uniformu, pretvorio je u pepeo, uklonio kopče i širite, izišao iz pećine nag, ili možda u donjem vešu, oslobodio ih se, a zatim se vratio i ubio. U jednoj od onih unakrsnih pećina Parka? Da."

"Onde je imao dovoljno vremena i niko ga nije uznemiravao", usprotivi se Bort ratoborno. Nije voleo da se odriče svojih teorija. "Mogao je najpre da skine šnale i širite, a onda..."

"Jesi li ikada pokušao da ukloniš širite sa neke patroldžijske uniforme koja pre toga nije bila spaljena?" upita ga sarkastično Fif. "Zanimao bi me i motiv, ako je zaista u pitanju telo prerušenog koji je izvršio samoubistvo? Pored toga, imam i izveštaj medicinskih stručnjaka koji su ispitali strukturu kostiju. To nije skelet ni nekog patroldžije ni kakvog Florinijanca. To je skelet jednog Sarkita."

"Stvarno!" povika Stin. Balove stare oči se širom otvoriše, metalni zubi, koji bi povremeno malo oživelu mračnu prostoriju u kojoj je sedeo kada bi na njih palo nešto svetlosti, nestadoše pošto je naglo zatvorio usta. Čak je i Bort bio zatečen.

"Pratite li me?" upita Fif. "Sada vam je valjda jasno zbog čega su metalni delovi bili uklonjeni sa uniforme? Ko god da je ubio tog Sarkita želeo je da nas navede da pomislimo kako taj pepeo potiče od Sarkitove odeće, koja je bila skinuta i spaljena pre ubistva, jer bismo tada mogli pretpostaviti da je posredi samoubistvo ili privatni sukob, što uopšte nema nikakve veze sa našim prijateljem koji se izdavao za patroldžiju. Ali on nije znao da se analizom pepela može utvrditi da li je reč o odeći Sarkita izrađenoj od kirta ili celolozе od koje se prave uniforme patroldžija, čak i kada su sa nje skinute kopče i širiti.

Na osnovu mrtvog Sarkita i pepela od uniforme patroldžije, možemo

samo pretpostaviti da se negde u Gornjem Gradu nalazi živi varošanin u sarkitskoj odeći. Naš Florinijanac se dosta dugo izdavao za patroldžiju, a onda je uvideo da to za njega postaje sve opasnije, te je odlučio da postane Vlastelin. I to je postigao na jedini mogući način."

"Je li uhvaćen?" stade da se raspituje Bort.

"Ne, nije."

"Zašto nije? Sarka mu, zašto nije?"

"Biće uhvaćen", odvrati ravnodušno Fif. "Ovog trenutka moramo porazgovarati o mnogo važnijim stvarima. Ovaj poslednji zločin predstavlja sitnicu u poređenju s tim."

"Pređi na stvar!" istog časa zatraži Runa.

"Strpljenja! Kao prvo, dozvolite da vas pitam sećate li se istraživača svemira koji je nestao prošle godine."

Stin se zakikota.

Bort primeti sa krajnjim prezirom: "Zar ćemo opet o tome?"

"Je li to u nekoj vezi?" upita Stin. "Ili ćemo, tek tako, bez ikakvog razloga, ponovo, ispočetka, pretresti taj grozni događaj od prošle godine? Umoran sam."

Fif je bio nepokolebljiv. "Ova eksplozija događaja", započe on, "do koje je došlo juče i prekjuče započela je tako što je neko u florinijanskoj biblioteci zatražio knjige o istraživanju svemira. Za mene je to dovoljno. Da vidimo mogu li i vas ostale ubediti da je sve to u i te kakvoj vezi. Počecu sa opisom troje ljudi i događajem koji se zbio u biblioteci i molim vas da me nekoliko minuta ne prekidate.

Pre svega, umešan je jedan varošanin. On je taj koji je od te trojke najopasniji. Na Sarku je imao hvale vredan dosije u kome stoji da je inteligentan i odan. Na nesreću, sada je te svoje sposobnosti okrenuo protiv nas. On je bez sumnje odgovoran za dosadašnja četiri ubistva. I prevejani kriminalci bi mu mogli pozavideti na sadašnjem dosijeu. Imajući u vidu da su od četvorice ubijenih dvojica bili patroldžije a jedan Sarkit, gotovo je teško poverovati da je te zločine počinio jedan domorodac. A još ga nisu uhvatili.

Druga umešana osoba je jedna domorotkinja. Neobrazovana je i potpuno nebitna. Međutim, poslednjih nekoliko dana preduzeta su opsežna ispitivanja povodom čitave ove stvari, tako da smo saznali i njenu istoriju. Roditelji su joj bili članovi 'Duše kirta'; seća li se neko

od vas te prilično smešne seljačke zavere koja je bez problema ugušena pre nekih dvadeset godina?

To nas dovodi do treće osobe, najneobičnije od sve troje. Ta treća osoba radila je kao obični radnik u mlinu i svi su je smatrali za idiota."

Bort odjednom besno frknu, Stin se ponovo piskutavo zacereka. Balove oči ostadoše zatvorene, dok je Runa i dalje nepokretno sedeo u tami.

"Reč 'idiot'" nastavi Fif, "nisam figurativno upotrebio. Odelbez je dao sve od sebe, ali nisu uspeali da o njemu pronađu nikakve podatke koji bi bili stariji od deset i po meseci. U to vreme je bio pronađen u jednom selu nedaleko od glavnog grada Florine i to u krajnje jadnom stanju. Nije umeo ni da hoda ni da govori. Nije čak umeo ni sam da jede.

Da li ste uočili da se prvi put pojavio nekoliko nedelja po nestanku istraživača svemira? Imajte na umu i da je za svega nekoliko meseci naučio da govori, pa čak i obavlja posao u kritčkom mlinu. Koji idiot bi bio u stanju tako brzo da uči?"

Stin stade žurno da objašnjava: "Oh, ali ako je bio psihosondiran kako treba, moglo se podesiti tako da..." Ali ubrzo zamuče.

"Ne znam nijednog većeg stručnjaka na tom polju", podrugljivo primeti Fif. "Čak i bez Stinovog ekspertskeg mišljenja, upravo sam i sam to pomislio. To je jedino moguće objašnjenje.

Dalje, psihosondiranje je moglo biti obavljeno jedino na Sarku ili u Gornjem Gradu na Florini. Kako nismo želeli ništa da prepustimo slučaju, čak smo pretražili i sve doktorske ordinacije. Nismo naišli ni na kakav trag neovlašćenog psihosondiranja. Jedan od naših agenata predložio je da pregledamo i dosijea doktora koji su umrli od dana kada se idiot prvi put pojavio. Pobriniću se da bude unapređen zbog te ideje.

Dosije našeg idiota pronašli smo u jednoj od tih ordinacija. Pre otprilike šest meseci na pregled ga je dovela seljanka, drugi član našeg trija. To je očigledno učinila potajno, pošto je tog dana odsustvovala s posla iz sasvim drugog razloga. Taj doktor je pregledao idiota i zabeležio, što predstavlja neopozivi dokaz, da je bio podvrgnut psihosondiranju.

A sada dolazimo do jedne zanimljive tačke. Taj doktor je bio jedan od

onih koji je držao dve ordinacije: jednu u Gornjem Gradu i drugu u Donjem Gradu. Pripadao je onoj vrsti idealista koji su smatrali da i domoroci zaslužuju prvorazrednu medicinsku pomoć. Bio je krajnje metodičan i imao je dupla dosijea o svim bolesnicima u obe ordinacije, kako bi izbegao nepotrebno putovanje liftovima. Takođe, pretpostavljam da je godilo njegovom idealizmu to što ni u dosijeima nije pravio razliku između Sarkita i Florinijanaca. Ali dosije našeg idiota nije bio napravljen u duplikatu, i to je jedini dosije koji nije dupliran.

Zbog čega? Ako je iz nekog ličnog razloga odlučio da ne napravi duplikat baš tog dosijea, zašto se onda on javlja samo u ordinaciji u Gornjem Gradu, a upravo smo ga tamo pronašli? Zašto ne samo u Donjem Gradu, gde ga nema? Konačno, taj čovek je bio Florinijanac. Dovala ga je Florinijanka. Pregledan je u ordinaciji u Donjem Gradu. Sve je to jasno bilo zabeleženo u dosijeu koji smo pronašli.

Postoji samo jedna odgovor na tu zagonetku. Lekar je i ovog puta napravio dva dosijea, ali onaj iz Donjeg Grada uništio je neko ko nije znao da postoji još jedan u ordinaciji u Gornjem Gradu. Ali pođimo dalje.

Idiotovom dosijeu bila je priključena beleška u kojoj jasno stoji da nalaz iz ovog slučaja treba proslediti u doktorovom narednom rutinskom izveštaju Odelbezu. To je sve bilo po propisu. Svaki slučaj psihosondiranja mogao bi da znači da je reč ili o kakvom kriminalcu ili o nekoj razornoj ličnosti. Ali takav izveštaj nikada nije bio prosleđen. Tokom te nedelje doktor je nastradao u saobraćajnoj nesreći.

Zar vam se ne čini da se slučajnosti beskrajno gomilaju?"

Bal otvori oči. "Je l' ti to nama pričaš neki detektivski triler?" upita on. "Tako je", zadovoljno povika Fif, "detektivski triler. I za sada, ja sam detektiv."

"A ko je optuženi?" upita Bal umornim šapatom.

"Samo još malo. Dopustite da se još malo igram detektiva."

Usred situacije koju je Fif smatrao najopasnijom krizom koja je ikada zadesila Sark, iznenada je otkrio da veoma uživa u svemu tome.

"Pređimo sada priči s drugog kraja", nastavi on. "Na trenutak ćemo zaboraviti na idiota i vratiti se istraživaču svemira. Prvi put smo za njega čuli kada je javljeno Birou za transport da će se njegov brod

uskoro spustiti. Ta je prijava bila praćena njegovom ranijom porukom.

Ali istraživać svemira nikada nije stigao. Nije pronaćen nigde u oblićnjem svemiru. Dalje, poruka koju je istraživać svemira poslao, a koja je bila upućena Birou za transport, nestala je. MSIB tvrdi da mi namerno krijemo tu poruku. Odlebez veruje da su oni izmislili tu poruku radi propagande. Upravo mi je palo na pamet da ni jedni ni drugi nisu u pravu. Poruka jeste bila poslata, ali nju nije sakrila vlada Sarka.

Izmislimo nekoga koga ćemo za sada zvati Iks. Taj Iks ima pristup zapisima Birotransa. Tako saznaje i za ovog istraživaća svemira i njegovu poruku, a poseduje um i sposobnosti da brzo deluje. Uspeva da pošalje tajni sub-eteqram na brod svemirskog istraživaća, uputivši ćoveka da se spusti u neku malu, privatnu luku. Istraćivać svemira ga posluća, a tamo ga doćekuje Iks.

Iks je tom prilikom sa sobom poneo poruku prokletstva tog istraživaća svemira. Za to mogu da postoje dva razloga. Kao prvo, to će uneti zbrku u moguće pokućaje da se otkrije istina, jer će biti uklonjen jedan od dokaza. Drugo, to bi mu moglo poslućiti da zadobije poverenje ludog istraživaća svemira. Ako je istraživać smatrao da moće razgovarati samo sa svojim pretpostavljenim, što je sasvim moguće, Iks bi ga mogao ubediti kako i u njega moće da ima poverenja pošto i on već zna sućtinu priće.

Nema sumnje da je istraživać svemira progovorio. Bez obzira koliko njegova prića bila nepovezana, luda, i uglavnom nemoguća - što ne bi bilo nića ćudno - Iks je u njoj video izvestan materijal za propagandu. Poslao je svoje ucenjivaćko pismo velikim vlastelinima, nama. Nameravao je, verovatno, da ućini upravo ono za šta sam ja u to vreme teretio Trantor. Da će, ako sa nama ne postigne za njega povoljan dogovor, minirati proizvodnju na Florini glasinama o unićtenju sve dok se ne predamo.

Ali tada je napravio i prvu grećku u proraćunima. Nešto ga je zaplašilo. Kasnije ćemo razmotriti šta je to moglo biti. U svakom slućaju, odlućio je da saćeka pre no što krene dalje. Mećutim, ćekanje je dovelo do jedne nevolje. Iks nije verovao u priću istraživaća svemira, ali nema sumnje da je sam istraživać svemira bio potpuno iskren. Iks je trebalo tako da podesi stvari da istraživać

dobrovoljno pristane da njegovo 'prokletstvo' pričeka.

Istraživač to nije mogao da učini, osim u slučaju da njegov uvrnuti um nije bio potpuno neupotrebljiv. Iks ga je mogao ubiti, ali moje je mišljenje da mu je istraživač svemira bio potreban radi daljnjih obaveštenja (konačno, on ništa nije znao o istraživanju svemira, te nije mogao da sprovede uspešnu ucenu zasnovanu na potpunom blefiranju) i, možda, radi otkupa u slučaju krajnjeg neuspeha. U svakom slučaju upotrebio je psiho-sondu. Posle njene primene ostao mu je ne više istraživač svemira, već bezumni idiot koji mu izvesno vreme nije stvarao nikakve neprilike. A posle izvesnog vremena, računao je, razum će se istraživaču svemira ionako do izvesne mere povratiti.

Naredni korak? Trebalo je stvoriti uslove da tokom godine čekanja istraživač ne bude pronađen, da ga niko važan ne vidi, čak ni kao idiota. I tako je nastavio da sprovodi svoj majstorski smišljen jednostavan plan. Odneo je svog čoveka na Florinu i gotovo godinu dana istraživač svemira je jednostavno bio napola uvrnuti domorodac, koji je radio u kirtskim mlinovima.

Pretpostavljam da je tokom te godine on, ili neki njemu odani potčinjeni, posetio varošicu gde je 'posadio' to stvorenje, kako bi se uverio da je na sigurnom i dobrog zdravlja. Tokom jedne od tih poseta nekako je saznao da je stvorenje vođeno kod doktora koji je već na prvi pogled bio u stanju da prepozna psihosondiranu osobu. Doktor je umro, a njegov izveštaj nestao, bar onaj iz ordinacije u Donjem Gradu. Tu je Iks napravio prvu grešku. Nije mu palo na pamet da bi se duplikat mogao nalaziti u gornjoj ordinaciji.

Potom je napravio i drugu grešku. Idiot je počeo da se malo prerano oporavlja, a varošanin iz tog sela bio je dovoljno mudar da uvidi kako tu ima još nečeg pored običnog buncanja. Možda je devojkica koja je vodila računa o idiotu ispričala varošaninu o psihosondiranju. To je, međutim, samo pretpostavka.

Eto, to vam je čitava priča."

Fif pljesnu svojim snažnim šakama i stade da čeka na reakciju.

Prvi se javio Runa. Svetlo u njegovoj prostoriji se upalilo nekoliko trenutaka ranije i on je sedeo žmirkajući i osmehujući se. "Bila je to osrednje dosadna priča, Fife", reče on. "Da sam još koji trenutak ostao u mraku, zaspao bih."

"Koliko ja vidim", primeti lagano Bal, "stvorio si zdanje isto onako krhko kao i ono od prošle godine. Njegovih devet desetina zasniva se na nagađanjima."

"Besmislica!", kratko dobaci Bort.

"Ko je taj lks?" upita Stin. "Ako ne znaš ko je lks, onda sve to nema nikakvog smisla." I on prefinjeno zevnu, prekrivši sitne bele zube povijenim kažiprstom.

"Bar je jedan od vas uočio ono što je bitno", zaključi Fif. "Ključ čitave ove stvari je identitet lksa. Ako je moja analiza tačna, ono što je neophodno jeste razmotriti osobine koje bi lks mogao da poseduje. Kao prvo, lks je čovek sa vezama u Civilnoj službi. On je čovek koji je u stanju da naredi psihosondiranje. To je čovek koji smatra da može da sprovede moćnu ucenjivačku kampanju. Čovek koji je u stanju da prebaci istraživača svemira sa Sarka na Florinu bez ikakvih nevolja. On sigurno nije bilo ko.

U stvari, on je vrlo određena osoba. To mora biti neki veliki vlastelin. Zar i vi ne smatrate da je tako?"

Bort ustade sa svog sedišta. Glava mu iščeze, a zatim on ponovo sede. Stin prsnu u piskav, histeričan smeh. Runine oči, napola prekrivene naduvanim salom koje ih je okruživalo, grozničavo zasijaše. Bal lagano zatrese glavom.

"Koga, svemira mu, optužuješ, Fife?" povika Bort.

"Još nikog." Fif se nije nimalo uzбудio. "Nikog određenog. Posmatrajte to na ovaj način. Nas smo petorica. Nijedan drugi čovek na Sarku nije mogao da učini ono što je lks učinio. Osim nas petorice. To možete prihvatiti zdravo za gotovo. Ali koji od petorice? Da pođem od sebe: ja nisam."

"Imamo tvoju reč, zar ne?" prositka Runa.

"Ne treba vam moja reč", odvrati Fif. "Jedino ja nemam motiv. Iksov motiv je da zadobije kontrolu nad industrijom kirta. Ja je već ionako kontrolišem. Već posedujem trećinu zemljišta na Florini. Imam dovoljno mlinova, fabrika mašina i prevoznu flotu dovoljno veliku da, ako bih to želeo, primoram bilo kog od vas, ili sve vas zajedno, da se povučete iz posla. Ne bi mi bila potrebna nikakva zapetljana ucena." Vikao je ne bi li nadjačao njihove združene glasove. "Saslušajte me! Vi ostali ste imali gomilu motiva. Runa poseduje najmanji kontinent i najmanje bogatstvo. Znam da mu se to ne dopada. Ne može da se

pretvara kako mu je milo zbog toga. Balova loza je najstarija. Nekada je njegova porodica vladala čitavim Sarkom. On to verovatno nije zaboravio. Bort odbija da prizna činjenicu da ga uvek nadglasaju u Veću, te stoga ne može da upravlja poslovima na svojim teritorijama onako oštro kako bi on to želeo. Stin ima prefinjen ukus, a finansijsko stanje mu nije baš najružičastije. Nadoknađivanje gubitaka predstavlja ozbiljnu pokretačku potrebu. Evo, ovde imamo sve moguće motive. Zavist. Žudnja za moći. Želju za novcem. Pitanje prvenstva... Dakle, onda, koji je od vas?"

Iznenada se u Balovim starim očima zaiskri zloba. "Zar ne znaš?"

"Nije važno. Čujte sad ovo. Rekao sam da je nešto zaplašilo Iksa (zovimo ga i dalje Iksom) pošto nam je poslao prva pisma. Znete li šta je to bilo? Naš prvi sastanak, kada sam vam propovedao o potrebi da zajedno delujemo. Iks je tada bio ovde. Iks je bio i jeste jedan od nas. Znao je da naše ujedinjeno nastupanje znači njegov krah. Računao je na to da će nas pobediti, jer je znao da će nas naš kruti ideal kontinentalne autonomije do poslednjeg časa, pa i kasnije, sprečavati da se složimo. Ali video je da se prevario, te je odlučio da sačeka dok više ne bude potrebe za žurbom i on dobije mogućnost da nastavi.

Ali on i dalje nije u pravu. Mi ćemo i dalje preduzimati zajedničke korake, i postoji samo jedan način na koji to bezbedno možemo da činimo, imajući u vidu da je Iks jedan od nas. Odzvonilo je kontinentalnoj autonomiji! To je luksuz koji više ne smemo sebi dopustiti, jer će Iksova shema biti potpuna jedino ako dođe do ekonomskog poraza nas preostalih ili ako dođe do uplitanja Trantora. Pošto sam ja jedini kome mogu verovati, od ovog sam časa ja na čelu ujedinjenog Sarka. Jeste li uz mene?"

Svi poskakaše sa svojim sedišta i stadoše da viču. Bort je izmahivao pesnicom. U uglovima ustiju primećivali su mu se tragovi pene.

Fizički, međutim, nisu mogli ništa da postignu i Fif se osmehnu. Od svakog od njih razdvajao ga je čitav kontinent. Mogao je da sedi za svojim stolom i posmatra ih kako se pene.

"Nemate izbora", dobaci im on. "Tokom godine koja je protekla od našeg prvog sastanka i ja sam se pripremio. Dok ste me vas četvorica bez reči slušali na sastanku, meni odani oficiri stali su na čelo Flote."

"Izdaja!" zaurlaše oni.

"Izdaja kontinentalne autonomije", uzvratila Fif. "Ali iskazivanje odanosti Sarku."

Stinovi prsti su se nervozno preplitali, a bakarno crveni nokti jedini su razbijali monotoniju blede kože. "Ali za to je kriv Iks. Čak i ako je Iks jedan od nas, ostala trojica su nevini. Ja nisam Iks." On stade da šara oko sebe otrovnim pogledom. "To je neki od preostale trojice."

"Vi koji ste nevini, ako želite, bićete deo moje vlade. Nemate šta da izgubite."

"Ali ti nećeš reći ko je nevin", razdra se Bort. "Sve ćeš nas istisnuti služeći se tom tvojom pričom o Iksu o... o..." Izgubivši dah, on bi primoran da učuti.

"Neću. Za dvadeset četiri časa znaću ko je Iks. Nisam vam još nešto rekao. Istraživač svemira o kome smo razgovarali u mojim je rukama."

Četvorka se sada sasvim učuta. Posmatrali su jedni druge s rezervom i sumnjom.

Fif se ponovo zakikota. "Pitate se koji je od vas Iks? Jedan od vas to zna, budite uvereni. A za dvadeset četiri časa svi ćemo znati. Ali imajte na umu, gospodo, svi ste potpuno bespomoćni. Ratni brodovi su moji. Pozdravljam vas!"

I on ih otpusti jednim pokretom ruke.

Nestajali su jedna za drugim, poput zvezda u bezmernim dubinama svemira koje sa viziekrana postepeno uklanja prolazak masivne i nevidljive olupine kakvog svemirskog broda.

Poslednji je otišao Stin. "Fife", započe on drhtavim glasom.

Fif podiže pogled. "Da?" Želiš da priznaš sada, kada smo ti i ja ostali sami? Ti si Iks?"

Stinovo lice se panično iskrivi. "Ne, ne. Stvarno nisam. Samo sam želeo da te upitam misliš li to ozbiljno? To, oko kontinentalne autonomije i ostalo. Misliš li?"

Fif se zagleda u stari gronometar na zidu. "Do viđenja!"

Stin zacvile, posegnu rukom za prekidačem i nestade.

Fif ostade da sedi nepomičan poput stene. Pošto je sastanak bio završen, kriza obuzdana, zahvatila ga je potištenost. Bezusna usta behu mu se duboko usekla na velikom licu.

Svi proračuni počivali su na ovoj činjenici: istraživač svemira bio je lud, opasnost nije postojala. Ali toliko toga se dogodilo zbog tog jednog ludaka. Zašto bi Junc iz MSIB-a proveo godinu dana tragajući za jednim ludakom? Da li bi on bio toliko uporan u tom traganju da su posredi bila samo naklapanja?

Ovo Fif nikom nije saopštio. Jedva da se usuđivao da to podeli i sa sopstvenom dušom. Šta ako taj istraživač svemira uopšte nije lud i nikada nije ni bio? Šta ako uništenje zaista pretilo svetu kirta?

Sekretar, Florinijanac, dolebdio i stado ispred Velikog Vlastelina, oglašavajući se svojim bezizražajnim i suvim glasom.

"Gospodine!"

"Molim?"

"Spustio se brod sa vašom kćerkom."

"Istraživač i domorotkinja su dobro?"

"Da, gospodine."

"Ne želim da ih iko ispituje bez mog prisustva. Ne želim da iko stupi u vezu sa njima dok ja ne stignem... Ima li vesti sa Florine?"

"Da, gospodine. Varošanin je pod nadzorom i stiže na Sark."

13. JEDRILIČARI

Svetla u luci gorela su istom jačinom iako je napolju sumrak postajao sve jači. Osvetljenje u celoj luci uvek je bilo isto, a odgovaralo je kasnoj poslepodnevnoj svetlosti. U Luci devet, kao i u ostalim lukama za jahte u Gornjem Gradu, bez obzira na rotaciju Florine, uvek je bio dan. Količina osvetljenja je pod podnevnim suncem bila samo nešto izraženija, ali to je bilo jedino odstupanje od uobičajene količine svetlosti.

Markis Dženro je bio u stanju da kaže kako je dan na izmaku jedino po tome što je, ulazeći u luku, napustio obojena noćna svetla Grada koji je ostavio za sobom. Svojim sjajem odudarala su od sve crnjeg neba, ali nisu imala nikakvih pretenzija da zamene dan.

Dženro zastade čim je prošao kroz glavnu kapiju, ali na njega kao da nikakav utisak nije ostavila džinovska potkovića sa tri stotine hangara i pet otvora za uzletanje. Sve je to bilo deo njega kao što je, uostalom, bilo deo i svakog drugog iskusnog jedriličara.

On izvadi dugačku cigaretu, ljubičaste boje, na čijem vrhu se nalazio veoma tanak sloj kirta i prinese je usnama. Sklopio je dlanove oko izloženog vrha i posmatrao kako, dok je uvlačio vazduh, počinje da oživljava zelenkastom svetlošću. Gorela je lagano i za sobom nije ostavljala pepeo. Kroz nozdrve mu je izlazio smaragdni dim.

"Radi kao i obično", promrlja on.

Jedan član komiteta jedriličara, u odelu jedriličara, samo sa neupadljivim i ukusno urađenim slovima na jednom dugmetu tunike koja su označavala da je on član komiteta, krenu hitro u susret Dženru, pažljivo izbegavajući da pokaže kako mu se žuri.

"Ah, to si ti Dženro! A zašto ne bismo radili kao i obično?"

"Zdravo, Doti. Pomislio sam da će možda nekom bistroj momku pasti na pamet da zbog sve ove gužve zatvori luke. Hvala Sarku što nije."

Čovek iz komiteta nastavi gotovo jecavim glasom: "Znaš, moglo bi i do toga doći. Jesi li čuo poslednje vesti?"

Dženro razvuče usne u osmeh. "Kako da razlikujem najnovije od onih koje su maločas bile najnovije?"

"Jesi li čuo da se sada pouzdano zna gde je domorodac? Ubica?"

"Hoćeš da kažeš da su ga uhvatili? To nisam čuo."

"Ne, nisu ga uhvatili. Ali znaju da se ne nalazi u Donjem Gradu!"

"Stvarno? Pa, gde je onda?"

"Ovde, u Gornjem Gradu. Ovde."

"Nastavi." Dženro širom otvori oči, a zatim ih u neverici suzi.

"Stvarno", nastavi član komiteta, pomalo uvređen, "znam to pouzdano. Patroldžije špartaju gore-dole kirtskim autoputem. Opkolili su Gradski park, a Središnju oblast koriste kao štab. Sve je to provereno."

"Možda je i tako." Dženro nemarno prošeta pogledom po brodovima u hangarima. "Čini mi se da dva meseca nisam dolazio u Devetku. Ima li novih brodova?"

"Nema. Ah, da, ima, Hjordesova Plamena strela."

Dženro odmahnu glavom. "Video sam ga. Sam hrom i ništa više. Maska mi je i pomisao da ću na kraju ipak sam morati sebi da konstruišem jahtu."

"Prodaješ li Kometu V?"

"Ili ću je prodati ili ću je baciti u staro gvožđe. Dosta je što automatskim relejima i trajaktornim kompjuterima ubijaju sve što je u jedrenju sportsko."

"Znaš da sam još neke čuo da to isto kažu", složi se čovek iz komiteta. "Znaš šta? Ako čujem da se na tržištu pojavio neki stari model u dobrom stanju, obavestiću te."

"Hvala. Mogu li malo da se promuvam unaokolo?"

"Razume se. Samo napred." Čovek se nasmeši, mahnu mu rukom i udalji se.

Dženro stade lagano da obilazi hangare, dok mu je napola popušena cigareta visila iz ugla usta. Zastajkivao je kod svakog punog hangara, znalački procenjujući njegov sadržaj.

Za hangar 26 ispoljio je naročito zanimanje. U jedan mah, čak, zaviri preko niske prepreke i povika: "Vlasteline?"

Taj prvi poziv bio je veoma učtiv, ali posle pauze od nekoliko minuta morao je da ga ponovi, nešto odlučnije i manje učtivo.

Vlastelin koji se napokon pojavi nije baš izgledao bogzna kako. Kao prvo, na sebi nije imao odelo za jedrenje. Drugo, bio je neobrijan, a kapicu odbojnog izgleda nosio je na krajnje nemoderan način, navučenu preko ušiju. Izgledalo je kao da mu prekriva pola lica.

Konačno, držanje mu je odavalo neobično sumnjičavu i previše opreznu osobu.

"Ja sam Markis Dženro", predstavi se Dženro. "Je li ovo vaša letelica, gospodine?"

"Jeste." Reči je izgovorao lagano i s napetošću u glasu.

Dženro, međutim, ne obrati pažnju na to. On povuče glavu unazad i pažljivo stade da razgleda oblik jahte. Zatim ukloni ono što je ostalo od cigarete da mu visi među usnama i hitnu opušak visoko u vazduh. Još nije ni dostigao najvišu tačku luka kada se posle kratkotrajnog bleska izgubi.

"Da li biste mi dozvolili da uđem?" upita Dženro. Onaj drugi malo oklevaše, ali se ipak povuče unutra i Dženro uđe.

"Kakav motor pokreće ovu letelicu, gospodine?" upita Dženro.

"Zašto pitate?"

Dženro je bio visok, tamne kože i očiju, kovrdžave, kratko podšišane kose. Bio je viši od onog drugog za pola glave, a kada bi se osmehnuo videli su mu se beli, pravilno raspoređeni zubi. "Da budem iskren, spremam se da kupim novi brod", odgovori on.

"Hoćete da kažete da ste zainteresovani baš za ovaj?"

"Ne znam. Možda bi mi nešto ovakvo odgovaralo, razume se ako cena nije previsoka. Ali bez obzira na to, voleo bih da pogledam kontrole i motore."

Vlastelin ostade da stoji bež reči.

Dženeroov glas postade nešto hladniji. "Razume se, samo ako vama to odgovara." Potom se okrenu da pođe.

"Možda bih i mogao da ga prodam", konačno odgovori Vlastelin i stade da pretura po džepovima. "Evo dozvole!"

Dženro prelete jednim brzim, iskusnim pogledom preko obe strane. Zatim je vrati nazad. "Vi ste Dimon?"

Vlastelin potvrdno klimnu. "Uđite ako želite."

Dženro baci pogled na veliki hronometar u luci, na osvetljene kazaljke koje su iskričavo svetlucale čak i pri dnevnom osvetljenju, pokazujući da je otpočeo drugi čas po zalasku sunca.

"Hvala. Zar nećete vi prvi?"

Vlastelin ponovo stade da pretura po džepovima, te izvadi svežanj ključeva. "Posle vas, gospodine."

Dženro prihvati svežanj i stade da pogleda ključeve, tražeći mali

šifrirani znak 'brodske marke'. Ovaj drugi nije ni pokušao da mu pomogne.

"Pretpostavljam da je ovaj?" upita on konačno.

Zatim se uputi kratkom rampom po balkonu vazdušne komore, te poče pažljivo da razgleda jedva primetan spoj s desne strane otvora. "Ne vidim... Oh, evo ga", promrmlja on i pređe na drugu stranu otvora.

Lagano, bešumno, vrata se otvorište i Dženro stupi u pomrčinu. Crveno svetlo vazdušne komore automatski se upali kada se vrata za njima zatvoriše. Potom se otvoriše unutrašnja vrata i čim su ušli unutra, sav brod obasja bela svetlost.

Mirlin Terens nije imao drugog izbora. Već odavno se nije sećao vremena kada je za njega postojalo nešto kao 'mogućnost izbora'. Već je tri duga, grozna sata sedeo pored Dimonovog broda, čekajući, nesposoban da bilo šta učini. Izlaz je video samo u hapšenju.

A onda se pojavio ovaj momak, kome za oko beše zapeo brod. Bila je prava ludost imati bilo kakve veze s njim. U tako skućenom prostoru neće dugo moći da se izdaje za Vlastelina. Ali isto tako, nije ni mogao da ostane gde jeste.

U brodu je možda bar bilo hrane. Čudno da mu to ranije nije palo na pamet.

Bilo je.

"Vreme je za večeru", reče Terens. "Da li biste nešto pojeli?"

Onaj drugi jedva da i baci pogled preko ramena. "Možda, kasnije. Hvala."

Terens ga nije požurivao. Pustio ga je da se mota po brodu, dok se on sa zahvalnošću bacio na meso iz lonca i voće umotano u celulozu. Žedno je pio. Naspram kuhinje, s druge strane hodnika, nalazio se tuš i on se zaključa i dobro iskupa. Predstavljalo je pravo zadovoljstvo bar nakratko skinuti tesnu kapicu. Čak je pronašao i plitki orman sa nešto odeće.

Već je mnogo bolje vladao sobom kada se Dženro vratio.

"Da li biste imali nešto protiv da isprobam brod?" zamoli ga on.

"Ne, ne bih. Umete li da upravljate ovim modelom?" upita Terens krajnje nehajno.

"Mislim da umem", odvrati ovaj drugi, ovlaš se osmehnuvši. "Laskam

sebi da umem da upravljam svim standardnim modelima. Već sam bio tako slobodan da pozovem kontrolni toranj, tako da nas čeka jedan slobodan otvor za uzletanje. Evo moje jedriličarske dozvole ako želite da je proverite pre no što poletimo."

Terens je samo ovlaš pogleda na isti način kao što je i Dženro pogledao njegovu. "Prepuštam vam kontrole", reče on.

Brod izrula iz hangara poput kakvog vazdušnog kita, krećući se sporo, dok je njegov dijamagnetski trup bio uzdignut iznad glatke gline polja svega tri inča.

Terens je s interesovanjem posmatrao kako Dženro krajnje precizno upravlja kontrolama. Pod njegovim dodirima brod se ponašao kao neka živa stvar. Mala kopija polja koja se nalazila na viziekranu pomerala se i menjala sa svakim tananim dodirima kontakata.

Brod se sada zaustavi, zakovan za ivicu otvora za poletanje. Dijamagnetsko polje stade postepeno da se pojačava ka pramcu broda koji, sa svoje strane, poče da se uspravlja. Terens, srećom, nije bio svestan da se pilotka kabina okreće na svojim univerzalnim kardanima, kako bi ostala u ravnoteži uprkos promenljivoj gravitaciji. Zadnji obod broda, konačno, veličanstveno leže u odgovarajuće žlebove otvora. Stajao je sada uspravno, upravljen ka nebu.

Poklopac od duralita na otvoru za uzletanje skliznu u svoj prorez, otkrivši neutralizovani oluk dubok stotinu stopa, koji je primao prve potiske energije hiperatomskih motora.

Dženro je neprestano izmenjivao šifrirane poruke sa kontrolnim tornjem. "Deset sekundi do poletanja", reče on najzad.

Crvena nit koja se podizala u jednoj kvarcnoj cevi označavala je sekunde koje su prolazile. Uspostavljen je kontakt i prvi nalet energije suknu nadole.

Terens postade teži, osetivši kako sve više prijanja za sedište. Odjednom poče da ga hvata panika.

"Kako se ponaša?" promrmlja on.

Dežnrou kao da uopšte nije smetalo ubrzavanje. Glas mu je bio gotovo prirodan kada je odgovorio: "Prilično dobro." Terens se zavalio u sedište, pokušavši da se opušta sa popuštanjem pritiska, te posmatrajući kako zvezde na viziekranu postaju svetle i jasne dok je između njih i njega atmosfera postepeno nestajala. Kirt koji mu je

prianjao za kožu bio je hladan i vlažan.

Sada su bili u svemiru. Dženro je vodio brod kroz sve faze. Terens, dakako, nijednog časa nije znao u kojoj se fazi brod nalazi, ali je video zvezde kako postojano prelaze preko vizekрана dok su jedriličarevi dugački, vitki prsti poigravali po kontrolama kao da su u pitanju bile dirke kakvog muzičkog instrumenta. Konačno je neka krupna naranžasta kugla ispunila jasnu površinu vizekрана.

"Nije loše", reče Dženro. "Održavate brod u dobrom stanju, Dimone. Mali je, ali ima svojih prednosti."

"Pretpostavljam da biste želeli da mu ispitajte brzinu i mogućnost skokova", odvrati Terens oprezno. "Samo napred, ako hoćete. Nemam ništa protiv."

"Dobro", klimnu Dženro. "Šta predlažete, kuda da se odvezemo? Šta mislite o..." Oklevao je trenutak, zatim nastavio. "Zašto ne bismo pošli na Sark?"

Terens poče malo brže da diše. To je i očekivao. Bio je u takvom stanju da je gotovo već počeo da veruje kako živi u nekom magičnom svetu. Kako su samo događaji uslovljavali njegove poteze, čak i bez njegovog pristanka! Malo je trebalo pa da postane ubeđen da po sredi nisu nikakvi događaji, već ustrojstvo koje podstiče njegove postupke. Detinjstvo je proveo u sredini koja je slepo verovala da Vlastelini potiču od domorodaca, a takve stvari se teško zaboravljaju. Na Sarku se nalazi Rik, kome se sećanje sve više vraćalo. Igra još nije bila gotova.

"A što da ne, Dženro?" složi se on s puno žara.

"Znači, Sark", zaključio Dženro.

Kako se brzina povećavala tako se kugla Florine sve više krivila i konačno nestala sa vizekрана, koji se ponovo osu zvezdama.

"Koje ste najbolje vreme postigli putujući između Sarka i Florine?" upita Dženro.

"Nisam oborio nijedan rekord", odvrati Terens. "Otprilike, prosek."

"Onda pretpostavljam da ste tu razdaljinu prevaljivali za manje od šest časova?"

"Da, povremeno."

"Imate li šta protiv da pokušam da stignem za manje od pet?"

"Nemam", reče Terens.

Prošlo je dosta vremena pre no što su stigli do tačke dovoljno udaljene od mesta gde je zvezdana masa izazivala izobličenje samog ustrojstva svemira, da bi skok bio moguć.

Za Terensa je predstavljalo pravo mučenje da ostane budan. Ovo je bila treća noć kako gotovo da uopšte nije spavao, a napetost tih dana samo je još uvećala taj nedostatak.

Dženro ga pogleda postrance. "Zašto ne pođete na spavanje?"

Teres primora sebe da mu mišići lica poprime živahan izraz i odgovori: "Nije to ništa. Baš ništa."

On zevnu i osmehnu se u znak izvinjenja. Jedriličar se vrati svojim instrumentima, a Terens još jednom preokrenu očima.

Sedišta u svemirskim jahtama su veoma udobna, jer je to neophodno. Moraju biti takva da bi zaštitila osobu pri ubrzanju. Čak i čovek koji nije naročito umoran može lako i slatko zaspati u njima. Terens, koji je u tom trenutku mogao zaspati na krhotinama stakla, uopšte nije osetio kada je usnuo.

Spavao je četiri časa; san mu je bio veoma dubok i bez snova, što mu se nikada pre nije dogodilo. Nije se meškoltio; jedini znak da je živ predstavljalo je njegovo uravnoteženo disanje koje se nije poremetilo ni kada mu je kapica spala s glave.

Terens se budio lagano. Nekoliko dugih minuta uopšte nije imao pojma gde se nalazi. Mislio je da je opet u kolibi varošanina. A onda su događaji lagano počeli da mu se vraćaju u sećanje. Konačno je bio u stanju da se osmehne Dženrou, koji je i dalje bio za kontrolama, i da kaže: "Izgleda da sam zaspao."

"Izgleda. Eno Sarka." Dženro pokaza glavom prema velikom belom polumesecu na viziekranu.

"Kada ćemo se spustiti?"

"Za otprilike jedan sat."

Terens se već bio dovoljno razbudio da je mogao da oseti tananu promenu u ponašanju svog saputnika. Doživeo je hladni šok kada je razabrao da je čelično sivi predmet koji je Dženro držao u šaci lepo oblikovano burence iglastog pištolja.

"Svemira mu, šta..." počeo Terens, podižući se sa sedišta.

"Sedi", naloži mu polagano Džnero. U drugoj šaci držao je kapicu.

Terens podiže šaku do glave i prsti mu se zamrsiše u kosi boje peska.

"Da", reče Dženro, "očigledno je. Ti si domorodac."

Terens je ćutke zurio preda se.

"Znao sam da si domorodac", nastavi Dženro, "znatno pre no što sam se ukrcao na brod jadnog Dimona."

Terensu su usta bila strašno suva, a oči su ga pekle. Posmatrao je sićušnu, smrtonosnu cev pištolja i čekao iznenadni, mukli blesak. Stigao je čak dovde, čak dovde, i na kraju ipak izgubio igru.

Izgledalo je da se Dženrou uopšte ne žuri. Čvrsto je držao pištolj, a reči je izgovarao jednolično i sporo.

"Tvoja najveća greška, varošanine, bile je u tome što si smatrao da možeš doveka da vučeš za nos organizovane snage policije. Ali u tom slučaju, bilo bi za tebe bolje da nisi upravo jadnog Dimona izabrao za svoju žrtvu."

"Nisam ga ja izabrao", zakrešta Terens.

"Nazovi to onda srećom. Alstar Dimon je pre nekih dvanaestak časova bio u Gradskom parku gde je čekao svoju ženu. Nikakav drugi razlog, do puke sentimentalnosti, nije postojao za to da se nađu baš na tom mestu. Upravo su se tamo sreli i prvi put, tako da su tu tradiciju nastavljali na dan svake godišnjice susreta. Nema ničeg naročito originalnog u tome među mladim supružnicima, ali njima je to bilo izuzetno važno. Razume se da Dimonu nije palo na pamet da bi na tom samotnom mestu mogao postati lak plen nekom ubici. Kome bi to palo na pamet u Gornjem Gradu?"

Da su događaji tekli uobičajenim tokom ubica možda ne bi danima bio otkriven. Međutim, Dimonova žena se našla na mestu zločina nepunih pola sata posle počinjenog ubistva. Zaprepastila ju je činjenica da njen muž nije bio tamo. Nije pripadao onoj vrsti ljudi, kako nam je objasnila, koji bi besno odjurili zbog toga što je ona nešto malo zakasnila. On je to manje-više od nje i očekivao. Palo joj je na pamet da je muž možda čeka u njihovoj pećini.

Dimon ju je, razume se, čekao ispred njihove pećine. Ona je bila najbliža mestu napada i u nju je bio odvučen. Njegova žena je ušla u pećinu i pronašla... pa, znaš već šta je pronašla. Uspela je nekako da obavesti Patrolnu jedinicu preko našeg Odelbeza, mada je ono što je govorila bilo gotovo nerazumljivo, pošto je bila pod šokom i krajnje histerična.

Kako si se osećao, varošanine, kada si iz čista mira ubio čoveka, a

potom ga ostavio da ga pronađe vlastita žena na mestu za koje su ih oboje vezivale najdraže uspomene?" Terens se gušio. Jedva je uspeo da prevale preko usana dok je sav kipteo od besa i osujećenosti: "Vi, Sarkiti, ubili ste milione Florinijanaca. Žena. Dece. Obogatili ste se zahvaljujući nama. Ova jahta..." To je bilo sve što je uspeo da izgovori.

"Dimon nije bio odogovorani za takvo stanje stvari, koje je zatekao kada se rodio", odvrati Dženro. "Da si rođen kao Sarkit, šta bi ti preduzeo? Odrekao se svojih poseda ukoliko bi ih imao, i otišao da radiš u poljima kirta?"

"Pucaj onda", povika Terens previjajući se. "Šta čekaš?"

"Nema žurbe. Imam dovoljno vremena da završim svoju priču. Nismo bili sigurni ni u identitet leša ni u identitet ubice; ali razumno je bilo pretpostaviti da je reč o Dimonu i tebi. Nije nam bilo teško da na osnovu pepela patroldžijske uniforme pronađene pored leša zaključimo da si se preobukao u Sarkita. Zatim, bilo je razumno pretpostaviti da ćeš probati da se dokopaš Dimonove jahte. Nemoj misliti da smo odveć glupi, varošanine.

Situacija je i dalje bila prilično složena. Bio si očajan. Bilo je dovoljno ući ti samo u trag. Bio si naoružan i vrlo verovatno bi izvršio samoubistvo kada bi se našao u klopci. A oni nisu želeli da počiniš samoubistvo. Želeli su da stigneš na Sark i to u jednom komadu.

Za mene je to bio posebno delikatan zadatak, a i trebalo je ubediti Odelbez da sve mogu izvesti sam, da sam u stanju da te odvedem na Sark bez buke i poteškoća. Moraš priznati da upravo to i radim.

Da ti pravo kažem, u početku sam se pitao da li si ti taj koga treba tražiti. Bio si odeven u svakodnevno poslovno odelo i to u luci za jahte. To je predstavljalo krajnje loš ukus. Mislio sam da nikome ne bi palo na pamet da izigrava jedriličara bez propisnog odela. Pomislio sam da te možda nisu namerno poslali kao mamac; da pokušavaš da te uhapse, dok čovek koga želimo ne pobegne u drugom pravcu. Oklevao sam, pa sam te ispitivao na druge načine. Petljao sam brodskim ključem na pogrešnom mestu. Nijedan brod ikada stvoren ne otvara se s desne strane vazdušne komore. Otvara se, uvek, bez izuzetka, s leve strane. Nimalo se nisi začudio zbog te moje pogreške. Nimalo. Zatim sam te upitao da li si ikada prešao put između Sarka i Florine za manje od šest časova. Odgovorio si -

povremeno. To je bilo nečuveno. Rekordno postignuto vreme je nešto više od devet časova.

Zaključio sam da nikako ne možeš biti mamac. Suviše toga nisi znao. Mora da za te stvari nikada nisi ni čuo, te si stoga verovatno i bio čovek koga tražimo. Trebalo je samo sačekati da zaspiš (a na licu ti se videlo da ti je očajnički potreban san), razoružati te i uzeti na nišan odgovarajućim oružjem. Kapicu sam ti skinuo više iz znatiželje nego zbog bilo čega drugog. Želeo sam da vidim kako izgleda sarkitsko odelo kada iz njega viri crvenokosa glava."

Terens nije ispuštao pištolj iz vida. Možda je Dženro primetio kako mu se vilice pomeraju. A možda je samo pogodio o čemu Terens razmišlja.

"Razume se", dodade on, "ne smemo te ubiti, čak i ako skočiš na mene. Ne mogu te ubiti ni u samoodbrani. Ali nemoj misliti da si zbog toga u prednosti. Samo se pomeri i razneću ti nogu."

Terensa napusti volja za tučom. On nasloni čelo o dlanove i ostade ukočeno da sedi.

"Znaš li zašto ti sve ovo pričam?" upita ga Dženro saosećajnim glasom.

Terens ništa ne odgovori.

"Pre svega", poče Dženro, uživam da te gledam kako patiš. Ne volim ubice, a naročito ne volim domoroce koji ubijaju Sarkite. Naređeno mi je da te isporučim živog, ali u mojim naređenjima ne stoji da ti moram put učiniti prijatnim. Drugo, neophodno je da shvatiš situaciju u kojoj se nalaziš, jer pošto se spustimo na Sark, od tebe zavisi šta ćeš preduzeti."

Terens podiže pogled. "Molim?"

"Odelbez zna da dolaziš. Florinijansko oblasno odeljenje poslalo je poruku čim je ova letelica napustila atmosferu Florine. U to se možeš kladiti. Ali kao što rekoh, morao sam uveriti Odelbez da sam u stanju da sam ovo izvedem, a činjenica da sam stvarno uspeo sve menja."

"Ne razumem vas", zavapi očajno Terens.

Dženro mu spokojno objasni: "Rekoh da oni žele da stigneš na Sark, da te oni žele u jednom komadu. Ali pod tim oni ne mislim na Odelbez, već na Trantor!"

14. OTPADNIK

Selim Junc nije bio hladnokrvna osoba. Protekla godina razočaranja nimalo nije popravila tu njegovu osobinu. Nije bio u stanju da se usredsredi na pijuckanje vina kada mu je u glavi vrilo kao u košnici. Ukratko, on nije bio Ladigan Abel.

Kada je Junc prekinuo da ljutito viče kako Sarku ni po koju cenu ne treba dozvoliti da kidnapuje i pritvori jednog člana MSIB-a, bez obzira na to u kom se stanju nalazila špijunska mreža Trantora, Abel je samo izjavio: "Mislim, doktore, da će biti bolje da noć provedete ovde."

"Imam preča posla", odvrati Junc ledeno.

"Ne sumnjam u to, čoveče", nastavi Abel, "ne sumnjam. Ali ako su počeli da ubijaju moje ljude, to znači da je Sark stvarno krenuo u akciju. Postoji velika verovatnoća da vam se nešto dogodi tokom ove noći. Pričekajmo stoga da ona prođe, pa da vidimo šta nosi novi dan."

Juncovi protesti zbog nepreduzimanja nikakve konkretne akcije nisu urodili plodom. Abel, koji ni u jednom trenutku nije odbacio svoje trezveno, gotovo nezainteresovano ponašanje, odjednom je postao neumoljiv. Junc je bio ispraćen do sobe na veoma ljubazan, ali istovremeno i odlučan način.

Kada se našao u krevetu zagledao se u slabo osvetljenu tavanicu sa freskom (jednom prilično vešto urađenom kopijom Lenhandenove 'Bitke za arkturijanske mesece'), svestan da neće moći da zaspi. Zatim je osetio slabi miris gasa, somnina, i utonuo u san pre no što ga je drugi put udahnuo. Pet minuta kasnije, pošto je veštačkim strujanjem vazduha iz te sobe uklonjen anestetik, Junc je već bio udahnuo dovoljnu količinu koja će mu omogućiti osam sati zdravog sna.

Probudio se u hladno praskozorje i odmah počeo da trepće na Abela.

"Koliko je sati?" upita on.

"Šest."

"Svemira mu!" On se osvrnu oko sebe i proturi ispod čaršava svoje

koščate noge. "Rano ustajete."

"Nisam spavao."

"Molim?"

"Nemojte misliti da mi san ne nedostaje. Ne reagujem na antisomnin, kao nekada dok sam bio mlađi."

"Izvinite me na trenutak", promrmlja Junc.

Ovog jutra njegovo jutarnje oblačenje nije ni toliko potrajalo. Vratio se u sobu nameštajući kaiš preko tunike i podešavajući magnetski šav.

"Pa?" upita on. "Sigurno niste probdeli čitavu noć i bez razloga me probudili u šest."

"U pravu ste. Upravu ste." Abel sede na krevet iz koga je Junc ustao i zabaci glavu unazad smejući se. Smeh mu je bio dosta kreštav i prigušen. Videli su mu se snažni zubi od žućkaste plastike, koji su odudarali od njegovih povučениh desni.

"Izvinite me, Junce", reče on. "Nisam baš pri sebi. Ovo omamljujuće bdenje ne utiče baš dobro na moj um. Čini mi se da ću predložiti Trantoru da umesto mene pošalju nekog mlađeg."

Junc poče, pomalo zajedljivo, ali očigledno pun nade. "Saznali ste da ipak nisu pronašli istraživača?"

"Ne, pronašli su ga. Žao mi je, ali uspeali su. Bojim se da moje zadovoljstvo potiče od činjenice što su naše mreže nedirnute."

Junc oseti želju da mu kaže: do đavola i tvoje mreže, ali se suzdrža.

"Bez sumnje su znali da je Korov jedan od naših agenata", objasni Abel. "Možda znaju i za ostale na Florini. Ali to su sve sitne ribe. Sarkiti to znaju i nikada nisu ništa preduzimali sem što su ih držali na oku."

"Jednog su ubili", istaknu Junc.

"Nisu", uzvрати Abel. "To je učinio jedan od prijatelja istraživača svemira prerušen kao patrolđija; on je upotrebio blaster."

Junc se zagleda u njega. "Ne razumem."

"To je prilično složena priča. Hoćete da mi se pridružite za doručkom? Hrana mi je krajnje neophodna."

Dok su pili kafu Abel mu ispriča šta se sve dogodilo u poslednjih trideset šest časova.

Junc je bio zapanjen. Odložio je još napola punu šolju sa kafom, i

više je nije dodirnuo. "Pošto su se već ukrkali baš na taj brod kao slepi putnici, može se desiti da ih još nisu otkrili. Ako pošaljete čoveka da sačeka taj brod kada se spusti..."

"Ma hajdete. Znae da je to nemoguće. Svaki moderan brod nepogrešivo otkriva prisustvo sićušne telesne toplote."

"To nije nemoguće prevideti. Možda su uređaji nepogrešivi, ali ljudi nisu."

"Uzalud se nadate. Pogledajte ovo. U isto vreme kada se brod sa istraživačem svemira približavao Sarku, dobili smo dosta pouzdane izveštaje o tome da se Vlastelin od Fifa nalazi na sastanku sa ostalim velikim vlastelinima. Ti međukontinentalni sastanci održavaju se ređe no što su raspoređene zvezde u Galaksiji. Slučajnost?"

"Održavaju međunarodni sastanak zbog jednog istraživača svemira?"

"Da, on je već i sam po sebi dosta važan. Ali još važnijim smo ga mi sami napravili. MSIB već gotovo godinu dana traga za njim sa zavidnom upornošću."

"Ne MSIB", bio je uporan Junc. "Ja. Delao sam gotovo neslužbeno."

"Vlastelini to ne znaju, niti bi vam poverovali da im to kažete. A i Trantor je pokazao da je zainteresovan za tu stvar."

"Na moj zahtev."

"Ni to ne znaju, a ne bi ni poverovali."

Junc ustade, i njegova se stolica automatski odmaknu od stola. Čvrsto stegnuvši šake na leđima, on stade da korača gore-dole po tepihu. Gore-dole. Povremeno bi uputio Abelu po koji oštar pogled. Abel se, ne iskazujući nikakva osećanja, prihvati druge šolje kafe.

"Otkud sve to znate?" upita Junc.

"Šta to - sve?"

"Sve. Kako i kada se istraživač ukrcao kao slepi putnik. Kako i na koji način je varošanin uspevao da izbegne hapšenje. Da li vam je cilj da me zavarate?"

"Dragi moj doktore Junc!"

"Priznali ste da su vaši ljudi tragali za istraživačem nezavisno od mene. Pobrinuli ste se sinoć da me uklonite s puta, ništa ne prepuštajući slučaju." Junc se iznenada seti mirisa somnina.

"Svu noć sam, doktore, bio u stalnoj vezi sa svojim agentima. Ono što sam učinio i ono što sam saznao spada u, da tako kažemo,

poverljiv materijal. Morali smo vas skloniti s puta i smestiti na neko bezbedno mesto. Sve ovo što sam vam upravo ispričao saznao sam sinoć od svojih agenata."

"Da bi se saznalo ono što ste vi saznali potrebno je imati špijune u samoj vladi."

"Razume se."

Junc se okomi na ambasadora. "Ma hajdete!"

"Zar vas to čudi? Sar je poslovično poznat po stabilnoj vladi i odanosti svojih ljudi. Razlog što je to tako krajnje je jednostavan, budući da je i najsiromašniji Sarkit aristokrata u poređenju sa Florinjancima i može sebe smatrati, iako prividno, članom vladajuće klase.

Međutim, treba imati na umu da Sark nije svet milijardera, kako to uglavnom misli čitava Galaksija. Tokom svog jednogodišnjeg boravka ovde mora da ste se u to itekako uverili. Životni standard osamdeset procenata stanovništva isti je kao i na ostalim svetovima, i ne mnogo viši od onog na samoj Florini. Uvek će postojati određen broj Sarkita koji će usled svoje nezasitosti, biti dovoljno kivni na onaj manji deo stanovništva koji se davi u luksuzu, i dopuštati mi da ih unajmim.

Velika slabost sarkitske vlade ogleda se u tome što već vekovima povezuje pobunu samo sa Florinom. Zaboravili su da motre na same sebe."

"Ako pretpostavimo", primeti Junc, "da postoje ti mali Sarkiti, to još ne znači da vam oni mogu biti od velike koristi."

"Pojedinačno, ne. Objedinjeni, oni predstavljaju korisno oruđe u rukama naših najvažnijih ljudi. Ima čak i pripadnika stvarne vladajuće klase na kojima su događaji od protekla dva veka ostavili dubokog traga. Ubeđeni su da će Trantor na kraju vladati čitavom Galaksijom i čini mi se da su, što se toga tiče, savršeno u pravu. Čak im se čini da bi se to moglo dogoditi još za njihova života, te žele unapred da se priklone pobedničkoj strani."

Junc napravi grimasu. "Kada vi govorite o međuzvezdanoj politici, onda mi to sve zvuči kao neka prljava igra."

"I jeste, ali time što se ne slažete s onim što je prljavo vi prljavštinu nećete i ukloniti. A nije ni sve tako prljavo. Uzmite, na primet, idealiste. Onu nekolicinu u vladi Sarka koji ne služe Trantoru zbog

novca ili obećanja, već samo stoga što iskreno veruju da je za čovečanstvo najbolje ako bude ujedinjeno pod jedinstvenom galaktičkom vladom, smatrajući da je jedino Trantor u stanju da to i ostvari. Imam jednog takvog čoveka, to je moj najbolji čovek, u Odeljenju za bezbednost Sarka, i upravo nam sada on dovodi varošanina."

"Ali rekli ste da je uhvaćen!" uzviknu Junc.

"Da, uhvatio ga je Odelbez. Ali Odelbez - to je moj čovek, čovek koji radi za mene." Abel se na trenutak namršti i postade zlovoljan.

"Posle ovoga će nam biti mnogo manje koristan. Kada dopusti da mu varošanin umakne, sleduje mu u najboljem slučaju premeštaj na manje odgovornu dužnost, ili zatvor, u nejjorem slučaju. Oh, pa šta se tu može!"

"Šta sada nameravate da preduzmete?"

"Ne znam tačno. Najpre se moramo dokopati našeg varošanina. Posle spuštanja u svemirsku luku svašta se može dogoditi..." Abel sleže ramenima, a njegova se stara, žućkasta koža poput pergamenta zategnu preko jagodičnih kostiju. "Vlastelini će takođe čekati varošanina", dodade on odmah. "Oni veruju da su ga se već dočepali, ali dok se on ne nađe kod nas ili kod njih, ništa se ne može dogoditi."

Ali ta je tvrdnja, ipak, bila pogrešna.

Strogo uzevši, sve strane ambasade u čitavoj Galaksiji zadržale su eksteritorijalna prava nad neposrednom okolinom mesta na kome su bile smeštene. U stvari, to nije predstavljalo ništa više do goruću želju, osim u slučajevima u kojima je snaga matične planete ulivala poštovanje. U stvari, to je značilo da je jedino Trantor bio u stanju da sačuva nezavisnost svojih predstavnika.

Zemljište trantorske ambasade zauzimalo je gotovo jednu kvadratnu milju, na kojoj su boravili i patrolirali naoružani ljudi u trantorskim uniformama i sa jasnim oznakama činova. Samo pozvanim Sarkitima bio je dozvoljen ulaz, i to samo ako nisu bili naoružani. Nema sumnje da bi prisutni Trantorci, uz sve oružje koje su posedovali, uspeli da napadu makar samo jednog sarkitskog puka odolevaju tek dva-tri sata; međutim, iza te malobrojne skupine stajala je organizovana moć miliona svetova spremnih na odmazdu.

Tako je ambasada ostajala nedirnutu.

Čak je imala mogućnost da održava izravnu vezu sa Trantorom, jer nije morala da se služi sarkitskim lukama za ulaske i iskrcavanje. Iz otvora u kome je bio smešten trantorski matični brod, lebdeći neposredno izvan granice od sto milja koja je označavala među između 'planetarnog prostora' i 'slobodnog prostora', mali žiro-brodovi, opremljeni propelerima za putovanje unutar atmosfere koji su trošili vrlo malo energije, bili su uvek u stanju da se pojave i spuste (delimično ploveći, a delimično vučeni) u malu luku koja se nalazila na tlu ambasade.

Međutim, žiro-brod koji se sada pojavio iznad luke ambasade nije dolazio ni po redu vožnje, a nije bio ni trantorski. Neznatne snage ambasade hitro su stupile u akciju. Igličasti top smesta podiže svoju cev u vazduh, a ekrani za nišanje se osvetliše.

Radio-poruke hitale su tamo-amo. Tvrdoglave reči naterivale su pulseve da poskakuju, dok su ih one uzrujane ponovo spuštale.

Poručnik Kamrum spusti pogled sa uređaja, osvrnu se i reče: "Ne razumem. Tvrdi da će ga neko, ako mu ne dozvolimo da se spusti, za dva minuta oboriti. Traži utočište."

Kapetan Elijut je upravo ušao. "Baš tako!" uzviknu on. "A onda će Sark tvrditi kako im se uplićemo u politiku; a ako, pak, Trantor odluči da se ne meša, vama i meni je odzvonilo. Ko je to?"

"Neće da kaže", odvrati poručnik dosta ozlojeđeno. "Kaže da mora da razgovara sa ambasadorom. Kažite mi šta da uradim, kapetane?"

Prijemnik kratkih talasa zakrča i jedan napola histeričan glas zapišta: "Ima li tu koga? Spuštam se i gotovo. Ozbiljno! Kažem vam da više ne mogu da čekam!" Završio je poruku gotovo vrištavim glasom.

"Svemira mu, poznajem taj glas!" uzviknu kapetan. "Dozvolite mu da se spusti! Na moju odgovornost."

Naređenje je smesta bilo izdato. Žiro-brod stade vertikalno da se obrušava, brže nego što je trebalo; bila je to posledica neiskusne i uspaničene ruke koja je upravljala kontrolama. Igličasti top ostade nepomičan i nem.

Kapetan žurno uspostavi izravnu vezu sa Abelom i čitava ambasada se istog časa nađe u stanju potpune pripravnosti. Sarkitski brod koji se pojavio nekih deset minuta po spuštanju onog prvog, čitava dva sada predstavljao je lebdeću pratnju, a onda se udaljio.

Seli su da večeraju, Abel, Junc i pridošlica. Sa zadivljujućim samopouzdanjem Abel je izigravao nezainteresovanog domaćina. Četiri sata se uzdržavao da upita zašto je jedan veliki vlastelin zatražio utočište.

Junc je bio daleko manje strpljiv i posle nekog vremena prosikta na Abela: "Svemira mu! Šta ćete s njim?"

Abel mu uzvрати, smešeći se: "Ništa. Bar dok ne saznam da li sam dobio varošanina ili ne. Najpre volim da vidim kakvim kartama raspolažem, pa tek onda da bacam čipove na sto. A pošto je on došao kod mene, njega će ovo čekanje više da uzdrma nego nas."

Bio je u pravu. Vlastelin se dva puta upuštao u brze monologe, ali ga je Abel dva puta prekidao: "Dragi moj vlasteline! Neprijatno je voditi ozbiljne razgovore na prazan stomak." Pri tom se blago nasmešio i naručio večeru.

Dok je pio vino, Vlastelin je ponovo pokušao. "Sigurno vas zanima zašto sam napustio Stinov komitet?" upita on.

"Ne mogu da se setim nijednog razloga", priznade Abel, "zašto bi Vlastelin od Stina ikada morao da beži pred sarkitskim brodovima."

Stin ih je pažljivo posmatrao. Njegova krhka prilika i mršavo blede lice bili su usled preračunavanja krajnje napeti. Dugačka kosa bila mu je pažljivo skupljena u uvojke, zakačene sićušnim klipsovima koji su se sudarali uvek kada bi pokrenuo glavu i proizvodili škripave zvuke, kao da su želeli da ukažu na to koliko on malo drži do sadašnje sarkitske mode koja je propisivala da se kosa pokupi samo jednim klipsom.

Abel, kome nije promaklo jedva primetno stiskanje Juncovih usana i hitar pokret rukom kojom je istraživač svemira pogladio vlastitu kratku, vunastu kosu, pomisli kako bi tek Junc reagovao da se Stin pojavio u tipičnijem izdanju, sa narumenjenim obrazima i bakarnim noktima.

"Danas je održan međukontinentalni sastanak", izjavi Stin.

"Stvarno?" upita Abel.

Abel spremno sasluša priču o tome kako je protekao sastanak, nijednom ne klimnuvši u znak odobravanja.

"I tako su nam preostala samo dvadeset četiri časa", zaključio Stin ozlojeđeno. "Sada je to već šesnaest. Stvarno!"

"A vi ste Iks", povika Junc, koji je postajao sve nemirniji za vreme priče. "Vi ste Iks! Došli ste ovamo pošto vas je uhvatio. E, pa lepo. Abele, evo našeg dokaza za identitet istraživača svemira. Možemo ga upotrebiti kako bismo tog čoveka netarali da se preda."

Stinov slabašni glas jedva je uspeo da nadjača Juncov snažan bariton.

"Ma, nemojte. Stvarno, nemojte. Vi ste ljudi. Prestanite! Dozvolite da nešto kažem... Vaša ekselencijo, ne mogu da se setim imena ovog čoveka!"

"Dr Selim Junc, Vlasteline."

"E pa, da znate, dr Selime Junce, nikada u životu nisam video tog idiota ili istraživača svemira ili šta god da je. Stvarno! Nikada do sada nisam čuo takvu glupost. Nisam ja nikakav Iks. Stvarno! Bio bih vam zahvalan ako ne biste upotrebljavali taj izraz. Zamislite samo da neko poveruje u tu Fifovu glupu melodramu! Stvarno!"

Junc, međutim nije lako odustajao od svog stanovišta. "Ali zašto ste onda pobjegli?"

"Sarka mu, pa zar bar to nije očigledno? Oh, mogao bih se zagrcnuti. Stvarno! Pa zar vam nije jasno šta Fif smera?"

Abel se umeša tihim glasom. "Objasnite nam, Vlasteline, nećemo vas više prekidati."

"Oh, bar se vama zahvaljujem!" I on nastavi sa izrazom povređenog dostojanstva na licu. "Ostali baš nemaju visoko mišljenje o meni, budući da ne shvatam zašto bih morao da se gnjavim dokumentima, statistikama i svim tim dosadnim pojedinostima. Ali molim vas, čemu onda služi Civilna služba, voleo bih da znam? Ako veliki vlastelin ne može da bude veliki vlastelin?"

Ali to još, zaista, ne znači da sam naivčina, samo zato što volim udobnost. Stvarno! Možda su ostali slepi, ali meni je jasno da Fifu uopšte nije stalo do istraživača svemira. Ja čak mislim da on ni ne postoji. Fifu je još pre godinu dana pala na um ta ideja i on njome od tada manipuliše.

Ponaša se prema nama kao prema budalama i idiotima. Stvarno! A ostali to i jesu. Odvratne budale! Sam je organizovao tu preispoljnu glupost o idiotima i istraživanju svemira. Ne bi me čudilo da se na kraju pokaže kako je domorodac za koga pričaju da ubija na desetine patroladžija jedan od Fifovih špijuna sa crvenom perikom. A

ako je već stvarno domorodac, onda pretpostavljam da ga je Fif unajmio.

To baš i liči na njega. Stvarno! Upotrebio bi domoroce protiv svojih sunarodnika. Toliko je podao.

U svakom slučaju, očigledno je da on koristi celu ovu situaciju kako bi uništio nas ostale i proglasio se diktatorom Sarka. Zar vam to nije odmah bilo jasno?

Ne postoji nikakv lks, ali sutra će on, sem u slučaju da ga neko zaustavi, kroz subeter poslati zagonetnu poruku i dati izjavu o stanju pripravnosti, te sebe proglasiti vođom. Već pet stotina godina na Sarku nismo imali vođu, ali to neće zaustaviti Fifa. Pogaziće ustav. Stvarno!

Ali ja nameravam da ga zaustavim. Zato sam morao da odem. Da sam ostao na Stinu, našao bih se u kućnom pritvoru.

Čim se sastanak završio naložio sam da se pregleda moja lična luka - i znate šta sam utvrdio? Da su je zauzeli njegovi ljudi. Time je povredio autonomiju kontinenta. Tako se ponašaju hulje. Stvarno! Ali iako je toliko pokvaren, nije mnogo bistar. Dosetio se da bi neki od nas mogli pokušati da napuste planetu, pa je naložio da njegovi ljudi nadgledaju svemirske luke. Ali..." Tu se on lukavo osmehnu i avetinjski zacereka..." Nije mu palo na pamet da motri i na žiro-luke. Verovatno je mislio da na planeti nema za nas sigurnog mesta. Ali ja sam se setio trantorske ambasade. To je više no što su drugi učinili. Zamaraju me. Naročito Bort. Poznajete li Borta? Strašno je sirov. U stvari, prljav. Obrača mi se s visine kao da ima nečeg lošeg u tome ako je neko čist i ako lepo miriše."

On prinese vrhove prstiju nosu i lagano udahnu.

Abel ovlaš dodirnu Juncov zglobov, pošto ovaj stade nervozno da se pomera na stolici.

"Za sobom ste ostavili porodicu", upitno reče Abel. "Da li vam je palo na pamet da bi ih Fif mogao upotrebiti protiv vas?"

"Pa, nisam mogao da smestim sve svoje lepotice u jedan jedini žiro-avion." On se malko zacrvene. "Fif se ne bi usudio da ih dirne. Pored toga, sutra ću se već vratiti u Stin."

"Kako?" upita Abel.

Stin ga zapanjeno pogleda. Tanke usne mu se razmakoše. "Nudim vam savez, Vaša ekselencijo. Ne možete poreći da Trantor nije

zainteresovan za Sark. Nema sumnje da ćete saopštiti Fifu kako će svaki pokušaj da se izmeni ustrojstvo uprave na Sarku podrazumevati uplitanje Trantora."

"Ne vidim kako bi se to moglo izvesti, čak i kada bih smatrao da bi me moja vlada podržala", odvrati Abel.

"To se mora izvesti", izjavi ozlojeđeno Stin. "Ako bi on držao u svojim rukama celokupnu trgovinu kirtom, podigao bi cene, tražio povlastice za brzu isporuku i tome slično."

"Zar vas petorica takođe ne učestvujete u određivanju cena?" Stin se dublje zaveli u stolicu. "Da, stvarno! Nisu mi poznate sve pojedinosti. Sada ćete tražiti od mene da vam saopštim cifre. Gospode, isti ste kao Bort!" Zatim se povrati i zakikota. "Samo se šalim, razume se. U stvari, hoću da kažem da bi Trantor mogao, kada ukloni Fifa, da se nagodi s nama ostalima. Jedina prava stvar koju bi Trantor trebalo da dobije za soju pomoć jeste izuzetan tretman, pa čak, možda, i mali udeo u trgovini."

"A kako da sprečimo da ta intervencija ne preraste u galaktički rat?"

"Oh, zar vam stvarno nije jasno? Jasno je kao dan. Vi ne biste bili agresori. Vi biste u stvari sprečili građanski rat, a ujedno i sačuvali trgovinu kirtom od raspada. Ja ću to objasniti i obratiti se vama za pomoć. U tome nema ni pomena od agresije. Čitava Galaksija biće na vašoj strani. Razume se, ako Trantor kasnije od toga izvuče neku korist... Pa, to se nikoga ne tiče. Stvarno!"

Abel sastavi svoje čvornovate prste i zagleda se u njih. "Ne mogu da poverujem da vi stvarno želite da ujedinite snage sa Trantorom."

Na Stinovom lucu, koje se ovlaš osmehivalo, pojavi se na čas pogled pun mržnje. "Ipak, bolje Trantor nego Fif!" odvrati on.

"Ne volim da upotrebljavam silu radi zaplašivanja", nastavi Abel. "Zar ne bismo mogli da pričekamo i pustimo da stvari krenu svojim tokom..."

"Ne, ne", povika Stin. "Ni jedan jedini dan. Stvarno! Ako sada ne budete odlučni, upravo sada, biće prekasno. Kada rok jednom prođe, otići će predaleko i neće moći da se povuče neukaljano obraza. Ako mi sada pomognete, narod Stina će me podržati, i ostali veliki vlastelini će mi se pridružiti. Ako sačekate makar i jedan dan, mlin Fifove propagande će početi da melje. Okaljaće me kao odmetnika. Stvarno! Ja! Ja! Odmetnik! Upotrebiće sve raspoložive

predrasude vezane sa Trantor, a ako vam je poznato, bez uvrede, molim, njih ima podosta."

"A da ga zamolimo da nam dozvoli da porazgovaramo s istraživačem?"

"Kakve koristi od toga? Igraće dvostruku igru. Nama će reći da je florinijanski idiot istraživač svemira, a vama će reći da je istraživač svemira florinijanski idiot. Ne znate vi kakav je to čovek. On je užasan!"

Abel stade da razmišlja o tome. Mrmljao je nešto sebi u bradu, lupkajući se odsutno kažiprstom. "Znate li da je varošanin u našim rukama?" upita on iznenada.

"Kakav varošanin?"

"Onaj koji je ubio patroldžije i onog Sarkita."

"Oh! Stvarno! Zar mislite da će Fif na to uopšte obratiti pažnju, ako je u pitanju preuzimanje celog Sarka?"

"Mislim da hoće. Znate, nije reč samo o tome da je varošanin u našim rukama. Već i o okolnostima njegovog hapšenja. Mislim, Vlasteline, da će me Fif saslušati, i to veoma ponizno!"

Po prvi put tokom svog dosadašnjeg poznanstva sa Abelom Junc nazre nešto drugo u starčevom glasu, a ne jednostranu hladnokrvnost. Zamenilo ju je zadovoljstvo, gotovo trijumf.

15. ZAROBLJENIK

Za Gospu Samiju od Fifa nije bilo uobičajeno da bude razočarana. Bilo je nezamislivo, i predstavljalo je presedan što je to stanje nije napuštalo već satima.

Ponovo je naletela na kapetana Racetija koji je sada obavljao dužnost zapovednika svemirske luke. Bio je učtiv, gotovo pokoran, izgledao je nesretan, izražavao svoje žaljenje, osporavao kako mu je želja da joj protivreči, ali je odlučno odbijao da iziđe u susret njenim jasno iznetim željama.

Na kraju je bila primorana da se umesto pukog iznošenja želja pozove na svoja prava, kao da je običan Sarkit. "Pretpostavljam da je moje građansko pravo da dočekam bilo koji brod ako to želim", reče ona.

Izgovorila je to krajnje otrovno.

Zapovednik pročisti grlo, a na licu mu osećanje bola postade još izraženije, još jasnije i određenije. "Gospo, nije nam uopšte želja da vas udaljimo odavde", konačno odgovori. "Ali od vašeg oca, Vlastelina, dobili smo izričito naređenje da vam onemogućimo da dočekate taj brod."

"Znači li to da mi naređujete da napustim luku?" upita Samija ledenim glasom.

"Ne, Gospo." Zapovedniku je bilo drago što je sve ukazivalo na to da će moći da se nagodi s njom. "Nije nam naređeno da vas odstranimo iz luke. Ako želite da ostanete, samo izvolite. Ali uz sve dužno poštovanje, moraćemo da vam onemogućimo prilaz otvorima."

Posle tih reči on se udalji, a Samija ostade da sedi u beskorisnoj raskoši svog privatnog površinskog vozila, stotinu jardi unutar poslednjeg ulaza u luku. Čekali su je da se pojavi i sada su pratili svaki njen korak. Verovatno će i nastaviti da je uhode. Ako samo pokuša da pokrene vozilo unapred, pomisli ona ogorčeno, verovatno će joj isključiti pogonsku energiju.

Stala je da škrguće zubima. Nije bilo lepo od njenog oca da joj tako nešto priredi. To je, međutim, bio samo jedan od primera. Uvek su se odnosili prema njoj kao da ništa ne razume. A ona je mislila da bar

on shvata.

Ustao je sa stolice da je pozdravi, što ni za koga više nije činio sem za nju od kada joj je majka umrla. Zagrlio ju je, čvrsto stegao, napustio sav svoj posao zbog nje. Čak je i sekretara poslao napolje, jer je znao da joj se gadi domoročevo nepokretno i bledo lice.

Sve je bilo gotovo isto kao nekad, a pre no što je deda umro i otac postao veliki vlastelin.

"Mija, kćeri", reče on, "brojao sam sate. Nisam bio svestan da put sa Florine toliko traje. Kada sam čuo da su se ti domoroci sakrili na vašem brodu, upravo na onom koji sam poslao da te bezbedno vrati nazad, gotovo sam pobesneo."

"Tatice! Nije bilo potrebno da brineš!"

"Nije? Gotovo da sam uputio čitavu flotu da te preuzme pod punim vojnim obezbeđenjem."

Oboje se nasmejaše pri pomisli na tako nešto. Prođe još nekoliko minuta pre no što Samija uspe da vrati razgovor na temu koja joj nije davala mira.

Gotovo uzgred, ona ga upita: "Šta ćeš učiniti sa slepim putnicima, tata?"

"Zašto te to zanima, Mija?"

"Ne misliš valjda da su planirali da te ubiju, ili nešto slično?"

Fif se osmehnu. "Ne bi trebalo da te more crne misli", odgovori on.

"Ti ne misliš tako, zar ne?" Rešila je da bude uporna.

"Razume se da ne mislim."

"Dobro, onda! Ja sam s njima razgovarala, tata, i ubeđena sam da su oni jadni, bezopasni ljudi. Nije me nimalo briga šta kapetan Raceti kaže."

"Ali, Mija, prekršili su poveći broj zakona da bi baš bili 'jadni bezopasni ljudi'."

"Ne možeš se prema njima odnositi kao prema običnim kriminalcima, tata." Ona uspaničeno podiže glas.

"A kako drugačije?"

"Muškarac nije domorodac. On je sa planete koja se zove Zemlja. Neko ga je psihosondirao i on ni za šta nije odgovoran."

"E pa, draga moja, to tek treba da utvrdi Odelbez. Kako bi bilo da to njima prepustiš?"

"Ne, suviše je važno da bih to njima prepustila. Oni to neće shvatiti."

Niko to ne shvata. To jest, niko sem mene!"

"Samo ti, Mija, na celom svetu?" upita on blago i ispruži prst da joj ukloni jedan uvojak sa čela.

Samija energično potvrdi: "Samo ja! Samo ja! Svi će ostali smatrati da je on lud, ali ja sam ubeđena da nije. Kaže da Florini preti neka velika opasnost, Florini i čitavoj Galaksiji. On je istraživač svemira, a poznato ti je da su oni upućeni u kosmogoniju. On bi trebalo da zna!"

"Otkud znaš, Mija, da je istraživač svemira?"

"On mi je to rekao"

"A o kakvoj je to opasnosti reč?"

"Ni on sam to ne zna. Bio je psihosondiran. Zar ne shvataš da je to najbolji dokaz? Znao je suviše. Nekome je išlo u račun da se to ne obelodani!" Ona nesvesno stade tiše da govori, tako da joj glas postade muklo poverljiv. Jedva se uzdržavala da se ne osvrne oko sebe. "Zar ne shvataš", dodade ona, "da ne bi bilo potrebe za psihosondiranjem da su njegove pretpostavke bile pogrešne?"

"Zašto ga u tom slučaju nisu ubili?" upita Fif i istog časa požali što je postavio to pitanje. Kakvu korist može imati od toga što će zadirkivati devojkicu?

Samija je izvesno vreme bezuspešno tragala za nekim uverljivim razlogom, a onda odgovori: "Ako narediš Odelbezu da mu dozvoli da porazgovaram sa njim, saznaću. On mi veruje. Ubeđena sam da mi veruje. Izvući ću iz njega više no što bi to i sam Odelbez ikada bio u stanju. Molim te, tata, reci Odelbezu da mi dozvoli da ga vidim. Veoma je važno."

Fif lagano stisnu isprepletene prste i nasmeši joj se. "Još ne, Mija. Još ne. Za nekoliko sati u našim će se rukama naći i treća osoba. Možda, posle toga."

"Treća osoba? Domorodac koji je počinio sva ona ubistva?"

"Tako je. Brod sa njim će se spustiti za otprilike jedan sat."

"I ti ništa do tada nećeš učiniti domorotkinji i istraživaču svemira?"

"Ništa."

"Dobro. Idem da dočekam taj brod." Ona ustade.

"Kuda ideš, Mija?"

"U luku, oče. Imam mnogo toga da priupitam tog drugog domoroca." Ona se nasmeja. "Pokazaću ti da tvoja kćer može da bude i te kako dobar detektiv."

Ali Fif se ne pridruži njenom smehu. "Više bih voleo da ne ideš", reče on.

"Zašto da ne?"

"Važno je, kada stigne taj čovek, da u luci bude sve uobičajeno. Ti ćeš suviše padati u oči."

"Pa šta s tim?"

"Kako da ti objasnim u čemu se sastoji umetnost vođenja državnih poslova, Mija?"

"Umetnost vođenja državnih poslova - pih!" Ona se nagnu ka njemu na brzinu mu utisnu poljubac posred čela i nestade.

I tako je sada bespomoćno sedela u nepokretnim kolima u luci dok je na nebu iznad njene glave jedna tačka postajala sve veća, i sve jasnije se ocrtavala na svetlosti kasnog popodneva.

Ona pritisnu dugme koje je otvaralo odeljak za odlaganje najpotrebnijih sitnica i iz njega izvadi svoje polonaočare. Obično su se koristile za praćenje staromodnih brzinaca jednoseda koji su učestvovali u stratosferskom polu. Sada su, međutim, mogle mnogo korisnije da posluže. Stavila ih je na oči i tačka koja se spuštala namah se pretvorila u minijaturni brod, čiji se crvenkasti sjaj kremenog pogona mogao jasno videti.

Bar će videti ljude koji iziđu, saznati što je više moguće na osnovu jednog jedinog letimičnog pogleda, ugovoriti nekako razgovor, nekako, za kasnije.

Sark ispuni viziekran. Ispod njih su se prostirali jedan kontinent i polovina nekog okeana, delimično zatamnjenog mrtvim, pamučnobelim oblacima.

Pomalo neravnomerno izgovarajući reči, što je značilo da je više pažnje poklanjao kontrolama ispred sebe nego onome što je govorio, Dženro reče: "U luci neće biti mnogo stražara. Na moj predlog. Predočio sam im da bi svaka neuobičajena živost vezana za prispeće ovog broda mogla upozoriti Trantor kako se nešto sprema. Rekao sam im da uspeh zavisi od toga da li će Trantor ostati neobavešten o pravom stanju stvari dok ne bude suviše kasno da išta preduzmu. Ali manimo se sada toga."

Terens mračno sleže ramenima. "U čemu je razlika?"

"Za tebe, u mnogo čemu. Upotrebiću otvor za spuštanje koji je

najbliži istočnoj kapiji. Čim se spustim, izići ćeš kroz vrata za slučaj opasnosti sa zadnje strane. Zatim brzo kreni prema kapiji - ali ne suviše brzo. Imam neka dokumenta s kojima ćeš možda uspeti da prođeš bez po muke, ali možda i nećeš. Mislim da ti do tada mogu verovati, ako je suditi po proteklim događajima. S druge strane kapije čekaće te kola koja će te odvesti u ambasadu. To je sve."

"A šta će biti s tobom?"

Iz ogromne bezoblične kugle zaslepljujućih smeđih i zelenih, te plavih i oblačno belih prelaza, Sark se lagano pretvarao u nešto što je u sebi sadržalo više života, u površinu ispresecanu rekama i naboranu planinama.

Dženroov osmeh bio je hladan i mračan. "Brini za sebe. Kada otkriju da te nema, mogu me ubiti kao izdajicu. Ako me pronađu onespособljenog i fizički nesposobnog da te zaustavim, mogu me jednostavno proglasiti za budalu. Pretpostavljam da bi mi se ovo drugo više dopalo, pa ću te stoga zamoliti da na meni, pre no što kreneš, isprobaš ovaj neuronski bič."

"Znaš li ti kako na čoveka deluje neuronski bič?" upita varošanin.

"Svakako." Na slepoočnicama mu se pojaviše sitne kapljice znoja.

"Otkud znaš da te posle toga neću ubiti? Poznato ti je da sam ja ubica Vlastelina!"

"Znam. Ako mene ubiješ time sebi nećeš nimalo pomoći. Samo ćeš izgubiti na vremenu. Znao sam i više da rizikujem."

Na viziekranu se videlo kako se površina Sarka širi, kako se njegove ivice prelivaju preko granica vidljivosti, središte uvećava i stalno stvaraju nove ivice. Moglo se nazreti nešto nalik na dugu sarkitskog grada.

"Nadam se", upozori Dženro svog saputnika, "da ne smišljaš kako sam da se izvučeš. Sark nije baš najpogodnije mesto za to. Možeš da biraš: ili Trantor, ili Vlastelini. Nemoj to nikako zaboraviti."

Sada više nije bilo sumnje da se približavaju gradu, a zelenosmeđa mrlja u predgrađu postajala je sve veća, dok se napokon ne pretvori u svemirsku luku pod njima. Stala je da im se približava lagano lebdeći.

"Ako te se Trantor ne domogne za jedan sat", napomenu Dženro, "Vlastelini će to učiniti pre no što istekne današnji dan. Ne bih umeo da ti kažem šta će Trantor s tobom učiniti, ali ti sa sigurnošću mogu

reći šta će ti Sark uraditi."

Terens je bio u Civilnoj službi. Odlično je znao šta bi Sark uradio sa ubicom jednog Vlastelina. Na vizekranu se sada videla samo luka, ali Dženro više nije obraćao pažnju na nju. Prešao je na ručno upravljanje uređajima, oslanjajući se na impulsni snop koji ga je vodio naniže. Brod se lagano okrenuo u vazduhu, na visini od jedne milje, a zatim se spustio, repom naniže.

Na stotinu jardi iznad otvora, mašine snažno zaurlaše. Terens oseti njihovo podrhtavanje preko hidrauličnih opruga i ukoči se na svom sedištu.

"Uzmi bič, dobaci mu Džerno. "Samo, brzo. Važan je svaki sekund. Izlaz za slučaj opasnosti će se zatvoriti za tobom. Biće im potrebno oko pet minuta da se zapitaju zašto ne otvaram glavni ulaz, još pet minuta da provale unutra, i još pet da me pronađu. Imaš na raspolagnaju petnaest minuta da napustiš luku i stigneš do kola."

Podrhtavanje prestade i u potpunoj tišini koja nastupi Terensu postade jasno da su uspostavili kontakt sa Sarkom.

Stvar preuzeše pokretna dij magnetska polja. Jahta se veličanstveno prizemila, te postrance lagano kliznula nadole.

"Sada!" uzviknu Dženro. Uniforma mu je bila sva natopljena znojem. Terensu je u glavi bučalo, a oči nikako nisu htele da mu se usredsrede, ali ipak je uspeo da podigne neuronski bič...

Terensa kao da ošinu hladnoća sarkitske jeseni. Mnoge godine proveo je ovde, gde su se smenjivala neusklađena godišnja doba dok gotovo nije zaboravio kako izgleda blagi večni jun na Florini. Sada mu se u sećanje vratiše dani koje je proveo u Civilnoj službi, kao da nikada nije ni napuštao ovaj svet Vlastelina.

Samo, sada je bio begunac, žigosan najtežim sločinom, ubistvom jednog Vlastelina.

Koračao je dok mu je srce divlje lupalo. Iza njega nalazio se brod, a u njemu Dženro, sleđen u agoniji koju za sobom ostavlja bič. Vrata su se lagano za njim zatvorila, i on je krenuo niz široku, popločanu stazu. Oko njega je bilo mnogo radnika i mehaničara. Svaki je išao za svojim poslom i brinuo svoje brige. Nisu zastajali da bi se nekome zagledali u lice. Nisu za to imali razloga.

Da li ga je iko uopšte video kako izlazi iz broda?

Ponavljao je sebi da nije niko, jer bi inače do sada već čuo povike potere.

Jednim hitrim pokretom on dodirnu kapicu. Još mu je bila duboko navučena preko ušiju, a mali medaljon koji se sada nalazio na njoj bio je sasvim gladak. Dženro je rekao da će mu to poslužiti kao znak za raspoznavanje. Ljudi sa Trantora će čekati da ugledaju upravo takav jedan medaljon, kako se presijava na suncu.

Mogao je da ga ukloni i odluta, da se domogne nekog drugog broda... nekako. Mogao bi da umakne sa Sarka... nekako da pobjegne... nekako.

Sve se svodilo na to - nekako! U srcu je znao da je stigao do poslednje stanice, i kao što Dženro reče, mogao je da bira između Trantora i Sarka. Mrzeo je Trantor i plašio ga se, ali znao je da ni u kom slučaju ne može i ne sme izabrati Sark.

"Vi! Hej, vi tamo!"

Terens se ukoči, a onda podiže uspaničen pogled. Kapija se nalazila na stotinak stopa od njega. Ako potrči... Ali ko bi dozvolio čoveku koji trči da iziđe napolje? Nije se usuđivao da to učini. Ne, ne sme potrčati.

Mlada žena gladala je kroz otvoren prozor kola kakva Terens nikada nije video, čak ni za vreme svog petnaestogodišnjeg boravka na Sarku. Sijala su metalnim sjajem i svetlucala na delovima od providnog gamita. "Pridite", pozva ga ona.

Terensa noge lagano poneše do kola. Dženro je rekao da će ga trantorska kola čekati s druge strane kapije. Da li... Da li bi oni poslali ženu na ovakav jedan zadatak? U stvari, devojk. Devojk, tamnog, prelepog lica.

"Stigli ste brodom koji se upravo spustio, zar ne?" upita ona.

Ćutao je.

Ona postade nestrpljiva. "Ma hajdete, videla sam vas kako napuštate brod!" Ona kucnu po svojim polo-naočarima. I ranije je viđao takve naočare.

"Da.Da", promrmlja Terens.

"Upadajte, onda!"

Devojka mu otvori vrata. Kola su unutra bila još luksuznija. Sedište je bilo meko i mirisalo je na novo i na nešto prijatno, a devojk je bila divna.

"Jeste li član posade?" upita ona.

Terens pomisli da ga devojka iskušava i kratko odvratila: "Vi već znate ko sam ja." Istog časa podiže prst i dodirnu medaljon.

Kola bez ikakvog zvuka paljenja motora pođoše malo unazad, a zatim se okrenuše.

Kod kapije Terens se uvali što je više mogao u meko, hladno, kirtom presvučeno sedište, ali nije uopšte morao da bude obazriv. Devojka odlučno progovori i oni prođoše.

"Ovaj čovek je sa mnom. Ja sam Samija od Fifa." Izrekla je to jednostavno i zapovedno.

Umornom Terensu bilo je potrebno nekoliko sekundi da uopšte čuje i shvati njene reči. Kada se napeto nagnuo napred na svom sedištu kola su već jurila ekspresnom trakom brzinom od stotinu pera.

Radnik kod kapije podiže pogled sa mesta na kome je stajao i nešto kratko promrmlja u rever. Zatim uđe u zgradu i vrati se na posao. Njegov pretpostavljeni se namršti i pomisli kako ne sme zaboraviti da porazgovara sa Tipom o tom izlaženju na pauze za pušenje koja zna da potraje i po pola sata.

S druge strane kapije jedan od dvojice u površinskom vozilu upita: "Ušao u kola sa devojkom? Kakva kola? Kakvom devojkom?" Iako je na sebi imao sarkitsko odelo, po naglasku se odmah moglo zaključiti da je sa nekog od arkturijanskih svetova koji pripadaju trantorskom carstvu.

Njegov sadrug bio je Sarkit, dobro upoznat sa svim najnovijim vestima koje se emituju putem vizikaseta. Kada su pomenuta kola prošla kroz kapiju i stala da ubrzavaju istovremeno se okrećući i penjući na ekspresni nivo, on se napola diže sa svog sedišta i povika: "To su kola Gospe Samije. Ne postoji dvoje takvih kola. Galaksije mu, šta da radimo?"

"Pusti ih", odvratila ona kratko.

"Ali Gospa Samija..."

"Ništa mi ne znači. Ne bi trebalo ni tebi. Jer, šta inače tražiš ovde?"

I njihova kola stadoše da zaokreću, penjući se naviše na široke, gotovo prazne pruge na kojima je bio dozvoljen pristup samo najbržim površinskim vozilima.

"Ne možemo stići ta kola", progundala Sarkit. "Čim nas primeti umaći

će nam. Ta kola mogu da postignu dvadeset pedeset."

"Za sada ide samo sto", odvrati Arkturijanac.

Posle kraće pauze, on nastavi: "Čini se da ne ide u Odelbez. To je bar sigurno."

Poćutavši malo, on ponovo reće: "Ne ide ni u Fifovu palatu."

Posle još jedne pauze, on ponovo reće: "Neka se vrtim go u svemiru ako znam kuda se uputila. Ponovo će izići iz grada."

"Kako da saznamo da li je s njom u kolima taj ubica Vlastelina?" upita Sarkit. "Pretpostavimo da je to neka igra, kako bi nas odvukla od luke. Ni ne pokušava da nas razmrda, a izvesno je da ne bi upotrebila takva jedna kola da nije želela da bude praćena. Čovek ih može prepoznati sa dve milje udaljenosti."

"Znam, ali Fif sigurno ne bi poslao svoju devojčicu da nas odmami. Jedan vod patroldžija bolje bi to obavio."

"Možda se unutra uopšte ne nalazi dotična Gospa."

"Uskoro ćemo saznati. Evo, usporava. Prođi pored njih i stani iza krivine!"

"Želim da porazgovaram sa tobom", reće devojka.

Terens najzad zaključio da nije u pitanju neka obična zamka kao što je u početku mislio. Ona je odista bila Gospa od Fifa. Nema sumnje da je bila. Izgleda da je smatrala kako niko ne može niti treba da joj se suprotstavi.

Nijednom se nije osvrnula da vidi da li ih ko prati. Tri puta su zaokrenuli i on je sva tri puta primetio ista kola iza njih, na odstojanju, kola koja nisu ni smanjivala razdaljinu ni zaostajala.

Nisu to bila bilo kakva kola. To je bilo sasvim sigurno. Možda su bila trantorska, što bi bilo dobro. Možda su bila sarkitska, a u tom slučaju bi Gospa mogla poslužiti kao odličan talas.

"Spreman sam", odgovori on.

"Nalazili ste se na brodu koji je sa Florine doveo onog domoročana?" upita ona. "Onog koga traže zbog svih tih ubistava?"

"Rekoh vam već da jesam."

"Dobro. Dovala sam vas ovamo kako nam niko ne bi smetao. Da li je neko ispitivao domoročana za vreme putovanja do Sarka?"

Terens pomisli da bi teško ko mogao izigravati ovakvu naivku. Ona stvarno nije znala ko je on. I on oprezno odvrati: "Da."

"Da li ste bili prisutni tokom ispitivanja?"

"Da."

"Odlično. To sam i mislila. A zašto ste uopšte napustili brod?"

Terens pomisli kako je upravo to pitanje trebalo najpre da postavi.

"Trebalo je da podnesem poseban izveštaj..." započe on. Oklevao je. Ona se žurno uhvati za njegovo oklevanje. "Mome ocu? Ne brinite zbog toga. Ja ću vas zaštititi. Reću ću da ste pošli sa mnom zato što sam vam tako naredila."

"Dobro, Gospo", složi se on.

Reč 'Gospa' duboko se useče u njegovu svet. Ona je bila Gospa, najveća u zemlji, a on je bio Florinijanac. Čovek koji je mogao da ubije patroldžije, koji je lako mogao da nauči da ubija Vlasteline, a jedan ubica Vlastelina može, po istom principu, i da gleda pravo jednoj Gospi u lice.

On se zagleda u nju, tvrdog i ispitivčkog pogleda, pogleda upućenog odozgo.

Bila je veoma lepa.

A kako je bila najveća Gospa u zemlji, nije ni bila svesna njegove pažnje. "Želim da mi kažete sve što ste čuli za vreme ispitivanja", naloži mu ona. "Želim da saznam sve što vam je domorodac rekao. Vrlo je važno."

"Smem li da vas upitam zbog čega vas zanima taj domorodac, Gospo?"

"Ne smete", odvrati ona ravnodušno.

"Kako god kažete, Gospo."

Nije znao šta da joj kaže. Krajičkom svesti očekivao je da se pojave kola koja su ih progonila. A druga polovina mu je sve više postajala svesna lica i tela prelepe devojke koja je sedela pored njega.

Florinijanci u Civilnoj službi i oni koji su obavljali dužnosti varošanina teorijski su se obavezali da ostanu neženje. U stvarnosti, većina ih je izbegavala tu zabranu kad god je mogla. Terens je u vezi s tim činio ono što se usuđivao i što mu je bilo zgodno. Najblaže rečeno, njegova iskustva nisu bila zadovoljavajuća.

Nikada ranije nije se našao blizu jedne tako lepe devojke, u raskošnim kolima na nekom samotnom mestu.

Čekala je da progovori, tamnih očiju (tako tamnih očiju!) koje su gorele od znatiželje, punih crvenih usana rastavljenih u očekivanju

odgovora, stasa koji je bio još lepši jer ga je obavijao divan kirt. Uopšte nije bila svesna da bi bilo ko, bilo ko, mogao i pomisliti da nanese neko zlo Gospi od Fifa.

Krajičak njegove svesti koji je očekivao progonitelje najzad iščile. Odjednom je postao svestan da ubistvo Vlastelina nije predstavljalo njegov poslednji zločin.

Gotovo da i nije bio svestan da se pomerio. Jedino je znao da se njeno sitno telo našlo u njegovom zagrljaju, da se ukočio, da je na trenutak zavikala i da je zatim zagušio njen krik svojim usnama...

Na ramenima je osetio nečije šake, a po leđima ga ošinu hladan vazduh koji je dopirao kroz otvorena vrata kola. Prsti mu posegnuše za oružjem, ali bilo je prekasno. Neko mu ga je već istrkao iz ruke. Samija stade da se bez reči bori za vazduh.

"Jesi li video šta je učinio?" upita Sarkit, sav užasnut.

"Mani to!" odvrati Arkturijanac.

On spusti mali crni predmet u džep i zaglavi šav. "Dohvati ga", reče on.

Sarkit izvuče Terensa iz kola snagom pomahnitale osobe. "A ona mu je dozvolila", mrmljao je on. "Dozvolila mu je!"

"Ko ste vi?" iznenada povika Samija. "Da li vas je moj otac poslao?"

"Samo bez pitanja, molim vas", odvrati Arkturijanac.

"Vi ste stranac", uzviknu Samija ljutito.

"Sarka mu", progundā Sarkit, "Trebalo bi da mu razbijem glavu." I on zamahnu pesnicom.

"Prestani!" dreknu Arkturijanac i ščepa Sarkita za zglob i povuče ga unazad.

Sarkit zlovoljno zareža. "Postoje granice. Mogu da podnesem da neko ubije Vlastelina. I ja bih voleo da ih nekoliko poubijam, ali da stojim i gledam jednog domoročana da čini ono što je ovaj upravo učinio, to je i za mene suviše."

Samija ponovi neprirodnim, povišenim glasom. "Domoročana?"

Sarkit se nagnu napred i besno strgnu Terensovu kapu. Varošanin preblede, ali se ne pomeri. Nepomično je zurio u devojkicu, dok se njegova kosa boje peska lagano vijorila na povetarcu.

Samija se bespomoćno povuče što je mogla dalje u ugao, a zatim jednim brzim pokretom prekri lice obema šakama, ispod kojih je koža

požela da joj bleđi usled sve jačeg pritiska prstiju.

"Šta ćemo s njom?" upita Sarkit.

"Ništa."

"Videla nas je. Podići će svu planetu na noge pre no što prevalimo i jednu jedinu milju."

"Nameravaš li možda da ubiješ Gospu od Fifa?" upita ga sarkastično Arkturijanac.

"Nikako! Ali mogli bismo da joj onesposobimo kola. Dok ne stigne do radiofona, bićemo na sigurnom."

"Ne mora da bude tako." Arkturijanac se nagnu u kola. "Gospo, imam na raspolaganju svega nekoliko trenutaka. Čujete li me?"

Nije se ni pomerila.

"Bilo bi vam bolje da me saslušate", nastavi Arkturijanac. "Izvinjavam se što sam vas prekinuo u jednom tako nežnom trenutku, ali srećom, moći ću da ga iskoristim. Brzo sam reagovao i uspeo da dotičnu scenu snimim tri-kamerom. Ne blefiram vas. Emitovaću negativ na sigurno mesto tri minuta pošto vas napustimo, te ću stoga biti primoran da budem prilično grozan, ako se dalje budete mešali. Ubeđen sam da smo se razumeli."

On se okrenu od nje. "Neće ovo nikome pomenuti. Ni reči. Pođi sa mnom, varošanine."

Terens ga poslušao. Nije mogao da se ne osvrne prema belom, skrivenom licu u kolima.

Šta god da sada usledi, postigao je čudo. Na trenutak je poljubio najponosniju Gospu na Sarku, i osetio nestalan dodir njenih mekanih, mirisnih usana.

16. OPTUŽENIK

Diplomatija ima svoj jezik i svoj način gledanja na stvari. Odnosi između predstavnika suverenih država su, ako se ovi dosledno pridržavaju protokola, stilizovani i izgledaju smešni. Fraza 'neprijatne posledice' postaje sinonim za rat, a 'odgovarajuće podešavanje' za predaju.

Kada je god radio na svoju ruku, Abel nije baš voleo da se služi diplomatskim dvosmislenim jezikom. Pošto ga je sa Fifom povezivao čvrsti lični tele-zrak, mogao je da uz čašu vina prijateljski s njim popriča kao jedan postariji čovek sa drugim.

"Teško je bilo dopreti do tebe, Fife", primeti on.

Fif se osmehnu. Ponašao se neusiljeno i činilo se da ga baš ništa nije brinulo. "Naporan dan, Abele", odgovori on.

"Da. Načuo sam ponešto o tome."

"Stin?" upita Fif, kao uzgred.

"Delimično. Stin je proveo s nama otprilike sedam časova."

"Poznato mi je. Za to sam takođe lično odgovoran. Razmatrate li mogućnost da nam ga predate?"

"Bojim se da ne."

"On je kriminalac."

Abel se zakikota i okrenu pehar u šaci, posmatrajući pri tom lenjo mehuriće. "Mislim da stvar možemo predstaviti kao da je u pitanju politička izbeglica. Na trantorskoj teritoriji štiti ga međuzvezdani zakon."

"Hoće li te tvoje vlada podržati?"

"Mislim da hoće, Fife. Nisam proveo u Uredu za spoljne poslove trideset sedam godina zato što nisam znao šta će Trantor podržati, a šta neće."

"Mogu isposlovati da Sark zahteva da te opozovu?"

"Čemu bi to poslužilo? Ja sam miroljubiv čovek, koga dobro poznaješ. Moj naslednik možda ne bi bio takav."

Nastupi pauza i Fifovo lavovsko lice se smežura. "Čini mi se da imaš nekakav predlog."

"I imam. Kod tebe je jedan naš čovek."

"Kakav vaš čovek?"

"Istraživač svemira. Domorodac sa planete Zemlje, koja je, uzgred budi rečeno, deo trantorskog carstva."

"To ti je Stin rekao?"

"Kao i neke druge stvari."

"Da li je on video tog Zemljanina?"

"Nije tvrdio da jeste."

"Znači nije. S obzirom na okolnosti, sumnjam da mu možeš verovati na reč."

Abel odloži čašu. Pošto je ovlaš prepleo prste u krilu, on reče: "Nije važno, ubeden sam da taj Zemljanin postoji. Kažem ti Fife, što se ovog tiče trebalo bi da se nagodimo. Ja imam Stina, a ti imaš Zemljanina. Na neki način smo izjednačeni. Pre no što nastaviš da sprovodiš svoje trenutne planove, pre no što istekne vreme tvog ultimatumu i na snagu stupi tvoj coup d'etat, zašto ne bismo uopšteno porazgovarali o tome kako trenutno stoje stvari sa kirtom?"

"Ne vidim da je to potrebno. Ono što se upravo dešava na Sarku predstavlja samo našu unutrašnju stvar. Voljan sam da lično jemčim kako ovdašnji politički događaji neće uticati na trgovinu kirtom. Smatram da bi to trebalo da zadovolji trantorske pravne interese."

Abel srknu malo vina i za trenutak razmisli, a onda reče: "Izgleda da imamo još jednog političkog izbeglicu. Čudan slučaj. Reč je o jednom vašem, florinijanskom podaniku. Nekom varošaninu. Tvrdi da se zove Mirlin Terens."

Fifove oči iznenada blesnuše. "Pretpostavljali smo da je to posredi. Sarka mu, Abele, postoji granica do koje se može tolerisati otvoreno mešanje Trantora u poslove ove planete. Čovek koga ste oteli je ubica. Njega ne možete prikazati kao političkog izbeglicu."

"E, pa, želite li vi da se dočepate tog čoveka?"

"Razmišljaš o pogodbi? Je li to posredi?"

"Spomenuo sam neki razgovor."

"U zamenu za jednog florinijanskog ubicu. Razume se da ne pristajem!"

"Ali način na koji je varošanin uspeo da prebегne k nama veoma je zanimljiv. Možda bi te zanimalo..."

Junc je koračao odmahujući glavom. Noć je već bila dobroano poodmakla. Voleo bi da može da zaspi, ali je znao da bi mu i ovog

puta bio potreban somnin da u tome uspe.

"Mogao sam da im zapretim silom, kao što je Stin predložio", reče Abel. "To, međutim, ne bi ispalo na dobro. Rizik bi bio prevelik, a ishod neizvestan. Jedino što sam smatrao da treba činiti, dok se nismo domogli varošanina, bilo je da čekam i ništa ne preduzimam." Junc žestoko zatrese glavom. "Ne. Nešto treba preduzeti. Ali to mu dođe kao ucena."

"Tehnički gledano, pretpostavljam da tako izgleda. A šta je trebalo da učinim?"

"Upravo ono što ste učinili. Nisam licemer, Abele. Ili, bar, pokušavam da to ne budem. Neću osuditi vaše metode kada nameravam da izvučem što više mogu iz rezultata koje njima postignete. Ali šta će biti sa devojkom?"

"Ništa joj se neće desiti sve dok se Fif bude držao svog dela pogodbe."

"Žalim je. Zamrzeo sam sarkitsku aristokratiju zbog onoga što su učinili sa Florinom, ali nje mi je, jednostavno, žao."

"Da, žalite je kao jedinku. Ali pravu odgovornost za sve snosi sam Sark. Čujte, stari druže, da li ste ikada poljubili devojkicu u površinskom vozilu?"

Osmeh zaigra u uglovima Juncovih usana. "Jesam."

"I ja sam, mada pretpostavljam da ja moram dublje da posegnem u sećanje nego vi. Moja najstarija unuka verovatno to sada upražnjava, što me ne bi začudilo. A šta predstavlja ukradeni poljubac u površinskom vozilu, osim iskazivanja najprirodnijeg osećanja u Galaksiji?"

Čujte, čoveče. Devojka koja je u pitanju neosporno je pripadnica visokih društvenih krugova, koja se greškom našla u istim kolima sa jednim kriminalcem. On je iskoristio pruženu mu priliku da je poljubi. Učinio je to nagoni, bez njenog pristanka. Kako bi trebalo ona da se oseća? Kako bi trebalo njen otac da se oseća? Ozlojeđeno? Možda. U neprilici? Svakako. Ljutito? Uvređeno? Sve to. Ali osramoćeno? Ne! Dovoljno osramoćeno da svesno ugrozi važne poslove kako bi izbegao izbijanje čitave stvari na videlo? Gluposti.

Ali situacija je upravo takva kakvom sam je opisao, i to se može dogoditi na Sarku. Gospa Samija je kriva samo za svoju samovoljnost i izvesnu naivnost. Ubeđen sam da joj to nije bio prvi

poljubac u životu. Ako koga ponovo poljubi, ako bude nebrojeno puta poljubila, bilo koga, samo da to ne bude neki Florinijanac, niko ništa neće reći. Ali ona je poljubila jednog Florinijanca.

Nije važno što ona nije znala da je on Florinijanac. Nije važno što ju je on na to primorao. Ako bismo javno objavili fotografiju Gospe Samije u zagrljaju tog Florinijanca - fotografiju koju imamo - zagorčali bismo život i njoj i njenom ocu. Video sam izraz na Fifovom licu kada je ugledao reprodukciju. Ni po čemu se nije moglo zaključiti da je varošanin Florinijanac. Na sebi je imao sarkitsko odelo, a svetlu kosu mu je sasvim dobro zaklanjala kapica natučena na uši. Koža mu jeste svetlela, ali to nije dovoljan dokaz. Pa ipak, Fif je znao da će mnogi rado poverovati glasinama jer im ide u prilog da dođe do skandala i senzacije, tako da bi tu sliku prihvatili kao neoborivi dokaz. Takođe je znao da bi njegovi politički neprijatelji iz toga izvukli najviše što bi mogli. Možete to, Junce, nazvati ucenom, možda ona to i jeste, ali to je ucena koja ne bi prošla ni na jednoj drugoj planeti u Galaksiji. Njihov vlastiti bolesni društveni sistem stavio nam je u ruke oružje, i ja se neću premišljati da li da ga upotrebim."

Junc uzdahnu. "I šta ste se na kraju dogovorili?"

"Sastaćemo se sutra u podne."

"Znači da je njegov ultimatum odložen?"

"Pa, moglo bi se tako reći. Biću lično prisutan u njegovoj kancelariji."

"Da li je potrebno da toliko rizikujete?"

"Nije to neki veliki rizik. Biće svedoka. A ja jedva čekam da se nađem licem u lice sa tim istraživačem svemira za kojim ste tako dugo tragali."

"Da li ću i ja biti prisutan?" upita Junc zabrinuto.

"Svakako. Kao i varošanin. Biće nam potreban da identifikuje istraživača. A i Stin, razume se. Svi ćete vi biti prisutni posredstvom svojih trodimenzionalnih personifikacija."

"Hvala vam."

Trantorski ambasador zakloni šakom usta dok je zevao i trepćući vlažnim očima, pogleda Junca. "Ako nemate ništa protiv, bio sam budan dva dana i jednu noć, te se bojim da moje staro telo ne može da podnese više antisomnina. Moram da odspavam."

Pošto su trodimenzionalne personifikacije bile dovedene do

savršenstva, važni sastanci su retko kada održavani licem u lice. Fif je smatrao da je fizičko prisustvo starog ambasadora, u stvari, izraz krajnje nepristojnosti. Ne bi se moglo reći da je njegov maslinasti ten baš potamneo, ali sve crte lica odavale su tihi bes koji ga je ispunjavao.

Morao je da ćuti. Nije smeo ništa da kaže. Mogao je samo mrzovoljno da zuri u čoveka ispred sebe.

Abel! Stara senilna budala u dotrajaloj odeći, sa milion svetova oko sebe.

Junc! Tamnoputi uljez vunaste kose čija je istrajnost i dovela do ove krize.

Stin! Izdajnik! Boji se da susretne njegov pogled!

Varošanin! Najteže je bilo gledati u njega. Bio je to domorodac koji je, svojim dodirima, obeščastio njegovu kćer, i koji je mogao zauvek da ostane van domašaja, iza zidina trantorske ambasade. Rado bi, da je bio sam, zaškrgutao zubima i lupio pesnicom po stolu. Ali s obzirom na situaciju, nijedan mišić na njegovom licu se ne sme pomeriti mada mu je napetost razdirala i telo i um.

Da Samija nije... Ali nije bilo vredno mozgati sada o tome. Sam je bio kriv što je postala tako svojehlava, tako da sada nije mogao samo nju da za to krivi. Nije ni pokušala da se izvini, ili, bar, ublaži svoju krivicu. Ispričala mu je istinu o tome kako je pokušala da izigrava međuzvezdanog špijuna i kako se to na užasan način okončalo. U svojoj sramoti i ogorčenosti računala je na njegovo razumevanje, i to će od njega i dobiti. Dobiće ga čak i pod uslovom da to izazove razaranje zdanja koje je gradio sa toliko pažnje i strpljenja.

"Ovaj sastanak mi je nametnut", započe on. "nemam razloga da bilo šta kažem. Ovde sam da slušam."

"Verujem da bi Stin želeo prvi da govori", oglasi se odmah Abel.

Fifov pogled ispuni se takvim prezirom da Stin skoči kao oparen.

Stin povika: "Ti si me, Fife, naterao da se okrenem Trantoru", povika on. "Ti si narušio princip autonomnosti. Zar si očekivao da ću te u tom podržati? Kaži!"

Fif ništa ne odgovori, a Abel ga opomenu sa vidnim zadovoljstvom.

"Pređi na stvar, Stine. Rekao si da imaš nešto da izjaviš. Izjavi, onda!"

Stinove žućkaste jagodične kosti se zarumeneše i bez rumenila. "I

hoću, i to odmah. Razume se, ja ne tvrdim da sam detektiv kakvim se predstavlja Vlastelin od Fifa, ali i ja umem da razmišljam. Stvarno! I ja sam razmišljao. Fif nam je juče servirao priču o nekom tajanstvenom izdajniku koga je nazvao Iksom. Odmah mi je bilo jasno da je to smišljeno, kako bi mogao da objavi stanje krajnje opasnosti. Nijednog trenutka nije uspeo da me zavara."

"Zar Iks ne postoji?" upita tiho Fif. "A zašto si onda pobegao? Čovek koji beži sam sebe optužuje."

"Ma nemoj? Stvarno?" povika Stin. "E pa, da znaš da bih pobegao i iz zapaljene zgrade čak i u slučaju da nisam podmetnuo požar."

"Nastavi, Stine", podstaknu ga Abel.

Stin se obliznu i na kratko se zagleda u svoje nokte. Nežno ih je gladio dok je govorio. "Ali, upitah se zatim, zašto mu je bilo potrebno da izmisli čitavu tu priču sa svim tim zavrzlamama i ostalim stvarima? To ne liči na njega. Stvarno! Fif tako ne radi. Poznajem ga. Svi ga poznajemo. On uopšte nije maštovit, Vaša ekselencijo. Sirov je to čovek! Gotovo isto tako grozan kao i Bort."

Fif se namršti. "Abele, hoće li on već nešto pametno reći ili će nastaviti da trabunja?"

"Nastavi, Stine", reč Abel.

"Hoću, ako mi dozvolite. Gospode! Na čijoj ste vi strani? Rekoh sebi (posle večere), upitah se zašto bi čovek poput Fifa izmislio jednu takvu priču? Postoji samo jedan odgovor. On nije bio u stanju da je izmisli. Ne sa njegovim umom. Znači, priča je bila istinita. Morala je biti istinita. Razume se, patroladžije su stvarno ubijene, iako je Fif sasvim sposoban da tako nešto udesi."

Fif slegnu ramenima.

"Samo, ko je Iks?" nastavi Stin. "Ja nisam. Stvarno! Znam da to nisam ja! Međutim, priznajem da to može biti samo neki veliki vlastelin. A koji je veliki vlastelin znao o svemu tome najviše? Koji je veliki vlastelin pokušavao, ima tome već godinu dana, da proturi tu priču o istraživačima svemira da bi zastrašio ostale i naterao ih da, kako on to kaže, 'ujedine snage' - a što ja nazivam predajom i potpadanjem pod Fifovu diktaturu?"

Reći ću vam ko je ustvari Iks." Stin ustade, a vrh glave mu očeša ivicu receptorske kocke i postade sasvim ravan, pošto mu je teme bilo odsečeno, nastavši u ništavilu. On upre svoj drhtavi prst. "On je

taj Iks. On, Vlastelin od Fifa. On je pronašao tog istraživača svemira. Uklonio ga je s puta, a kada se uverio da na nas ostale nisu ostavile baš snažan utisak njegove luckaste primedbe za vreme prvog sastanka ponovo ga je izvukao na videlo pošto je već pripremio vojni udar."

Fif se zabrinuto okrenu prema Abelu. "Je li završio? Ako jeste, uklonite ga. On predstavlja nepodnošljivu uvredu za svakog pristojnog čoveka."

"Imaš li šta da primetiš u vezi s ovim što je rečeno?" upita Abel.

"Razume se da nemam. Nije vredno toga. Taj čovek je očajan. Izgovoriće bilo šta što mu padne na pamet."

"Ne možeš tek tako da se ogradiš od toga, Fife", povika Stin. Zatim se osvrnu oko sebe. Oči mu se suziše, dok mu koža na nozdrvama pobebe usled napetosti. Pri svemu tome, ostade da stoji. "Čujte. Kazao je da su njegovi ljudi pronašli dosije u jednoj od doktorovih kancelarija. Rekao je da je doktor poginuo nesrećnim slučajem, pošto je utvrdio da je istraživač svemira bio žrtva psihosondiranja. Rekao je da ga je ubio Iks, kako bi identitet istraživača ostao nepoznat. To je ono što nam je on sam rekao. Pitajte ga. Pitajte ga da li nam je upravo to ispričao?"

"Pa šta i ako jesam?" upita Fif.

"Upitajte ga, onda, kako je magao da dođe do dosijea iz kancelarije doktora koji je poginuo i bio sahranjen pre više meseci, sem u slučaju da sve vreme nisu bili kod njega. Stvarno!"

"To je ludo", odvrati Fif. "Ovako možemo u nedogled da traćimo vreme. Jedan drugi doktor preuzeo je praksu umrlog, a samim tim i dosijea. Da li iko od vas misli da se medicinski dosjei uništavaju po smrti doktora?"

"Razume se da ne", odvrati Abel.

Stin se zatetura, a zatim sede.

"Šta je sada na redu?" upita Fif. "Ima li još neko od vas nešto da kaže? Ima li još optužbi? Bilo čega?" Glas mu je bio prigušen. Iz njega je izbijala ogorčenost.

"Stin je rekao šta je imao", odgovori Abel "i neka na tome oстане. Junc i ja smo ovde zbog jedne druge stvari. Voleli bismo da vidimo tog istraživača svemira."

Fifove šake počivale su na stolu. U ovom trenutku se podigoše i

čvrsto stegoše njegovu ivicu. Crne obrve mu se spojiše.

"U pritvoru držimo maloumnog čoveka koji tvrdi da je istraživač svemira", reče on. "Narediću da ga dovedu!"

Valona Marč nikada u životu nije ni sanjala da nešto tako nemoguće može igde postojati. Već preko jednog dana, od samog trenutka kada se spustila na ovu planetu Sark, sve je bilo tako čudnovato. Čak su i zasebne zatvorske ćelije u koje su smestili nju i Rika izgledale nestvarno veličanstvene. Voda je izlazila kroz rupu u cevi kada bi se pritisnulo dugme. Toplota je izbijala iz zidova, iako je spoljašnji vazduh bio hladniji no što je ona pretpostavljala da vazduh može biti. I svi koji su s njom govorili imali su tako lepu odeću!

Bila je u prostorijama u kojima su se nalazile svakakve stvari koje nikada ranije nije videla. Ova, u koju su je sada smestili, bila je veća od prethodnih, ali gotovo prazna. Mada je u njoj bilo više ljudi... Za jednim stolom sedeo je neki ozbiljan čovek, te jedan mnogo stariji, naborani, koji je sedeo u stolici, i drugi...

Jedan od njih bio je varošanin!

Ona poskoči i potrča njemu. "Varošanine! Varošanine!"

Ali njega tu nije bilo!

On ustade i mahnu njoj. "Vrati se na mesto, Lona. Vrati se!" Ona prođe pravo kroz njega. Posegnula je za njegovim rukavom, ali joj se i on izmaknu. Baci se potom unapred, posrnu i - prođe pravo kroz njega. Na trenuak Lona izgubi dah. Varošanin se u međuvremenu okrenuo: sada je ponovo gledao u nju, ali ona je samo zurila u svoje noge.

Obe su joj prolazile kroz masivni naslon stolice u kojoj je varošanin sedeo. Jasno ju je vedela, razabirući njenu boju i čvrstoću. Obuhvatila joj je noge, ali ona to nije osećala. Valona stoga ispruži drhtavu ruku, ali joj prsti upadoše inč duboko u naslon koji takođe nije mogla da oseti. Prsti su joj se, međutim, i dalje videli.

Ona vrisnu i pade, i poslednje čega se sećala bile su ruke varošanina koje je nesveno ispružio da je prihvati; ali ona je pala kroz njih kao da su od vazduha obojenog bojom mesa.

Ponovo se nalazila u stolici, Rik ju je čvrsto držao za jednu ruku, a stari, naborani muškarac se nadnosio nad njom.

"Ne plaši se, draga", govorio joj je. "To je samo slika. Fotografija,

znaš."

Valona se osvrnu oko sebe. Varošanin je i dalje sedeo na istom mestu. Nije gledao u nju.

Ona upre prst. "Zar se on ne nalazi tamo?" upita ona.

"To je trodimenzionalna personifikacija, Lona", reče Rik iznenada. "On se nalazi negde drugde, ali mi ga možemo odavde videti."

Valona stade da odmahuje glavom. Ako Rik tako kaže, onda je sve u redu. Ali ipak obori pogled. Nije se usuđivala da pogleda ljude koji istovremeno i jesu i nisu bili prisutni.

Abel se obrati Riku. "Znači, vama je, mladiću, poznato šta je trodimenzionalna personifikacija?"

"Da, gospodine." I za Rika je ovo bio veliki dan, ali ono što je Valonu neizmerno zbunjivalo, njemu je bilo neobično poznato i razumljivo.

"Gde ste to naučili?"

"Ne znam. Ranije sam znao... pre no što sam zaboravio."

Fif se nije bio pomerio sa svog mesta za stolom, dok je Valona Marč onako divlje hitala varošaninu u susret.

Sada on zajedljivo primeti: "Izvinjavam se što sam morao da izazovem nered za vreme sastanka dovevši ovamo ovu histeričnu domorotkinju. Ali takozvani istraživač svemira je zahtevao da i ona bude prisutna."

"Sve je u redu", odvrati Abel. "Ali primetio sam da vaš mentalno zaostali Florinijanac veoma dobro zna šta je to trodimenzionalna personifikacija."

"Pretpostavljam da je prošao dobru obuku", odvrati Fif.

"Da li je bio podvrgnut ispitivanjima od kada je prispeo na Sark?" upita Abel.

"Razume se da jeste."

"Kakav je ishod?"

"Nema novih obaveštenja."

Abel se okrenu ka Riku. "Kako se zoveš?"

"Rik je jedino ime koga se sećam", odvrati Rik staloženo.

"Poznaješ li bilo koga ovde?"

Rik bez straha stade da posmatra lica oko sebe. "Samo varošanina", reče napokon. "I, razume se, Lonu."

"Ovo je", reče Abel, pokazavši prema Fifu, "najveći Vlastelin koji je ikada živeo. Posедуje čitav jedan svet. Šta misliš o njemu?"

"Ja sam Zemljanin", odvrati Rik smelo. "nisam njegovo vlasništvo."
Abel se okrenu ka Fifu. "Smatram da niko ne može jednog odraslog Florijanca obučiti da ovako prkosno odgovara", primeti on.

"Čak ni psihosondiranjem?" odvrati prezrivo Fif.

"Poznajete li ovog gospodina?" upita Abel ponovo se okrenuvši ka Riku.

"Ne, gospodine."

"Ovo je dr Selim Junc. On je važan službenik u Međuzvezdanom svemirsko-istraživačkom birou."

Rik se pomno zagleda u Junca. "Znači da je on jedan od mojih pretpostavljenih. Ali", razočarano dodade, "ne poznajem ga. Ili ga se, jednostavno, ne sećam."

Junc mračno odmahnu glavom. "Nikada ga nisam video, Abele."

"To treba uneti u zapisnik", promrmlja Fif.

"Slušaj me sada, Rik", ponovo poče Abel. "Ispričaću ti jednu priču. Želim da me što pažljivije saslušáš i da pri tom razmišljaš o onome što si čuo. Misli i misli! Razumeš li?"

Rik potvrdno klimnu.

Abel je lagano govorio. Dugo je njegov glas predstavljao jedini zvuk u prostoriji. Što je duže pričao to su se Rikovi kapci više spuštali i sve čvršće sklapali. Usne su mu se uvukle unutra, pesnice pale na grudi, a glava klonula napred. Ličio je na čoveka u agoniji.

Abel je nastavljao da govori, rekonstruišući na sve moguće načine događaje kako ih je prvobitno predstavio Vlastelin od Fifa. Naveo je izvornu poruku o nesreći, o tome kako ju je neko presreo, pričao je o navodnom susretu Rika i Iksa, o psihosondiranju, o tome kako je Rik pronađen i odveden na Florinu, o doktoru koji je postavio dijagnozu, a potom umro, i o tom kako je počelo da mu se vraća sećanje.

"I to je čitava priča, Rik", zaključí on. "Sve sam ti ispričao. Da li ti se bilo šta u njoj učilo poznatim?"

Lagano, gotovo bolno, Rik progovori: "Sećam se poslednjih delova. Znae, poslednjih nekoliko dana. Sećam se nekih stvari od ranije. Možda doktora, kada sam prvi put počeo da govorim. Sve je vrlo nejasno... Ali ničeg drugog."

"Ipak se sećaš i nekih stvari od ranije", primeti Abel. "Sećaš se da Florini prete neka opasnost."

"Da. Da. To je bila prva stvar koje sam se setio."

"Zar ne možeš da se setiš šta se potom dogodilo? Spustio si se na Sark i sreo nekog čoveka."

"Ne mogu!", zavapi Rik. "Ne mogu da se setim!"

"Pokušaj! Pokušaj!"

Rik podiže pogled. Bledo lice bilo mu je obliveno znojem. "Sećam se jedne reči."

"Koje reči, Rik?"

"Ali to nema nikakvog smisla?"

"Ipak nam reci."

"U vezi je sa nekim stolom, Bilo je to davno, davno. Veoma je nejasno. Sedeo sam. Mislim da je možda još neko sedeo. Zatim je ustao i gledao me odozgo. Tu je i ta reč."

Abel je bio krajnje strpljiv. "Koja reč?"

Rik stegnu pesnice i prošapta: "Fif!"

Svi sem Fifa ustadoše i Stin zavrišta: "Rekoh vam" i prsnu u kreštavi kikut.

17. TUŽITELJ

Jedva se obuzdavajući, Fif uzviknu: "Okončajmo ovu farsu!"

Napravio je pauzu pre nego što je počeo da govori, tvrdog pogleda bezizražajnog lica, dok drugi, u čistom antiklimaksu, nisu bili primorani da ponovo zauzmu svoja mesta. Rik je sedeo povijene glave, čvrsto zatvorenih očiju, pokušavajući da prodre u vlastiti izmučeni um. Valona ga je privukla k sebi, trudeći se iz sve snage da ga ljuljuška u svom naručju, nežno ga milujući po obrazu.

Abel najzad prozbori druhtavim glasom. "Zašto misliš da je ovo farsa?" upita on.

"Zar nije?" odvrati Fif. "Pristao sam na ovaj sastanak jedino zato što si me pretnjama primorao na to. Da sam znao da će se ovaj sastanak pretvoriti u suđenje meni, i da će odmetnici i ubice izigravati i tužioce i porotu, odbio bih bez obzira na posledice."

Abel se naršti i odvrati ledenim, službenim glasom. "Nije ovo nikakvo suđenje, Vlaseline", napomenu on. "Dr Junc je ovde da bi pomogao jednom članu MSIB-a da se povрати, što je njegovo pravo i njegova dužnost. Ja sam ovde da bih u ovim nesigurnim vremenima zaštitio interese Trantora. Uopšte ne sumnjam da je ovaj čovek, Rik, nestali istraživač svemira. Taj deo sastanka možemo odmah okončati, ako pristanete da tog čoveka predate dr Juncu radi daljih pregleda, u koje će biti uključena i provera psihičkih stanja. Razume se, tražićemo od vas da nam i dalje pomažete u traganju za osobom koja je kriva za ovo psihosondiranje, kao i da povedete više računa kako se u buduće ne bi nešto slično ponovilo, a protiv čega se konačno zalaže i međunarodna agencija koja se dosledno trudi da bude iznad oblasne politike."

"Kakav govor!" uzviknu Fif. "Ali ono što je očigledno i dalje ostaje očigledno, a vaši planovi su providni. Šta bi se desilo ako bih vam predao ovog čoveka? Zapravo, smatram da će MSIB uspeti da pronađe upravo ono što želi da pronađe. MSIB tvrdi da je međuzvezdana agencija koja nema nikakve veze sa pojedinačnim oblastima, ali neosporna je činjenica, zar ne, da Trantor obezbeđuje dve trećine njenog godišnjeg budžeta? Sumnjam da bi bilo koji razuman posmatrač smatrao da je ona stvarno neutralna u današnjoj

Galaksiji. Nema sumnje da bi njeni nalazi, vezani za ovog ovde čoveka, u svemu odgovarali carskim interesima Trantora.

A kakvi će biti ti nalazi? I to je očigledno. Čovekovo sećanje će se lagano povratiti. MSIB će izdavati izveštaje svakodnevno. Malo po malo, on će se priseliti potrebnih pojedinosti. Majpre mog imena. Zatim moje pojave. Zatim detaljno svega što je izgovorio. I ja ću svečano biti proglašen krivim. Zahtevaće odštetu i Trantor će biti primoran da privremeno okupira Sark, a ta će okupacija, već, nekako, postati trajna.

Postoje granice iza kojih nikakva ucena ne može da urodi plodom. Vaša, gospodine ambasadore, završava s ovim. Ako želite ovog čoveka, neka Trantor po njega pošalje flotu!"

"Upotreba sile ne dolazi u obzir" odvrati Abel. "Ali primetio sam da ste pažljivo izbegli da demantujete poslednje reči istraživača svemira."

"Ta njegova izjava nije vredna opovrgavanja. Seća se jedne reči, ili, bar, kaže da je se seća. Pa, šta s tim?"

"Zar to što je se seća ništa ne znači?"

"Baš ništa. Ime Fif je dobro poznato na Sarku. Čak i ako pretpostavimo da je takozvani istraživač svemira iskren, na raspolaganju je imao čitavu godinu da to ime čuje na Florini. Stigao je na Sark brodom koji je prevezio moju kćer, gde je takođe mogao da čuje ime Fif. Šta je prirodnije nego da se to ime preplete sa njegovim isprekidanim sećanjima? Razume se, on ne mora biti iskren. Možda je samo dobro uvežbao da se tobože s vremena na vreme tek ponečeg priseti."

Abel nije znao šta da mu odgovori i samo podiže glavu prema ostalima. Junc se mračno mrštio dok je prstima desne ruke lagano gnječio bradu. Stin se glupavo smejujlo i nešto mrmeljao onako za sebe. Florinijanac varošanin tupo je zurio u svoja kolena.

Rik je bio taj koji je progovorio, pošto se izvukao iz Valoninog zagrljaja i ustao. "Čujte!" nastavi Rik, ne obazirući se na upadicu. "Sedeli smo za stolom. Čaj je bio drogiran. Svađali smo se. Ne sećam se zbog čega. A onda više nisam mogao da se pokrenem. Mogao sam samo da sedim. Nisam mogao da govorim. Već samo da mislim. Svemira mu, bio sam drogiran. Želeo sam da vičem, vrištim, potčim, ali nisam mogao. A onda je došao onaj drugi Fif. Pre

toga je vikao na mene. Potom više nije. Nije morao. Stajao je nadnoseći se nada mnom. Nisam bio u stanju ni reč da izustim. Nisam mogao ništa da preduzmem. Jedino sam mogao da pokušam da podignem očne jabučice prema njemu."

Rik ostade da stoji, bez reči.

"Taj drugi čovek bio je Fif?" upita Junc.

"Sećam se da se zvao Fif."

"Pa, je li to taj čovek?"

Rik se, međutim, ne okrenu da pogleda u označenom pravcu, već samo odgovori: "Ne mogu da se setim kako je izgledao."

"Jeste li sigurni?"

"Pokušavao sam." Zatim iz njega provali: "Ne znate kako je to teško. Boli! Kao da vam se u mozak zabada crvena usijana igla. Duboko! Ovde unutra!" I on spusti šake na glavu.

"Znam da nije lako", blago primeti Junc. "Ali morate pokušati. Shvatate li, morate nastaviti da pokušavate. Pogledajte tog čoveka! Okrenite se i pogledajte ga!"

Rik se obazre prema Vlastelinu od Fifa. Trenutak je zurio u njega, a zatim odvrati pogled.

"Da li ga se sada sećate?" upita Junc.

"Ne! Ne!"

Fif se mračno osmehnu. "Da li je vaš čovek zaboravio tekst", zadovoljno upita on, "ili mislite da će priča biti uverljivija ako se mog lica priseti u narednoj rundi?"

"Nikada ranije nisam video ovog čoveka, niti sam ikada ranije s njim razgovarao", odvrati Junc uzbuđeno. "Ne postoji nikakav dogovor o tome da se vi saterate u ćošak i već mi je dosta vaših optužbi s tim u vezi. Mene jedino zanima istina!"

"Mogu li onda da mu postavim nekoliko pitanja?"

"Samo izvolite!"

"Hvala vam, baš ste ljubazni. Ti... Rik, ili kako god da ti je pravo ime..."

Sada se ponašao kao Vlastelin koji se obraća nekom Florinijancu.

Rik podiže pogled. "Da, gospodine."

"Sećaš se da je onaj čovek počeo da ti se približava s druge strane stola, dok si ti sedeo drogiran i bespomoćan?"

"Da, gospodine."

"Poslednje čega se sećaš jeste da je taj čovek s visine zurio u tebe?"

"Da, gospodine."

"A ti si podigao pogled prema njemu, ili si, bar, to pokušao?"

"Da, gospodine."

"Sedi!"

Rik ga poslušao.

Jedan trenutak Fif ostade nepokretan. Možda je tek nešto čvršće stisnuo svoja bezusna usta, a vilični mišići pod plavocrnim sjajem čekinjaste brade na obrazima i brazila se neznatno zategoše. A onda skliznu sa stolice.

Skliznu! Izgledalo je kao da se spustio na kolena tamo iza stola.

Ali kada ga je zaobišao jasno se videlo da je stajao.

Junc oseti vrtoglavicu. Čovek koji je tako upečatljivo i veličanstveno izgledao dok je sedeo, odjednom se bez upozorenja pretvorio u sažaljenja vrednog kepeca.

Fifove deformisane noge su se s mukom kretale, noseći napred nezgrapnu masu torzoa i glave. Lice mu je gorelo, ali pogled mu je i dalje bio krajnje arogantan. Stin stade ludo da se kikoće, ali se zagrcnu kada se te oči usmeriše put njega. Ostali su sedeli kao omađijani.

Rik ga je širom otvorenih očiju gledao kako mu se približava.

"Da li sam ja taj čovek koji vam se približio, zaobišavši sto?" upita Fif.

"Ne mogu da mu se setim lica, gospodine."

"Ne tražim od tebe da se setiš njegovog lica. Zar si mogao ovo da zaboraviš?" On obema rukama pokaza na svoje telo.

"Zar si mogao da zaboraviš moju pojavu, moj hod?"

"Izgleda da nije trebalo, gospodine, ali ne znam", odvrati Rik, sav očajan.

"Ali ti si sedeo, on je stajao, i ti si podigao pogled prema njemu?"

"Da, gospodine."

"On te je posmatrao odozgo; u stvari, nadnosio se nad tobom?"

"Da, gospodine."

"Bar se toga sećaš? Siguran si da je tako bilo?"

"Da, gospodine."

Njih dvojica su se sada nalazila licem u lice.

"Da li te ja posmatram s visine?"

"Ne, gospodine", odgovori Rik.

"Da li si ti podigao pogled prema meni?"

Rik koji je sedeo i Fif koji je stajao gledali su izravno jedan u drugoga.

"Ne, gospodine."

"Jesi li siguran?"

"Da, gospodine."

"Ali i dalje tvrdiš da se sećaš imena Fif?"

"Tako je, tog se imena sećam", bio je i dalje uporan Rik.

"Znači da je ta osoba, ko god da je, upotrebila moje ime kao paravan?"

"Mora... mora da je tako!"

Fif se okrenu i dostojanstveno se, laganim korakom, vrati do svog stola, a zatim se pope u stolicu.

"Nikome do sada", reče on, "još od kako sam odrastao, nisam dozvolio da me vidi dok stojim. Postoji li još koji razlog zbog koga bi ovaj sastanak trebalo da se nastavi?"

Abel se odjednom oseti pošteđenim i zabrinutim. Sastanak se izmetnuo u nešto neočekivano. Sve vreme Fifu je polazilo za rukom da sebe prikaže u pozitivnoj, a ostale u negativnoj svetlosti. Uspešno se predstavio kao mučenik. Trantorijanac ga je ucenio da održi ovaj sastanak, a onda od njega načinio predmet lažnih optužbi koje je ovaj jednim pokretom malog prsta oborio.

Fif će se, dakako, pobrinuti da njegova verzija sastanka obiđe Galaksiju, a i neće morati mnogo da izvrće činjenice da bi od svega ovoga napravio odličan materijal za antitrantorsku propagandu.

Abel bi veoma voleo da je mogao da smanji gubitke. Psihosondirani istraživač svemira sada više nije mogao da posluži Trantoru. Čega god da se od sada pa nadalje seti biće ismejano, koliko god da bude istinito. Svi će ga smatrati oruđem trantorskog imperijalizma - i to polomljenim oruđem.

Oklevao je, tako da prvi progovori Junc.

"Meni se čini da postoji jedan krajnje valjan razlog zbog koga ne bismo još smeli da okončamo ovaj sastanak", reče on. "Još nismo utvrdili ko je odgovoran za ovo psihosondiranje. Vi ste optužili Vlastelina od Stina, a Stin je optužio vas. Ako nijedan od vas nije bio u pravu i ako ste obojica nevini, i dalje ostaje vaša tvrdnja prema

kojoj je za to kriv jedan od velikih vlastelina. Ali koji?"

"Zar je to važno?" upita Fif. "Ubeđen sam da vam to ni najmanje nije važno. To bi do sada već bili utvrđeno da se Trantor i MSIB nisu uplitali u naš posao. Ja ću na kraju, ipak, pronaći izdajicu. Nemojte zaboraviti da je prvobitna namera onoga ko je izvršio psihosondiranje bila da prigrabi monopol nad trgovinom kirtom, tako da baš nisam voljan da ga pustim da utekne. Kada utvrdimo ko je to učinio i kada se postaramo za njega, vratićemo vam vašeg čoveka neozleđenog. To je jedino što mogu da vam ponudim i smatram da je moja ponuda razumna."

"Šta ćete učiniti sa čovekom koji je izvršio psihosondiranje?"

"To je čisto naša unutrašnja stvar koja se vas ne tiče."

"Ali tiče nas se", odvrati Junc energično. "Nije u pitanju samo istraživač. Posredi je nešto od mnogo većeg značaja i čudi me da to još niko nije pomenuo. Ovaj ovde čovek, Rik, nije bio podvrgnut psihosondiranju samo zato što je istraživač svemira."

Abel nije baš bio siguran na šta Junc smera, ali se ipak upusti u raspravu i naslepo primeti: "Dr Junc, razume se, misli na prvobitnu poruku o opasnosti koju je istraživač uputio."

Fif sleže ramenima. "Koliko je meni poznato, niko do sada nije tome pridavao nimalo važnosti, pa ni dr Junc tokom protekle godine. Ali vaš čovek je ovde, doktore. Upitajte ga šta sve to treba da znači."

"On se toga neće setiti", odvrati ljutito Junc. "Psihosondiranje najviše pogađa najintelektualnije lance rezonovanja smeštene u umu. Taj čovek možda nikada neće uspeti da povрати sve kvantitativne aspekte svog života."

"Znači, s tim je gotovo", zaključio Fif. "Šta se može učiniti?"

"Nešto vrlo određeno. U tome i jeste stvar. Postoji još neko ko zna, a to je osoba koja je izvršila psihosondiranje. Ta osoba možda nije istraživač; možda nije upoznata sa svim pojedinostima. Međutim, ta osoba je razgovarala sa ovim čovekom dok mu je um još bio nedirnut. Verovatno je dosta toga saznala što bi nas sada moglo uputiti na pravi trag. Da nije dovoljno saznala, ne bi se ni usudila da uništi izvor svojih obaveštenja. Pa ipak, samo zapisnika radi, sećaš li se, Rik?"

"Samo da postoji opasnost i da su u to umešane svemirske struje", promrmlja Rik.

"Čak i da saznate o čemu je reč", ogłosi se ponovo Fif, "šta ćete time postići? Koliko su pouzdane zapanjujuće teorije koje nam sve vreme serviraju bolesni istraživači svemira? Mnogi od njih smatraju da su im poznate tajne Vaseljene, a u stvari su toliko bolesni da ne mogu ni da očitavaju instrumente."

"Možda ste u pravu. Plašite li se da ja to proverim?"

"Protivim se svakom širenju glasina koje bi mogle, bez obzira na to pokažu li se tačnim ili lažnim, da ugroze trgovinu kirtom. Slažeš li se sa mnom, Abele?"

Abel začkilji. Fif je pokušavao da sebi stvori uslove koji će mu omogućiti da svaki prekid u isporukama kirta do koga bi moglo doći zbog njegovog udara prikaže kao posledicu trantorskog uplitanja. Ali Abel je bio dobar kockar. Povećao je ulog mirno, ne unevši u to nimalo uzbuđenja.

"Ne slažem se", odgovori on. "Predlažem ti da saslušáš dr Junca."

"Hvala", prihvati Junc. "Rekli ste, Vlasteline od Fifa, da je osoba koja je izvršila psihosondiranje, bez obzira ko to bio, odgovorna i za smrt doktora koji je pregledao ovog čoveka ovde, Rika. To bi podrazumevalo da je ta osoba na neki način motrila na Rika tokom njegovog boravka na Florini."

"Pa?"

"Onda mora da postoje i neki tragovi o tome."

"Hoćete da kažete kako smatrate da bi ovi domoroci trebalo da znaju ko je motrio na njih?"

"Zašto da ne?"

"Niste Sarkit i stoga grešite", odgovori Fif. "Uveravam vas da domoroci znaju gde im je mesto. Ne prilaze Vlastelinima, a ako se Vlastelini njima približe znaju da treba da obore pogled. Kako bi oni mogli znati da li ih iko posmatra?"

Junc vidno uzdrhta od besa. Vlastelini su se toliko navikli na svoj despotizam da su otvoreno i bez srama govorili o njemu.

"Možda je to slučaj sa običnim domorocima", primeti on izazovno.

"Ali ovde je i jedan čovek koji baš nije običan domorodac. Mislim da nam je prilično jasno stavio do znanja da baš nije jedan od onih Florinijanaca koji Vlastelinima iskazuju dužno poštovanje. Do sada nije učestvovao u ovoj raspravi, te je vreme da i njemu postavimo nekoliko pitanja."

"Eventualni dokazi tog domoroca su potpuno bezvredni", usprotivi se Fif. "U stvari, još jednom koristim priliku da zahtevam od Trantora da nam preda tog čoveka kako bi mu se po propisu sudilo na Sarku."

"Dozvolite mi najpre da porazgovaram s njim."

"Mislim da nikome nećemo nauditi ako mu postavimo nekoliko pitanja, Fife", blago primeti Abel. "Ako se pokaže da ne želi da sarađuje, ili da je nepouzdan, mogli bismo razmotriti i tvoj zahtev za izručenjem."

Terens, koji je sve vreme do sada proveo uporno posmatrajući prste na svojim sklopljenim šakama, na trenutak podiže pogled.

Junc se okrenu ka Terensu. "Rik se u vašem gradu nalazio od kada je pronađen na Florini, zar ne?" upita on.

"Da."

"A i vi ste sve to vreme proveli u gradu? Hoću da kažem, niste bili odsutni zbog nekih dužih poslovnih putovanja?"

"Varošani ne idu na poslovna putovanja. Oni svoj posao obavljaju u svojim varošicama."

"U redu. Opustite se i ne vređajte se zbog svake sitnice. Pretpostavljam da u vašu nadležnost spada da znate da li se u vašoj varošici pojavio neki Vlastelin?"

"Svakako. Naravno, kada dođu."

"Jesu li dolazili?"

Terens sleže ramenima. "Jednom ili dvaput. Uveravam vas da su to bile čisto rutinske posete. Vlastelini ne prljaju ruke kirtom. Mislim na neobrađeni kirt."

"Malo više poštovanja!" zagrme Fif.

Terens ga pogleda i odvraća: "Možete li me na to naterati?"

Abel se mirno umeša. "Neka ovo ostane razgovor između ovog čoveka i dr Junca, Fife. Ti i ja smo posmatrači."

Junc oseti kako varošanin likuje zbog svoje drskosti, te nastavi odrešitije. "Molim vas, varošanine, da na moja pitanja odgovarate bez nepotrebnih primedbi. A sada mi recite ko su bili ti Vlastelini koji su posetili vašu varošicu tokom prošle godine?"

"Otkud ja to da znam?" odvraća Terens besno. "Ne mogu da vam odgovorim na to pitanje. Vlastelini su Vlastelini, a domoroci su domoroci. Ja možda jesam varošanin, ali za njih sam i dalje samo domorodac. Kada dođu ne dočekujem ih na varoškim kapijama i ne

tražim da mi saopšte svoja imena.

Samo primim obaveštenje i to je sve. Adresovano je na 'Varošanina'. U njemu stoji da će nekakav Vlastelin doći u inspekciju toga i toga dana, te da sam obavezan da izvršim potrebne pripreme. Moram se pobrinuti da toga dana radnici u mlinu budu odeveni u svoju najbolju odeću, da mlin bude očišćen i da se rad obavlja po planu, da zaliha kirta bude velika, da svi izgledaju zadovoljni i srećni, da kuće budu očišćene, a ulice da se sijaju, da pri ruci bude nekoliko igrača u slučaju da Vlastelin poželi da pogleda neki zabavan ples domorodaca, a možda i nekoliko lepih d..."

"To nije bitno, varošanine", preseče ga Junc.

"Vama to nije bitno. Meni jeste!"

Posle iskustva koje je imao sa Florinijancima u Civilnoj službi, varošanin je za Junca predstavljao pravo osveženje. Odlučio je da upotrebi sav uticaj MSIB-a kako bi sprečio da varošanin bude predat vlastelinima.

Terens, međutim, nastavi nešto mirnijim glasom. "Bilo kako bilo, u tome se sastoji moja uloga", objasni on. "Kada stignu, stajem u red sa ostalima. Ne znam ko su. Ne razgovaram sa njima."

"Da li je otprilike nedelju dana pre no što je ubijen doktor neko dolazio u inspekciju? Pretpostavljam da znate kada se to dogodilo?"

"Mislim da sam čuo o tome u vestima. Mislim da u to vreme nijedan Vlastelin nije dolazio u inspekciju. Ali ne bih se mogao zakleti."

"Kome pripada vaša zemlja?"

Terens obesi uglove usana. "Vlastelinu od Fifa."

U tom trenutku se javi i Stin, umešavši se u ovu razmenu pitanja i odgovora sa iznenađujućom spremnošću. "Oho, čujte. Stvarno! Tim svojim načinom ispitivanja idete na ruku Fifu, dr Junce. Zar ne shvatate da vas to nikuda neće odvesti? Stvarno! Zar stvarno mislite da bi se Fif, da je želeo da nadgleda to stvorenje, mučio da putuje na Florinu? Čemu onda služe patroldžije? Stvarno!"

Junc je bio ozlojeđen. "Kada je posredi jedan ovakav slučaj, kada ekonomija jednog sveta, a možda i njegova lična bezbednost, počivaju na sadržaju uma jednog čoveka, prirodno bi bilo da osoba koja je izvršila psihosondiranje ne želi da prepusti nadzor patroldžijama."

"Čak i pošto je potpuno uništio taj um?" dobaci Fif.

Abel isturi donju usnu i namršti se. Uviđao je da i poslednji njegovi aduti prelaze u Fifove ruke, kao i sve ostalo.

Oklevajući, Junc ponovo pokuša. "Da li vam je možda za petama stalno bio neki određeni patroldžija ili skupina patroldžija?" upita on.

"Kako ja to da znam? Za mene su oni samo iniforme."

Junc se, zatim, sasvim nenadano, okrenu ka Valoni. Trenutak pre toga ona je prebledela, razrogačivši oči. Juncu to nije promaklo.

"A ti, devojko?" upita on.

Ali ona samo nemo odmahnu glavom.

Abel mračno pomisli: ništa se više ne može učiniti. Sve je gotovo.

Ali Valona ustade, vidljivo drhteći, i prozbori pištavim šapatom: "Želim nešto da kažem."

"Samo napred devojko", ohrabri je Junc. "Šta to?"

Valona poče da govori bez daha, dok se u čitavoj njenoj pojavi i u nervoznom kršenju prstiju ogledao strah. "Ja sam samo seljanka", započe ona. "Molim vas, nemojte se ljutiti na mene. Samo, meni se čini da stvari mogu stajati samo ovako. Da li je moj Rik bio toliko važan? Hoću da kažem, onoliko koliko ste vi to rekli?"

"Mislim da je bio veoma, veoma važan", odvrati blago Junc. "Mislim, čak, da je i dalje važan."

"Onda mora da je onako kako ste rekli. Ko god da ga je doneo na Florinu ne bi se usudio da ga ni na minut izgubi iz vida. Je li tako? Mislim, pretpostavimo da je Rika prebio neki predradnik u mlinu, da su ga kamenovala deca, ili da se razboleo i umro. U tom slučaju ga ne bi ostavili bespomoćnog u polju, zar ne, gde je mogao da umre pre no što ga iko pronađe? Oni se ne bi oslonili na puku sreću da će se sve dobro završiti." Sada je već govorila sasvim glatko.

"Nastavi", ohrabri je Junc, posmatrajući je.

"Ali postojala je jedna osoba koja je motrila na Rika od samog početka. On ga je pronašao u poljima, sredio da se ja brinem o njemu, štitio ga od svih nevolja i u svakom trenutku znao gde je. Čak je znao sve i o doktoru, pošto sam mu ja to ispričala. To je on! On!"

Zavrištavši, ona upre prst u Mirlina Terensa, varošanina.

Ovog puta čak je i Fifov nadnaravni mir bio poljuljan, tako da stisnu pesnice na stolu i podiže se sa svog sedišta čitav jedan inč, dok je glavu hitro okrenuo ka varošaninu.

18. POBEDNICI

Odjednom kao da su svi zanemeli. Čak je i Rik, s nevericom u očima, bio samo u stanju da ukočeno zuri najpre u Valonu, a potom u Terensa.

A onda se začu Stinov piskavi smeh i tišina je bila narušena.

"Verujem u to!" uzviknu on. "Stvarno! Odavno to govorim. Rekoh vam da je taj domorodac Fifov plaćenik. To vam govori kakav je Fif čovek. Potplatio je domoročica da..."

"To je paklena laž!"

Te reči, međutim, ne beše izgovorio Fif, već varošanin. Ustao je, a oči su mu strastveno sijale.

Abel, koji je izgleda od svih njih bio najmanje uzbuđen, upita: "Šta je paklena laž?"

Terens se za trenutak zagleda u njega, ne shvatajući, a zatim, zagrcnuvši se, odvrati: "Ono što je taj Vlastelin upravo rekao. Nikakav Sarkit nije mene potplatio."

"A ono što je devojkica kazala? Da li je i to laž?"

Terens ovlaži suve usne vrhom jezika. "Ne, to je istina. Ja sam izvršio psihosondiranje", reče on, a onda žurno dodade: "Nemoj me tako gledati, Lona. Nisam želeo da ga povredim. Nisam želeo ništa od onoga što se dogodilo." A potom ponovo sede.

"Ovde je reč o nekakvoj spravici", upade Fif. "Ne znam tačno šta ste smislili, Abele, ali ni za trenutak ne dolazi u obzir da je ovaj kriminalac odgovoran i za ovaj određeni zločin. Nema sumnje da samo neki veliki vlastelin poseduje znanje i mogućnosti da nešto tako učini. Ili si možda nestrpljiv da svog čoveka Stina skineš sa udice, tako što ćeš mu natovariti na vrat lažno priznanje?"

Terens čvrsto stisnu šake jednu uz drugu i nagnu se napred na svom sedištu. "Ne primam ja nikakav novac ni od Trantora!"

Fif, međutim, ne obrati pažnju na njega.

Junc poslednji dođe k sebi. Nekoliko minuta nije mogao da se prilagodi činjenici da se varošanin ne nalazi u istoj prostoriji sa njim, da je negde drugde na tlu ambasade, da ga može videti jedino kao lik, nimalo stvarniji no što je to bio Fif, udaljen dvadesetak milja.

Želeo je da priđe varošaninu, da ga ščepa za ramena i nasamo s njim popriča, ali nije mogao. "Nema smisla prepirati se", predloži on, "pre no što čujemo šta ovaj čovek ima da nam kaže. Čujmo pojedinosti. Ako je on odista osoba koja je izvršila psihosondiranje, onda su nam pojedinosti i te kako potrebne. A ako nije, onda će pojedinosti koje će pokušati da nam servira to i pokazati."

"Ako želite da saznate šta se dogodilo", povika Terens, "reći ću vam. Nikakve koristi ne mogu više imati od prikrivanja činjenica. Konačno, reč je o tome da li će pobediti Sark ili Trantor; stoga, u svemir s tim. Bar mi se pružila prilika da neke stvari iznesem na videlo!"

On prezrivo upre prst put Fifa. "Evo jednog Velikog Vlastelina. Taj veliki vlastelin kaže da jedino neki veliki vlastelin poseduje znanje i mogućnosti da učini ono što je učinila osoba koja je izvršila psihosondiranje. On u to i veruje. Ali šta on zna? Šta bilo koji Sarkit zna?"

Oni ne upravljaju državom. To rade Florinijanci! Florinijanska Civilna služba. Oni pribavljaju papire, prave papire, popunjavaju papire. A papiri su ti koji upravljaju Sarkom. Razume se, većina nas je odveć izmučena, tako da ne može čak ni da zajeca, ali da li ste svesni šta bismo mogli da učinimo kada bismo želeli? Čak i ispred nosa naših prokletih Vlastelina? Vidite li šta sam ja učinio?

Izvesno vreme, pre godinu dana, radio sam kao upravnik saobraćaja u svemirskoj luci. I to je spadalo u moju obuku. Zavedeno je u dosje. Malo ćete morati da se pomučite dok to ne iskopate, pošto je zvanično imenovani upravnik saobraćaja Sarkit. On je imao titulu, a ja sam obavljao posao. Moje ćete ime pronaći u specijalnoj rubrici pod nazivom Domorodački personal. Nijedan Sarkit ne bi ukaljao svoj pogled da tamo zaviri.

Ja sam primio poruku istraživača svemira, koju je lokalni MSIB poslao u luku uz napomenu da brod sačekaju bolnička kola. Prosleđivao sam ono što je bilo pouzdano. Ovu poruku o uništenju Florine nisam prosledio.

Sredio sam stvari tako da istraživač sačeka u maloj luci u predgrađu. To je bilo krajnje lako. Sve žice i konci kojima se tada upravljalo Sarkom nalazili su se u mojim rukama. Ne zaboravite da sam bio u Civilnoj službi. Da je tako nešto želeo da učini neki veliki vlastelin - ne bi uspeo, sem ako ne bi naložio nekom Florinijancu da to učini

umesto njega. Ja sam, pak, mogao sve sam da obavim. Toliko o znanju i mogućnostima.

Dočeka sam istraživača svemira i sklonio ga i od MSIB-a i od Sarka. Iscedio sam iz njega onoliko obaveštenja koiko sam mogao i spremao sam se da ih iskoristim protiv Sarka, a u korist Florine."

Fif samo uspe da procedi: "Ti si, znači, poslao ona prva pisma?"

"Da, ja sam poslao ta prva pisma, veliki vlasteline", odvrati mirno Terens. "Mislio sam da ću moći da zadobijem kontrolu nad dosta poseda sa kirtom kako bih se nagodio sa Trantorom pod mojim uslovima i oterao vas sa planete."

"Bio si lud!"

"Možda. U svakom slučaju, nisam uspeo. Istraživaču sam se predstavio kao Vlastelin od Fifa. Morao sam, pošto je znao da je Fif najveći na planeti i sve dok je mislio da sam ja Fif, otvoreno je sa mnom razgovarao. Teralo me je na smeh njegovo ubeđenje da Fif jedva čeka da učini sve što je najbolje za Florinu.

Na nesreću, bio je nestrpljiviji od mene. Uporno je ponavljao da svaki izgubljeni dan predstavlja veliku nesreću, dok sam ja znao da za pregovore sa Sarkom moram dobiti na vremenu. Bilo mi je teško da ga dalje obuzdavam, te sam na kraju bio primoran da se poslužim psihosondiranjem. Bio sam u prilici da se domognem jedne sonde. Viđao sam kako ih koriste po bolnicama. Ponešto sam i sam znao o tome. Ali na nesreću, premalo.

Podesio sam sondu da ga oslobodi zabrinutosti u površinskim slojevima uma. To je jednostavno izvesti. Ali ne znam šta se dalje dogodilo. Mora da je njegova zabrinutost zadirala dublje, mnogo dublje, i da ju je sonda automatski sledila, izbrisavši pri tom i najveći deo svesnog u njegovom umu. Na rukama mi je ostalo bezumno stvorenje... Žao mi je, Rik."

Rik, koji ga je pomno slušao, tužno primeti: "Nije trebalo da se sukobiš sa mnom, varošanine, ali jasno mi je kako mora da si se osećao."

"Da", reče Terens, "živeo si izvesno vreme na toj planeti. Znaš sve o patroldžijama i Vlastelinima, te o razlici između Donjeg i Gornjeg Grada."

On se ponovo vrati na svoju priču. "I tako sam se našao sa potpuno nemoćnim istraživačem. Nisam smeo da dozvolim da ga pronađe

bilo ko, ko bi mogao da otkrije njegov identitet. Nisam, međutim, mogao ni da ga ubijem. Bio sam ubeđen da će mu se sećanje vratiti, a i dalje mi je bilo potrebno njegovo znanje, a da i ne pominjem činjenicu da bih proigrao naklonost Trantora i MSIB-a ukoliko bih ga ubio, a oni su mi mogli zatrebati. Konačno, u to vreme još nisam bio sposoban da ubijam.

Sredio sam da me premeste na Florinu u svojstvu varošanina i istraživača sam poveo sa sobom, pribavivši mu lažna dokumenta. Sredio sam da ga drugi pronađu i izabrao Valonu da se brine o njemu. Kada je sve to prošlo više mi nije pretila nikakva opasnost, sem ono jednom kada ga je Valona odvela doktoru. Tada sam morao da prodrem u elektranu u Gornjem Gradu. To nije bilo nemoguće. Inženjeri su Sarkiti, ali su zato vratari Florinijanci. Na Sarku sam dosta toga naučio o energetske mehanici, tako da sam znao kako se može skratiti energetska nit. Trebalo mi je tri dana da utvrdim odgovarajuće vreme za tako nešto. Posle toga, više nije bilo teško ubiti ga. Ali nisam znao da je taj doktor imao duplikate u obe kancelarije. Voleo bih da jesam."

Terens je mogao da vidi Fifov hronometar sa mesta na kome je sedeo. "A onda, pre sto sati... čini mi se kao da je prošlo sto godina... Rik je počeo ponovo da se priseća. I to vam je čitava priča."

"Ne", usprotivi se Junc, "nije. Navedite nam pojedinosti iz priče istraživača svemira koje su u vezi sa uništenjem planete."

"Zar mislite da sam ja razumeo ono što mi je govorio? To mi je sve ličilo... izvini Rik... na ludilo."

"Nije tačno", planu Rik. "Nije moguće!"

"Istraživač je imao brod", nastavi Junc. "Gde je brod sada?"

"Odavno je na otpadu", odvrati Terens. "Bio je izdat nalog za slanje na otpad. Potpisao ga je moj pretpostavljeni. Nijedan Sarkit nikada ne čita papire, razume se. Isečen je na otpadu, bez ikakvog problema."

"A Rikovi dokumenti" Spomenuli ste da vam je pokazao svoje dokumente!"

"Predajte nam tog čoveka", iznenada izjavi Fif, "i mi ćemo već utvrditi šta zna."

"Ne", usprotivi se Junc još jednom. "Prvi zločin počinio je protiv

MSIB-a. Kidnapovao je jednog istraživača svemira i oštetio mu um. On pripada nama."

"Junc je u pravu", složi se Abel.

"Saslušajte me", ponovo se javi Terens. "Više ni reč neću reći sem ako ne budem dobio zaštitu. Ja znam gde su Rikovi papiri. Nijedan Sarkit ili Trantorijanac neće biti u stanju nikada da ih pronađe. Ako ih želite, moraćete se složiti oko toga da sam ja politička izbeglica. Sve što sam učinio - učinio sam iz rodoljublja i iz brige za svoju planetu. I Sarkit i Trantorijanac ima pravo da izjavi kako je rodoljub; zašto to ne bi mogao da kaže i Florinijanac?"

"Ambasador je rekao", poče Junc, "da ćeš biti predat MSIB-u. Dajem ti reč da nećeš biti izručen Sarku. Biće ti suđeno za ono što si učinio ovom istraživaču. Ne mogu da ti jemčim kakav će biti ishod, ali ako sada budeš sarađivao to će ti biti uvaženo kao olakšavajuća okolnost."

Terens se upitno zagleda u Junca, a onda se odluči i reče: "Rizikovaću, doktore... Prema mišljenju istraživača, Florinino sunce je u stanju pre-nove."

"Šta!" Svi sem Valone povikaše u isti glas.

"Sprema se eksplozija", izjavi zlobno Terens. "A kada do toga dođe, sva Florina će se - paf! - pretvoriti u duvanski dim."

"Nisam istraživač svemira", umeša se Abel, "ali čuo sam da se ne može predvideti kada će neka zvezda eksplodirati."

"To je tačno. Bar je do sada bilo tako. Da li je Rik objasnio šta ga je navelo da tako misli?" upita Junc.

"Pretpostavljam da ćete to saznati iz njegovih papira. Sećam se samo da je pominjao ugljenične struje."

"Šta?"

"Stalno je ponavljao: Ugljenične svemirske struje. Ugljenične svemirske struje. To, i katalitički efekat. To je sve."

Stin se zakikota, Fif se namršti, dok je Junc zurio preda se.

"Izvinite na trenutak, odmah se vraćam", promrmlja Junc. On iziđe izvan granica receptora i nestade.

Vratio se za petnaest minuta, i stade se iznenađeno osvrutati oko sebe. Bili su prisutni još samo Abel i Fif.

"Gde... " zausti on.

Abel ga istog časa prekinu. "Čekali smo vas, dr Junce. Istraživač i

devojka su na putu za ambasadu. Sastanak je okončan."

"Okončan! Galaksije mu, tek smo počeli. Moram vam objasniti kakve sve mogućnosti postoje kada je u pitanju stvaranje jedne nove."

Abel se zbunjeno pomeri na stolici. "To neće biti potrebno, doktore."

"To je neophodno. U tome je cela stvar. Dajte mi pet minuta."

"Pustite ga neka govori", reče Fif. Osmehivao se.

"Krenimo iz početka", počeo Junc. "Na osnovu najstarijih zapisanih naučnih radova galaktičke civilizacije poznato nam je da zvezde dobijaju energiju nuklearnim preobražajima u svojoj unutrašnjosti. Takođe je još onda bilo poznato da, prema onome što znamo o unutrašnjosti zvezda, samo dva tipa - samo dva tipa! - nuklearnih preobražaja mogu da proizvedu potrebnu energiju. U oba slučaja reč je o pretvaranju vodonika u helijum. Prvi preobražaj je direktan: dva vodonikova atoma i dva neutrona se spajaju i stvaraju jezgro jednog helijumovog atoma. Drugi je posredan i sastoji se iz nekoliko faza. Završava se tako što vodonik postaje helijum, ali u međufazama učestvuju i jezgra ugljenika. Ta jezgra ugljenika, međutim, ne ostaju statična već se u nastavku procesa ponovo oformljuju, tako da se nezatna količina ugljenika može stalno iznova koristiti i služiti za preobražaj velikih količina vodonika u helijum. Ugljenik tu, drugim rečima, ima ulogu katalizatora. Sve je to bilo poznato još u danima predistorije, u vreme kada je ljudska rasa bila sputana, živeći na jednoj jedinoj planeti - ako je takvo vreme ikada postojalo."

"Ako nam je svima to poznato", javi se Fif, "onda mi se čini da vi samo zalud trošite vreme, ne otkrivajući nam ništa novo."

"Ali to je ujedno i sve što o tome znamo. Nikada nije bilo utvrđeno koji se od pomenuta dva procesa odvija u zvezdama, niti da li se možda ne odvijaju oba. Oduvek su postojale škole koje su se opredeljivale za jednu ili drugu verziju. Obično je preovlađivalo mišljenje da je reč o direktnoj promeni vodonika u helijum, pošto je taj proces jednostavniji.

Rikova teorija mora da se zasniva na tome. Direktna promena vodonika u helijum predstavlja normalan izvor energije zvezda, ali pod izvesnim uslovima ugljenikovi katalizatori doprinose procesu tako što ga požuruju, ubrzavaju, zagrevaju zvezdu.

U svemiru postoje struje. To vam je svima dobro poznato. Neke od tih struja su ugljenikovog porekla. Prolazeći kroz te struje zvezde

pokupe neobrojeno mnogo atoma. Međutim, ukupna masa na taj način privučenih atoma mikroskopski je mala u odnosu na težinu zvezda i ni na koji način ne utiče na nju. Osim u slučaju kada je u pitanju ugljenik! Zvezda koja prolazi kroz struju koja sadrži neobičnu koncentraciju ugljenika postaje nestabilna. Nije mi poznato koliko je godina, vekova ili miliona godina potrebno da atomi ugljenika prodru u unutrašnjost zvezde, ali verovatno je u pitanju veliko vremensko razdoblje. To znači da ugljenična struja mora biti široka i da je zvezda mora seći pod malim uglom. U svakom slučaju, kada jednom količina ugljenika koja je prodrila u unutrašnjost zvezde pređe izvesnu kritičnu granicu zračenje zvezde iznenada postaje neobično snažno. Spoljašnji slojevi popuštaju usled nezamislive eksplozije i tako nastaje nova.

Shvatate li?"

Junc je čekao.

Fif se prvi pribra. "Jeste li vi sve to dokonali za samo dva minuta na osnovu jedne neodređene rečenice za koju se varošanin setio da ju je istraživač svemira izgovorio pre godinu dana?"

"Tako je. Tako je. U tome nema ničeg iznenađujućeg. Istraživanje svemira bilo je na tragu te teorije. Da do nje nije došao Rik, ubrzo bi to bio neko drugi. U stvari, sličnih teorija bilo je i ranije, ali ih nikada niko nije ozbiljno shvatao. Iznošene su i pre no što su se razvile tehnike istraživanja svemira, ali nikada nikom nije pošlo za rukom da obrazloži kako je neka određena zvezda došla do viška ugljenika.

Ali sada nam je poznato da postoje ugljenične struje. Možemo proračunati njihov kurs, saznati koje su zvezde u proteklih deset hiljada godina presećale te kurseve, te sve to proveriti i usaglasiti sa našim zapisima o stvaranju novih i promenama u zračenju. To je ono što je Rik verovatno učinio. Mora da je te proračune i posmatranja pokušao da pokaže varošaninu. Ali to su sve nagađanja.

Sada je najvažnije da se organizuje hitna evakuacija Florine!"

"Znao sam da će se na tome završiti", primeti Fif staloženo.

"Žao mi je, Junce", dodade Abel, "ali to je nemoguće."

"Zašto je nemoguće?"

"Kada će eksplodirati Florinino sunce?"

"Ne znam. Sudeći prema Rikovoj uznemirenosti pre godinu dana, rekao bih da nam je ostalo sasvim malo vremena."

"Ali niste u stanju da odredite datum?"

"To je nemoguće. Čak i ako dobijemo Rikove proračune, moraćemo najpre da ih sve proverimo."

"Možete li garantovati da će se pokazati da je teorija tog istraživača svemira ispravna?"

Junc se namršti. "Ja sam lično ubeđen da jeste, ali nijedan naučnik ne može unapred garantovati da je neka teorija tačna."

"Znači, proizlazi da vi želite da evakuišete Florinu na osnovu pukih pretpostavki?"

"Smatram da ne bi trebalo da raizikujemo da nastrada celokupno stanovništvo jedne planete."

"Da je Florina obična planeta - složio bih se s vama. Ali Florina snabdeva kirtom čitavu Galaksiju. To se, jednostavno, ne može učiniti."

"Jeste li se to s Fifom dogovorili dok sam bio odsutan?" upita Junc ljutito.

Fif oseti da treba da se umeša. "Dozvolite mi da objasnim, dr Junce", reče on. "Vlada Sarka nikada ne bi pristala da evakuiše Florinu, pa čak ni u slučaju da MSIB izjavi kako poseduje dokaze za tu vašu teoriju o novama. Trantor ne može na to da nas primora, jer mada bi Galaksija još i mogla da podrži rat protiv Sarka kako bi se očuvala trgovina kirtom, ona to nikada ne bi učinila da bi tu trgovinu okončala."

"Tačno", potvrdi Abel. "Bojim se da nas ni naši ljudi ne bi podržali u jednom takvom ratu."

Junc oseti snažno gnušanje. Planeta puna ljudi nije imala nikakvog značaja kada su u pitanju bile ekonomske potrebe!

"Saslušajte me", pokuša on još jednom. "Ovde nije reč samo o jednoj planeti, već o čitavoj Galaksiji. Svake godine se u Galaksiji javlja po dvadesetak zrelih nova. Zatim, nekih dve hiljade zvezda od stotinu milijardi, koliko ih ima u Galaksiji, menja osobine svog zračenja u dovoljnoj meri da učini nenastanjivom svaku nastanjenu planetu u svojoj okolini. Ljudska bića zauzimaju milion zvezdanih sistema u Galaksiji. To znači da otprilike na svakih pedeset godina negde neka naseljena planeta postaje suviše vruća da bi se na njoj živelo. Takvi slučajevi su beleženi kroz istoriju. Svakih pet hiljada godina neka naseljena planeta ima pedeset posto izgleda da bude

pretvorena u gas zbog neke nove.

Ukoliko Trantor ne preduzme ništa u vezi sa Florinom, ukoliko dozvoli da ona ispari zajedno sa svim ljudima na njoj, to će svim ljudima u Galaksiji poslužiti kao upozorenje da ne treba da očekuju nikakvu pomoć kada na njih dođe red - ako bi ta pomoć ekonomski ugrozila nekoliko moćnih ljudi. Možete li rizikovati, Abele?

S druge, pak, strane, ukoliko pomognete Florini pokazaćete da su ljudi ove Galaksije važniji za Trantor od pukih vlasničkih prava. Trantor će na taj način osvojiti mnogo više nego što bi osvojio silom." Abel pognu glavu, ali časak kasnije zabrinuto njome odmahnu. "Ne, Junce. Ono što ste upravo rekli ostavilo je na mene dubok utisak, ali nije praktično. Ne mogu računati da ću, apelujući na osećanja drugih, postići istih efekat kakav ima proverena politika pokušaja da se stavi tačka na trogovinu kirtom. U stvari, smatram da bi bilo mudro kada ne bismo proveravali tu teoriju. I sama pomisao da bi se ona mogla pokazati tačnom pričinila bi mnogo štete."

"Ali šta ako jeste tačna?"

"Moramo pretpostaviti da nije. Pretpostavljam da ste, dok vas malopre nije bilo, stupili u vezu sa MSIB-om?"

"Tako je."

"Nije važno. Mislim da je Trantor dovoljno uticajan da spreči njihova istraživanja."

"Bojim se da nije. Bar ne ova istraživanja. Gospodo, uskoro ćemo otkriti tajnu jeftinog kirta. Za godinu dana više neće biti monopola nad kirtom, bez obzira na to ima li nove ili ne."

"Kako to mislite?"

"Sada, Fife, dolazimo do onog glavnog na ovom sastanku. Od svih naseljenih svetova, kirt raste samo na Florini. Na drugim mestima njegovo seme daje samo običnu celulozu. Florina je verovatno jedina naseljena planeta koja je trenutno pre-nova, a verovatno je bila pre-nova još od vremena kada je prvi put ušla u ugljenične struje, možda pre mnogo hiljada godina, pod uslovom da je ugao presesecanja bio mali. Stoga je vrlo verovatno da su kirt i stanje pre-nove u neakvoj vezi."

"Gluposti", javi se Fif.

"Mislite? Mora postojati razlog zašto je kirt na Florini kirt, a drugde pamuk. Naučnici su pokušali, na sve moguće načine, da veštačkim

putem stvore kirt na drugim mestima; međutim, pipali su u mraku, tako da nijednom nisu uspeli. Sada će znati da sve zavisi od faktora koji nastaju u zvezdanim sistemima pre-novih."

"Pokušali su da oponašaju kvalitete zračenja Florininog sunca?" dobaci Fif podrugljivo.

"Sa odgovarajućim svetlosnim lukom, da, koji je duplirao samo vidljiv i ultraljubičasti deo spektra. Ali šta je s zračenjem u njegovom infracrvenom delu i iza njega? Šta je sa magnetskim poljima? Šta je sa emisijom elektrona? A sa učinkom kosmičkih zrakova? Ja nisam fizičar ni biohemičar, te stoga možda postoje činioci o kojima ništa ne znam. Ali fizičari i biohemičari iz čitave Galaksije sada će početi da tragaju. U roku od godinu dana, uveravam vas, rešenje će biti pronađeno.

Sada je i ekonomija na strani čovečnosti. Galaksija želi jeftin kirt, i ako ga nađe, ili samo uобрази da će ga uskoro pronaći, poželeće da se Florina evakuiše, ne samo iz čovečnosti, već iz želje da se konačno osveti Sarkitima koji su tako dugo jedini gajili kirt."

"Blefirate!" zareža Fif.

"Zar i vi to mislite, Abele?" upita Junc. "Ako pomognete Vlastelinima, Trantor će biti smatran ne za spasioca trgovine kirtom, već, takođe, za nosioca monopola nad kirtom. Smete li to da rizikujete?"

"Može li Trantor da rizikuje rat?" upita Fif.

"Rat! Gluposti! Vlasteline, za godinu dana će vaši posedi na Florini biti bezvredni, bilo da nova postoji ili ne. Prodajte ih. Prodajte čitavu Florinu. Trantor je u stanju da je plati."

"Da kupi planetu?" upita zbunjeno Abel.

"Zašto da ne? Trantor ima fondove, a pokazavši narodima Vaseljene svoju dobru volju hiljadu puta će nadoknaditi ulog. Kažite im da ste spasli stotine miliona života, a ako ni to ne bude dovoljno, saopštite im da ćete im prodati jeftin kirt. To će biti dovoljno."

"Razmisliću o tome", reče Abel.

Abel pogleda Vlastelina, ali Fif obori pogled.

Posle poduže pauze, ipak, i on reče: "Razmisliću."

Junc se oporo nasmeja. "Nemojte suviše dugo razmišljati. Priča o jeftinom kirtu će se uskoro proćuti. Nju ništa više ne može zaustaviti. Posle toga nijedan od vas dvojice neće imati odrešene ruke. Ali ovog časa, obojica možete postići bolji dogovor."

Varošanin je izgledao pobeđen. "Znači, stvarno je istina?" stalno je ponavljao. "Stvarno? Neće više biti Florine?"

"Istina je", odgovori Junc.

Terens raširi ruke, a zatim ih pusti da nemoćno klону. "Ako želite papire koje sam dobio od Rika, naći ćete ih među dosjeima sa važnim podacima u mom rodnom gradu. Biraó sam zaboravljena dosjea, zapise rađene pre jednog veka, pa i ranije. Niko nikada neće ni zbog kakvog razloga tamo zaviriti."

"Čujte", reče Junc, "ubeđen sam da možemo postići sporazum sa MSIB-om. Na Florini će nam biti potreban čovek koji poznaje Florinijance, koji nam može pomoći da im objasnimo činjenice, koji zna kako bi bilo najbolje organizovati evakuaciju, kako izabрати najprikladnije planete za naseljavanje. Hoćete li nam pomoći?"

"I na taj način pobediti u igri, hoćete da kažete? Izvući se sa ubistvom na savesti? Zašto da ne?" Iznenada se u očima varošanina pojaviše suze. "Ali ja u svakom slučaju gubim. Neću više imati svoj svet, niti dom. Svi mi gubimo. Florinijanci gube svoj svet, Sarkiti bogatstvo. Trantorijanci mogućnost da se dokopaju tog bogatstva. Uopšte nema pobjednika."

"Ima", reče blago Junc, "ako shvatite da će u novoj Galaksiji... Galaksiji nad kojom neće visiti pretnja nestabilnosti zvezda, Galaksiji u kojoj će kirt svima biti dostupan, i u Galaksiji u kojoj će postojati manje političkih razlika... ipak biti i pobjednika. Jedan kvadrilion pobjednika. Žitelji čitave Galaksije - oni su pobjednici!"

Epilog: GODINU DANA KASNIJE

"Rik! Rik!" Selim Junc pohita preko luke ka brodu, raširenih ruku. "I Lona! Nikad vas ne bih prepoznao. Kako ste? Kako ste?" "Ne bismo mogli ni poželeti da bude bolje. Vidim da ste primili naše pismo", odvrati Rik.

"Razume se. Recite mi, šta o svemu tome mislite?" Vraćali su se zajedno prema Juncovoj kancelariji.

"Jutros smo posetili našu staru varošicu", reče tužno Valona. "Polja su tako prazna." Sada je na sebi imala odeću kakvu su nosile žene iz Carstva, i nije se više odevala u haljine seljanki sa Florine.

"Da, mora da je tamo sad strašno turobno za nekoga ko je u tim poljima proveo veći deo života. Čak i meni postaje turobno, ali ostaću dok budem mogao. Pravljenje zabeležaka o zračenju Florininog sunca je od velikog teorijskog interesa."

"Toliko je ljudi evakuisano za manje od godinu dana! To govori da je organizacija odlična."

"Činimo sve što je u našoj moći, Rik. Oh, možda bi trebalo da te oslovljavam tvojim pravim imenom."

"Molim vas, nemojte. Nikada se neću ponovo navići na njega. Zovem se Rik. To je jedino ime koga se sećam."

"Da li si odlučio da se vratiš istraživanju svemira?" upita Junc.

Rik odmahnu glavom. "Odlučio sam, ali da se ne vratim. Nikada se više neću svega setiti. Taj deo je zauvek izgubljen. Mada mi to i ne smeta baš mnogo. Vratiću se na Zemlju... Uzgred budi rečeno, nadao sam se da ću videti varošanina."

"Mislim da nećeš. Odlučio je da danas ode. Čini mi se da baš ne bi voleo da se sretne s tobom. Verovatno se oseća krivim. Jesi li kivan na njega?"

"Nisam", odgovori Rik. "Želeo je dobro i u mnogo čemu mi je promenio život nabolje. Kao prvo, sreo sam Lonu." Rekavši to, rukom je obgrli oko ramena.

Valona ga pogleda i nasmeši se.

"Pored toga", nastavi Rik, "izlečio me je od nečega. Otkrio sam zbog čega sam bio istraživač svemira. Sada znam zbog čega se trećina svih istraživača regrutuje sa jedne jedine planete, Zemlje. Svako ko

živi na radioaktivnom svetu mora da raste u strahu i nesigurnosti. Jedan pogrešan korak može da znači smrt, tako da je površina naše vlastite planete najveći neprijatelj koga imamo.

U nas je usađena jedna vrsta bojazni, dr Junce, strah od planeta. Jedino smo srećni kada se nalazimo u svemiru; jedino se tamo osećamo sigurnim."

"Ali ti više ne osećaš ništa od toga, Rik?"

"Nipošto. Čak se ni ne sećam da sam se nekada tako osećao. U tome i jeste stvar, shvatate. Varošanin je podesio svoju psiho-sondu da ukloni osećanje bojazni, ali se nije potrudio da odredi jačinu. Smatrao je da treba samo da se pobrine za nedavno nastalu, veštačku nevolju. Ali u moj um je bila usađena duboka bojazan o kojoj on ništa nije znao. On me je oslobodio i jedne i druge. Jednom reči, vredelo je osloboditi se toga, iako je ujedno tako mnogo stvari bilo izbrisano. Sada više ne moram da boravim u svemiru. Mogu se vratiti na Zemlju. U stanju sam da tamo radim, a Zemlji su potrebni ljudi. I uvek će biti."

"Znate", ponudi se Junc, "zašto ne bismo mogli da učinimo za Zemlju ono što upravo činimo za Florinu? Nema potrebe da Zemljani rastu u takvom strahu i nesigurnosti. Galaksija je velika."

"Ne", odvrati strastveno Rik. "Sa Zemljom je drugačije. Ona ima svoju prošlost, dr Junce. Mnogi to ne veruju, ali mi koji potičemo sa Zemlje znamo da je ljudska rasa potekla sa Zemlje."

"Možda i jeste. Ne mogu da tvrdim ni jedno ni drugo."

"Jeste. To je planeta koja ne može biti napuštena; ne sme biti napuštena. Jednog dana ćemo je izmeniti, preobraziti njenu površinu u onakvu kakvu je nekada bila. Do tada... ostajemo."

"I ja sam sada Zemljanka", blago primeti Valona.

Rik se zagleda prema obzorju. Gornji Grad je bio kričav kao i uvek, ali u njemu više nije bilo ljudi.

"Koliko ih je još ostalo na Florini?" upita on.

"Oko dvadeset miliona", odgovori Junc. "Radimo sve sporije. Povlačenje mora da bude ravnomerno izvedeno. Ljudi koji ostaju moraju, u svakom trenutku, u mesecima koji preostaju, da predstavljaju ekonomsku jedinicu. Zato je raseljavanje tek u prvim fazama. Većina evakuisanih se još nalazi u privremenim kampovima na obližnjim svetovima. Prate ih neizbežne nedaće."

"Kada će i poslednja osoba da ode?"

"U stvari, nikada."

"Ne razumem?"

"Varošanin je neslužbeno zatražio da ostane. Dozvoljeno mu je, takođe neslužbeno. To nigde neće biti javno zabeleženo."

"Da ostane?" Rik je bio zaprepašćen. "Ali, Galaksije mu, zašto?"

"Ne znam", odvrati Junc, "ali mislim da si ti to objasnio kada si govorio o Zemlji. On oseća isto što i ti. Kaže da je za njega nezamislivo da pusti Florinu da umre sama..."

Sadržaj

Prolog: GODINU DANA RANIJE

1. NAHOD

2. VAROŠANIN

3. BIBLIOTEKARKA

4. POBUNJENIK

5. NAUČNIK

6. AMBASADOR

7. PATROLDŽIJA

8. GOSPA

9. VLASTELIN

10. BEGUNAC

11. KAPETAN

12. DETEKTIV

13. JEDRILIČARI

14. OTPADNIK

15. ZAROBLJENIK

16. OPTUŽENIK

17. TUŽITELJ

18. POBEDNICI

Epilog: GODINU DANA KASNIJE